

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Veronika Nožičková

**NOVĚ VZNIKLÉ REKREAČNÍ LOKALITY
V KONTEXTU SÍDELNÍ STRUKTURY
A OCHRANY KRAJINY V ČESKU**

Newly Established Recreational Localities
in the Context of the Settlement Structure
and Landscape Protection in Czechia

Diplomová práce

Praha 2010

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Dana Fialová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím publikací a materiálů uvedených v seznamu literatury a ostatních zdrojů.

V Praze
.....

Děkuji RNDr. Daně Fialové, Ph.D. za vstřícnost a cenné rady při zpracovávání mé diplomové práce. Poděkování patří panu Pavlu Sodomkovi za poskytnutí užitečných informací, paní Ivě Turkové za pomoc s dotazníkovým šetřením a poskytnutí dalších cenných podkladů pro potřeby mé práce, všem představitelům státní správy, samosprávy a zájmových rekreačních lokalit za jejich ochotu a spolupráci a také osloveným respondentům za jejich trpělivost při řízených rozhovorech a vyplňování dotazníků. Zvláštní poděkování vyjadřuji rodině a přátelům za jejich podporu během mého studia a zpracovávání diplomové práce.

Nově vzniklé rekreační lokality v kontextu sídelní struktury a ochrany krajiny v Česku

Abstrakt

Cílem diplomové práce je zachytit fenomén internacionalizace druhého bydlení v Česku na příkladu nizozemských investic do oblasti cestovního ruchu a rekreace se zaměřením na nové rekreační lokality a jejich dopady na dotčená území. K rozvoji sledovaného fenoménu dochází v Česku od 90. let 20. století v souvislosti se změnou geopolitické a geoekonomické situace. Významnou roli sehrává také nabídka trhu s nemovitostmi a environmentálně atraktivní prostředí v tuzemsku. Rekreační lokality, které vlastní a využívá zejména zahraniční (nizozemská) klientela k individuální rekreaci i ke komerčním účelům, vznikají v oblastech s vysokým turisticko-rekreačním potenciálem. Stávají se nedílnou součástí fyzického a společenského prostředí a svými specifickými znaky mění jeho strukturu a vazby. Jejich přínosy a rizika se odvíjí od charakteru záměrů rekreačních lokalit a také samotného prostředí.

Klíčová slova: Česko, dopady cestovního ruchu a rekreace, druhé bydlení, internacionalizace, rekreační lokality

Newly established recreational localities in the context of the settlement structure and landscape protection in Czechia

Abstract

The objective of the diploma thesis is to capture the phenomenon of internationalization of second housing in Czechia using the example of Dutch investment in tourism and recreation with a focus on new recreational localities and their impacts on the destinations. The development of this phenomenon has occurred in Czechia since 1990s in the context of the changing geopolitical and geo-economic situation. An important role plays also the offer on real estate market and environmentally attractive localities in the country. Recreational localities owned and used mainly by foreign (Dutch) clients for individual recreation and commercial purposes are established in areas with high tourist-recreational potential. They become an integral part of the physical and social environment and their specific features change its structure and links. Their benefits and risks depend on the nature of recreational localities projects and the target destinations as well.

Key words: Czechia, impacts of tourism and recreation, second housing, internationalization, recreational localities

OBSAH

Přehled použitých zkratk	6
Seznam tabulek	7
Seznam grafů	7
Seznam obrázků	8
Seznam příloh	8
Úvod	10
1 Literatura a zdroje dat	12
1.1 Literatura k transformaci druhého bydlení	12
1.2 Literatura k dopadům cestovního ruchu a rekreace na geografické prostředí	16
1.3 Literatura a podklady s regionálním zaměřením	21
1.4 Literatura k metodice	23
2 Teoretické zarámování	24
2.1 Koncept životního cyklu destinace	24
2.2 Koncept udržitelného rozvoje cestovního ruchu	26
3 Metodika	31
3.1 Pojem „rekreační lokalita“	31
3.2 Metody výzkumu	31
4 Internacionalizace druhého bydlení v Česku na příkladu nizozemských investic	40
5 Analýza dopadů rekreačních lokalit na geografické prostředí vybraných obcí	48
5.1 Fyzické dopady	49
5.2 Ekologické dopady	61
5.3 Ekonomické dopady	68
5.4 Institucionální dopady	78
5.5 Sociokulturní dopady	85
5.6 Psychologické dopady	95
5.7 Aplikace životního cyklu destinace	100
Závěr	102
Seznam použité literatury a zdrojů	106
Přílohy	

PŘEHLED POUŽITÝCH ZKRATEK

CR	cestovní ruch
ČNB	Česká národní banka
ČOV	čistírna odpadních vod
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
<i>D_f</i>	Defertova funkce
DSO	dobrovolný svazek obcí
EU	Evropská unie
GVP	Green Valley Park Stárkov
HUZ	hromadné ubytovací zařízení
CHKO	chráněná krajinná oblast
IUCN	International Union for Conservation of Nature (Mezinárodní svaz ochrany přírody)
KP	kulturní památka
KRNAP	Krkonošský národní park
NP	národní park
OKEČ	Odvětвовá klasifikace ekonomických činností
OIR	objekt individuální rekreace
RA	rekreační areál
RES	Registr ekonomických subjektů
RISY	Regionální informační servisy
RL	rekreační lokalita
RO	rekreační objekt
SLDB	sčítání lidu, domů a bytů
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
TIC	turistické informační centrum
UNWTO	World Tourism Organization (Světová organizace cestovního ruchu)

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1	Indikátory a metody sběru dat použité v diplomové práci	33
Tabulka 2	Základní údaje o řízených rozhovorech v zájmových obcích v roce 2009	36
Tabulka 3	Intervaly indikátoru turisticko-rekreačního zatížení území	38
Tabulka 4	Intervaly Defertovy funkce	39
Tabulka 5	Typologie záměrů rekreačních lokalit nizozemských investorů na území Česka	45
Tabulka 6	Základní charakteristiky zájmových rekreačních lokalit	48
Tabulka 7	Odhadovaná zatíženost území zájmových obcí v turistických sezónách v roce 2008	57
Tabulka 8	Defertova funkce v zájmových obcích v roce 2008	57
Tabulka 9	Vybrané ekologické aspekty zájmových rekreačních lokalit	63
Tabulka 10	Odhadovaná celková spotřeba vody v zájmových rekreačních lokalitách za den.....	63
Tabulka 11	Vlivy rekreačních a souvisejících operačních aktivit na přírodní prostředí dotčených obcí	65
Tabulka 12	Konkrétní přínosy a problémy spojené s rekreačními lokalitami jmenované rezidenty v zájmových obcích v roce 2009 (četnost odpovědí)	86

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1	Struktura respondentů podle vybraných charakteristik v zájmových obcích v roce 2009	36
Graf 2	Podíl zájmových rekreačních lokalit na celkové lůžkové kapacitě v obcích v roce 2008	58
Graf 3	Vývoj sezónních indexů cen za ubytování v rekreačních areálech v průběhu roku	59
Graf 4	Vývoj zastavěných ploch v zájmových obcích v letech 1990–2008	60
Graf 5	Vývoj příjmů z cestovního ruchu v zájmových obcích v letech 1997–2008 (1. část)	69
Graf 5	Vývoj příjmů z cestovního ruchu v zájmových obcích v letech 1997–2008 (2. část)	70
Graf 6	Hodnocení přínosu rekreačních lokalit pro obec z pohledu rezidentů v zájmových obcích v roce 2009	85
Graf 7	Míra zaznamenání změn po výstavbě rekreačních lokalit rezidenty v zájmových obcích v roce 2009	86
Graf 8	Hodnocení umístění rekreačních lokalit vzhledem ke stávající zástavbě rezidenty v zájmových obcích v roce 2009	87
Graf 9	Hodnocení fyzického vzhledu rekreačních objektů v rekreačních lokalitách rezidenty v zájmových obcích v roce 2009	88
Graf 10	Postoj rezidentů na počátku výstavby rekreačních lokalit v zájmových obcích	89
Graf 11	Postoj rezidentů k existenci rekreačních lokalit v zájmových obcích v roce 2009	89
Graf 12	Změna postoje rezidentů k rekreačním lokalitám od jejich výstavby do současnosti v zájmových obcích v roce 2009.....	89

Graf 13	Kvalita kontaktů rezidentů s majiteli/rekreanty rekreačních lokalit v zájmových obcích v roce 2009	91
Graf 14	Četnost kontaktů rezidentů s majiteli/rekreanty rekreačních lokalit v zájmových obcích v roce 2009	91
Graf 15	Vnímání přítomnosti a chování nizozemských rekreantů rezidenty v zájmových obcích v roce 2009	91
Graf 16	Evidování poptávky cizinců po individuálních nemovitostech rezidenty v zájmových obcích a okolí v roce 2009	92
Graf 17	Postoj rezidentů k poptávce cizinců po individuálních nemovitostech v zájmových obcích a okolí v roce 2009	93
Graf 18	Vnímání přítomnosti cestovního ruchu a rekreace rezidenty v zájmových obcích v roce 2009	94
Graf 19	Současný postoj obce k rozvoji cestovního ruchu a rekreace z pohledu rezidentů v zájmových obcích v roce 2009	94
Graf 20	Názor rezidentů na postoj obce k dalšímu rozvoji cestovního ruchu a rekreace v zájmových obcích v roce 2009	94
Graf 21	Profil respondentů v rekreačním areálu Green Valley Park Stárkov v letech 2009–2010	96
Graf 22	Výsledky dotazníkového šetření v rekreačním areálu Green Valley Park Stárkov v letech 2009–2010	98
Graf 23	Vybrané výsledky z ankety rekreačního areálu Green Valley Park Stárkov v roce 2009	99
Graf 24	Změna pozice zájmových obcí na křivce životního cyklu destinace	101

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1	Životní cyklus destinace	25
Obrázek 2	Vlivy cestovního ruchu na dimenze geografického prostředí	29
Obrázek 3	Lokalizace zájmových obcí	34
Obrázek 4	Integrovaný koncepční model procesu rozhodování ohledně investice do nemovitosti v zahraničí	41
Obrázek 5	Působnost nizozemských investorů v oblasti cestovního ruchu a rekreace v Česku do roku 2010	44
Obrázek 6	Lokalizace rekreačních lokalit vůči jádru obcí	50
Obrázek 7	Urbanistické řešení zájmových rekreačních lokalit	51
Obrázek 8	Obchodní společnosti se zahraničním kapitálem v zájmových obcích a okolí v roce 2008	74

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1	Přehled indikátorů udržitelného rozvoje cestovního ruchu	I
Příloha 2	Potvrzení o studiu	II
Příloha 3	Formální dopis s žádostí o poskytnutí dat zasílaný na obecní úřady zájmových obcí	III
Příloha 4	Formální dopis s žádostí o poskytnutí dat zasílaný na úřady práce	IV
Příloha 5	Dotazník pro hosty zájmových rekreačních lokalit (česká verze)	V
Příloha 6	Anketa rekreačního areálu Green Valley Park Stárkov	VI

Příloha 7	Dotazník pro rezidenty obcí s existujícími zájmovými rekreačními lokalitami	VII
Příloha 8	Databáze projektů nizozemských investorů v oblasti cestovního ruchu a rekreace v Česku (platnost k únoru 2010)	VIII
Příloha 9	Příklady rekreačních lokalit nizozemských investorů v Česku	X
Příloha 10	Potenciální rekreační plochy v Česku	XI
Příloha 11	Základní demografická a socioekonomická charakteristika zájmových obcí	XII
Příloha 12	Lokalizační a realizační předpoklady cestovního ruchu a rekreace zájmových obcí	XIV
Příloha 13	Struktura ubytovacích zařízení v zájmových obcích v roce 2009	XVI
Příloha 14	Primární infrastruktura v zájmových obcích v roce 2009	XVII
Příloha 15	Fotodokumentace Villa Park Happy Hill a obce Černý Důl	XVIII
Příloha 16	Fotodokumentace Landal Marina Lipno a obce Lipno n. Vltavou	XIV
Příloha 17	Fotodokumentace Bungalowpark Belvedere a obce Rudník	XX
Příloha 18	Fotodokumentace Green Valley Park Stárkov a obce Stárkov	XXI
Příloha 19	Fotodokumentace Arcadian Park Stupná a obce Vidochov	XXII
Příloha 20	Funkční využití ploch v zájmových obcích v letech 1990–2008	XXIII
Příloha 21	Společnosti se zahraničním kapitálem v zájmových obcích v roce 2008	XXIV
Příloha 22	Vývoj nezaměstnanosti v zájmových obcích a okresech v letech 1997–2008	XXV
Příloha 23	Vývoj sezónních indexů tržeb v prodejnách na Lipensku v roce 2007	XXVII
Příloha 24	Aktivity organizace destinačního managementu	XXVIII
Příloha 25	Přehled členství zájmových obcí v mikroregionech	XXVIII
Příloha 26	Výsledky dotazníkového šetření v kempech v roce 2009	XXIX

ÚVOD

Rekreace se stala nezbytnou lidskou potřebou, prostředkem k odreagování a odpočinku od každodenních fyzicky i psychicky vyčerpávajících činností. Její formy se liší v závislosti na životním stylu a možnostech jedince a také na podmínkách jeho přirozeného životního prostředí.

Jedním ze způsobů trávení volného času je využívání objektu určeného převážně k rekreačním účelům, umístěného zpravidla v odlišném a environmentálně hodnotnějším prostředí než je běžné místo pobytu. S vývojem společnosti a v daných podmínkách se však tato forma rekreace mění a nabývá nových podob a rozměrů, které se pak projevují v celkovém obrazu místa rekreace.

V Česku sahají počátky druhého bydlení do 1. poloviny 20. století a jsou spojené s letními byty a trampskými osadami. K masovému rozvoji druhého bydlení však dochází až v 2. polovině století. Nedosídlený, nevyužívaný a opuštěný bytový fond vytváří podmínky pro vznik chalupaření. V pohraničí i ve vnitrozemí je díky tomu zachována řada objektů i celá sídla. Vysoká poptávka po rekreaci v restriktivních podmínkách totalitní doby vede k výstavbě objektů individuální rekreace. Vznik nových rekreačních lokalit má nezanedbatelný vliv na krajinný ráz, mění dosavadní sídelní strukturu a často způsobuje ekologické problémy. Specifická geopolitická situace v Česku způsobila, že se zde druhé bydlení vyvinulo ve významný společenský fenomén s nemalými vlivy na fyzický vzhled a prostorové uspořádání.

Po roce 1989 dochází ke spuštění transformačních procesů také v oblasti druhého bydlení a současně ke vzniku nových forem rekreace. Vedle kvalitativních změn ve způsobu rekreačního využívání tradičních českých chalup a chat a přeměny některých objektů na rezidenční se staví nové rekreační objekty.

V environmentálně atraktivních oblastech s širokými možnostmi rekreačního využití vznikají domy s apartmánovými rekreačními byty a další koncentrace individuálních rekreačních objektů. Zájem o jejich vlastnictví a využívání projevuje česká, ale i zahraniční klientela. Dále se rozvíjí efektivní formy využívání ubytovacích jednotek v podobě jejich pronajímání, doplněné o služby v cestovním ruchu a rekreaci a spojené s provozem a údržbou nemovitostí.

Výstavba nových rekreačních lokalit je srovnatelná s boomem v 60. a 70. letech minulého století, přináší ovšem do Česka nové trendy jako internacionalizace druhého bydlení a komerční formy rekreace, ale také dopady pro dotčená území. Rekreační lokality nejsou pouze dalšími výraznými prvky v české krajině. Jejich vznik a provoz vyvolává obecné otázky ohledně významu rozvoje cestovního ruchu a rekreace pro venkovská sídla a krajinu v jejich postproduktivní fázi vývoje, vhodnosti dílčích forem cestovního ruchu a rekreace pro tyto oblasti, jejich skutečných přínosů a nežádoucích dopadů, možností přístupu a případné regulace ze strany státní správy a samosprávy, přirozenosti či nezbytnosti přeměn českého venkova v podmínkách internacionalizace a pokračující integrace evropské společnosti atd.

Předkládaná diplomová práce si klade za cíl zachytit fenomén internacionalizace druhého bydlení v Česku na příkladu působnosti nizozemských investorů v oblasti cestovního

ruchu a rekreace se zaměřením na vznik nových rekreačních lokalit. Důvodem výběru monitorování právě aktivit Nizozemců je jejich specifické chování od ostatních zahraničních turistů, rekreatů a investorů na území Česka. Druhým cílem je analyzovat dopady vzniku a provozu vybraných rekreačních lokalit na geografické prostředí dotčených obcí a okolí a také vývoj samotných rekreačních lokalit od jejich vzniku do současnosti. Příkladová studie je soustředěna na území pěti obcí (Černý Důl, Lipno n. Vltavou, Rudník, Stárkov a Vidochov), ve kterých byly zmapovány nejdéle existující rekreační lokality vlastněné a využívané zejména Nizozemci v Česku. Tato práce tak navazuje na výsledky bakalářské práce autorky.

Výzkum je založen na terénních a dotazníkových šetřeních, řízených rozhovorech a analýze primárních a sekundárních dat a také dokumentů.

Pro naplnění cílů diplomové práce jsou formulovány následující výzkumné otázky:

1. Jaké faktory ovlivnily rozvoj internacionalizace druhého bydlení v Česku?
2. Jaké charakteristiky vykazují záměry rekreačních lokalit? Kde jsou nejčastěji lokalizovány?
3. Jaké jsou dopady vzniku a provozu rekreačních lokalit na dílčí dimenze geografického prostředí a aktéry dotčených obcí? Vyvolaly efekty, které byly předpokládány? Liší se dopady podle charakteru rekreačních lokalit?
4. Jaké postoje zaujímají rezidenti k rekreačním lokalitám a k rozvoji cestovního ruchu a rekreace? Jaké jsou jejich vztahy se zahraničními rekreaty?
5. Dochází ke změnám uvnitř vybraných rekreačních lokalit? Jakých podob tyto změny nabývají?
6. Jaký je profil hostů rekreačních lokalit?

1 Literatura

1.1 Literatura k transformaci druhého bydlení

Vznik a rozvoj druhého bydlení je spjat s vývojem lidské společnosti (Vágner, Fialová a kol. 2004). Socioekonomické, kulturní, politické a environmentální prostředí vytváří podmínky a ovlivňuje chování a jednání jednotlivce, včetně jeho způsobu a možností trávení volného času. Změny podmínek vedou vedle změn v řadě lidských aktivit a jejich produktů také k různě významným kvalitativním i kvantitativním proměnám (transformacím) druhého bydlení.

V českém prostoru se v průběhu 20. století stalo druhé bydlení společenským fenoménem (Bičík a kol. 2001a; Vágner, Fialová a kol. 2004). Podmínky pro jeho vznik lze identifikovat už na přelomu 19. a 20. století a v meziválečném období, kdy vrcholící procesy urbanizace a industrializace vyvolaly poptávku po trávení volného času v environmentálně kvalitnějším prostředí. K masovému rozvoji druhého bydlení však docházelo až po 2. světové válce v souvislosti s politickou situací a z ní vyplývajících omezených možností cestování pro místní obyvatelstvo. Změny politických a socioekonomických podmínek na počátku 90. let 20. století přispěly k transformaci tradičního českého chataření a chalupaření a přinesly nové prvky – komercializaci, internacionalizaci, amenitní migraci – a nové formy rekreace – domy s apartmánovými rekreačními byty, koncentrace nově budovaných rekreačních objektů využívaných cizinci aj. Tradičně požímaná individuální rekreace v českém prostoru tak díky kvalitativní i kvantitativní povaze transformace druhého bydlení nabývá na přelomu tisíciletí nových rozměrů. Tendence ve vývoji druhého bydlení v Česku je ovšem nutné vnímat také v širším kontextu, tedy v podmínkách procesů internacionalizace, globalizace a modernizace (Sýkora 2000).

První publikací, která popisuje stav a vývoj druhého bydlení v Česku po roce 1989, shrnuje dosavadní poznatky odborné veřejnosti o této problematice a prezentuje výsledky příkladových studií z širšího zázemí Prahy, je *Druhé bydlení v Česku* (Bičík a kol. 2001a). Na ni navazuje komplexněji pojatá *Regionální diferenciaci druhého bydlení v Česku* (Vágner, Fialová a kol. 2004), která přináší teoretické aspekty a možné metodické přístupy k výzkumu druhého bydlení a popisuje vývoj druhého bydlení ve vybraných regionech. Pro předkládanou práci je však klíčová získaná znalost transformace druhého bydlení a nových forem rekreace od počátku 90. let 20. století, jejichž projevy jsou předmětem zájmu této práce. Obě uvedené publikace představují společně s pracemi Vágnera (1999) a Fialové (2000) základní vstupní literaturu do výzkumu druhého bydlení ve vybraných zájmových územích v Česku.

Nejvýraznějším novým trendem v druhém bydlení v Česku je výstavba a využívání apartmánových rekreačních bytů v environmentálně atraktivních oblastech. Geografickými aspekty tohoto jevu, souvisejícími procesy komercializace a internacionalizace, formou timesharing (tj. časové spoluvlastnictví) a také dopady jevu na prostředí dotčených obcí se dlouhodobě zabývá Kadlecová (2006, 2009). V zájmových obcích předkládané práce jsou tyto trendy identifikovatelné, proto výsledky a postupy výzkumů této autorky patří mezi významné podkladové materiály.

Na další trend v individuální rekreaci v Česku, konkrétně na výstavbu rekreačních objektů financovanou zahraničním (zejména nizozemským) kapitálem a jejich následné využívání k rekreačním a komerčním účelům zahraniční klientelou, který je předmětem zájmu diplomové práce, poprvé upozornil Vorel (2002, 2004). V příkladové studii z Podkrkonoší a Broumova formuloval základní socioekonomické, kulturní a legislativní problémy vyvolané tímto jevem. Na další příkladové studii z Podkrkonoší pak demonstroval význam poptávky cizinců po vlastnictví českých nemovitostí, běžné legislativní postupy a obtížnost metodiky výzkumu tohoto jevu (Vorel 2005). Základní šetření existujících rekreačních lokalit, vykazujících výše uvedené charakteristiky, a jejich vlivů na dotčené obce provedla Nožičková (2007). Na základě šetření byly s ohledem na znaky rekreačních lokalit navrženy termíny „rekreační areál“ a „rekreační vesnice“ jako alternativy k médiu a širokou veřejností používaného neadekvátního označení „holandské vesničky“. Současně byly zmapovány obce, kde probíhala výstavba nebo se zvažovala realizace dalších rekreačních lokalit financovaných nizozemskými investory, a sestavena typologie projektů (Nožičková 2007; Nožičková, Fialová, Kadlecová, Vágner 2008). Dosavadní výsledky inspirovaly autorku k dalšímu výzkumu tohoto jevu v rámci předkládané práce.

Nové trendy v druhém bydlení nebo přímo přítomnost nizozemských investorů a rekreatantů jsou registrovány v řadě kvalifikačních prací napsaných na geografických akademických pracovištích. Jedná se o práce regionálního zaměření, například Vlášek (2007) v jihočeském příhraničí, Benešová (2005) a Kapicová (2004) na Lipensku, Chromý (2007) na Vysočině, Nasavrcká (2007) na Náchodsku, Bartolomová (2009) v Čeladné, nebo se zaměřením na specifickou formu rekreace, například Trojanová (2003) v rámci chalupaření, Gelná (2006, 2009) v případě zábavních komplexů a Frantál (2007, 2009) u rekreačního využití vodních nádrží.

Problematika rekreačních objektů zainvestovaných, vlastněných a využívaných cizinci je předmětem zájmu také negeografických oborů. Bareš (2009) z Českého vysokého učení technického v Praze posuzoval architektonickou a urbanistickou koncepci 7 rekreačních lokalit¹ v Česku a následně navrhl řešení, která by mohla přispět ke kompaktnosti lokalit se sídlem a krajinou. S některými jeho návrhy se lze v případě lokalit, řešených také v této práci, ztotožnit. Autor používá pro rekreační lokality označení „holandské obytné soubory“. Přívlastek „holandský“ primárně odvozuje od původu investice, jeho používání ospravedlňuje větší běžností a srozumitelností pro širokou veřejnost. Z geografického pohledu je adekvátní pouze přívlastek „nizozemský“ (Nožičková 2007). Další část sousloví „obytné soubory“ je z hlediska účelu objektů také zavádějící. Dále autor v rámci svého výzkumu realizoval anketu mezi rezidenty dotčených obcí a rekreaty (pouze Nizozemci, další národnosti nebyly neuvažovány). Ačkoliv otázky pokrývají stejnou oblast zájmu jako dotazníková šetření použitá pro potřeby této práce (blíže kap. 3.2; příloha 5, 7), jejich porovnání není možné z důvodu souhrnného vyhodnocení pro všechny obce a absence celkového počtu odevzdaných dotazníků, který by

¹ Černý Důl (Villa Park Happy Hill), Stárkov (Green Valley Park Stárkov), Horní Brusnice, Vidochov (Arcadian Park Stupná), Frymburk, Lipno nad Vltavou (Landal Marina Lipno, Villapark Lipno Resort) a Nová Bystřice (Obora Golfvillage Nová Bystřice) (Bareš 2009).

doložil reprezentativnost výsledků. Neuvažování lokálních disparit a další postupy je možné považovat za zásadní metodické chyby Barešova výzkumu.

Na Fakultě informatiky a managementu Univerzity Hradec Králové je realizován rozvojový projekt „Projekt Antropologie cestovního ruchu“ vedený dr. Horákovou, který se v rámci stacionárně terénního sociálně-antropologického výzkumu zaměřuje na interakci mezi turisty a místními obyvateli v obcích dotčených cestovním ruchem. Zájmové území tvoří obce Stárkov a Lipno n. Vltavou, které jsou řešeny také v této práci, takže se nabízí možná spolupráce a porovnání výsledků. Projekt je ovšem zatím v počáteční fázi, primární výsledky teprve budou publikovány. Základní informace o projektu jsou prozatím poskytovány pouze na internetových stránkách projektu (Antropologie cestovního ruchu).

V zahraničí, ve vyspělých zemích Evropy a světa, také docházelo k dynamickému rozvoji druhého bydlení v průběhu 2. poloviny 20. století. Oproti tehdejšímu Československu s tím rozdílem, že politické a socioekonomické podmínky a technické pokroky v dopravě a informačních technologiích přispívaly k rozvoji tohoto fenoménu jak na vnitrostátní, tak mezinárodní úrovni. Formy využívání rekreačních objektů, které evidujeme v Česku od počátku 90. let 20. století, se v zahraničí přirozeně vyvíjejí přibližně od 70. let a od této doby jsou také předmětem zájmu odborné veřejnosti.

Okolnosti vzniku, rozvoje a šíření druhého bydlení ve světě v historických souvislostech a rozdílné chápání pojmů „druhé bydlení“ a „rekreační objekt“ s ohledem na národní specifika poskytuje publikace *Geograficzno-spoeczne problemy zjawiska „drugich domów“* (Kowalczyk 1994). Znalost předchozího vývoje druhého bydlení a nahlížení na tento fenomén představují nezbytný kontext pro pochopení současných tendencí ve druhém bydlení, proto je zde toto dílo uváděno. Českou verzi nabízí například Vágner (1999) nebo v obecnějším přehledu Vágner, Fialová a kol. (2004).

Publikace *Rural Second Homes in Europe: Examining housing supply and planning control* (Gallent, Tewdwr-Jones 2000) se zaměřuje na rozvoj, formy a dopady druhého bydlení ve venkovských oblastech. Aplikací zde jmenovaných faktorů poptávky a nabídky lze lépe porozumět zájmu vybrané skupiny jedinců (např. Nizozemců) po nemovitostech v daných oblastech (např. v Česku). Autoři se staví kriticky zejména k výstavbě dalších rekreačních objektů a diskutují regulační mechanismy. Těžištěm jejich zájmu je Velká Británie, přináší však zkušenosti a přístupy také z dalších zemí západní Evropy, kde má druhé bydlení velkou tradici, prvky internacionalizace nevyjímaje.

Komplexní přístup k problematice druhého bydlení přináší publikace *Tourism, mobility and second homes: Between Elite Landscape and Common ground* (Hall, Müller 2004). Autoři věnují zvláštní pozornost faktorů dopravy, který významně podpořil mobilitu obyvatel, zvětšil jejich akční rádius a tím i ovlivnil vzdálenost, dostupnost a frekvenci využívání rekreačních objektů. Na rozdíl od předchozí publikace obsahuje příkladové studie z celého světa. Pro potřeby této práce jsou však nejpřínosnější kapitoly, které se zabývají vlastnictvím a využíváním rekreačních objektů cizinci ve Španělsku (Casado-Diaz 2004), Švédsku (Müller 2004) nebo v jižní Evropě na příkladu Britů (Williams, King, Warnes 2004).

Vědecký časopis *Journal of Nordregio* věnoval jedno ze svých čísel problematice druhého bydlení v severovýchodních zemích (Nordregio 2007). Soubor příspěvků poskytuje obraz

o vývoji, prostorovém rozmístění, regionálních zvláštnostech a současných vývojových tendencí v druhém bydlení v tomto regionu. Informuje o koncentrované výstavbě rekreačních objektů („summer house“) v zázemí největších měst a na pobřeží a o dalších rekreačních lokalitách („cottage residence“, „resort-village“), doplněných o infrastrukturu cestovního ruchu, v horských oblastech. Obě formy pravděpodobně vykazují podobné strukturální znaky jako rekreační lokality v Česku, zkoumané v této práci. Případné srovnávání ovšem vyžaduje podrobnější informace. Číslo dále přináší poznatky o vlastnictví a využívání rekreačních objektů Seveřany v zahraničí a naopak cizinců v tomto regionu.

Amenitní migrace (z angl. *amenity migration*), pod tímto termínem vnímají odborníci na migraci obyvatelstva mobilitu motivovanou environmentálně a/nebo kulturně hodnotným prostředím (Pásková, Zelenka 2002). Kvalita prostředí je jedním z důležitých faktorů lokalizace rekreačních objektů a důvodem jejich využívání (Hall, Müller 2004; Vágner, Fialová a kol. 2004). Druhé bydlení tedy představuje speciální případ amenitní migrace. Souhrnné informace o tomto jevu poskytují Price, Moss a Williams (1997), kteří vysvětlují důvody vzniku a vývoje amenitní migrace, základní charakteristiky amenitních migrantů a dopady jejich chování na dotčená prostředí (zejména horské a pobřežní oblasti). Podle frekvence a délky pobytů rozlišují „periodickou“ (překlad z angl. *intermittent*), „přechodnou/sezónní“ (*seasonal*) a „trvalou“ (*permanent*) migraci (Price, Moss, Williams 1997, s. 265).

Amenitní migraci v kombinaci s internacionalizací druhého bydlení zmiňují například Williams, King a Warnes (2004). Upozorňují zejména na britské důchodce, kteří tráví v zemích jižní Evropy velkou část roku nebo tam imigrují. V Česku se tomuto tématu věnují například Bartoš a Kušová (2005), kteří popisují vývoj procesu amenitní migrace od strávení dovolené, přes nákup a využívání rekreačního objektu k jeho prodeji a následnému pořízení objektu trvalého bydlení ve stejné lokalitě, a dále rozebírají negativní dopady amenitní migrace na prostředí, ale i samotné migranty. Změny funkčního využití objektů z rekreačních na rezidenční jsou zaznamenávány jako součást transformačních procesů druhého bydlení v Česku až od 90. let 20. století. Vágner, Fialová a kol. (2004) evidují tyto tendence u českého obyvatelstva (důchodci, ale i rodiny s dětmi nebo jedinci) zejména v zázemí velkých měst (chaty), v horských a podhorských oblastech (chalupy). Konkrétně v zázemí Plzně tyto transformační tendence popisuje Novotná (2007). Naopak Loquenz (2008) na příkladu Prachaticka ukazuje, že amenitní migrace nemusí být vždy spojena s druhým bydlením. Strukturu amenitních migrantů na Šumavě ukazuje Glorioso (2000). Protože jsou mezi nimi zastoupeni také cizinci, formuluje v závěru hlavní bariéry života cizinců v Česku.

Na rekreaty v zájmových rekreačních lokalitách je možné nahlížet jako na amenitní migranty, uvedené příspěvky proto představují podklady pro hodnocení jejich rekreačních pobytů a pro predikci potenciálního vývoje lokalit.

Teoretické nebo příkladové studie o trendech v druhém bydlení, o různých způsobech využívání rekreačních objektů a jejich dopadech na prostředí jsou publikovány ve formě **příspěvků v zahraničních odborných periodikách**, příkladem mohou být studie Barke (2008), Bieger, Beritelli a Weinert (2007), Godbey, Bevins (1987), Hobson (2002), Strapp (1988) aj.

Česká odborná periodika (COT Business; Czech Hospitality and Tourism Paper–Hotelnictví, lázeňství, turismus) jsou zaměřena výhradně na domácí a zahraniční cestovní ruch, témata o druhém bydlení a individuální rekreaci jsou tedy spíše výjimečná.

Také **česká média** informují o aktuální tendenci v druhém bydlení a rekreaci v tuzemsku i zahraničí. K nejčastějším tématům patří například novinky na trhu s nemovitostmi, apartmánové byty, nové roubenky, pořízení nemovitosti v zahraničí, vlastnictví nemovitosti cizincem v tuzemsku apod. Věnují se jim zejména stránky celostátních deníků a některých periodik (Dašek 2009; Grygera 2007; Houdek 2007; Mlsová 2009; Nádoba 2002; Novotná 2008; Rodriguez 2010; SReality 2008; Šanda 2009; Truhlička 2007; Vichnarová 2007 aj.).

Média také sledují působnost nizozemských investorů v oblasti cestovního ruchu a rekreace a také samotných nizozemských rekreantů v Česku od počátku jejich zájmu o tuzemsko. Reportáže z dotčených lokalit ovšem nejsou vždy zcela objektivní, zpravidla tlumočí názory jedné strany, nevytvářejí dostatečný prostor pro prezentaci všech aktérů v území nebo zvolenými formulacemi „vnucují“ čtenáři a priori negativní postoj k tomuto jevu. Na druhé straně ovšem média přináší pro výzkumníka cenné informace o dalších uvažovaných projektech, průběhu jejich realizací nebo novinkách z dotčených lokalit. Tato témata se objevují v denících, časopisech různého zaměření nebo na internetových diskusních portálech (ČT24 2008; Feřtek 2004; Havelková 2009; iDnes 2000, 2008; iHNed 2003; Jakešová 2008; Kerles 2007; Machonin 2005; Pelíšek 2002; Šálek, Vitvarová-Vránková 2007; Tarabusová 2006; Trávník 2008; Týden 2008a,b; Vítková 2006; Ziegler 2006; Zimmelová 2008; Zuntých 2003, 2007 aj.).

1.2 Literatura k dopadům cestovního ruchu a rekreace na geografické prostředí

K rozvoji cestovního ruchu (dále jen CR) a rekreace dochází už od 19. století v souvislosti s nárůstem volného času, s většími finančními prostředky, s rozvojem dopravy a technologií, se zhoršením životních podmínek v místě bydliště a/nebo práce a s rostoucí touhou jedince objevovat, poznávat a pobývat mimo jeho přirozené prostředí. CR ovšem nejsou pouze turisté a/nebo návštěvníci, ale také podnikatelé provozující zařízení a služby pro účastníky CR, veřejná správa a orgány s nástroji k řízení CR, samospráva s politickými rozhodnutími, sdružení na ochranu místních zdrojů, místní obyvatelé s určitými potřebami a názory, ekosystémy s určitou stabilitou a únosností atd. (Pásková, Zelenka 2002). Stejně jako jiné lidské aktivity, tak i aktivity v oblasti CR a rekreace, se odehrávají v určitém čase a prostoru, vyvíjí se a také působí na prostředí, ve kterém se odehrávají.

Charakter lidského působení a jeho následky lze kategorizovat například podle geografického měřítka (globální až lokální), délky (krátko- až dlouhodobé), povahy změny (vratné vs. nevratné), viditelnosti (hmotné vs. nehmotné), kvality (pozitivní vs. negativní nebo žádoucí vs. nežádoucí), dimenze geografického prostředí (sociální, ekonomická, fyzická, resp. environmentální), nositele aktivity (turista, investor, podnikatel aj.), formy (cyklistika, lyžování, aj.) nebo oblasti vlivu (zdrojové, transferové nebo cílové destinace; venkovské, městské, horské destinace aj.) atd. Výčet variant přístupů k hodnocení CR a rekreace a jejich vlivů dokládá

složitost těchto společenských jevů, o které se zajímají odborníci různých zaměření, včetně geografů.

Odborná veřejnost zaměřila svou pozornost na nové společenské fenomény – cestovní ruch a rekreaci – na přelomu 19. a 20. století (Vystoupil 2007, 2008). Dopady CR na destinaci byly přibližně do poloviny 20. století vnímány vesměs pozitivně zejména díky ekonomickým efektům. Sledovány byly také prostorové aspekty vývoje nových destinací CR. V 60. a 70. letech v souvislosti se sociologizací vědy byla pozornost soustředěna na sociální a později i kulturní efekty CR. Negativní vlivy CR a rekreace na lokální struktury a na životní prostředí destinace se začaly diskutovat přibližně v 70. letech minulého století. V posledních několika dekádách se pro jevy a procesy vyvolávané CR a rekreací v destinacích zavádí nové pojmy (např. turistifikace, marginalizace, únosnost území), vyvíjí se metody a nástroje k měření a hodnocení dopadů CR a rekreace na geografické prostředí dané destinace a je formulován koncept udržitelného rozvoje cestovního ruchu (Vystoupil 2007).

Pro většinu níže uvedených českých i zahraničních publikací je společný popis vývoje teoretických a metodických přístupů k měření a hodnocení dopadů CR a rekreace, dále zaměření na určité formy (např. druhé bydlení, outdoorové aktivity) nebo destinace CR (např. venkovské, horské). Publikace mají komplexní, všezahrnující povahu a podporují interdisciplinární přístup k problematice CR a rekreace.

V zahraniční literatuře patří mezi novější publikace zabývající se souhrnně dopady CR a rekreace kniha *Recreational Tourism: Demand and Impacts* (Ryan 2003). V samostatných kapitolách se postupně věnuje ekonomickým, environmentálním a sociálním dopadům CR. Vzhledem k obecnější povaze obsahu a přehlednému zpracování částí je kniha ideální pro vstup a základní seznámení se s touto problematikou. Druhým cenným tématem jsou faktory poptávky, resp. motivace turistů cestovat.

Publikace *The Geography of Tourism and Recreation: Environment, Place and Space* (Hall, Page 1999) slouží jako učebnice, která poskytuje ucelený úvod do problematiky CR a rekreace a upozorňuje na postavení geografie při studiu těchto jevů. Autoři se nejprve věnují dopadům CR a rekreace obecně a pak konkrétněji ve vybraných prostředích. Pro potřeby této práce byly nejpřínosnější kapitoly zabývající se CR a rekreací ve venkovském prostředí, dále poptávkou po rekreaci a nakonec plánováním a politikou ve vztahu k CR a rekreaci.

Komplexní pojetí problematiky CR nabízí také publikace *Critical Issues in Tourism: a geographical perspective* (Shaw, Williams 2002). Dopady CR rozebírá v rámci kapitol diskutujících produkci a spotřebu v CR a poté u vybraných forem CR. Po obsahové stránce lze tuto učebnici považovat ve vztahu k předchozí zmiňované za téměř analogickou. Zvláštní pozornost byla věnována kapitole zaměřené na udržitelný CR, který tvoří teoretické zářezování diplomové práce.

Obdobnou strukturu má učebnice *Geografia turizmu* (Kowalczyk 2000). Těžiště této publikace ovšem představuje spíše ojedinělý historický přehled vývoje CR, jeho výzkumu a hlavních představitelů napříč evropskými zeměmi i dalšími státy světa. Ten je zpracován se stejnou podrobností jako v případě již zmiňované autorovy publikace zaměřené na druhé bydlení (Kowalczyk 1994).

Jeden ze svazků monografie *Sustainable Tourism* (Page, Connell 2008) integruje články věnující se dopadům CR v teoretické i příkladové rovině, které byly již dříve publikovány v odborných časopisech. Jedná se o velmi užitečný soubor příspěvků, neboť mnohé z nich jsou české odborné veřejnosti z původních periodik dostupné jen velmi omezeně nebo vůbec (Hunter, Green 1995; Orams 1999 aj.).

V české literatuře uceleně zpracovala základní efekty CR na dílčí geografické dimenze Pásková (2003). Roztřídila vlivy CR na přírodní a sociokulturní prostředí, ve kterém dále uvažuje sociální, etnické, kulturní, ekonomické, infrastrukturální a urbanistické efekty. V publikaci *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu* (Pásková 2008) přináší koncepce a metody šetrného a současně přínosného rozvoje CR, doplněné o příklady z konkrétních destinací CR. Obě uvedené práce jsou klíčové pro teoretické zarámování a metodiku předkládané práce.

Odborníci se zabývají také **dopady různých forem cestovního ruchu a rekreace na určitá prostředí**. Vlivy individuální rekreace na geografické prostředí jsou diskutovány v již zmiňovaných publikacích o druhém bydlení v kapitole 1.1. Například Gallent a Tewdwr-Jones (2000) dochází k závěru, že dopady se liší podle typu nemovitosti využívané k rekreačním účelům (prázdné, původně využívané k trvalému bydlení nebo účelově postavené). Další autoři dokumentují dopady v příkladových studiích, např. Hall a Müller (2004) ve vybraných zemích světa, Kowalczyk (1994) a Bičík a kol. (2001a) v zázemí hlavních měst nebo Vágner, Fialová a kol. (2004) ve vybraných regionech Česka. Vlivy outdoorových (venkovních) aktivit řeší Coppock a Duffield (1975), kteří upozorňují na rozdílné nároky pasivních a aktivních forem rekreace nejen na prostor a čas, ale také na přírodní a socioekonomické aspekty prostředí. Gartner a Lime (2000) dokládají na základě trendů v outdoorové rekreaci a ve způsobu využívání volného času zvyšující se nároky a tlak rekreačních aktivit na prostředí a potřebu jejich monitorování, hodnocení a regulace. Vlivy CR a rekreace v horských oblastech dokumentuje soubor příkladových studií v publikaci *Tourism and development in mountain regions* (Godde, Price, Zimmermann 2000). Autoři vedle prezentace výsledků analýz v zájmových územích také navrhují zásady udržitelného rozvoje CR v horských oblastech („sustainable mountain tourism“), ty jsou však obecně aplikovatelné i na jiná destinační prostředí.

Dopady cestovního ruchu a rekreace na dílčí dimenze geografického prostředí (např. ekonomiku, kulturu, politický život, rezidenty, životní prostředí aj.) či **metody sledování a hodnocení dopadů** aktivit v CR a rekreaci jsou předmětem řady příspěvků v zahraničních odborných časopisech. Bohužel mnohé, které jsou citovány ve výše uvedených zahraničních i českých publikacích, nejsou ze serverů časopisů pro českého čtenáře dostupné.

V Česku jsou výsledky analýz vlivu CR prezentovány ve formě výzkumných zpráv (Musil a kol. 2008), článků v odborném časopise (Nejdl 2008; Semeniuk 2008) nebo ve sbornících z konferencí (Cestovní ruch, regionální rozvoj a školství 2004; Majerová 2008; Zelenka, Mls 2009). Dopady CR a rekreace jsou také tématy kvalifikačních prací studentů na českých vysokých školách se specializací na cestovní ruch. Monitorováním a hodnocením vlivů CR a rekreace na prostředí se v teoretické i praktické rovině dlouhodobě zabývá Vystoupil (2007, a kol. 2007).

Dále jsou uvedeny **příspěvky odborníků na specifické oblasti**, které přispěly k hodnocení dopadů CR a rekreace z pohledu daného oboru nebo k zarámování sledovaného jevu či vývoje zájmových oblastí do širších souvislostí.

Na měnící se poptávku v CR a rekreaci reaguje zpravidla jako první nabídka. Hlavním výstupem publikace *New challenges in recreation and tourism planning* (Van Lier, Taylor 1993) je ale apel na aplikaci nových přístupů v územním a strategickém plánování ve vztahu ke změnám ve společnosti a jejímu chování. Ty by měly být komplexní, inovativní a flexibilní. Komunitní plánování a efektivní regulace aktivit v prostoru mohou zmírnit negativní a naopak posílit pozitivní dopady CR a rekreace na životní prostředí dané komunity a přispět k její konsolidaci a stabilizaci. Obecné zásady územního plánování a rozvoje regionů jsou rozpracovány ve skriptech *Územní plánování pro geografu* (Kubeš, Perlín 1998). Pro předkládanou práci jsou přínosné zejména kapitoly zabývající se vybranými problémy českých sídel a jejich funkčních zón, rekreační nevyjímaje.

Výstavba rekreačních objektů a další infrastruktury CR v některých destinacích může vykazovat podobné znaky jako rozvíjející se rezidenční a komerční zóny v zázemí českých měst, které způsobují problémy v přírodním, fyzickém a sociálním prostředí dotčených obcí (Ouředníček a kol. 2008). Bartolomová (2009) na příkladu rozvoje obce Čeladná na Beskydsku ukazuje, že rozdíly mezi objekty trvalého a druhého bydlení se stírají a stejně tak jejich dopady na prostředí obce jsou obdobné. V případě výstavby rekreačních lokalit se tedy nabízí označení rekreační suburbanizace a také hodnocení a srovnání jejich vlivů s projevy rezidenční suburbanizace. Ovšem v případě efektu vzniku a provozu rekreační lokality na další rozvoj CR v obci, spojeného s výstavbou infrastruktury CR a rekreace, je vhodnější termín „turistická urbanizace“² (Mullins 2003, s. 127). Dopady zájmových rekreačních lokalit lze také srovnávat s „gated communities“³, které přispívají k separaci a fragmentaci společnosti (Brabec 2009, s. 13). Formy a důsledky separace a segregace společnosti obecně rozebírá Sýkora (2007).

Novostavby jsou zpravidla umisťovány do blízkosti stávající zástavby, která se po dlouholetém vývoji vyznačuje tradičními lokálními, resp. regionálními architektonickými a urbanistickými prvky (Knopp a kol. 1994; Pešta 2004; Škabrada 1999). Výstavba nebo rekonstrukce, nerespektující místní tradici a charakter sídla a krajiny, může mít devastující účinky, srovnatelné s výstavbou za socialismu (Knopp a kol. 1994; Škabrada 1999). Řada odborníků proto formuluje obecné zásady (pravidla) pro novou výstavbu a rekonstrukci za účelem vhodného splynutí nových objektů se staršími a zachování hodnot sídla a krajiny (Kašparová, Rozehnalová a kol. 2005; Knopp a kol. 1994; Škabrada 1999). Tato pravidla společně s tradičními regionálními prvky mohou být použita při hodnocení vzhledu a prostorového uspořádání zájmových rekreačních lokalit. Cílek (2005) upozorňuje na vliv fyzického vzhledu prostředí na lidskou percepci. V CR a rekreaci sídlo a krajina plní významné role – jsou prostorem pro rekreační aktivity i samotnými atraktivitami (jevišti). Pocity a obraz

² Turistická urbanizace (angl. *tourism urbanization*) je definována jako proces, kdy „jsou sídla a města stavěna nebo rozvíjena výlučně pro turisty“ a vzniká infrastruktura CR jako jsou „tematické parky, kasína, hotely, kongresová centra, byty, golfová hřiště atd.“ (Mullins 2003, s. 128).

³ *Gated communities* je označení pro „obezdné nebo oplocené bytové domy s omezeným veřejným přístupem, často střežené kamerovým systémem nebo hlídači, charakterizované nařízeními, které určují pravidla chování pro rezidenty“ (Atkinson, Blandy a kol. 2005 in Brabec 2009, s. 15).

z místa v lidské mysli mohou rozhodnout o opětovném návratu do destinace nebo o jejím doporučení dalším, potenciálním návštěvníkům. Psychologické aspekty fyzického vzhledu destinace by proto neměly být opomíjeny.

Výstavba a provoz zařízení CR a rekreace působí přímo i nepřímo na živé i neživé složky prostředí. O kvalitě životního prostředí v Česku informuje CENIA (2008). Ve zprávě *Životní prostředí – prostředí pro život?* (CENIA 2007) identifikuje aktivity na úrovni jedinců, které negativně ovlivňují životní prostředí – silniční doprava, způsob vytápění, energetická náročnost, nakládání s odpady a suburbanizace. Způsob chování v těchto oblastech je možné sledovat také u rekreatantů zájmových rekreačních lokalit. V jejich případě platí „životní prostředí – prostředí pro rekreaci“, na které svými činnostmi působí. Obdobně lze na hosty rekreačních lokalit vztáhnout také tzv. koncept ekologické stopy (Kušková 2006; Razgová 1999), ale její výpočet by byl vzhledem k množství a omezené dostupnosti dat značně komplikovaný.

Obce od rozvoje CR a rekreace často očekávají ekonomické výhody pro místní obyvatele, podnikatele a také obecní rozpočty. Možnosti obce ovlivnit vlastní příjmy jsou dané legislativou a tedy do jisté míry omezené. Marková (2000) popisuje problémy v rozpočtových hospodařeních obcí vyplývajících z příslušných zákonů. Pro potřeby práce jsou důležité informace vztahující se k dani z nemovitosti a zejména k místním poplatkům. Při sledování vývoje obecních příjmů je také třeba uvažovat časté změny daňových systémů v Česku, o kterých referuje například časopis *Obce a finance* a souhrnně Blažek (2008). Atraktivita destinace, resp. rekreační lokality se může projevit také v cenách nemovitostí. Němec (2004) se zabývá vývojem cen pozemků v Česku, současně také popisuje běžnou praxi nabývání nemovitostí cizinci v tuzemsku ještě před vstupem do Evropské unie (dále jen EU). Vstup zahraničního kapitálu na český trh souvisí s demokratizací a liberalizací české ekonomiky (Dostál 1998). Spilková (2006) analyzuje vnímání českého prostoru zahraničními investory. Přestože investice do CR a rekreace tvoří relativně zanedbatelnou část celkového objemu přímých zahraničních investic, nabízí se srovnání lokalizace evidovaných nizozemských projektů v oblasti CR a rekreace s výsledky studie.

Doposud zmapované rekreační lokality jsou lokalizovány v horských, podhorských a venkovských oblastech, které dříve vykazovaly nebo stále vykazují charakteristiky periferií. Novotná a kol. (2005) vedle příčin periferality a současných problémů periferií zmiňují také hodnoty a význam těchto oblastí pro CR a rekreaci. Obdobně Jeřábek, Dokoupil a Havlíček (2004), kteří zaměřili výzkum na české pohraniční regiony, vnímají potenciál a možnosti těchto oblastí v rozvoji terciérních aktivit, zejména CR. Stejně tak se ve sbornících z konferencí zaměřených na venkov a venkovskou krajinu objevují témata, která spojují tyto prostory s aktivitami v CR a rekreaci (Kol. autorů 2005; Majerová 2008). Ačkoliv všechny uvedené oblasti beze sporu disponují lokalizačními předpoklady pro CR a rekreaci, případný rozvoj CR a rekreace je třeba uvažovat v kontextu dosavadního vývoje oblastí, ze kterého vyplývají jejich současné problémy (např. stav infrastruktury a bytového fondu, demografické tendence, kvalita lidského a sociálního kapitálu atd.). Na CR a rekreaci by v těchto oblastech mělo být nahlíženo pouze jako na doplňky nebo jedny z impulzů rozvoje regionů, které přispějí k diverzifikaci místních ekonomik, stabilizaci místních komunit a celkovému oživení oblastí.

Rozdíl mezi rezidentem a rekreantem (turistou) je primárně dán způsobem využívání daného prostoru a časem v něm stráveným. Odlišná národnost, kultura, jazyk, hodnotový systém, socioekonomický status a další charakteristiky mohou přispět k vytvoření společnosti se specifickými vztahy mezi skupinami, jejich členy i vztahy k místu, které společně využívají. Heřmanová, Chromý a kol. (2009) se zabývají sociokulturními aspekty české společnosti. Na jejich základě lze u skupin identifikovaných v zájmových územích – rodáci, imigranti (v místě dlouho žijící) a čeští rekreanti (chataři, chalupáři) – uvažovat rozdílnou sílu jejich vztahu k místu, citlivost na změny a přítomnost nových elementů – jako je výstavba a provoz rekreačních lokalit, zahraniční rekreanti a další jevy s tím související. Janská (2002) nabízí pohled ze strany cizinců v Česku. Přestože se zaměřuje na migranty z rozvojových zemí, mezi které rekreanti zájmových rekreačních lokalit nepatří, možné způsoby jejich koexistence s majoritní společností se obecně vztahují i na ně. Od roku 2004 se však jejich pohyb a pobyt v prostoru EU řídí příslušnou legislativou.

1.3 Literatura a podklady s regionálním zaměřením

Literatura a podklady vztahující se k dotčeným obcím (Černý Důl, Lipno n. Vltavou, Rudník, Stárkov a Vidochov) a jejich okolí tvoří široký a velmi různorodý soubor, který jako celek přispívá k prohloubení znalostí o zájmových územích.

První skupinu představují **kvalifikační práce s regionálním zaměřením**. Na oblast Lipenska zaměřili svůj výzkum například Šperlingová (1968), Šestáková (1993), Benešová (2005), Smolková (2005), Frantál (2007, 2009) nebo Nožičková (2009) v rámci studentské práce. Tato série prací umožňuje sledovat vývoj destinace v průběhu 2. poloviny 20. století do současnosti a také postupně se měnící přístupy k rozvoji CR a rekreace v této oblasti. Zatímco nejstarší práce kladla důraz na doplnění a zkvalitnění infrastruktury CR a rekreace a neuvažovala potenciální dopady rozvoje na životní prostředí, novější práce uvažují regulaci rozvoje oblasti s ohledem na rezidenty a životní prostředí a dále upozorňují na závislost místních ekonomik na příjmech z CR. Pouze Smolková (2005) v návrhu řízení CR v regionu vychází z principů udržitelného ekonomického rozvoje a další složky udržitelnosti opomíjí. Nejstarší práce (Šperlingová 1968) poskytuje obraz a informace o destinaci, které jsou dnes těžko dostupné a v terénu již málo patrné. K dalším pracím rozšiřujícím znalosti o Lipensku patří Kopicová (2004), detailně popisující strukturu a problémy chataření, Tvarohová (2002), analyzující vývoj populace a sídel v 2. polovině 20. století, nebo Vlášek (2007), srovnávající faktory a efekt zahraničních investic v obci Lipno n. Vltavou s dalšími v jihočeském přhraničí Rakouska.

Na další zájmová území bohužel nebyl soustředěn takový zájem. Výjimkou je pouze práce Fejfarové (1977), zaměřená přímo na obec Černý Důl, ve které líčí charakter rozvoje zájmové obce po 2. světové válce do 70. let 20. století. Další práce, vesměs regionálního zaměření, přesto přináší cenné informace o vývoji a stavu CR a rekreace a souvisejících jevech v širším okolí zájmových obcí. V případě obcí Černý Důl a Rudník je to práce Pinkavové (1992), charakterizující CR a rekreaci v okrese Trutnov, Pavlity (1994), řešící rekreační potenciál zimních Krkonoš, Petérové (2007), zabývající se dopady sportovně-rekreačních aktivit

na přírodu a krajinu Krkonoš, a Matouše (2009), analyzující předpoklady CR a rekreace v Podkrkonoší. Okres Náchod, ve kterém leží obec Stárkov, hodnotila z pohledu CR Nasavřská (2007), zatímco Smolíková (2007) zúžila svůj výzkum na Adršpašsko-teplické skály, které patří do okruhu atraktivit CR navštěvovaných hosty rekreační lokality ve Stárkově. Pohled na vývoj a stav trhu práce a nezaměstnanosti v okrese Náchod poskytuje Vlček (2004). Obec Vidochoh v okrese Jičín je zahrnuta do zájmového území Holého (1993) a Vorla (2002). V některých zájmových nebo sousedících obcích se v minulosti vyskytovala zařízení vázaného CR, jejich současnou transformací, konkrétně ve Východních Čechách, se zabývá Kratochvíl (2007).

Grantový projekt *Výzkum domácího a příjezdového zahraničního cestovního ruchu ve vztahu k zmírnění společensko-ekonomických disparit*, řešený Vysokou školou hotelovou v Praze ve spolupráci s dalšími odborníky z akademických pracovišť v Česku a na Slovensku a z České centrály cestovního ruchu, zahrnuje do výzkumných oblastí také obce na Českokrumlovsku (včetně zájmové obce Lipno n. Vltavou), ve kterých řeší potenciál a vliv CR. Nejdí (2008) hodnotí předpoklady oblasti pro CR a současnou úroveň marketingu; na jejich základě pak jmenuje hlavní problémy – sezónnost, konkurenční chování a malou spolupráci aktérů v území. Mezi „aktéry“ ovšem řadí pouze podnikatele a představitele obcí a zcela opomíjí rezidenty, chataře, ochránce přírody a další skupiny, které také patří mezi „subjekty zainteresované do cestovního ruchu v regionu“ (Nejdí 2008, s. 61). Pro rozvoj CR a rekreace je přitom kooperace a koordinace všech skupin v prostoru nezbytná, jak zdůrazňují teoreticky i prakticky orientované studie o řízení destinace CR (Fatková 2007; Fellegiová, Musil 2008, 2009; Holešinská 2007; Vlášková 2007). Zpráva také postrádá kritickou poznámku k potenciálním negativním dopadům neregulovaného a nezodpovědného rozvoje CR na environmentální prostředí Lipenska. To je hlavní atraktivitou pro domácí i zahraniční CR a jeho poškození by pro oblast mohlo mít fatální následky. Tomu lze předejít právě otevřenou diskusí všech aktérů a hledáním ideálních řešení pro všechny zainteresované strany. Semeniuk (2008) provádí ekonomickou analýzu tržeb souboru prodejen potravin maloobchodní sítě na Lipensku. Ojedinelý soubor dat dokládá vliv sezónního CR na příjmy místních podnikatelů. Výsledky obou výzkumů mohou být diskutovány s výstupy vlastního šetření nebo je doplňovat.

Územně plánovací dokumentace (Archteam 1998; Ateliér Urbis 2007; Ateliér 8000 2008; Regio 2001; Tomek 2001; Vojtěch 1998 aj.) tvoří skupinu podkladů, na jejichž základě lze ze stávajícího a navrženého prostorového a funkčního využití území vyčíst některé současné problémy (brownfields, chybějící infrastruktura aj.) a předpokládaný vývoj (rozšiřování zastavěného území apod.) zájmových obcí. Zásady územního rozvoje kraje (Krajský úřad Královéhradeckého kraje 2009; Mejsnarová a kol. 2008) pak umožňují pohled na tyto obce a jejich okolí v širších souvislostech (vedení infrastruktury vyššího významu apod.). **Strategické plány** prezentují priority rozvoje a vize obcí, resp. regionů. K zájmovým územím se vztahují plány rozvoje zpracované na úrovni obcí (Městský úřad Stárkov 2007; Surpmo 2008), mikroregionů (Dobrovolný svazek obcí Broumovsko, Krkonoše–svazek měst a obcí, Lázeňský mikroregion, Novopacko, Sdružení Podzvičínsko, Svazek lipenských obcí, Svazek obcí Horní Labe, Svazek obcí Východní Krkonoše aj.) a krajů (CEP 2007; Krajský úřad Jihočeského kraje 2008). Zvláštní podklady tvoří také **dokumentace k ochraně přírody**

a krajiny (Atem, EIA Servis 2007; Kol. autorů 2002; Šindlar a kol. 2003), dokumentace k posuzování vlivu vybraných staveb na životní prostředí a stavu přírodního prostředí v zájmových obcích (Eco-Envi-Consult 2005; EIA Servis 2004, 2006; Flousek 2008; Háková 2009; Harančík 2008; Vaněk 2008) a další projektová dokumentace (Ateliér T-plan 2007; IKP Consulting Engineers, Jihočeský kraj 2008).

Cenným zdrojem informací o dění v zájmových obcích a jejich okolí jsou **lokální** (Černodolský zpravodaj, Rudnické noviny, Zpravodaj obce Lipno nad Vltavou) **a regionální periodika a média** (Lipno-online 2007, 2008; Plecháč 2007a,b, 2009; Tröster 2009). Přehled atraktivit CR a historický vývoj uvádí **turističtí průvodci** (David, Soukup a kol. 1994, 1996a, 1996b, 2003), **turistické mapy** (KČT 1996a,b; SHOCart 2002a,b), **populárně naučné publikace regionálního zaměření** (Bařina, Tuček a kol. 2007), **internetové stránky obcí** (Černý Důl, Lipno nad Vltavou, Rudník, Stárkov, Vidochov) a subjektů působících v oblasti CR a rekreace.

1.4 Literatura k metodice

Vlastní výzkum byl postaven na obecných principech a zásadách organizace kvalitativního a kvantitativního výzkumu formulovaných Dismanem (2006) a Hendlem (2008). Veškeré v práci používané termíny z oblasti CR a rekreace jsou chápány tak, jak jsou definovány v publikaci Pásková, Zelenka (2002) a Vágner, Fialová a kol. (2004). V opačných případech jsou pojmy vysvětleny v kapitole 3, věnované metodice, či přímo v textu. Sestavování dotazníků pro hosty rekreačních lokalit a rezidenty bylo postaveno na dosavadních zkušenostech ze zájmových obcí (Nožičková 2007) a také na osvědčených přístupech z jiných výzkumů (Kadlecová 2009; Nováková 2004; Vágner a kol. 2007).

2 Teoretické zarámování

2.1 Koncept životního cyklu destinace

Teoretický rámec pro pochopení vlivu vybraných rekreačních lokalit na vývoj zájmových obcí představuje *koncept životního cyklu destinace*. Na jeho základě lze vysvětlit jevy a procesy, ke kterým v obcích došlo a dochází po vybudování a provozu rekreačních lokalit. Dále se nabízí zachycení změny pozice obcí na vývojové křivce na základě dosaženého stupně rozvoje CR před výstavbou rekreačních lokalit do současnosti nebo predikování jejich dalšího potenciálního vývoje. Výstavbu a provoz rekreačních lokalit zajisté nelze považovat za výhradní impulsy rozvoje CR a rekreace. Je nezbytné uvažovat endogenní i exogenní faktory, které iniciovaly jejich vznik. Na rekreační lokality také nelze nahlížet jako na jediné faktory působící na destinační prostředí. Ovlivňují ho i další činitelé nejen z oblasti CR.

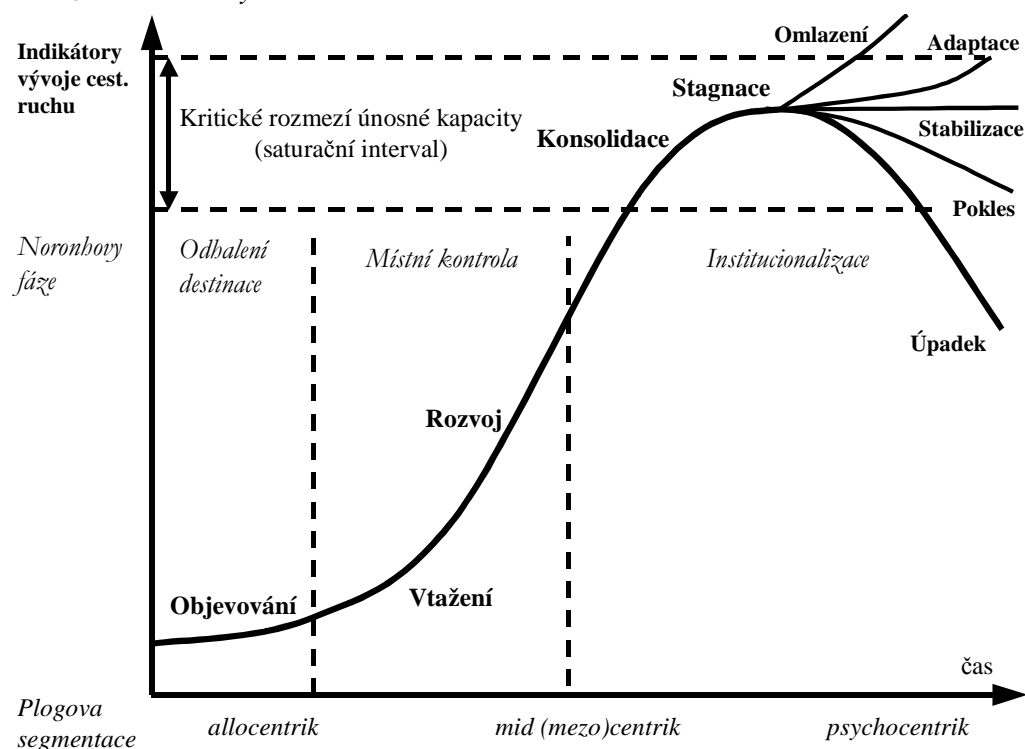
Koncept životní cyklus destinace (angl. *tourism area life cycle* nebo *resort cycle*) je považován za **jeden z nejvýznamnějších příspěvků do studia a výzkumu vývoje cestovního ruchu a do destinačního managementu** (Butler 2006a; Pásková 2008). Je ceněn pro schopnost deskripce, predikce, explanace a preskripce dynamiky destinačního prostředí – změn primárně způsobených CR v daném prostředí (Pásková 2008). Pásková (2003) vysvětluje jeho význam tím, že leží na průniku tří konceptů – teorie sociální směny, konceptu únosné kapacity a teorie jádro–periferie – ty sdružuje do jednoho konzistentního evolučního modelu, který se vyznačuje vysokou úrovní komplexity a multidisciplinarity.

Teoreticky ucelený výklad vývoje destinace jako první publikoval Butler v roce 1980 (Pásková 2008). Sám autor nepopírá, že se inspiroval myšlenkami svých **předchůdců**, které integroval do jednoho konceptu (Butler 2006b). Patřil mezi ně Christaller, který v roce 1963 jako první popsal časoprostorové změny destinací a měnící se strukturu návštěvníků; Cohen a Plog, kteří v 70. letech 20. století vytvořili vlastní typologie návštěvníků, vyskytujících se v destinaci v různých fázích vývoje; Doxey, který se zaměřil na měnící se vztah rezidentů k návštěvníkům a k vývoji CR; Miossec, který sestavil model vývoje destinačních oblastí, a Noronha, který rok před Butlerem navrhl tři vývojové fáze destinace (Butler 2006b; Hall, Page 1999; Pásková 2008; Tooman 1997). Podrobně zachycuje vývoj konceptu životního cyklu destinace Pásková (2008).

Přestože existují další alternativy, **Butlerův životní cyklus destinace** je nejvíce citovaným a používaným konceptem při studiu vývoje destinací (Agarwal 2002; Pásková 2008). Autor vycházel vedle výše uvedených modelů také z ekonomického konceptu životního cyklu produktu, který popisuje fáze produktu po dobu jeho existence na trhu (Butler 2006b; Blažek, Uhlíř 2002). Životní cyklus destinace je charakterizován šesti fázemi – objevení, vtažení, rozvoj, konsolidace, stagnace a poststagnace (obr. 1). Každá fáze se vyznačuje určitými kvalitativními a kvantitativními změnami destinačního prostředí. Graficky lze vývoj využití potenciálu, stavu a efektů CR v destinaci zachytit na S-křivce prostřednictvím vývoje

základních ukazatelů CR⁴. Doba trvání jednotlivých fází může být proměnlivá vzhledem k dynamice a charakteru změn v destinaci a ne všechny destinace musí nutně projít všemi fázemi vývoje (Pásková 2008). Stejně tak se může lišit sklon trajektorie v závislosti na povaze rozvíjených forem CR v destinaci (měkké vs. tvrdé formy). Za nejkritičtější fázi destinačního vývoje je považována fáze stagnace, protože jednání destinačního managementu rozhoduje o dalším směru vývoje destinace ve fázi poststagnace (obr. 1). Některé destinace tak mohou projít jedním, ale i více na sebe navazujícími destinačními cykly.

Obrázek 1 Životní cyklus destinace

Zdroj: Pásková (2008, s. 73)

Za posledních 30 let byl **životní cyklus destinace aplikován v desítkách destinací** po celém světě. Přehledy příkladových studií a jejich hlavní výstupy uvádí například Pásková (2008) a Lagiewski (2006). Aplikace konceptu v konkrétních destinacích poukazuje na potřebu modifikace, resp. specializace modelu pro konkrétní typy a měřítka destinací, problematiku odlišení faktorů CR od ostatních, které působí na území destinace (uvažování relativně uzavřených vs. otevřených systémů), na omezenou dostupnost dat a jejich časových řad a další úskalí. Nejčastěji diskutované **problémy** související s aplikací konceptu shrnuje Pásková (2008). Obsáhlou kritiku Butlerova životního cyklu destinace jako nástroje pro destinační plánování vypracoval Haywood (2006). Frantál (2009) poukazuje na preferenci vybraných destinací turisty z určitých zemí a možnost její proměny v souvislosti s vývojem destinace. Jeho

⁴ Mezi používané indikátory vývoje CR patří například únosná kapacita území pro rozvoj CR, počet návštěvníků, jejich segmentační struktura (např. podle Ploga a Cohena), počet přenocování, ubytovací kapacita, Defertova funkce (blíže kap. 3.2), Doxeyho iritační index (blíže kap. 3.2), velikost příjmů z CR na obyvatele, průměrná délka pobytu, míra sezónnosti, množství odpadu a řada dalších (Pásková 2003, 2008). Vhodný soubor proměnných není stanoven.

myšlenku lze rozšířit o uvažování faktorů, které podmiňují segmentační strukturu turistů v těchto destinacích.

Na nedostatky konceptu **životního cyklu destinace při aplikaci v oblastech s významným zastoupením druhého bydlení** upozorňuje Strapp (1988). Pokles počtu turistů v destinaci nemusí nutně indikovat její úpadek, může to být důsledek nárůstu rezidenčního využívání, tedy stabilizace oblasti. Autor proto navrhuje při analyzování vývoje těchto destinací nahradit počet turistů ukazatelem délky pobytu a sledovat procesy v nich probíhající (výstavba občanské infrastruktury apod.) (Strapp 1988). Godbey a Bevins (1987) ukazují na možné souvislosti mezi životním cyklem druhého bydlení, cyklem zapojení vlastníků objektů druhého bydlení do rozhodovacích procesů v destinaci a fázemi života majitelů. „Evoluční vývoj druhého bydlení zahrnuje, podobně jako životní cyklus destinace, fázi vlastní destrukce, kdy se změnami potřeb a preferencí majitelů objektů (přestěhování se na důchod, přeměna na trvalé bydlení) oblast ztrácí nebo se snižují kvality, které ji činily vhodnou pro druhé bydlení, a postupně získává charakteristiky rezidenční oblasti“ (Godbey, Bevins 1987, s. 22). Na pomyslnou poslední fázi životního cyklu druhého bydlení lze nahlížet jako na ekvivalent „efektu turistické pastí“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 72). Ovšem pro některé obce může být přeměna z rekreační na rezidenční funkci vítána zejména z ekonomických a společenských důvodů. Například u zájmových obcí s rekreačními vesnicemi (Rudník, Vidochov) lze položit otázku, zda jejich současná nedostatečná občanská vybavenost je potenciální bariérou pro přeměnu využívání objektů, jaké jsou další možné rozhodující faktory nebo jaké stanovisko k přeměně zaujímá samospráva.

Na základě výše uvedených charakteristik konceptu životního cyklu destinace lze vyslovit několik otázek vztahujících tento teoretický rámec k řešení problematice: V jaké fázi životního cyklu destinace se nacházely zájmové obce v době vzniku rekreační lokality? Prošly obce za dobu existence rekreační lokality takovým rozvojem, který lze vyjádřit změnou pozice obce na křivce? Lze ve všech zájmových obcích za hlavní faktor rozvoje destinace označit právě vznik a provoz rekreační lokality? Je možné v destinacích evidovat kvalitativní a kvantitativní změny obecně uváděné pro dané fáze životního cyklu nebo jsou dalším příkladem nutnosti individuálního pojetí modelu? Pokud v obcích došlo k rozvoji CR, jaký postoj zastávají místní obyvatelé? atd.

2.2 Koncept udržitelného rozvoje cestovního ruchu

Koncept udržitelného rozvoje cestovního ruchu tvoří teoretický rámec pro analyzování dopadů zájmových rekreačních lokalit a rozvoje CR na prostředí vybraných obcí a jejich okolí. Na jeho základě lze vymezit dimenze geografického prostředí, na které CR působí, určit konkrétní dopady rozvoje CR na prostředí destinací a také posoudit, jakým směrem se destinace vyvíjejí vzhledem k jejich dosavadním rozvojovým tendencím.

Myšlenka udržitelného rozvoje vychází z uvědomění si velikosti a závažnosti dopadů lidských aktivit na životní prostředí a z připuštění si, že ekonomický a společenský prospěch, plynoucí z těchto aktivit, nemůže z dlouhodobého hlediska kompenzovat negativní a mnohdy nevratné změny životního prostředí, které představuje prostor (zdroj i zázemí) pro současné

i budoucí lidské aktivity. Vznikla potřeba řídit rozvoj společnosti v mezích a provozovat veškeré lidské aktivity způsobem, kterým by nedocházelo k další devastaci životního prostředí. Ve zprávě Světové komise pro životní prostředí a rozvoj z roku 1987 byl **udržitelný rozvoj** (angl. *sustainable development*) definován jako „rozvoj, který uspokojuje současné potřeby, aniž by přitom omezoval možnost budoucích generací naplňovat jejich potřeby“ (Saarinen 2006, s. 315). Obecná definice a základní principy udržitelného rozvoje, obsažené v této zprávě, se staly předmětem diskusí a byly dále rozpracovávány (Shaw, Williams 2002). K významnému posunu v nahlížení na udržitelný rozvoj přispěla zpráva Mezinárodního svazu ochrany přírody (dále jen IUCN), která rozšířila principy udržitelnosti o lidské aspekty (životní styl, nakládání s moderními technologiemi) (IUCN 1991). Na summitu Spojených národů v Rio de Janeiru v roce 1992, kde bylo diskutováno uplatnění principů udržitelného rozvoje napříč ekonomickými a společenskými aktivitami, byl vedle jiných zdůrazněn také potenciál CR v podporování tohoto rozvoje (Saarinen 2006). Výsledky tohoto jednání jsou dále zpracovávány do strategických dokumentů na všech hierarchických úrovních.

Udržitelnost a CR začaly být debatovány v 70. letech 20. století v souvislosti s rozvojem masivního CR a s odhalováním negativních aspektů CR ve vztahu k životnímu prostředí destinací (Shaw, Williams 2002; Vystoupil 2008). Postupně byl **udržitelný cestovní ruch** formulován jako CR (služby, infrastruktura, návštěvníci, turisté), který v dlouhodobém časovém horizontu nenarušuje environmentální, ekonomické, kulturní a sociální prostředí destinace a neomezuje možnost jejího dalšího antropogenního využití v budoucnosti (Pásková, Zelenka 2002). Clarke (1997) vymezila čtyři etapy vývoje postojů ve vztahu mezi konceptem udržitelnosti a CR. Na počátku byly udržitelný a masový CR vnímány v dichotomním postavení, kde první se odehrával v malém měřítku, zatímco druhý nabýval velkých a neudržitelných rozměrů. V 90. letech se uvažovalo o kontinuu CR mezi dvěma extrémy – udržitelný (měkký) a masový (tvrdý) CR. Poté se objevily názory, že i masový CR může být více udržitelný. Poslední, současné chápání udržitelného CR uvažuje aplikovatelnost zásad udržitelnosti na všechny subjekty a aktivity v CR bez ohledu na měřítko. Rozdílná pojetí a přístupy jsou příčinou neexistence přesné a jednotné definice udržitelného CR (Saarinen 2006; Shaw, Williams 2002). V literatuře se navíc vyskytují další termíny – „zelený“, „měkký“, „odpovědný“, „šetrný“, „nový“ a jiný CR – jako alternativy k masovému CR (Shaw, Williams 2002). Některé jsou zavádějící, jen přispívají k chaosu a neschopnosti nalézt konsenzus, a odvádí pozornost odborníků od řešení důležitějších problémů v oblasti CR. I přes zjevné obtíže se koncept udržitelného CR „vyvinul v ústřední paradigma pro akademiky, organizátory a praktiky působící v cestovním ruchu“ (Weaver 2004, s. 513).

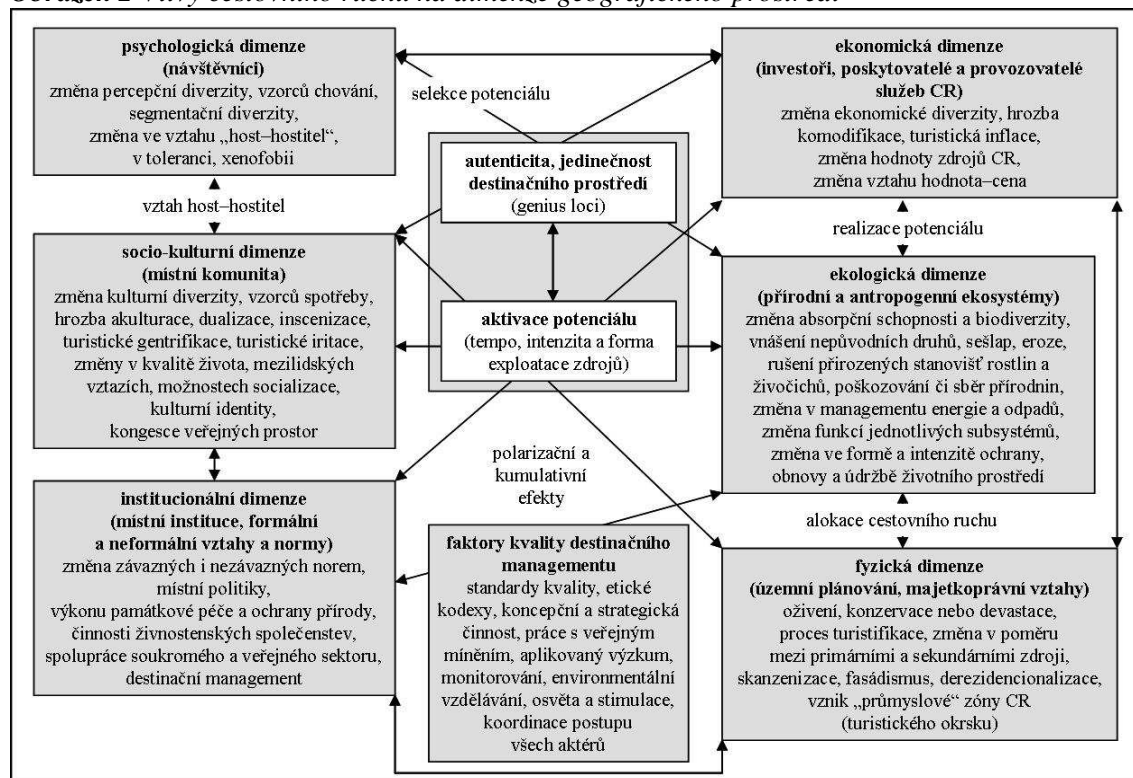
Odborníci se spíše než k rozpracování konceptu udržitelného CR přiklánějí ke konceptu udržitelného rozvoje CR (Shaw, Williams 2002; Weaver 2004). V souladu s definicí udržitelného rozvoje je nahlíženo na **udržitelný rozvoj cestovního ruchu** (angl. *sustainable tourism development*) jako na „rozvoj, který je založen na takovém řízení všech zdrojů a aktivit cestovního ruchu, které vede k uspokojení současných i budoucích ekonomických, sociálních a zážitkových potřeb návštěvníků a rezidentů se zachováním kulturní integrity, biodiverzity, procesů a vazeb v ekosystémech a rozvíjení systémů životních hodnot návštěvníků i obyvatel regionu“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 302). Jinými slovy jedná se o přístup, který šetrně využívá

místní zdroje CR (přírodní, společenské, kulturní), snižuje spotřebu a znečišťování, zachovává rozmanitosti (biologické, společenské, kulturní, ekonomické, percepční), podporuje místní ekonomiky, respektuje místní životní styl a zvyky, akceptuje potřeby a přání místní komunity, zapojuje rezidenty do rozvoje CR, vychovává a vzdělává aktéry v CR (návštěvníky, organizátory, rezidenty), umocňuje percepce návštěvníků a je založen na kvalitním lokálním/regionálním managementu (Pásková 2008; Shaw, Williams 2002). Udržitelný rozvoj CR je náročný na plánování, monitorování, hodnocení, řízení, kooperaci a koordinaci aktivit v prostoru (Pásková 2008). Mezi hlavními nástroji udržitelného rozvoje CR jsou uváděny například zonace území se zvláštní ochranou, regulační (restriktivní) a stimulační opatření, návštěvnický management, kodexy chování, posuzování vlivu na životní prostředí, únosná kapacita území, indikátory udržitelného rozvoje, konzultace, koordinace a spolupráce aktérů aj. (Mowforth, Munt 2006; Pásková 2008). Uvedené principy a nástroje udržitelného rozvoje CR mohou být východiskem pro monitorování a hodnocení tendencí rozvoje CR v zájmových obcích. Vodítkem mohou být základní otázky, např. zda byli rezidenti informováni o záměru rekreační lokality na území obce a zda jsou zapojováni do rozvoje CR, zda dochází k monitorování projevů CR, zda probíhá spolupráce mezi samosprávou a představiteli rekreační lokality, příp. dalšími aktéry CR v území, zda jsou příjmy z provozu rekreační lokality rovnoměrně rozdělovány mezi všechny aktéry v území, zda je nějakým způsobem ovlivňováno chování a spotřeba rekreatantů v rekreačních lokalitách nebo zda je možné evidovat pozitivní ekologické dopady vzniku a provozu rekreačních lokalit a rozvoje CR v obcích atd.

Kritika konceptu se primárně zaměřuje na terminologii, neboť spojení „udržitelný rozvoj“ vykazuje vnitřní rozporuplnost (Redclift 1992). Další konceptuální, analytické a aplikační problémy konceptu udržitelného rozvoje CR souvisí s holistickým pojetím udržitelnosti, s komplexní povahou jevu CR a také s destinacemi coby otevřenými systémy (Saarinen 2006; Weaver 2004). Pojetí udržitelného rozvoje CR je kritizováno zejména pro svou nejednoznačnost a snadnou modifikovatelnost v praxi (Shaw, Williams 2002; Weaver 2004). Ukazuje to například Wheeler (1991, s. 539) prostřednictvím série otázek ohledně principů „odpovědného“ CR a jejich uplatňování v praxi, na které existuje více nebo žádná odpověď. Udržitelný rozvoj CR je považován za ambiciózní projekt. Müller (1994, s. 508) uvádí jako příčiny obtížného naplňování udržitelného rozvoje CR dosažení „saturačního bodu“ (mnoho expertů a doporučení vs. málo aktérů s omezenými zdroji a časem jednat), „tlak ze strany poptávky“ (růst počtu turistů, podmínky pro cestování, touha objevovat a poznávat), „hédonistickou filosofii“ lidí a „změnu paradigmatu“ (nestačí pouze změna lidského myšlení, ale i mechanismů ekonomických a politických systémů). Dále lze doplnit stále dominantní konzumní způsob života u většiny obyvatel ze zdrojových zemí CR a trend kontaktních, zážitkových a masových forem CR a rekreace. Některé z těchto jevů lze identifikovat v zájmových obcích i v samotných rekreačních lokalitách. Je možné na ně nahlížet jako na bariéry a potenciální zdroje rizika v dalším vývoji destinací. Řešení, jak se vypořádat s nedostatky diskutovaného konceptu, navrhuje Liu (2003) v podobě posílení vědecké úrovně výzkumu udržitelného CR a jeho propojení s praxí a dále v uplatňování systémových a interdisciplinárních přístupů.

Koncept udržitelného rozvoje CR je **založen na konceptu únosné kapacity** (Pásková 2008; Saarinen 2006). Únosnou kapacitou se rozumí „maximální zatížení daného území antropogenními vlivy bez snížení kvality životního prostředí a ekosystémů“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 303). V případě CR je cílem zamezit negativním vlivům na místní komunitu, její kulturu a zvyky, socioekonomickou strukturu a aktivity a také na spokojenost návštěvníka (Pásková 2008; Pásková, Zelenka 2002). Únosná kapacita území se vyznačuje geografickou diferenciací a vývojem v čase, neboť se odvíjí od stability a citlivosti destinačního prostředí a přístupu managementu (Shaw, Williams 2002). Podle dimenzí geografického prostředí se rozlišuje fyzicky, ekologicky, ekonomicky, institucionálně, sociokulturně a psychologicky únosná kapacita (Pásková 2008). Všechny typy jsou vzájemně provázané (Shaw, Williams 2002). Určení limitů růstu představuje jeden z důležitých nástrojů udržitelného rozvoje CR pro optimalizaci vlivu CR na danou destinaci. Jsou tedy v zájmových obcích stanoveny únosné kapacity území pro rozvoj CR a rekreace, např. v jejich územně-plánovací nebo strategické dokumentaci? Nebo hrozí v některé obci překročení dílčí únosné kapacity? Ke konceptu únosné kapacity je ještě vhodné dodat, že byla prokázána jeho souvislost s konceptem životního cyklu destinace (Butler 2006b; Pásková 2008).

Obrázek 2 Vlivy cestovního ruchu na dimenze geografického prostředí

Zdroj: Pásková (2008, s. 41)

Proto aby nebyla naplněna nebo překročena únosná kapacita území, je nezbytné průběžně monitorovat a vyhodnocovat **vlivy cestovního ruchu** na destinační prostředí. Komplexní povaha CR, nejasné hranice CR a otevřenost systémů dotčených CR komplikují určení toho, co je výsledkem přímého i nepřímého působení CR a co už jiným činitelem (Hunter, Green 1995; Pásková 2008; Weaver 2004). Navíc dopady aktivit CR na prostředí

destinací jsou v porovnání s jinými „méně zřetelné, mají odlišný průběh i charakter a často bývají nehmotné povahy“ (Pásková 2008, s. 16). To vše je nezbytné zohlednit při studii dopadů rozvoje CR v zájmových obcích. Přehled typů dopadů rozvoje CR na jednotlivé dimenze geografického prostředí nabízí obrázek 2. Uvedené schéma může být podkladem pro identifikaci konkrétních dopadů CR na prostředí zájmových obcí a faktorů, které je mohou ovlivnit. Provázanost dimenzí naznačuje, že dílčí dopady CR nelze vnímat izolovaně, ale v kontextu celé destinace.

V odborné literatuře se dále rozlišují dopady, které vznikly při výstavbě či rekonstrukci infrastruktury CR, dále dopady vyvolávané provozem zařízení CR a způsobované rekreačními aktivitami (Hall, Page 1999; Kremsa 2004a; Pásková 2008; Ryan 2003; Shaw, Williams 2002). Dopady CR se také liší podle typu destinace, provozovaných forem CR a rekreace a citlivosti destinačního prostředí (Hall, Page 1999; Pásková 2008; Ryan 2003; Shaw, Williams 2002). V případě zájmových obcí je třeba se zaměřit na dopady typické pro destinace v horských a podhorských oblastech, u vodních ploch (event. v přímořských oblastech), v chráněných územích, ve venkovských oblastech a v otevřené krajině (Gallent, Tewdwr-Jones 2000; Gartner, Lime 2000; Godde, Price, Zimmermann 2000; Hall, Müller 2004; Hall, Page 1999; Orams 1999; Shaw, Williams 2002).

Výše uvedené skutečnosti ohledně obtížné identifikace vlivů CR znesnadňují volbu vhodných indikátorů, jejich měření, monitorování, vyhodnocování a v konečném důsledku i realizaci udržitelného rozvoje CR (Weaver 2004). Světová organizace cestovního ruchu (dále jen UNWTO) sestavila **soubor** deseti základních **indikátorů udržitelného rozvoje cestovního ruchu** (příloha 1), které mají sloužit pro sledování vývoje vlivu CR na destinační prostředí a jako podklad pro řízení destinace podle zásad udržitelného rozvoje (Pásková 2008). Sadu indikátorů je nezbytné upravit podle místně specifických podmínek, zejména podle typu destinace a řádovostní úrovně (Pásková 2008). Otázkou zůstává jejich praktické využití v konkrétní destinaci. To může selhat při určování subjektu (subjektů), který bude data sbírat, zpracovávat a vyhodnocovat, dále v omezené dostupnosti dat a schopnosti využít získané informace pro implementaci udržitelného rozvoje CR. Na základě doporučené sady indikátorů lze sestavit vlastní sestavu ukazatelů pro potřeby diplomové práce (blíže kap. 3.2).

3 Metodika

3.1 Pojem „rekreační lokalita“

Pojem „rekreační lokalita“ (dále jen RL) není součástí odborné terminologie v oblasti CR a rekreace. V této práci je používán jako označení pro plochu s relativně koncentrovanými nově postavenými objekty, které vznikají v Česku od 90. let 20. století a prozatím slouží k individuální rekreaci i k rekreaci za úplatu. Přičemž práce je zaměřena výhradně na RL, jejichž ubytovací jednotky v současnosti vlastní a využívají zejména Nizozemci. Zároveň je na pojem nahlíženo jako na obecnější a nadřazený k sousloví „rekreační areál“ a „rekreační vesnice“, které tyto plochy blíže specifikují (Nožičková 2007, s. 16). Za rekreační areál je označován ucelený soubor objektů, resp. ubytovacích jednotek určených k přechodnému ubytování hostů a vlastníků jednotek, s dalšími zařízeními a plochami sloužícími k rekreaci a jiným potřebám rekreatantů. Svou vnitřní organizací a rozsahem poskytovaných služeb se rekreační areál podobá jiným hromadným ubytovacím zařízením. Rekreační vesnice je soubor individuálních objektů, které jsou primárně využívány k rekreačním účelům vlastníků objektů, jejich příbuzných a přátel, přičemž další funkce nebo jejich přeměnu nelze vyloučit. Vnitřní vybavení objektů, jejich způsob využívání a organizace dalších aktivit spojených s provozem a údržbou rekreační vesnice se může lišit i v rámci jedné RL popisovaného typu.

Záměrně nebyly využity běžně používané, odborníky zavedené nebo v jiných pracích navrhované termíny, např. holandská vesnička, „holandské obytné soubory“ (Bareš 2009, s. 5) „rekreační středisko“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 249), „rekreační oblast“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 249), „chatová osada“ (Kubeš 2004, s. 193), „domy s apartmánovými rekreačními byty“ (Kadlecová 2009, s. 22), „nový sídlení útvar“ (Havelková 2009, s. 10) a jiné. Některé z nich jsou a priori zavádějící a nepřesné, další označují objekty a/nebo zařízení, které vykazují odlišné nebo pouze dílčí podobné aspekty se zájmovými (vzhled, vybavení, vlastnictví, způsob využívání, velikost, lokalizace, stáří aj.).

3.2 Metody výzkumu

Pro potřeby diplomové práce byly kombinovány metody získávání a zpracovávání dat kvantitativního a kvalitativního výzkumu. Veškeré techniky byly používány s ohledem na doporučení a s vědomím jejich výhod a nevýhod uváděných v metodických příručkách Dismana (2006) a Hendla (2008). Postup zpracovávání práce je možné rozdělit do několika na sebe navazujících i vzájemně provázaných činností s různou časovou, technickou, organizační i materiální náročností. Na následujících řádcích jsou popsány dílčí kroky a metody výzkumu.

V souvislosti s výzkumem byly na roky 2008 a 2009 podány žádosti o grant u Grantové agentury Univerzity Karlovy. I přes neúspěch byly obě žádosti přínosné pro ujasnění cílů práce, organizace výzkumu a volby výzkumných metod.

Heuristika. Po stanovení cílů a pracovních otázek diplomové práce byla vyhledána a analyzována literatura vztahující se k problematice transformace druhého bydlení a dopadů

CR a rekreace na geografické prostředí. Bylo čerpáno z odborné české a zahraniční literatury, dostupné na domácím i regionálních akademických pracovištích, a z elektronických příspěvků v zahraničních odborných periodikách. Pozornost byla věnována také článkům v českých médiích na téma druhé bydlení, investice do nemovitostí v Česku a působnost Nizozemců v oblasti CR a rekreace v tuzemsku.

Určení indikátorů a metod sběru dat. Pro naplnění prvního cíle byla sestavena databáze investičních záměrů nizozemských investorů v oblasti CR a rekreace v Česku od 90. let do současnosti. Základním zdrojem se stala předchozí kvalifikační práce (Nožičková 2007) a práce Bareše (2009). Další záměry byly doplněny metodou vyhledávání v člancích českých periodik, na internetových stránkách nizozemských developerských a investičních společností působících v Česku a mapování během terénního šetření v zájmových obcích a okolí. Celkem bylo evidováno 33 záměrů ve 23 obcích (příloha 8). Vzhledem k použitým metodám nelze databázi považovat za kompletní. Pravděpodobně neexistuje způsob úplného zmapování všech investičních záměrů. S podobným problémem se potýkala také například Kadlecová (2009).

Za účelem získání bližších informací o poptávce Nizozemců po vlastnictví nemovitostí v Česku byl osloven realitní makléř společnosti EU Reality s.r.o., která se specializuje na zahraniční (zejména nizozemskou) klientelu. Sám makléř má více než 15letou zkušenost v oboru, včetně prezentací Česka na veletrzích druhého bydlení v Nizozemsku. Neformální rozhovor, vedený v říjnu 2009, poskytl cenný pohled do praxe trhu s nemovitostmi a objasnil působnost Nizozemců v čase i prostoru v Česku.

Pro naplnění druhého cíle bylo vymezeno 6 typů dopadů vzniku a provozu RL na dotčené obce a okolí – fyzické, ekologické, ekonomické, institucionální, sociokulturní a psychologické, které byly odvozeny z dimenzí geografického prostředí destinací (obr. 2 v kap. 2.2). Pro sestavení sady ukazatelů hodnotících dopady RL byl východiskem přehled základních indikátorů udržitelného rozvoje od UNWTO (příloha 1). Při výběru a ověřování jejich použitelnosti se však vyskytlo několik problémů: (a) neexistence indikátoru odlišujícího působení jednoho subjektu (v tomto případě RL) od ostatních (nejen) v CR a rekreaci, (b) neexistence potřebných vstupních dat, (c) evidence dat pouze na vyšších řádovostních úrovních, nikoliv lokální, (d) neposkytování dat z důvodu ochrany osobních údajů, zachování obchodního tajemství nebo neochoty, (e) absence časové řady nebo (f) její konec sčítáním lidu domů a bytů v roce 2001, zatímco efekt vzniku a provozu RL lze evidovat až v následujících letech apod. Z těchto důvodů nebylo možné mnohé z obecně doporučených indikátorů aplikovat. Proto byl sestaven vlastní soubor ukazatelů a metod (tab. 1). Je však nutné podotknout, že výše uvedené problémy se přesto nepodařilo zcela eliminovat. V řadě případů nelze odlišit vliv vzniku a provozu RL od ostatních efektů rozvoje CR a rekreace, příp. dalších aktérů působících na území obce. Často také nelze prokázat přímou či nepřímou souvislost nebo určit význam, resp. podíl RL na daném efektu. Dalším problémem je absence dat k doložení dílčích dopadů rozvoje CR a rekreace (obr. 2 v kap. 2.2), které lze v zájmových obcích zaznamenat.

Tabulka 1 Indikátory a metody sběru dat použité v diplomové práci

dopady	indikátor	metoda sběru dat
fyzické	<ul style="list-style-type: none"> - míra respektování lokální/regionální architektury a urbanismu - vybavenost RL - vybavenost obcí primární a sekundární infrastrukturou - turisticko-rekreační zatížení území, Defertova funkce - podíl RL na lůžkové kapacitě obce - rozložení zatížení území CR v průběhu roku - prostorové a funkční využití ploch 	<ul style="list-style-type: none"> - poloha RL vůči stávající zástavbě - srovnání architektonického a urbanistického řešení RL s obecnými zásadami pro stavby ve venkovských sídlech - terénní šetření v RL, rozhovory s managery/správci RL - terénní šetření v obci, rozhovory s představiteli obcí a rezidenty, RISKY - lůžková kapacita ubytovacích zařízení, počet rezidentů - lůžková kapacita ubytovacích zařízení - návštěvnost (obsazenost) RL v průběhu roku - land use, terénní šetření
ekologické	<ul style="list-style-type: none"> - typ ekosystému, modelace reliéfu, druhy ploch - spotřeba energií a vody, produkce a nakládání s odpady RL, ČOV, chování rekreaantů - dopady rekreačních a operačních aktivit na přírodní prostředí, mobilita rekreaantů RL a doprava - existence procedury EIA a evidování intenzity využívání území a dopadů CR 	<ul style="list-style-type: none"> - terénní šetření v RL a obci, rozhovory s managery/správci RL, představiteli obcí a rezidenty, dotazníkové šetření mezi hosty RL - databáze EIA, analýza dokumentů, rozhovory s představiteli obcí
ekonomické	<ul style="list-style-type: none"> - vývoj a podíl příjmů z CR, daň z nemovitosti, vyvolané investice - podnikatelská aktivita, rekreační chování (výdaje), sezónnost příjmů, turistická inflace - struktura podnikatelského prostředí - pracovní příležitosti v RL, ve službách CR, míra nezaměstnanosti, slevy pro rezidenty 	<ul style="list-style-type: none"> - výkazy rozpočtů obcí, rozhovory s představiteli obcí - terénní šetření v obci, rozhovory s představiteli obcí a managery/správci RL - RES, Obchodní rejstřík - rozhovory s managery/správci RL a rezidenty, terénní šetření v obci, časová řada míry nezaměstnanosti
institucionální	<ul style="list-style-type: none"> - postoje, jednání a změna názorů k RL a rozvoji CR a rekreace v obci, uplatňování principů udržitelnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - rozhovory s představiteli obcí a úřadů, analýza dokumentů
sociokulturní	<ul style="list-style-type: none"> - názory, postoje a míra spokojenosti místních obyvatel s RL, rozvojem CR a rekreace a nabýváním nemovitostí cizinci v obci 	<ul style="list-style-type: none"> - rozhovory s rezidenty zájmových obcí
psychologické	<ul style="list-style-type: none"> - profil rekreaantů, aspekty pobytu, míra spokojenosti s pobytem a destinací 	<ul style="list-style-type: none"> - dotazníkové šetření mezi hosty RL
rozvoj CR a rekreace	<ul style="list-style-type: none"> - pozice na křivce životního cyklu destinace 	<ul style="list-style-type: none"> - aplikace životního cyklu destinace

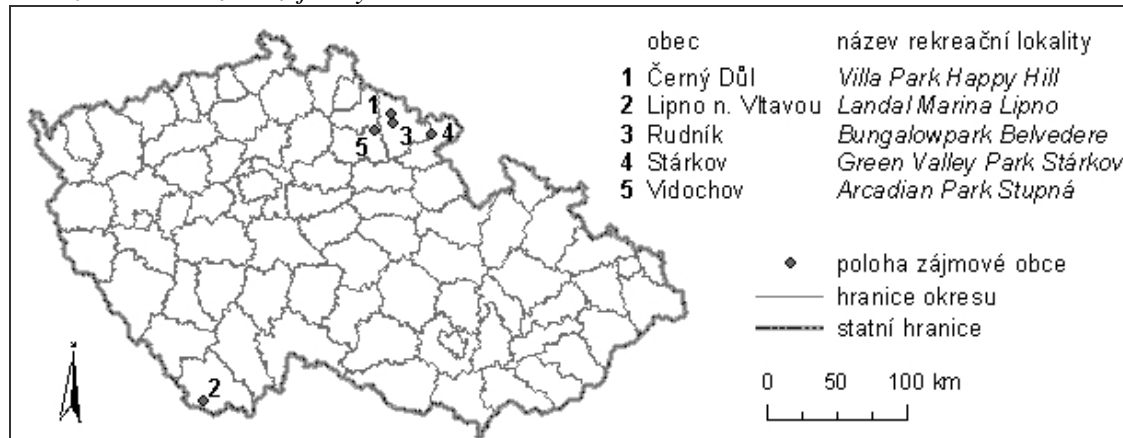
Pozn. ČOV = čistírna odpadních vod

Zdroj: autorka

Prostorové vymezení. Diplomová práce byla řešena na dvou řádovostních úrovních. Na národní úrovni, tzn. *na celém území Česka*, bylo snahou postihnout působnost nizozemských investorů v oblasti CR a rekreace. Příkladová studie analýzy dopadů RL byla soustředěna na lokální úroveň, konkrétně na správní *území pěti obcí* s existujícími zájmovými RL (obr. 3). Důvodem výběru právě těchto obcí bylo, že se zde nachází nejdéle provozované a pravděpodobně i neznámější RL, vlastněné a využívané zejména Nizozemci, v Česku. Tyto obce byly již zmapovány v bakalářské práci (Nožičková 2007), tudíž bylo možné využít

určitých znalostí území a navázaných kontaktů na konkrétní aktéry (představitelé státní správy a samosprávy, managery/správce RL). V některých fázích analýzy byly uvažovány také sousední obce a širší okolí.

Obrázek 3 Lokalizace zájmových obcí

Zdroj: Nožičková (2007)

Sběr sekundárních dat. V práci byla využita data a informace, které evidují, spravují a poskytují různé úřady, instituce a další subjekty. Veřejně dostupná data byla získávána z internetových stránek, ze zpráv či jiných výstupů vybraných subjektů, např. z Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ), Regionálních informačních servisů (dále jen RISY), České národní banky (dále jen ČNB), Portálu veřejné správy České republiky, Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního (dále jen ČÚZK), Obchodního rejstříku, zájmových obcí, RL a dalších ubytovacích zařízeních, turistických informačních center (dále jen TIC) atd.

Některé subjekty byly osloveny s žádostí o poskytnutí omezeně dostupných dat. Nejdříve byly kontaktovány telefonicky nebo emailem s přiloženým dopisem a potvrzením o studiu (příloha 2, 3, 4). U některých subjektů bylo nezbytné žádost několikrát urgovat nebo komunikovat s několika pracovníky. Data byla poskytována v rozdílné elektronické i tištěné podobě, a to i od stejných subjektů pouze s jinou územní působností, což následně komplikovalo sestavování vlastních databází. Osvědčilo se tedy realizovat sběr sekundárních dat s časovým předstihem i a za cenu aktuálnosti většiny sekundárních dat k roku 2008.

Uvedeným způsobem byla získána data o prostorovém a funkčním využití ploch v zájmových obcích z Databáze Land Use Cover Change, spravované dr. Winklerovou na PřF UK v Praze; výkazy rozpočtů z obecních úřadů zájmových obcí v letech 1997–2008; data o vývoji nezaměstnanosti v zájmových obcích a okresech v letech 1997–2008, evidovaná územně příslušnými úřady práce, a výběr obchodních společností v krajích v roce 2008 z Registru ekonomických subjektů (dále jen RES), vedené ČSÚ.

Data z RES jsou běžně poskytována za úplat, ale podařilo se vyjednat výjimku. Žádost se vztahovala na ekonomické subjekty podle Odvětvové klasifikace ekonomických činností (dále jen OKEČ) 55 – Ubytování a stravování, OKEČ 70 – Činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu, podnikatelské činnosti a podle právní formy 112 – společnost s ručením omezeným (dále jen s.r.o.) v Královéhradeckém a Jihočeském kraji. Uvedené charakteristiky totiž vykazují subjekty působící v CR a rekreaci (Vystoupil a kol. 2007). Současně je tento typ obchodních

společností nejčastější cestou k podnikání v CR a k nabývání nemovitostí cizinci v Česku (Němec 2004; Vorel 2005). Celkem bylo analyzováno 301 s.r.o. v zájmových obcích a okolí, z toho 216 s.r.o. bylo se zahraničním kapitálem (příloha 21). RES ovšem eviduje ekonomické subjekty podle sídla, nikoliv působnosti, skutečný počet s.r.o. v zájmových obcích a okolí tedy může být vyšší.

Sběr primárních dat. Vlastní data byla sbírána v zájmových RL a dotčených obcích metodou dotazníkového šetření, vedenými rozhovory s aktéry v území, analýzy dokumentů a terénních šetření.

Za účelem zjistit profil hostů RL byl sestaven *dotazník* (příloha 5). Byl připraven ve čtyřech jazykových verzích, konkrétně v českém, nizozemském, německém a anglickém jazyce, s ohledem na národnostní strukturu hostů, zjištěnou v předchozích výzkumech (Vorel 2004; Nožičková 2007). Snahou bylo koncipovat dotazníkové šetření tak, aby byly provozovatelé co nejméně časově, organizačně i finančně zatěžováni a zároveň pro ně šetření bylo zajímavé. Při oslovení s žádostí o realizaci šetření jim proto bylo přislíbeno dodání nadepsané obálky s penězi na poštovné na zaslání vyplněných dotazníků a poskytnutí výsledků. S realizací dotazníkového šetření souhlasili pouze ve dvou rekreačních areálech – v Green Valley Park Stárkov (Stárkov) a Villa Park Happy Hill (Černý Důl). Z prvního bylo získáno celkem 14 dotazníků, přičemž šetření probíhalo ve třech etapách: léto 2009 (0 vyplněných dotazníků), Vánoce–Silvestr 2009 (8) a únor 2010 (6). Provozovatelé navíc poskytli vlastní anketu, celkem 79 dotazníků z roku 2009 (příloha 6). V práci byly využity odpovědi na otázky č. 1, 3, 7 a 9, u kterých respondent uvedl hodnoty 1–10, kde 10 znamená maximální spokojenost (celkem 40 dotazníků), a dále na otázky č. 10 a 11 (všech 79 dotazníků). Výsledky ankety představují významnou oporu pro vlastní šetření. V druhém rekreačním areálu probíhalo šetření v létě 2009, provozovatel ovšem odmítl vydat vyplněné dotazníky a další komunikaci. Prostřednictvím provozovatele Bungalowpark Belvedere (Rudník), kde nebylo možné šetření uskutečnit z organizačních důvodů, se podařilo distribuovat dotazníky do tří kempů, které vlastní a využívají Nizozemci, v obci Božanov a Hoříčky na Náchodsku a Staré Hobzí na Jindřichohradecku (příloha 26). Nabízí se tak zajímavé srovnání s výsledky z prvního rekreačního areálu.

Dopady vzniku a provozu RL na rezidenty, příp. chataře a chalupáře, byly zjišťovány *standardizovaným rozhovorem* vedeným na základě strukturovaného dotazníku (příloha 7). Ten byl sestaven podle obecně doporučovaných a v praxi ověřených pravidel (Kadlecová 2009; Nováková 2004; Vágner a kol. 2007). Pouze v případě otázek č. 6 a 7, zaměřených na postoj respondentů k RL, byla obecně doporučována škála Doxeyho iritačního indexu – euforie, apatie, znechucení a antagonismus – nahrazena upravenou (Pásková, Zelenka 2002). Důvodem byly zkušenosti z předchozího výzkumu (Nožičková 2007), kdy se respondenti nedokázali s nabízenými možnostmi ztotožnit a volili „mírnější“ výrazy jako souhlasný, nesouhlasný, neutrální postoj apod. Rozhovory probíhaly v zájmových obcích v létě 2009 s pomocí dvou proškolených tazatelů. Při výběru respondentů bylo snahou uplatňovat principy prostého náhodného výběru. Šetření v obcích probíhala o víkendech, tedy v době, kdy je nejvyšší pravděpodobnost přítomnosti největšího počtu potenciálních respondentů a současně nejmenší možnost zkeslení dat absencí zástupců určité skupiny obyvatel (podle ekonomické aktivity,

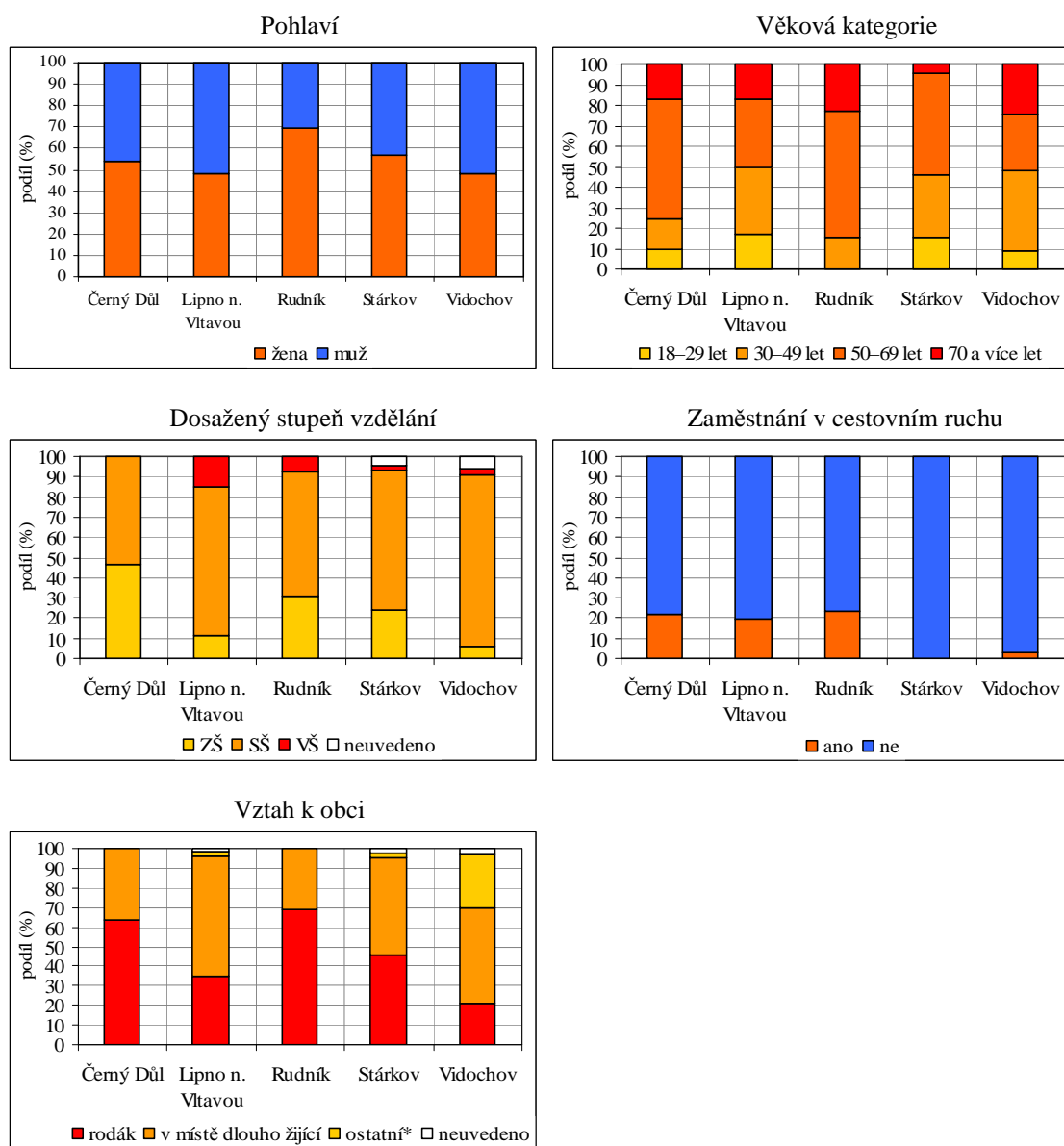
věku, pohlaví, vztahu k obci atd.). Respondenti byli oslovováni v průběhu celého dne (cca 9–18hod), na celém území obce, na veřejných místech (ulice, cesta, centrální prostor) i na soukromých pozemcích (zahrady).

Tabulka 2 Základní údaje o řízených rozhovorech v zájmových obcích v roce 2009

obec	Černý Důl	Lipno n. Vltavou	Rudník	Stárkov	Vidochov
počet obyvatel (střední stav 2008)	785	602	2 258	651	369
počet respondentů	41	52	13	46	33
podíl respondentů na rezidentech (v %)	5,2	8,6	0,6	7,1	8,9
datum realizace rozhovorů	25. – 26. 7. 2009	5. a 15. 8. 2009	26. – 27. 7. 2009	1. 8. 2009	2. 8. 2009

Zdroj: ČSÚ [listopad 2009], Rozhovory s rezidenty zájmových obcí v roce 2009, vlastní výpočty

Graf 1 Struktura respondentů podle vybraných charakteristik v zájmových obcích v roce 2009

Pozn. * chatař, chalupář

Zdroj: Rozhovory s rezidenty zájmových obcí v roce 2009, vlastní výpočty

Celkem bylo provedeno 185 validních rozhovorů, přičemž snahou bylo pokrýt 5–10 % trvale bydlící populace. Toto kritérium se nepodařilo naplnit pouze v obci Rudník, kde respondenti nedokázali odpovědět na řadu otázek z důvodu izolace jednotlivých částí obce a minimálních zkušeností se sledovanými jevy. Nepomohlo ani soustředění šetření do části Javorník, protože zde dominuje rekreační funkce využívání objektů. Ovšem i tato zjištění lze považovat za výsledky. Konkrétní údaje o rozhovorech shrnuje tabulka 2 a strukturu respondentů v zájmových obcích ukazuje graf 1. Při vedení rozhovorů se osvědčilo zapisování odpovědí do předem připravených tabulek na místo zvláštního dotazníku pro každého respondenta. Snížily se tím finanční náklady a usnadnilo se zpracovávání výsledků.

Dále byly vedeny *nestandardizované rozhovory* na základě předem připravených otevřených otázek s představiteli zájmových obcí a úředníky na obecních a stavebních úřadech. Otázky společně pro všechny obce se týkaly případných změn ve vztahu obec–rekreační lokalita od minulého šetření (Nožičková 2007), postojů k potenciálnímu rozšiřování RL a evidování ukazatelů rozvoje CR a rekreace. Další otázky byly připravovány individuálně s cílem získat doplňující nebo vysvětlující informace k zjištěným skutečnostem v terénu, při analýze dokumentů (popis metod viz. níže) a sekundárních dat. Rozhovory se odehrály v létě 2009, vždy na základě předem telefonicky nebo po emailu dohodnuté schůzky.

Stejný typ rozhovorů byl veden také s managery/správci RL. Otázky byly soustředěny na uskutečněné a plánované změny uvnitř RL, provoz a rekreační chování hostů. Současně byli požádáni o poskytnutí dat o návštěvnosti a výsledků z vlastních šetření. V rekreačních areálech se autorka setkala s rozdílnou ochotou a přístupem – odmítnutí v Landal Marině Lipno, neseriózní jednání ve Villa Park Happy Hill a spolupráce v Green Valley Park Stárkov. V rekreačních vesnicích nebylo možné získat žádná data vzhledem k vnitřní organizaci, která se liší od rekreačních areálů. V práci jsou proto také využity výsledky z Dotazníkového šetření mezi managery rekreačních areálů/vesnic v roce 2007, které nebyly prezentovány v bakalářské práci (Nožičková 2007).

Předmětem *analýzy dokumentů* byla územně-plánovací, strategická a projektová dokumentace, zápisy ze zasedání zastupitelstva, lokální periodika, propagační a další materiály, zahrnuté byly i internetové stránky obcí. Hlavním cílem bylo zjistit význam CR a rekreace pro obce a také se průběžně informovat o dění v obci a okolí. Většina uvedených dokumentů byla dostupná na internetu. Další byly zaslány na požádání nebo poskytnuty k nahlédnutí na úřadech. Propagační materiály byly získány v TIC.

Během *terénního šetření* v zájmových obcích byla mapována poloha RL ve vztahu k stávající zástavbě, architektonické a urbanistické znaky RL a sídla, dále byla evidována vybavenost obcí primární a sekundární infrastrukturou. Primární infrastrukturou se v této práci rozumí zařízení a služby pro potřeby místních obyvatel a podnikatelů a pro rekreaci rezidentů, které by v obcích existovaly i bez přítomnosti CR a rekreace, zatímco sekundární infrastrukturou zařízení a služby, které v obcích byly vybudovány pro účely CR a rekreace, tedy zejména pro potřeby turistů a návštěvníků, přičemž jejich využívání rezidenty není vyloučeno⁵. Zvláštní pozornost byla věnována monitorování hromadným ubytovacím zařízením (dále jen

⁵ Někdy též „primární zdroje cestovního ruchu“ a „sekundární zdroje cestovního ruchu“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 224, 262).

HUZ) a jejich lůžkové kapacity, protože byly zjištěny rozpory v evidenci ČSÚ, obecních úřadů i TIC. Lůžková kapacita byla zjišťována buď přímo v terénu, na webu HUZ nebo byla určena odborným odhadem, např. lůžková kapacita kempu = (počet stanů * 2 lůžka/stan) + (počet karavanů * 5 lůžek/karavan). Zároveň byla pořizována fotodokumentace (příloha 15–19).

Konstrukce indikátorů. Pro srovnatelnost byla všechna data v absolutních hodnotách relativizována. Současně bylo v práci použito několik indikátorů CR, jejichž charakteristika a princip výpočtu jsou uvedeny níže.

Indikátor *turisticko-rekreačního zatížení území* je jedním z ukazatelů udržitelnosti CR, který vyjadřuje intenzitu CR v území (Pásková, Zelenka 2002). Počítá se jako podíl počtu lůžek v ubytovacích zařízeních a rozlohy daného území (Vystoupil a kol. 2007). V této práci počet lůžek zahrnuje lůžka v HUZ a v objektech individuální rekreace (dále jen OIR). Podle hodnoty indikátoru lze určit a porovnat zatížení území obcí CR (tab. 3).

Tabulka 3 Intervaly indikátoru
turisticko-rekreačního zatížení území

počet lůžek ¹ /km ²	zatíženost území
do 9,9	malá
10–34,9	rozvojová
20–34,9	významná
35–49,9	velmi významná
50 a více	zcela dominantní

Pozn. ¹ v HUZ a OIR

Zdroj: Vystoupil a kol. (2007, s. 50)

Pro srovnání zatížení území v turistické sezóně a mimo ni byly zkonstruovány ještě dva rozdílné ukazatele hustoty zalidnění: (1) ukazatel tzv. *rezidenčního zatížení*, který vychází pouze z počtu trvale bydlících obyvatel, a (2) tzv. *maximálního zatížení*, který uvažuje maximální počet přítomných obyvatel, tedy rezidenty, hosty HUZ a rekreanty v OIR, kteří se hypoteticky mohou všichni najednou vyskytnout a společně využívat území obce v sezóně.

Počet rekreantů HUZ a OIR byl odvozen z počtu lůžek těchto ubytovacích jednotek. Stanovení lůžkové kapacity HUZ bylo již popsáno výše. V případě OIR autorka vycházela z počtu OIR evidovaných ČÚZK (2005). Tato databáze poskytuje nejaktuálnější data o počtu OIR, neboť při sčítání lidu, domů a bytů (dále jen SLDB) v roce 2001 nebyly OIR sčítány a od sčítání v roce 1991 uplynula dlouhá doba (Vágner, Fialová a kol. 2004). Lůžková kapacita OIR byla stanovena výpočtem: počet ubytovacích jednotek * k , kde $k = 5$ osob na jednotku (Vágner, Fialová a kol. 2004). Vzhledem ke způsobu stanovení celkové lůžkové kapacity zájmových obcí je nezbytné nahlížet na výsledné hodnoty jako na odhady, které by řádově měly odpovídat realitě.

*Defertova funkce*⁶ (dále jen *Df*) je další ukazatel zatížení území CR. Na základě hodnoty *Df* lze určit stupeň rozvoje destinace CR (tab. 4) a také odvodit vztah rezidentů vůči návštěvníkům a turistům (Pásková, Zelenka 2002). Vyjadřuje se vzorcem: počet lůžek v ubytovacích zařízeních / počet rezidentů * 100 (Pásková, Zelenka 2002). Obecně se doporučuje počítat pouze s lůžkovou kapacitou HUZ, protože rekreanti OIR se zpravidla

⁶ Někdy také „turisticko-rekreační funkce“ (Vystoupil a kol. 2007, s. 49) nebo „turistická funkce“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 296).

chovají méně masově a konzumně a nevytváří takový tlak na území jako ostatní turisté (Pásková 2003). V této práci však byla lůžková kapacita OIR do výpočtu zahrnuta, protože některé tyto objekty jsou v zájmových obcích pronajímány a rozdíly v rekreačním chování se mohou stírat. Nevýhodou ukazatele je, že neuvažuje reálnou obsazenost ubytovacích zařízení, sezónnost, formy CR a další aspekty rekreace, což vyžaduje opatrnou interpretaci získaných hodnot (Vystoupil a kol. 2007).

Tabulka 4 Intervaly Defertovy funkce

interval	typ destinace	charakteristika
méně než 4	obec bez turistické aktivity	
4–10	obec s nevýraznou turistickou aktivitou	kulturní a venkovský CR
10–40	obec s významnou, nikoliv převažující funkcí CR	historický, náboženský (poutní místa) a atrakční (umělé komplexy) CR
40–100	převážně turistická obec	rekreace u vodních ploch
100–500	významné středisko CR (příhraniční, lázeňská a horská)	rekreační, příhraniční, přírodní, lázeňský a zimní CR
500 a více	hyperturistické středisko	

Zdroj: Upraveno podle Pásková (2001, 2003).

Zatíženost území CR se může v průběhu roku měnit v závislosti na návštěvnosti destinace. Vzhledem k absenci dat o návštěvnosti, resp. obsazenosti RL byly jako alternativy pro odvození zatíženosti území zájmových obcí během roku využity vývoje cen za ubytování v rekreačních areálech. Ty mají velmi propracované ceníky podle rekreačního chování hlavních skupin potenciálních hostů (zejména Nizozemců) za účelem vyrovnání a navýšení zisků z pronájmu. Jelikož se ceny za ubytování mezi rekreačními areály liší výší i měnou, byly vstupní hodnoty převedeny do *sezónních indexů*. Ty se vypočítají „dělením běžných hodnot (měsíčních, denních) průměrem za celé období (roční, týdenní), v němž určitý sezónní cyklus probíhá“ (Semeniuk 2008, s. 65).

Zpracování dat. Získaná data byla zpracovávána, analyzována a graficky upravována v programu *Microsoft Excel* (tvorba databází, grafů, vlastní výpočty), *SPSS 13.0 for Windows* (zpracování dotazníků a standardizovaných rozhovorů) a *ArcGIS 9.2* firmy ESRI (tvorba tématických map).

4 Internacionalizace druhého bydlení v Česku na příkladu nizozemských investic

Zarémování internacionalizace druhého bydlení. Vlastnictví a využívání objektů k rekreaci v zahraničí se ve vyspělých zemích Evropy a světa vyvíjí přibližně od 70. let 20. století. Vznik a rozvoj tohoto jevu umožnil zejména rozvoj dopravy a informačních technologií (Williams, King, Warnes 2004). V současnosti lze internacionalizaci druhého bydlení označit za široce rozšířený společenský fenomén. Je „součástí mezinárodní prostorové mobility obyvatelstva a má nezanedbatelný vliv i na mezinárodní ekonomiku“ a na prostředí na lokální úrovni (Vágner, Fialová a kol. 2004, s. 22). Objekty druhého bydlení vlastněné cizinci se nachází například ve Středomoří, v Irsku, Skandinávii, Karibské oblasti a Kanadě (Hall, Müller 2004; Vágner, Fialová a kol. 2004). V podmínkách globalizace, mezinárodní migrace, snižování bariér pro mezinárodní investice a s růstem individuálního bohatství, měnícím se hodnotovým systémem a spotřebním chováním společnosti se předpokládá posilování významu fenoménu a jeho prostorové šíření (Hall, Müller 2004; Sýkora 2004; Vágner, Fialová a kol. 2004).

Zahraniční investice do nemovitostí v Česku. K rozvoji vlastnictví nemovitostí cizími státními příslušníky dochází v Česku až od 90. let 20. století. Pozdější nástup souvisí s politickým a ekonomickým vývojem států střední a východní Evropy do konce 80. let 20. století. Česko patřilo mezi postkomunistické země, které na počátku transformačního procesu prošly rychlou demokratizací a ekonomickou liberalizací a díky brzo nabyté makroekonomické stabilitě se staly důvěryhodné pro příliv přímých zahraničních investic (Dostál 1998).

V letech 1993–2008 tvořily zahraniční investice do oblasti nemovitostí a souvisejících podnikatelských aktivit v rozmezí 5–43 % celkového objemu zahraničních investic do nevyrobního sektoru v Česku (ČNB 2009). Je to tedy jedna z atraktivních investičních oblastí. Zájem zahraničních investorů se vedle komerčních a rezidenčních nemovitostí soustředí také na objekty určené k rekreaci (Kadlecová 2009).

Nizozemsko se podle podílu na celkovém objemu přímých zahraničních investic v Česku v letech 1993–2008 pohybovalo v první čtveřici (ČNB 2009). V oblasti investic do nemovitostí zaujímá podobné pozice. Nejvýznamnějšími zahraničními investory do nemovitostí jsou však Rusové, Britové a Němci, dále pak Izraelci, Italové a občané nástupnických států bývalé Jugoslávie (Houdek 2007; Nádooba 2002). Investiční chování nizozemských investorů od ostatních zahraničních vykazuje určité diference v čase, prostoru i předmětu poptávky, jak bude uvedeno dále.

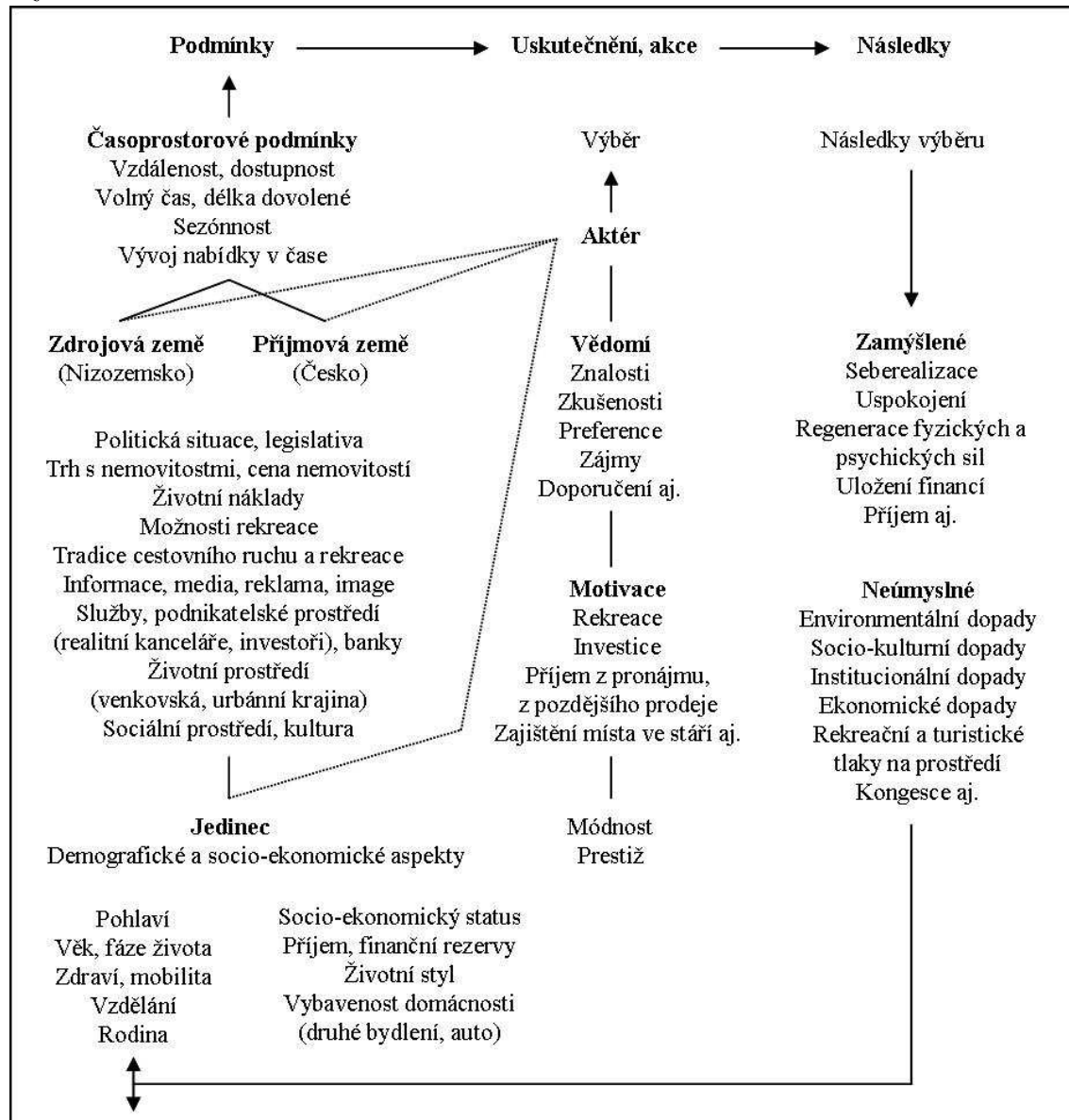
Faktory rozvoje internacionalizace druhého bydlení v Česku. Vedle zmiňované geopolitické změny po roce 1989 lze klíčové faktory, které ovlivnily rozvoj zahraničních investic do nemovitostí a tedy i rozvoj internacionalizace druhého bydlení v Česku, shrnout v těchto bodech: (a) image Česka coby bezpečného místa pro uložení financí a jeho rostoucí atraktivita, (b) internacionalizace informací o Česku, (c) trh s nemovitostmi a cena nemovitostí a (d) nabídka environmentálně a/nebo kulturně hodnotných míst (Glorioso 2000).

Rozhodování o investici do nemovitosti v zahraničí však ovlivňuje řada dalších faktorů – jednak soubor politických, socioekonomických, fyzickogeografických a environmentálních

podmínek zdrojové i příjmové země, tak tzv. vnitřní podmínky na straně aktéra, potenciálního investora. Roli mohou mít ale i další vnější faktory, např. světová ekonomická krize. Uplatnění jednotlivých faktorů v procesu rozhodování lze nejnázorněji vyjádřit graficky (obr. 4).

Za poptávkou Nizozemců po nemovitostech v zahraničí stojí zejména vysoká cena nemovitostí a omezené možnosti rekreace v jejich zemi (Nožičková 2007). Další faktory, které ovlivňovaly a motivovaly Nizozemce k pořízování nemovitostí právě v Česku, jsou podrobně diskutovány v bakalářské práci Nožičkové (2007).

Obrázek 4 Integrovaný koncepční model procesu rozhodování ohledně investice do nemovitosti v zahraničí

Pozn. Schéma bylo upraveno podle modelu procesu rozhodování ohledně výběru turistické destinace, který sestavil Bargeman (1997) na základě strukturačního modelu A. Giddense a akčního modelu Van der Poela.

Zdroj: Upraveno podle Bargeman (1997), Gallent, Tewdwr-Jones (2000), Glorioso (2000) a Hall, Müller (2004).

Předkládaná práce se v rámci schématu zaměřuje na neúmyslné následky realizace poptávky Nizozemců po nemovitostech v Česku a jejich využívání (obr. 4). Konkrétně v kapitole 5 jsou analyzovány dopady vybraných rekreačních lokalit na obce a okolí. Dále je vhodné upozornit, že zpětná vazba od následků k podmínkám ve schématu znamená, že dosavadní zkušenosti z vlastnictví a využívání nemovitosti vytváří podmínky pro další rozhodování Nizozemců ohledně nakládání s nemovitostmi v budoucnosti, což může ovlivnit další charakter vývoje internacionalizace druhého bydlení v Česku (obr. 4).

Formy investic do nemovitostí. Nizozemská poptávka po nemovitostech v Česku je realizována různými způsoby. Lze vysledovat tři základní formy: (a) koupě stávající nemovitosti, (b) výstavba individuálního objektu a (c) koupě ubytovací jednotky v rámci investorského projektu (Nožičková, Fialová, Kadlecová, Vágner 2008).

Oproti ostatním zahraničním investorům Nizozemci využívají mnohem širší škálu nabídky trhu s nemovitostmi v Česku (Nožičková 2007; Rozhovor s realitním makléřem...2009). Mnohé z objektů navíc často vyžadují rekonstrukci, ke které přistupují s pomocí služeb realitní kanceláře nebo samostatně (Nožičková 2007; Rozhovor s realitním makléřem...2009). Využití prázdného a chátrajícího domovního fondu a následná údržba nemovitosti má zpravidla pozitivní vliv na fyzický vzhled sídla a krajiny (Gallent, Tewdwr-Jones 2000). Naopak ostatní zahraniční investoři mají největší zájem o byty ve zrekonstruovaných nebo nově postavených domech (Houdek 2007).

V případě výstavby individuálních nemovitostí jsou novým prvkem v české krajině novostavby (polo)roubených objektů, které svým vnitřním vybavením odpovídají kvalitně zařízenému objektu trvalého bydlení (Nožičková 2007). Vznikají zejména v Podkrkonoší, např. několik těchto objektů bylo evidováno také v zájmových obcích (blíže kap. 5.3). Zájem o napodobeniny tradičních roubenek mají vedle Nizozemců, také další cizinci i movitější Češi (Vichnarová 2007). Dopady těchto staveb na krajinný ráz a genius loci sídla jsou diskutabilní (Grygera 2007).

Vývoj objemu poptávky Nizozemců po individuálních nemovitostech v Česku se od 90. let do současnosti měnil. Období růstu poptávky vrcholilo kolem roku 2004 a od té doby realitní kanceláře zaznamenávají stagnaci až úpadek (Rozhovor s realitním makléřem...2009). Ekonomická krize tento stav ještě prohloubila zvláště proto, že banky zpřísnily podmínky pro udělování hypoték (Dašek 2009). Hlavním důvodem snížení poptávky však bylo navýšení cen nemovitostí a růst životní úrovně v Česku (Rozhovor s realitním makléřem...2009). Tím se částečně potvrzuje, že významným zdrojem růstu poptávky po nemovitostech a faktorem rozvoje internacionalizace druhého bydlení v Česku byla ekonomická nerovnost mezi „exportujícím“ a „importujícím regionem“ (Gallent, Tewdwr-Jones 2000, s. 146).

Novým fenoménem v oblasti ČR a rekreace v českém prostředí je výstavba rekreačních areálů a rekreačních vesnic (Nožičková 2007). Tyto nizozemské investice „přinesly do Česka dosud neznámou formu rekreačního bydlení ... společně se službami spojenými s dalším pronájmem objektu a vysokou úrovní doplňkových služeb“ (Kadlecová 2009, s. 63). Vlastnictví ubytovací jednotky je téměř bezstarostné, protože veškeré aktivity spojené s údržbou a pronájmem přechází na provozovatele (Jakešová 2008). Dalším specifickým rekreačních lokalit je, že „jsou koncipovány tak, aby vyhovovaly především holandským turistům“ (Kerles 2007,

s. II). Podobné záměry realizují v Česku i další zahraniční investoři (Kadlecová 2009). Četností a rozsahem projektů jsou však s nizozemskými nesrovnatelné. Díky svým aspektům vzbuzují zájem médií a české společnosti. Jejich dopady na geografické prostředí jsou analyzovány v příkladové studii v kapitole 5.

Nemovitosti jsou využívány zejména k rekreaci a ke komerčním účelům, tzn. jsou poskytovány k rekreaci za úplaty. Oba způsoby lze považovat spíše za krátko- až střednědobé cíle investice, protože pro většinu Nizozemců představuje vlastnictví nemovitosti v Česku zhodnocení investice a/nebo zajištění potenciálního bydlení s dobrou životní úrovní (Feřtek 2004; Šálek, Vitvarová-Vránková 2007; Rozhovor s realitním makléřem...2009). V následujících letech lze očekávat pokračování ve stávajícím využívání nemovitostí. S měnícím se životním cyklem majitelů poroste zastoupení starších amenitních migrantů, dále se může měnit frekvence, případně i funkce využívání objektů.

Skutečný ani přibližný počet nemovitostí vlastněných Nizozemci ani jinými cizími státními příslušnými na území Česka není znám. ČÚZK, který vede evidenci vlastníků nemovitostí v Česku, tento ukazatel zvláště nesleduje a nevykazuje (Nádoba 2002). Přehled mají pouze developpeři a realitní kanceláře, které uvádí různě vysoká relativní zastoupení zahraniční klientely v závislosti na charakteru projektu a regionu (Houdek 2007; Nádoba 2002).

Rozmístění investičních aktivit. Investiční aktivity Nizozemců jsou ve srovnání s ostatními zahraničními investory více prostorově rozptýleny. Mezi nejatraktivnější regiony patří Podkrkonoší, Broumovsko a jižní Čechy (Nožičková 2007; Vorel 2004). Působnost Nizozemců je evidována také na Šumavě a Karlovarsku (Glorioso 2000; Houdek 2007). Soustředění do českých pohraničních regionů má své příčiny v jejich dostupnosti, atraktivitě přírodního prostředí, možnostech rekreace a ve volném domovním fondu (Bareš 2009; Nožičková 2007; Vítková 2006). Vzhledem k rozložení návštěvnosti nizozemských turistů v krajích a nabídek nizozemských realitních kanceláří, působících v tuzemsku, lze další aktivity předpokládat na celém území Čech a na jižní Moravě (Nožičková 2007).

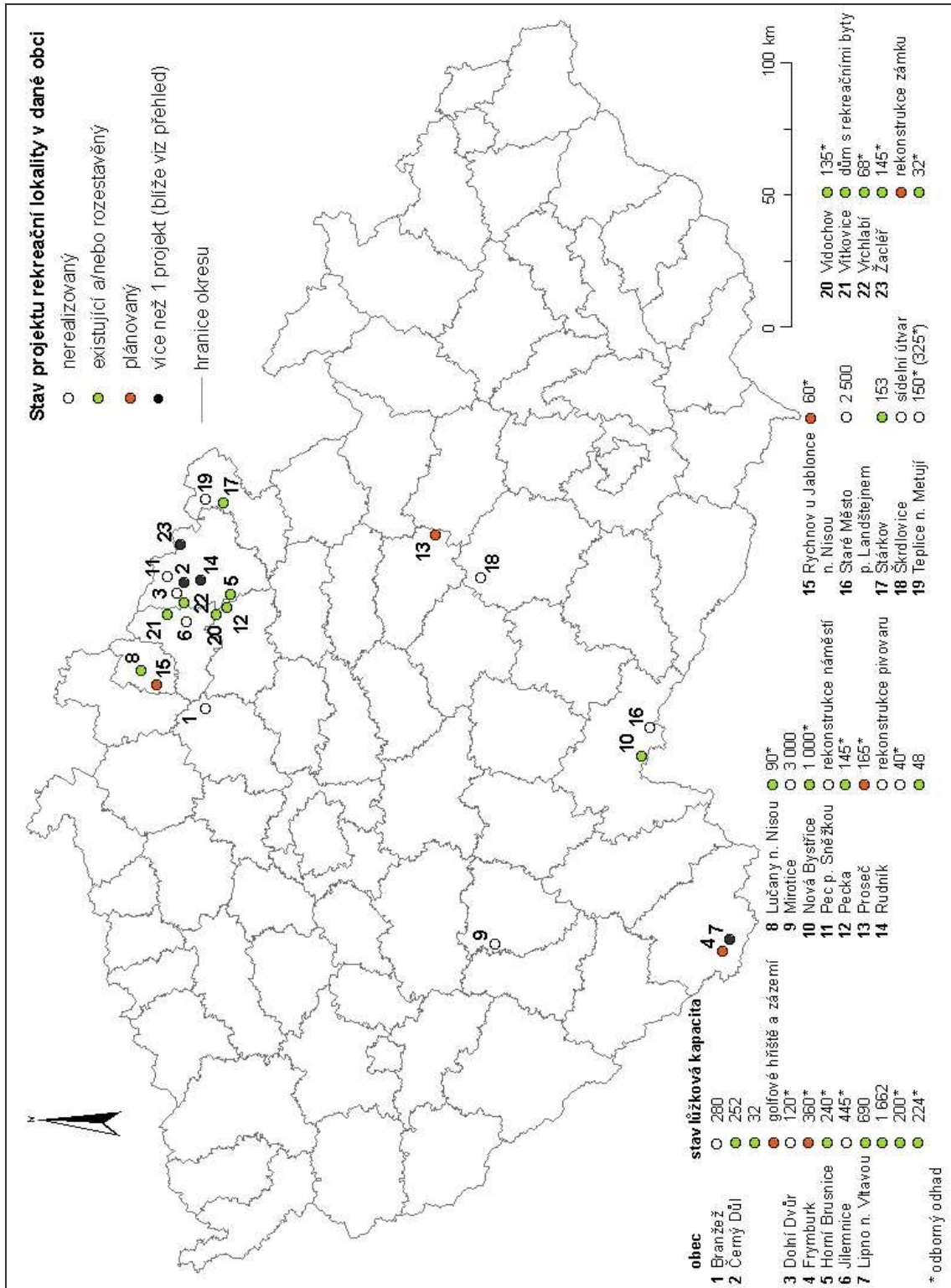
Graficky lze působnost nizozemských investorů v oblasti CR a rekreace na území Česka demonstrovat na příkladu více než třiceti zmapovaných investičních záměrů do roku 2010 (obr. 5). Jejich výčet nelze považovat za úplný s ohledem na metodu sestavování databáze (blíže kap. 3.2). Existují i další projekty⁷, které nebyly zahrnuty do databáze, protože o ně projevil zájem česká klientela (vlastní šetření).

Z lokalizace zmapovaných záměrů RL je patné soustředění do přírodně atraktivních oblastí, zejména podhorských a horských oblastí a k vodním plochám. Záměry jsou zpravidla situovány do populačně relativně malých obcí nebo jejich klidnějších částí, které se nachází v blízkosti chráněných území a v zázemí turistických středisek. Podle rajonizace CR jsou to oblasti s nejvyšším rekreačním potenciálem ploch v Česku (Vystoupil a kol. 2007). Podle prostorové percepce zahraničních investorů bez ohledu na oblast podnikání jsou tyto regiony, zvláště Trutnovsko a Broumovsko, hodnoceny jako nejméně vhodné pro lokalizaci podnikatelského záměru (Spilková 2006). Nizozemští investoři vykazují jiný prostorový vzorec záměrů i vůči ostatním zahraničním investorům působících v oblasti CR a rekreace v Česku.

⁷ Např. projekty Borová Lada na Šumavě a Laguna Resort u vodní nádrže Nové Mlýny od MEI Moravia s.r.o. (vlastní šetření).

Ti se koncentrují zejména do Prahy, lázeňských měst v západních Čechách a do dalších regionálních center (Kadlecová 2009).

Obrázek 5 Působnost nizozemských investorů v oblasti cestovního ruchu a rekreace v Česku do roku 2010

Pozn. Podrobnější informace ke zmapovaným projektům jsou uvedeny v příloze 8.

Zdroj: Databáze projektů nizozemských investorů v oblasti cestovního ruchu a rekreace v Česku (platnost k únoru 2010).

Charakteristika rekreačních lokalit. Záměry RL nizozemských investorů se liší v řadě aspektů. Na základě přehledu projektů lze sestavit jejich typologie podle vybraných charakteristik (tab. 5). Vzhledem k předpokladu nekompletnosti sestavené databáze ovšem nelze stanovit, jaký typ projektů převažuje (blíže kap. 3.2). V databázi jsou sice nejvíce zastoupeny střední a velké projekty, současně však mohou existovat další, které byly nebo jsou řešeny pouze na lokální úrovni, bez zainteresování vyšších řádovostních úrovní nebo zájmu médií.

Tabulka 5 Typologie záměrů rekreačních lokalit nizozemských investorů na území Česka

typologie	charakteristika
podle velikosti lůžkové kapacity: (příp. rozlohy, počtu objektů)	- malé (několik desítek lůžek) - střední (několik stovek lůžek) - velké (až tisíce lůžek)
podle charakteru objektů:	- domy s apartmánovými rekreačními byty - individuální objekty (pouze 1 ubytovací jednotka) - kombinace
podle vybavenosti:	- pouze ubytovací jednotky - včetně doplňkové infrastruktury a služeb (recepcce, zařízení a plochy pro sport, restaurace, obchody, přístav aj.)
podle způsobu realizace:	- rekonstrukce/revitalizace - výstavba na tzv. zelené louce - kombinace
podle lokalizace vůči stávající zástavbě:	- v intravilánu - v návaznosti na intravilán - v extravilánu, tzn. nový sídelní útvar

Zdroj: Upraveno podle Nožičková, Fialová, Kadlecová, Vágner (2008).

Záměry nizozemských investorů v oblasti CR a rekreace lze charakterizovat také podle fáze stavu projektu. Přibližně desítka ze zmapovaných záměrů nebyla realizována (obr. 5). Většina z nich byla zamítnuta v procesním řízení schvalování záměru na základě vyjádření stanoviska orgánů ochrany přírody nebo kvůli odporu místních obyvatel, lokálních sdružení a zastupitelstva (vlastní šetření). Dalšími důvody byla nízká poptávka nebo problémy na straně investora (spekulace, finanční neschopnost, majetkové nesrovnalosti) (vlastní šetření). Velkou pozornost a diskusi odborné i laické veřejnosti budí zvláště velké projekty lokalizované v těsné blízkosti nebo přímo v chráněných územích a jinak hodnotných oblastí. Správa Krkonošského národního parku (dále jen KRNAP) považuje tyto záměry společně s apartmánovými komplexy za výrazný problém a další zátěž území, která obcím „prakticky nic nepřináší“ (Truhlička 2007). Od roku 2009 disponují orgány ochrany přírody díky úpravě zákona nástroji k „zákazu stavět nové sídelní útvary“, jakými jsou i RL, v chráněných územích (Havelková 2009, s. 11).

Pravděpodobně nejznámějším a nejkontroverznějším nerealizovaným záměrem se stal projekt rekreačního areálu s kapacitou 2 500 lůžek a dalšími rekreačními a zábavními zařízeními na území zaniklé obce Rajchětov (dnes v k.ú. obce Staré Město p. Landštejnem) v pohraničním pásmu na Jindřichohradecku (Ander 2003; Bareš 2009; Šálek, Vitvarová-Vránková 2007). Velká část české veřejnosti podle průzkumů zastávala názor, že „podobné projekty do české krajiny nepatří“ (Kerles 2007, s. II).

První záměr RL realizovali nizozemští investoři v obci Stárkov v letech 1996–1997, další byly budovány v průběhu posledních přibližně 10ti let (Nožičková 2007). Do konce roku

2009 bylo na území Česka zmapováno celkem 17 existujících RL vybudovaných, vlastněných a využívaných převážně Nizozemci (obr. 5). Jedná se o velmi diverzifikovaný soubor. Podle typu RL převažují rekreační vesnice, postavené na tzv. zelené louce (příloha 8, 9). U řady z nich lze vysledovat podobné znaky, jakými se vyznačuje rezidenční suburbanizace, které způsobují vážné dopady na fyzické a sociální prostředí, např. tzv. urban sprawl, různou míru respektování lokální/regiónální architektury a urbanismu, absenci veřejných prostor, vysokou hustotu zástavby aj. (Ouředníček a kol. 2008).

Zatím největší RL z hlediska objemu investice (kolem 1 mld. Kč) i lůžkové kapacity (1 662 lůžek) je komplex domů s apartmánovými rekreačními byty, s přístavem a doprovodnou infrastrukturou Landal Marina Lipno v obci Lipno n. Vltavou (Nožičková 2007). Dalším specifikem rekreačního areálu je, že je součástí mezinárodního řetězce rekreačních parků nizozemské společnosti Landal GreenParks, která provozuje celkem 65 rekreačních areálů v Nizozemsku a dalších evropských zemích (Landal GreenParks; Nožičková 2007). V obci Lipno n. Vltavou se nachází ještě další 3 RL. Je to tedy obec s největší koncentrací nizozemských investic do oblasti CR a rekreace v Česku. Jedním z důsledků je naprostá změna struktury turistů v regionu (Benešová 2005).

Některé z existujících RL nejsou dokončeny, mnohé z nich se nachází teprve v prvních etapách projektu (vlastní šetření). Vzhledem k současné ekonomické krizi, situaci na trhu s nemovitostmi a dalším vnitřním i vnějším faktorům nelze předpovídat jejich další rozvoj. Případné naplnění původních plánů, ale i částečné rozšíření oproti současnému stavu RL může mít zásadní dopady na geografické prostředí dotčených obcí a okolí. Dopady vybraných RL jsou analyzovány v kapitole 5.

Plánovány jsou další záměry RL v Česku (obr. 5; příloha 8). Ovšem podobně jako v případě stávajících rozestavěných lokalit nelze s jistotou tvrdit, že dojde k jejich realizaci. Projekty se zatím nachází ve fázi rozpracovanosti nebo v procesním řízení (vlastní šetření).

Různorodost investičních záměrů ukazuje na nutnost individuálního přístupu při posuzování možných dopadů projektů na prostředí obcí a okolí. Hodnocení projektů současně „vyžaduje integrální přístup, který zahrnuje všechny zainteresované strany (obec, rezidenty, místní podnikatele, potenciální rekreanty, investory) a dotčené oblasti (životní prostředí, krajina a její estetika, stávající stav a kapacita infrastruktury, ekonomické, sociální a kulturní prostředí)“ (Nožičková, Fialová, Kadlecová, Vágner 2008, s. 465). Umisťování RL do přírodně nejceněnějších oblastí a zároveň turisticky nejzatíženějších území Česka vyvolává otázky ohledně jejich skutečného významu (přínosů a rizik) pro tyto regiony.

Nabývání nemovitostí. Zvláštním problémem souvisejícím s diskutovaným tématem je způsob nabývání nemovitostí cizími státními příslušníky v Česku. Dne 1. května 2009 skončilo pětileté období od vstupu Česka do EU, během kterého ostatní občané EU nemohli v tuzemsku nabývat nemovitosti jako fyzické osoby. Výše popisované skutečnosti ukazují, že k tomu přesto docházelo. Cizinci tak činili prostřednictvím obchodních společností se sídlem v Česku (nejčastěji společností s ručením omezeným nebo akciových společností), protože právnickým osobám devizový zákon nabývání umožňoval (Vorel 2004). V nových podmínkách je tedy prakticky nemožné nebo velmi obtížné analyzovat vlastnictví nemovitostí cizinci v Česku. Metodu, kterou použil Vorel (2005), lze aplikovat pouze na nemovitosti vlastněné společnostmi

se zahraničním kapitálem ze třetích zemí. Ovšem i v jejich případě se uvažuje o zpřístupnění nemovitostí fyzickým osobám (Rodriguez 2010).

Došlo také ke změnám v podmínkách při zakládání s.r.o.. Dříve bylo nezbytné mít statutárního zástupce s českým občanstvím a s trvalým pobytem v ČR, později byl povolen zástupce se zahraničním občanstvím a s povolením k pobytu v tuzemsku (Němec 2004). To se projevilo u starších s.r.o. změnami na postech jednatelů, kde čeští byli nahrazeni cizími státními příslušníky, zpravidla některými ze společníků. Tyto tendence jsou evidovány také u s.r.o. se zahraničním kapitálem v zájmových obcích, stejně jako nabývání nemovitostí fyzickými osobami s občanstvím EU (blíže kap. 5.3).

5 Analýza dopadů rekreačních lokalit na geografické prostředí vybraných obcí

Pro účel analýzy dopadů zájmových RL na geografické prostředí bylo vybráno pět obcí, konkrétně obec Černý Důl a Rudník na Trutnovsku, Vidochov na Jičínsku, Stárkov na Náchodsku a Lipno nad Vltavou na Českokrumlovsku (obr. 3 v kap. 3.2). Základní fakta o RL shrnuje tabulka 6.

Tabulka 6 Základní charakteristiky zájmových rekreačních lokalit

obec	Černý Důl	Lipno n. Vltavou	Rudník	Stárkov	Vidochov
okres	Trutnov	Český Krumlov	Trutnov	Náchod	Jičín
typ rekreační lokality	rekreační areál	rekreační areál	rekreační vesnice	rekreační areál	rekreační vesnice
název rekreační lokality	Villa Park Happy Hill	Landal Marina Lipno	Bungalowpark Belvedere	Green Valley Park Stárkov	Arcadian Parc Stupná
počet objektů	42	37	6	22	27
počet ubyt. jednotek	42	306	6	22	27
lůžková kapacita	252	1662	48	151	135 ¹
doba výstavby	2000–2001	1998–2001 (až 2007/8)	2000–2001	od 1995/6	1998/9–2008
zahájení provozu	2002	2001	2001	1997	1999

Pozn. ¹ odborný odhad založený na výpočtu: počet ubytovacích jednotek * koeficient k , kde $k = 5$ osob na jednotku (Vágner, Fialová a kol. 2004)

Zdroj: Nožičková (2007, s. 62), vlastní šetření

Zájmové obce mají vedle lokalizace nizozemských investic do oblasti CR a rekreace společné atraktivní přírodní prostředí a relativně omezené kulturně-historické, společenské a další atraktivní CR (příloha 12). Obce se nachází buď přímo ve zvláště chráněném území (Stárkov v III. zóně Chráněné krajinné oblasti (dále jen CHKO) Broumovsko), v jeho ochranné zóně (Rudník a Černý Důl v ochranné zóně KRNAP), nebo alespoň v blízkosti těchto území (Lipno n. Vltavou – NP a CHKO Šumava, Vidochov – CHKO Český ráj a KRNAP aj.) a současně v zázemí turistických středisek regionálního, národního i mezinárodního významu (Český Krumlov, Pec pod Sněžkou, Vrchlabí, Jánské Lázně, Žacléř, Pecka aj.) (Vystoupil a kol. 2006).

Geografická poloha obcí v českém pohraničí a historické události po 2. světové válce významně ovlivnily jejich socioekonomický, kulturní a demografický vývoj v průběhu 2. poloviny 20. století (Jeřábek, Dokoupil a Havlíček 2004; Tvarohová 2002). Na počátku 90. let minulého století shodně vykazovaly znaky periferních oblastí, např. špatný stav infrastruktury, prázdný a zchátralý domovní a bytový fond, útlum průmyslové a/nebo zemědělské výroby, vznik brownfields, málo pracovních příležitostí, odchod mladého obyvatelstva, stárnutí populace, snižování kvality lidského a sociálního kapitálu apod. (Novotná a kol. 2005). Před vznikem zájmových RL se vyznačovaly dominancí rezidenční, případně rekreační funkce (chataření, chalupaření) v některých částech sídla. Infrastruktura CR byla zastoupena pouze v obci Lipno n. Vltavou a v menší míře také v obci Černý Důl. Za posledních přibližně 20 let se obce rozvíjely odlišným charakterem a tempem, což se projevilo ve fyzickém

vzhledu obcí, v prostorovém a funkčním uspořádání území, v socioekonomické a demografické struktuře a také ve vertikální poloze obcí v hierarchii středisek a zvláště v hierarchii turistických středisek (příloha 11). Veškeré změny a procesy byly podmíněny endogenními podmínkami obcí i exogenními faktory, působícími na vyšších řádovostních úrovních.

K rozdílu mezi obcemi i mezi samotnými RL je nezbytné přihlížet při analyzování vývoje dopadů zájmových RL na prostředí vybraných obcí a při formulaci obecných závěrů. V následujících kapitolách jsou analyzovány dopady vzniku a provozu RL, popř. CR a rekreace v zájmových územích na šesti základních dimenzích geografického prostředí – fyzické, ekologické, ekonomické, institucionální, sociokulturní a psychologické dimenzi (obr. 2 v kap. 2.2; kap. 3.2).

5.1 Fyzické dopady

Lokalizace rekreační lokality v obci je důležitá nejen z důvodu napojení na technickou infrastrukturu, ale určuje také možné vizuální splynutí RL se stávající zástavbou, navázání sociokulturních vazeb a případné začlenění do komunity (Kubeš, Perlín 1998; Ouředníček a kol. 2008). Dále také ovlivňuje zatížení sídla (jeho částí) dopravou v době výstavby a zejména za provozu RL.

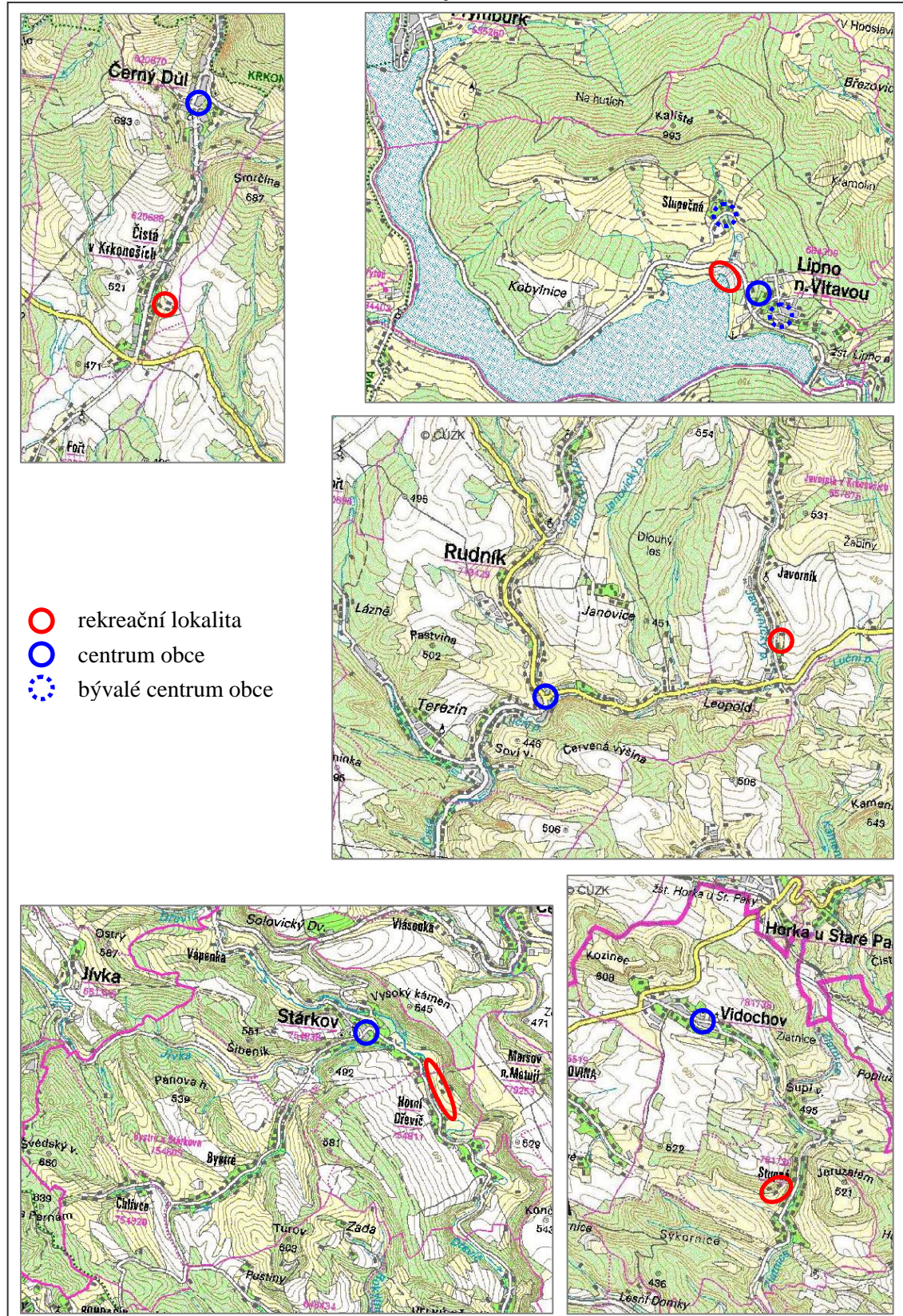
Všechny zájmové RL jsou situovány v klidných částech obcí, spíše stranou od jejich center⁸ a nejrušnějších částí (obr. 6), které zajišťují hostům nerušenou rekreaci. Doprava do RL je s výjimkou obce Lipno n. Vltavou ovšem vedena po hlavních průjezdních komunikacích a přes rezidenční zóny, což přispívá k hustějšímu provozu zejména v turistických sezónách (zvláště o víkendech), ke zhoršujícímu se stavu komunikací a k negativním ekologickým dopadům na životní prostředí. RL jsou umístěny přímo v intravilánu nebo v blízkosti stávající zástavby, pouze Landal Marina Lipno je více vzdálena od původních „osad“, což přispívá k formování turistické zóny (turistického okrsku) bez jakýchkoliv vazeb na rezidenční (Lipno nad Vltavou 2005a; Nožičková 2009; Tvarohová 2002, s. 32; obr. 2 v kap. 2).

Architektura a urbanismus. RL se staly nedílnou součástí sídla a krajiny. Svým architektonickým a urbanistickým řešením ovlivňují obraz dotčených míst. Vzhled a uspořádání sídla a krajiny je odrazem historických, ekonomických, hospodářských, kulturních a estetických souvislostí ve vývoji společnosti a také fyzickogeografických podmínek (Knopp a kol. 1994).

Každá ze zájmových obcí se nachází v některé z oblastí se specifickými znaky tradiční lokální/regionální venkovské architektury, které byly respektovány téměř až do poloviny 20. století (Knopp a kol. 1994; Pešta 2004; Škabrada 1999). Historické události a trendy v 2. polovině 20. století české venkovské prostory zásadně proměnily. Přispěly k modifikaci původních znaků a přinesly zcela nové architektonické a urbanistické styly, které se významně promítly do prostorového uspořádání a vzhledu sídla a krajiny (Knopp a kol. 1999; Kubeš, Perlín 1998; Ouředníček a kol. 2008). V zájmových obcích lze tyto proměny identifikovat například v podobě tzv. bytovek, obchodních domů, objektů JZD, těžebních a průmyslových areálů, rozoraných mezí, zchátralých církevních památek atd.

⁸ Centrum bylo určeno jako prostor, kde se nachází obecní úřad, škola, základní služby, prostor pro shromažďování apod.

Obrázek 6 Lokalizace rekreačních lokalit vůči jádru obcí

Zdroj podkladových map: ČÚZK [listopad 2009]

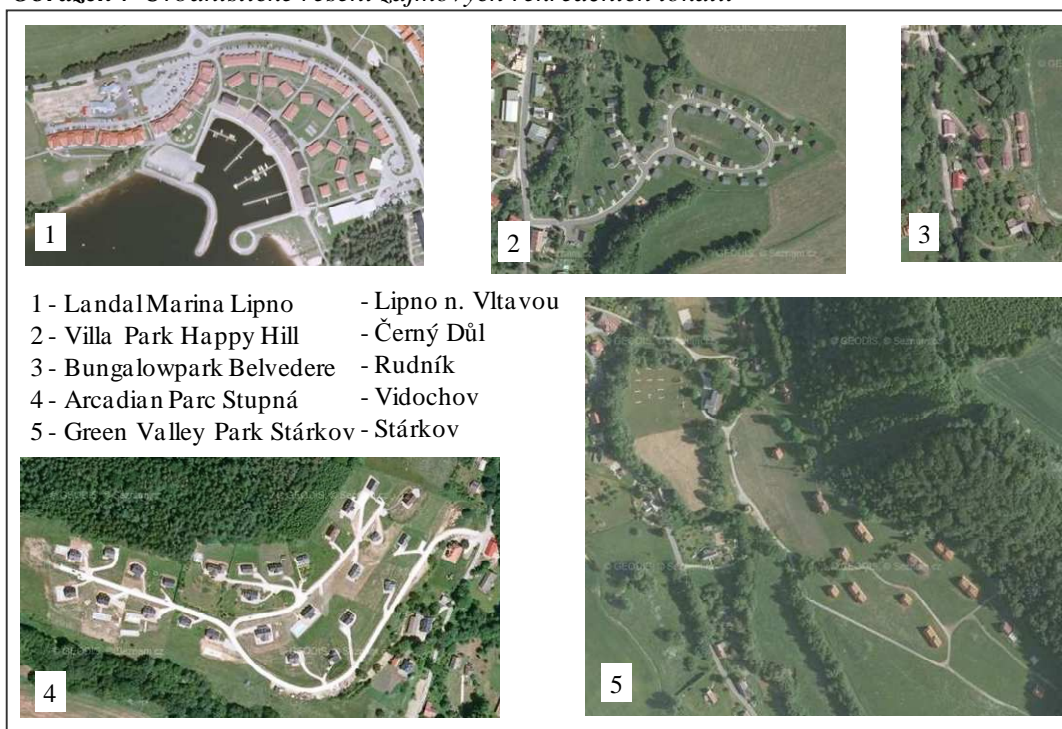
Nová zástavba by obecně měla respektovat znaky zastavěného území, prostorovou strukturu a ráz krajiny a přispět k celkové harmonizaci prostředí (Knopp a kol. 1994; Kubeš,

Perlín 1998; Ouředníček a kol. 2008). V opačném případě může dojít k narušení genia loci místa. Právě zařízení CR a rekreace k tomu často přispívají (Kremsa 2004a). Do jaké míry tedy zájmové RL respektují dosavadní vývoj a vzhled sídel a krajiny? Jak ovlivnily obraz dotčených míst?

Posuzování fyzického vzhledu rekreačních objektů a jejich zakomponování do krajiny může být zatíženo subjektivitou. Při hodnocení je proto snahou vycházet z obecných zásad pro novostavby a rekonstrukce ve venkovských sídlech s přihlédnutím na specifika dané oblasti. K základním znakům venkovské stavby patří obdélný půdorys, trojdílné členění půdorysu, umístění na parcele, sedlová nebo polovalbová střecha, vstup do domu, tvar a velikost oken, usazení domu v terénu, nasazení střechy (přímo na spodní stavbě, bez půdní nadezdívky), zápraží, umístění komína, druhý trakt a předzahrádka (Knopp a kol. 1994; Kubeš, Perlín 1998; Škabrada 1999). Dále se doporučuje „omezení různorodosti stavebních materiálů a použití jednoduchých barevných a materiálových kombinací“ (Knopp a kol. 1994, s. 85).

Zájmové RL byly umístěny do sídelních struktur údolního typu (Vidochov, Rudník) nebo kombinovaného údolního a návesního typu (Černý Důl, Stárkov) (obr. 6). Základ obce Lipno n. Vltavou naopak tvoří několik od sebe relativně vzdálených osad (Lipno nad Vltavou 2005a; Tvarohová 2002). Respektování aspektů prostorového uspořádání sídla a krajiny se projektanty RL různilo bez ohledu na zemi, resp. region původu architektonické kanceláře⁹ (obr. 7).

Obrázek 7 Urbanistické řešení zájmových rekreačních lokalit

1 - Landal Marina Lipno	- Lipno n. Vltavou
2 - Villa Park Happy Hill	- Černý Důl
3 - Bungalowpark Belvedere	- Rudník
4 - Arcadian Parc Stupná	- Vidochov
5 - Green Valley Park Stárkov	- Stárkov

Pozn. Obrázky jsou staženy ve stejném měřítku.
Zdroj: Mapy.cz [listopad 2009]

⁹ Villa Park Happy Hill – Ing. arch. Alexander Pur – Studio AP (Hradec Králové); Landal Marina Lipno – Ingenieursbüro Arnhem (Nizozemsko); Bungalowpark Belvedere – Stavební společnost s.r.o. (Hostinné); Green Valley Park Stárkov – Ateliér Tsunami s.r.o. (Náchod); Arcadian Park Stupná – Architep HK s.r.o. (Hradec Králové) (Dotazníkové šetření mezi managery...2007).

Za nejzdařilejší zasazení rekreačních objektů do intravilánu lze považovat *Bungalowpark Belvedere* (Rudník) (příloha 17), jelikož nejvíce odpovídají výše uvedeným kritériím. Vytknout je možné pouze balkony a francouzská okna, ty však nejsou z pohledu od silnice vidět. K přirozenému splynutí RL s okolím přispívá nízký počet objektů, jejich jednoduchý vzhled, citlivé zasazení do terénu a jednoduše upravené okolí (Nožičková 2007).

Druhá rekreační vesnice *Arcadian Park Stupná* (Vidochov) se rozkládá na rozsáhlé ploše nad liniově vedenou zástavbou v údolí (obr. 7). RL tvoří několik typů (polo)roubených novostaveb, které se liší barevností, půdorysem a orientací na parcele (příloha 19). Celková koncepce RL působí nepřirozeně, uměle. Cizorodými prvky jsou zejména bazény (některé kryté), úpravy a nevhodná oplocení některých pozemků. RL má řadu shodných prvků se suburbánní rezidenční výstavbou, které ji oddělují fyzicky i sociokulturně od zbytku sídla (Ouředníček a kol. 2008). Bareš (2009) navrhuje pěší cestu, vedenou z řešené lokality na náves ve Stupné, a stromořadí podél průjezdní komunikace v lokalitě, aby došlo k jejímu propojení s původní zástavbou. S oběma návrhy lze souhlasit. Druhé řešení navíc kombinuje estetické, funkční a praktické aspekty stromořadí a alejí, které patří k typickým prvkům venkovské krajiny (Knopp a kol. 1994). V tomto případě by došlo ke splynutí RL s krajinou, ke zpevnění svahu, k snazšímu vymezení komunikace v zimě a v létě naopak k jejímu zastínění (svah je vystaven přímému slunečnímu záření).

Z rekreačních areálů lze za nejméně zdařilý označit projekt *Villa Park Happy Hill* (Černý Důl). Nerespektuje řadu architektonických a urbanistických aspektů stávající zástavby a transformuje obecné zásady (obr. 7; příloha 15). Představuje cizorodý prvek v sídelní struktuře i krajině. K jeho izolaci přispívá také závora, která brání vjezdu vozidel nepatřícím hostům. Ačkoliv je areál pro pěší volně přístupný, závora vyvolává spíše opačný efekt (blíže kap. 5.5). RL se vyznačuje vysokou hustotou rekreačních objektů podél úzké průjezdní komunikace. V suburbánních oblastech je to považováno za projev snahy o maximalizaci zisku z plochy za cenu menšího soukromí (Ouředníček a kol. 2008). V rekreačním areálu jsou výrazně zastoupeny zpevněné plochy (komunikace, parkovací stání u každého objektu), což má určité ekologické následky (blíže kap. 5.2). K odlehčení zastavěnosti by mohlo přispět větší zastoupení zeleně.

Rekreační areál *Green Valley Park Stárkov* (Stárkov) je předchozímu jen zdánlivě podobný. Způsob prostorového uspořádání objektů a jejich usazení do terénu ukazuje vhodnější variantu zakomponování vzhledově totožných objektů (navíc téměř čtvercového půdorysu) do krajiny (obr. 7). Rekreační objekty jsou ve dvojicích nepravidelně rozmístěny na ploše, aby z dálky působily jako stavení (Bareš 2009). Přesto představují významný krajinný prvek, opět umocněný absencí vzrostlé zeleně (příloha 18). Ocenit lze řešení dopravy v klidu na hromadném parkovišti mimo pohledová pole na rekreační areál a volba částečně zpevněných komunikací místo asfaltových.

Poslední zájmová RL *Landal Marina Lipno* (Lipno n. Vltavou) se vymyká v mnoha ohledech. Znaky tradiční lokální/regionální architektury v obci Lipno n. Vltavou vymizely s vybudováním vodní nádrže Lipno a následnou výstavbou sídliště, občanské infrastruktury a různých rekreačních zařízení (Nožičková 2009). Nizozemští architekti rekreačního areálu se inspirovali selskou barokní architekturou, pohyby vodní hladiny a panoramatem šumavských

hřbetů (Lipno-online 2007; Vítková 2006; Ingenieursbüro Arnhem). Výsledkem jsou obloukové štíty domů, zvlněné střechy a vysoká barevnost objektů (příloha 16). Kombinují se tu prvky tří architektur – jihočeská, nizozemská a středomořská (Vítková 2006). Hodnocení tohoto architektonického řešení se liší napříč odbornou¹⁰ i laickou veřejností (blíže kap. 5.5). Ovšem „z hlediska urbanistického uspořádání je areál řešen velmi dobře: jsou zde veřejné prostory, plochy zeleně, cesty pro pěší zajišťující průchodnost areálu a doprava v klidu je umístěna na dvě odstavná parkoviště nebo podél vnějšího okraje areálu pod silnicí“ (obr. 7) (Nožičková 2009, s. 25–26). Rekreační areál „vtiskl destinaci zcela novou „marketingovou“ tvář“ a ovlivnil architekturu některých dalších projektů (Nožičková 2009, s. 25).

Výše uvedené rozboru dokládají, že architektonická a urbanistická řešení zájmových RL jsou ve vztahu k sídelní struktuře a krajině dotčených obcí problematická. Vyznačují se řadou různě velkých odchylek od obecných zásad a znaků staveb a jejich uspořádání ve venkovském prostoru, tedy různou mírou respektování dosavadního vývoje a vzhledu sídel a okolní krajiny. Rozsah a míra odlišností koncepcí RL se promítly do celkového obrazu obcí – totální přeměna (Lipno n. Vltavou), narušení (Černý Důl, Stárkov, Vidochov), které lze ovšem vhodnými opatřeními alespoň částečně napravit, nebo harmonizace (Rudník). Nežádoucím fyzickým dopadům jakékoliv výstavby (rekonstrukce) lze předcházet jasně definovanými regulativy v územně-plánovací dokumentaci a dalšími nástroji, které nabízí zákon č. 183/2006.

Změny uvnitř rekreačních lokalit. Od svého vzniku prochází zájmové RL určitými změnami. V rekreačních areálech dochází k doplňování herních ploch a vybavení a ke zkvalitňování a rozšiřování poskytovaných služeb. Některé jsou přístupné také rezidentům, dalším turistům a návštěvníkům v destinaci (např. občerstvení s posezením v Green Valley Park Stárkov nebo hřiště, promenáda, pláže a služby v Landal Marině Lipno). V rekreačních vesnicích je čas patrný na rostoucí vegetaci a fyzickém stavu některých objektů, které vyžadují opravy (platí zejména pro Arcadian Parc Stupná).

Největší plány do budoucna připravuje Green Valley Park Stárkov. Ačkoliv je to nejstarší rekreační areál financovaný nizozemskými investory v Česku (blíže kap. 4), nachází se v první fázi realizace projektu. Ten zahrnuje výstavbu dalších 50 rekreačních objektů, přestavbu bývalého mlýna na hotelové zařízení s restaurací a novou provozní budovu s recepcí (Rozhovory s managery...2009). Rekonstrukce mlýna závisí na získání dotace, jejíž přiznání je úřady již několik let oddalováno. Dalším záměrem majitelů areálu byla výstavba krytého bazénu, přístupného pro veřejnost, ovšem přímo v nivě místního potoka. Správa CHKO Broumovsko to z ekologických a vodohospodářských důvodů radikálně a zcela správně zamítla. Vhodnější variantou je přistavení menšího bazénu k objektu budoucího hotelu. Zatím sice není stanoven termín realizace dalších etap projektu, významné navýšení ubytovací kapacity rekreačního areálu se zásadně projeví ve všech dimenzích dotčeného prostředí. Zájem obce a majitelů (provozovatelů) areálu by měla být snaha společně minimalizovat nežádoucí dopady rozvoje RL.

Efekt vzniku rekreačních lokalit na primární a sekundární infrastrukturu. Rozvoj CR a rekreace se projevuje ve vybavenosti destinací rozdílně, zpravidla v závislosti na vyspělosti a velikosti místní komunity a charakteru rozvíjených forem CR a rekreace (Hall,

¹⁰ V roce 2003 byl projekt nominován na „Eastern European prize“ (Ingenieursbüro Arnhem).

Page 1999; Hunter, Green 1995; Shaw, Williams 2002). Podle Butlerova životního cyklu destinace využívají turisté a návštěvníci v první fázi vývoje destinace primární infrastrukturu, s růstem návštěvnosti a většími nároky návštěvníků přestává kapacita a kvalita původní infrastruktury stačit a v destinaci vznikají zařízení a služby výhradně pro účely CR a rekreace (Butler 2006a; Pásková 2008). Studie ze zahraničí ukazují, že rozvoj CR a rekreace může přispět ke zvýšení kvality života rezidentů (elektřina, kanalizace, pitná voda), ale stejně tak k vytvoření dvou zcela odlišných světů (plně vybavený turistický resort vs. sídlo i bez základní infrastruktury) (Hall, Page 1999; Hunter, Green 1995; Shaw, Williams 2002). Tlaky a nároky na infrastrukturu vyvolává také rozvoj druhého bydlení (Gallent, Tewdwr-Jones 2000; Hall, Müller 2004; Vágner, Fialová a kol. 2004).

V zájmových obcích odpovídá stav primární infrastruktury populační velikosti obcí, jejich pozici v sídelní hierarchii a současným trendům v maloobchodu a životním stylu obyvatel (příloha 14). Všechny obce se potýkají s problémy typickými pro periferní a venkovské oblasti (Jeřábek, Dokoupil, Havlíček 2004; Novotná a kol. 2005). Dochází ke stagnaci (Lipno n. Vltavou), úpadku (Černý Důl, Rudník) nebo úplné absenci (Stárkov, Vidochov) osobních služeb a maloobchodu, který poskytuje omezený sortiment zboží. Rezidenti, ale i rekreanti RL, proto dojíždí do supermarketů v regionálních centrech (terénní šetření). Podobná situace platí také pro stravovací, zábavní a sportovní zařízení. Pokud se v obcích nachází, jsou to malé provozovny spíše nízké kvality (Lipno n. Vltavou, Stárkov, Rudník) nebo součástí ubytovacích zařízení (Černý Důl, Rudník), místními tudíž kvůli vyšším cenovým relacím příliš nevyužívané (vlastní šetření). Plochy pro aktivní odpočinek jsou doplňovány (Černý Důl, Lipno n. Vltavou, Stárkov) nebo jsou dlouhodobě mimo provoz (Rudník) (terénní šetření).

Ukázalo se, že vznik a provoz zájmových RL a případný **rozvoj primární infrastruktury** nelze ve všech obcích dávat do přímé souvislosti a pokud ano, tak lze identifikovat pozitivní i negativní efekty.

Bezprostředně s výstavbou RL došlo ve všech obcích ke zhoršení stavu povrchu místních komunikací těžkou technikou a s provozem RL ke zvýšení automobilismu, což se projevuje v dalších dimenzích prostředí (blíže kap. 5.2, 5.4, 5.5).

Přímý efekt vzniku RL a následného rozvoje CR na primární infrastrukturu je jasně patrný v obci Lipno n. Vltavou, kde vznikla Promenáda Lipno s novými obchody a službami, supermarket a benzínová pumpa. Promenáda v současnosti představuje komerční centrum obce (příloha 16). Ze sídliště Lipno, největšího rezidenčního sídla v obci, sem byl přemístěn také obecní úřad¹¹. Pozitivnímu hodnocení efektu však brání omezené prostorové napojení nových zařízení na rezidenční oblasti na rozdíl od turistických a výsledky šetření mezi rezidenty (blíže kap. 5.3, 5.5). K postupné rekonstrukci a privatizaci obytných domů v sídlišti Lipno a realizaci projektů v oblasti sociální péče se přistupuje až v posledních přibližně 5ti letech (vlastní šetření). Rezidenční oblasti (zejména sídliště) vyžadují revitalizaci, ovšem veškerá nová liniová infrastruktura a udržované zelené plochy zatím vznikají mimo ně (terénní šetření). Dosavadní charakter rozvoje naznačuje dualizaci a turistifikaci sídla, na kterou reagují rezidenti (blíže kap. 5.5).

¹¹ V historii obce Lipno n. Vltavou se jedná v pořadí o třetí místo obecního úřadu, první bylo do roku 1954 v osadě Slupečná a druhé v sídlišti Lipno (Nožičková 2009).

Přímé souvislosti se vznikem RL lze identifikovat také v obci Stárkov. Místním obyvatelům (zejména dětem) byl rekreační areál (herní plochy, bazén) dlouhá léta zpřístupněn. Po několika incidentech iniciovaných ze strany rezidentů (mladistvých a dospělých) byl vydán zákaz vstupu (neplatí pro občerstvení) (Rozhovory s managery...2009; Rozhovory s představiteli obcí...2009). Uzavřením pro veřejnost se však RL nestala rekreační obdobou gated communities. Nesplňuje totiž hlavní znak těchto oblastí a to „obezdění nebo oplocení“, ani jiné fyzické bariéry a bezpečnostní opatření (Atkinson, Blandy a kol. 2005 in Brabec 2009, s. 15). Sociokulturní rozdíly se projevovaly také mimo RL a to v neochotě poskytovat služby v místním obchodě a původní restauraci (blíže kap. 5.3). Naopak přínosem byla oprava křížové cesty, památky regionálního významu, kterou spolufinancovali majitelé RL a obec.

V obci Černý Důl nelze odlišit přímé dopady vzniku a provozu RL na primární infrastrukturu od celkového rozvoje CR. Ten se projevuje zvýšenou péčí o fyzický vzhled obce – opravy a údržba místních kulturních památek, opravy fasád objektů, údržba veřejných prostor a zeleně, rekonstrukce stávajících zařízení pro sport a rekreaci a revitalizace objektů na obytné prostory (terénní šetření). Rozhodně se nejedná o projevy fasádismu (obr. 2 v kap. 2.2).

V obci Rudník, ani v její části Javorník, nelze pro malý počet objektů zájmové RL identifikovat žádné přímé dopady na primární infrastrukturu. Dokonce ani v obci Vidochov i přes velikost RL. V obci sice vzniklo nové ubytovací zařízení s restaurací, to však těží z polohy u dopravního tahu z Nové Paky do Krkonoš a z návštěvnosti rezidentů, příp. chalupářů (vlastní šetření).

Rozvoj sekundární infrastruktury lze identifikovat pouze v obcích Lipno n. Vltavou a Černý Důl. V ostatních měl vznik RL minimální až žádný (Rudník – udržení stávajících zařízení CR a rekreace, Stárkov – rozvoj pouze uvnitř rekreačního areálu) nebo dokonce negativní efekt na sekundární infrastrukturu (Vidochov).

Obec Lipno n. Vltavou se v průběhu posledních deseti let stala největším a nejlépe vybaveným střediskem pro letní i zimní rekreaci v jižních Čechách a pravděpodobně i v rámci Česka (Nožičková 2009). Vznik rekreačního areálu Landal Marina Lipno následovala výstavba dalších ubytovacích zařízení (zvláště velkých rekreačních komplexů a domů s apartmánovými rekreačními byty)¹². Současně probíhala výstavba sportovních a zábavních zařízení (aquapark, golfové hřiště, bobová dráha, tenisové kurty, lyžařský areál, multifunkční hala, lanové centrum, areál adrenalinových sjezdů na horském kole aj.) a další infrastruktury CR (naučné stezky, cyklostezky, lanová dráha, parkoviště, přístaviště, několik občerstvení) (terénní šetření). Pro ilustraci dynamiky a charakteru změn lze uvést, že Tvarohová (2002, s. 68) v roce 2001 v obci evidovala z doplňkové infrastruktury CR pouze „hřiště, minigolf, pláž, půjčovnu sportovních zařízení, lyžařský areál a cyklotrasu“. Rozsáhlou modernizací a rozšířením prošel lyžařský areál a zařadil se mezi nejlépe vybavené areály v Česku (EIA Servis 2004, 2006; Lipno-online 2008). Veškerá dosavadní výstavba probíhala na tzv. zelených loukách, vedla „k expanzi zástavby do volné krajiny, a tudíž k nevratným změnám“ (Nožičková 2009, s. 17). Stejně kriticky na tyto tendence v obci nahlíží např. Frantál (2009). V obci Lipno n. Vltavou lze

¹² Konkrétně lze jmenovat podél zálivu Riviera Lipno, DOKY Holiday resort, Lipno Point a Autocamp Modřín, nad hlavní komunikací Lipno Lake Resort, SportApartments, Penzion Slunečná louka a na plochách ve vyšších nadmořských výškách Villapark Lipno Resort a Villapark Lipno Dreams (terénní šetření).

hovořit o projevech turistické urbanizace, jejímž výsledkem je zastavění velké části pobřeží a fragmentace sídla a krajiny infrastrukturou CR (Mullins 2003; Nožičková 2009). V provozu zůstávají také některá ubytovací zařízení, která vznikla před rokem 1989, poskytují ovšem odlišnou kvalitu ubytování a rekreace než nová. Rozdíly mezi starými a novými rekreačními zařízeními tak přispívají k socioekonomické i sociokulturní diverzitě turistů v destinaci. K revitalizaci rekreačních zařízení, která po roce 1989 naopak ztratila svou atraktivitu a byla uzavřena, se přistupuje až nyní. V obci se dále vyskytují objekty, které měly sloužit nebo sloužily k rekreačnímu ubytování, jako „rekreační brownfields“ představují estetické, ekologické a bezpečnostní riziko pro okolí (Nožičková 2009, s. 16).

V obci Černý Důl byla impulsem pro rozvoj CR kompletní modernizace lyžařského areálu. Obec se stala lyžařským střediskem nadregionálního významu a zařadila se mezi ostatní kvalitně vybavená krkonošská střediska (Vystoupil a kol. 2006). V obci došlo k rozvoji malého podnikání zejména v oblasti ubytování a poskytování služeb pro lyžaře. Vzniklo středisko se silnou zimní a slabou letní sezónou, během které je většina zařízení zavřená, což se projevuje v rozložení příjmů z CR během roku (blíže kap. 5.3). Obec proto investuje a podporuje vznik další doplňkové infrastruktury CR (naučné stezky, turistické trasy, cyklotrasy, paragliding, tenisové kurty, kemp, v plánu golfové hřiště a hornické muzeum) pro posílení a prodloužení letní sezóny (Surpmo 2008; Rozhovory s představiteli obcí...2009). Dosavadní vývoj obce v oblasti CR koresponduje s obecným vývojem horských destinací od „lyžařských středisek“ (překlad z angl. *ski resorts*), přes „zimní střediska“ (*winter resorts*) až k „horským střediskům“ vybavených k zimní i letní rekreaci (*mountain resorts*) (Buckley, Pickering, Warnken 2000, s. 27). V této posloupnosti se ovšem zvyšují vedle kapitálových a provozních nákladů také dopady na životní prostředí a závislost obce na CR (blíže kap. 5.2–3).

V obci Vidochov se rozvoj CR projevil negativně na sekundární infrastruktuře v uzavření místního penzionu a v přeměně druhého na zařízení, ve kterém majitel může snáze ovlivňovat strukturu hostů. V obou případech byly důvodem sociokulturní aspekty převažující skupiny zahraničních (zejména nizozemských) hostů (konkrétně nevhodné chování) (Rozhovory s představiteli obcí...2009).

Na základě analýzy dosavadních tendencí a stavu primární a sekundární infrastruktury v obcích lze konstatovat, že vznik a provoz zájmových RL bez ohledu na jejich velikost a následný rozvoj CR měly a mají minimální až žádný efekt na vybavenost obcí ve prospěch rezidentů. V obcích, které se primárně zaměřují na rozvoj CR (Černý Důl, Lipno n. Vltavou), se sekundární infrastruktura stává dominantní, dochází tedy k procesu turistifikace sídla a krajiny (obr. 2 v kap. 2.2). Opomíjení potřeb rezidenčních oblastí a rezidentů neboli jejich marginalizace, se projevuje v jejich postoji k rozvoji CR a rekreace v obci (blíže kap. 5.5).

Zatíženost území obcí cestovním ruchem. Území destinace CR je využíváno v průběhu roku různým počtem obyvatel. Vedle trvale bydlících obyvatel, kteří se zde vyskytují prakticky po celý rok, je jejich počet průběžně navyšován o turisty, návštěvníky, chalupáře a/nebo chataře v závislosti na času dovolených, školních prázdnin a víkendech a na vhodnosti destinace pro rekreační aktivity v jednotlivých ročních obdobích (Fialová 2009). Nejméně přítomných obyvatel se v destinaci nachází v době mimo sezón, kdy se jejich počet blíží počtu

trvale bydlících, naopak nejvíce se jich zde vyskytuje s nástupem sezóny, v době jejího vrcholu a následného odeznívání (Fialová 2009; Pásková, Zelenka 2002).

Zatížení území zájmových obcí lze jednoduše vyjádřit ukazatelem turisticko-rekreačního zatížení a porovnáním dvou hustot zalidnění v období turistické sezóny a mimo ni (tab. 7; blíže kap. 3.2).

Tabulka 7 Odhadovaná zatíženost území zájmových obcí v turistických sezónách v roce 2008

obec	Černý Důl	Lipno n. Vltavou	Rudník	Stárvkov	Vidochov
počet obyvatel (střední stav 2008)	785	602	2 258	651	369
počet rekreatantů (2008)	2 967	8 515	940	376	295
rozloha (km ²)	22,18	19,48	42,67	16,52	11,72
rezidenční zatížení¹ (RZ)	35,39	30,90	52,92	39,41	31,48
turisticko-rekreační zatížení území²	133,77	437,11	22,03	22,76	25,17
max. zatížení³	169,16	468,02	74,95	62,17	56,66
index změny (RZ = 100 %)	478	1 514	142	158	180

Pozn. ¹ hustota zalidnění (počet trvale bydlících obyvatel/km²)

² počet lůžek v HUZ a OIR/km²

³ počet rezidentů, hostů HUZ a rekreatantů OIR/km²

Zdroj: ČSÚ [listopad 2009], terénní šetření, vlastní výpočty

Podle hodnot turisticko-rekreačního zatížení jsou obce Rudník, Stárvkov a Vidochov významně turisticko-rekreačně zatíženy, zatímco Černý Důl a Lipno zcela dominantně (tab. 7; tab. 3 v kap. 3.2). O zatížení území v turistické sezóně a mimo ni však více vypovídají hodnoty hustoty zalidnění, které ve všech obcích vykazují významné rozdíly (tab. 7). Výrazně vyšších hodnot nabývá odhadovaná maximální zatíženost území v obci Černý Důl a zvláště Lipno n. Vltavou, kde se hustota zalidnění oproti základní může navýšit až 15krát. I při neuvažování plné obsazenosti všech ubytovacích zařízení (HUZ a OIR) a přítomnosti všech rezidentů je to extrémní rozdíl, který se projevuje ve využití a zatížení krajiny i veškeré infrastruktury (Hunter, Green 1995; Kremsa 2004a).

Výše uvedené výsledky potvrzuje druhý ukazatel s jiným principem výpočtu. Podle Defertovy funkce připadá na 100 trvale bydlících obyvatel nižší počet rekreatantů pouze v obcích Rudník, Stárvkov a Vidochov, zatímco v obci Černý Důl může být jejich počet převyšěn téměř 4krát a v obci Lipno n. Vltavou až 14krát (tab. 8).

Tabulka 8 Defertova funkce v zájmových obcích v roce 2008

obec	Černý Důl	Lipno n. Vltavou	Rudník	Stárvkov	Vidochov
počet obyvatel (střední stav 2008)	785	602	2 258	651	369
počet rekreatantů (2008)	2 967	8 515	940	376	295
Defertova funkce	378	1 414	42	58	80

Zdroj: ČSÚ [listopad 2009], terénní šetření, vlastní výpočty

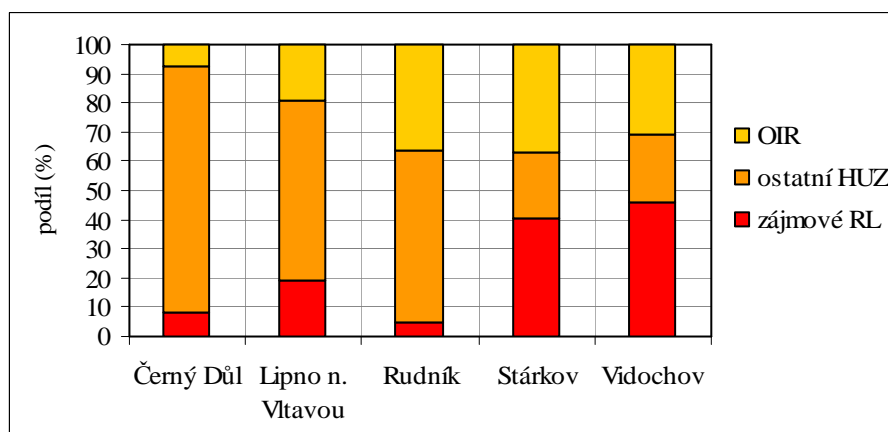
Podle hodnot *Df* by měly být první tři obce zařazeny do kategorie převážně turistických obcí (tab. 4 v kap. 3.2). S tímto označením však nelze souhlasit vzhledem k omezené vybavenosti obcí infrastrukturou CR. Obce nejsou „tradičními“ destinacemi CR, pouze

disponují ubytovací kapacitou, která připadá zejména na menší HUZ a OIR (příloha 13). Umístění jednoho většího zařízení (např. zájmových RL) z obcí automaticky nevytváří destinace CR. Obce tedy spíše než turistickou plní funkci rekreační. Tímto se odhaluje další slabá stránka *Df*, resp. potřeba rozlišovat strukturu ubytovacích zařízení a zejména reflektovat vybavenost analyzované jednotky infrastrukturou CR při aplikaci tohoto ukazatele (blíže kap. 3.2). Se zařazením zbývajících dvou obcí se lze ztotožnit. Obec Černý Důl se rozvíjí ve významné turistické středisko a stejně tak obec Lipno n. Vltavou se profiluje jako hyperturistické středisko (tab. 4 v kap. 3.2).

Předpokládá se, že s rostoucí hodnotou *Df* sílí negativní postoj rezidentů k turistům a návštěvníkům a k rozvoji CR a rekreace (Pásková 2003; Pásková, Zelenka 2002). Situaci v zájmových obcích ukazují výsledky řízených rozhovorů s rezidenty v kapitole 5.5.

Zájmové RL přispívají k zatížení území obcí CR různým dílem s ohledem na vlastní lůžkovou kapacitu, celkový počet a strukturu lůžek v obci (graf 2).

Graf 2 Podíl zájmových rekreačních lokalit na celkové lůžkové kapacitě v obcích v roce 2008

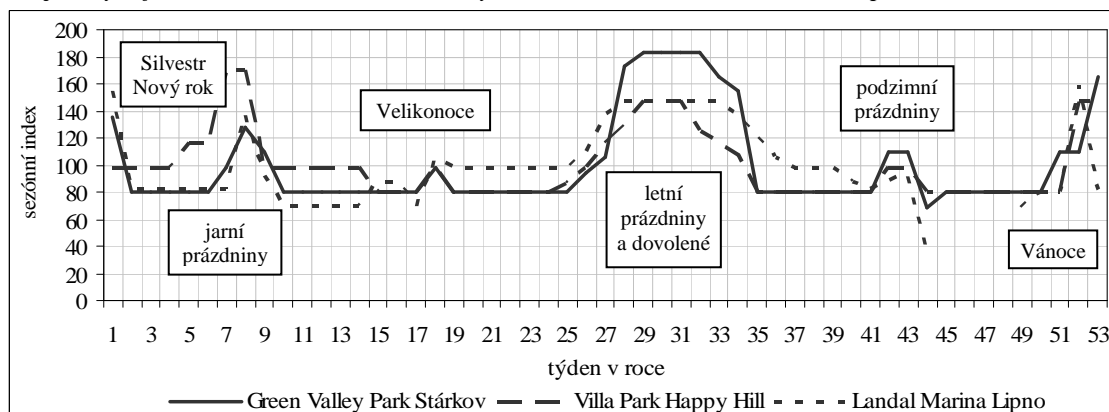

Zdroj: terénní šetření, vlastní výpočty

K celkovému zatížení území CR nejvíce přispívají RL v obci Stárkov a Vidochov. Tvoří nadpoloviční podíl na HUZ a významný podíl na celkové ubytovací kapacitě v obcích. Pro území dotčených obcí ovšem nepředstavují takovou zátěž, jak lze z hodnot vyvozovat. Rekreační se zdržují buď přímo v RL (Stárkov – vybavenost rekreačního areálu, Vidochov – využívání rekreačních objektů se blíží využívání chalup) nebo vyjíždí za atraktivitami mimo území obce, liší se tak jejich dopady na životní prostředí od ostatních RL (blíže kap. 5.2). Dominance RL ve struktuře ubytovacích zařízení také vypovídá o jejich ekonomickém významu pro rozpočet obcí (blíže kap. 5.3). Podíl rekreačního areálu Landal Marina Lipno se za posledních necelých 10 let snížil na stávajících přibližně 20 % v souvislosti se vznikem dalších ubytovacích zařízení v obci. Přesto zůstává největším HUZ s nezanedbatelným vlivem na území obce, protože je zdrojem nemalého počtu rekreačních (tab. 6 v kap. 5), využívajících přírodní zdroje a antropogenní atraktivitu v obci a okolí (blíže kap. 5.2). Překvapující je nízký podíl dvou rozdílných RL – Villa Park Happy Hill a Bungalowpark Belvedere (graf 2). V případě první RL je to dáno velkou celkovou ubytovací kapacitou v obci, zatímco druhá RL je poměrně malá, tedy i její vliv na území je výrazně menší.

Zatíženosti území obcí rekreanty zájmových RL se v průběhu roku mění. Rozložení návštěvnosti RL během roku, odvozené z vývoje sezónních indexů cen za ubytování, zachycuje graf 3 (blíže kap. 3.2). Je zde zřejmá souvislost s termíny školních prázdnin, dovolených a různých svátků hlavní skupiny potenciálních hostů RL (zejména Nizozemců) (Nožičková 2007).

Graf 3 Vývoj sezónních indexů cen za ubytování v rekreačních areálech v průběhu roku

Pozn. Sezónní index je počítán z aritmetického průměru cen za ubytování z dostupných ceníků z let 2007–2009.

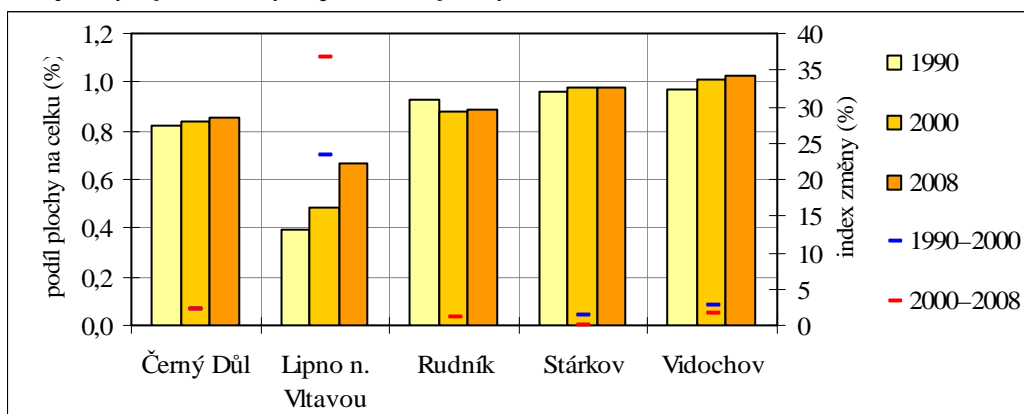
Zdroj: Ceníky rekreačních areálů v letech 2007–2009, vlastní výpočty

Vývoj sezónních indexů ukazuje, že návštěvnost, tedy i zatíženost území obcí je v průběhu roku nerovnoměrná. Největší tlaky na území zájmových obcí vytváří rekreanti zájmových RL v letní a zimní sezóně. V létě je zatížení soustavné po dobu dvou až tří měsíců, v zimě je koncentrováno do relativně krátkých období Vánoce–Nový rok a jarní prázdniny. Právě zima je obdobím, kdy se na území obcí setkává nejvyšší počet obyvatel (rezidenti, turisté, návštěvníci, chalupáři, chataři) a kapacita veškeré infrastruktury je využívána na maximum, území je tak vystaveno nejintenzivnějším tlakům. Nejkritičtější jsou pravděpodobně víkendy v zimních střediscích (Černý Důl, Lipno n. Vltavou). Naopak nejmenší tlaky jsou vytvářeny v období mimo sezónu od března do poloviny června a od října do poloviny prosince. V těchto měsících jsou v některých týdnech RL zcela prázdné, Landal Marina Lipno je dokonce v listopadu zavřená (Landal Marina Lipno; vlastní šetření).

Vliv na prostorové a funkční využití ploch. Rozvoj CR a rekreace zpravidla vede ke změnám v prostorovém a funkčním využití ploch v dotčené oblasti. V sídle dochází k vytlačování běžných funkcí (rezidenční, obslužné, občanské) pro potřeby rezidentů funkcemi komerčními, zaměřenými na turisty a návštěvníky (Pásková 2003, 2008). S výstavbou infrastruktury CR se zvětšuje rozloha zastavěné plochy na úkor ostatních a/nebo se zahušťuje stávající zástavba (Kubeš, Perlín 1998). Krajina se stává jednou z atraktivit CR, někdy pouze „kulisou“ na pozadí zařízení CR, ale také „jevištěm“ neboli prostorem pro rekreační aktivity a volnou plochou pro výstavbu další infrastruktury (Pásková 2008, s. 60; Ryan 2003; Shaw, Williams 2002).

Graf 4 zachycuje indexy změny rozlohy zastavěných ploch mezi dostupnými časovými obdobími a vývoj podílu těchto ploch na celkové rozloze zájmových území. Vývoj zastoupení všech funkčních ploch v obcích znázorňují grafy v příloze 20.

Graf 4 Vývoj zastavěných ploch v zájmových obcích v letech 1990–2008

Pozn. podíl na celku = (rozloha zastavěné plochy / rozloha obce) * 100 (%)

index změny = (rozloha zastavěné plochy v daném roce / rozloha zastavěné plochy v roce předcházejícím) * 100 – 100 (%)

Zdroj: Databáze Land Use Cover Change, Portál veřejné správy ČR [listopad 2009], vlastní výpočty

Dostupná data bohužel vytváří hrubou časovou řadu s velkými rozestupy, které neumožňují s jistotou vyčíst vliv vzniku zájmových RL na rozlohu zastavěné plochy v dotčených obcích. Další problém představuje rozloha samotných RL, která je v porovnání s celkovou rozlohou stávajících zastavěných ploch relativně malá, její zvětšení se tudíž projeví minimálně. Přesto lze na základě znalosti zájmových území z terénních šetření určit, že k 1,3% indexu změny rozlohy zastavěné plochy v obci Stárkov mezi lety 1990 a 2000 přispěla právě výstavba RL, která probíhala v období 1995–1997 (graf 4). Pro druhé období je index roven nule, protože v obci k další rozsáhlé výstavbě nedošlo. Výstavba RL v obci Černý Důl a Vidochov probíhala v druhém sledovaném období (2000–2008), za které obce vykazují nárůst zastavěné plochy přibližně o 2 % (graf 4). RL v obci Rudník je natolik malá, že se na celkové rozloze zastavěné plochy statisticky prakticky nemůže projevit. Za zjištěnými indexy změny v této obci je výstavba jiných rezidenčních a rekreačních objektů.

V těchto čtyřech obcích jsou k rekreačním účelům využívány také některé stávající nemovitosti a další OIR, příp. HUZ (platí pro Černý Důl) vznikají. Zatímco v případě využívání prázdného domovního fondu se uplatňují pozitivní efekty druhého bydlení, uváděné v kapitole 4, novostavby přispívají k zahušťování stávající zástavby a znamenají další zátěž (ekologickou, estetickou, sociokulturní) pro území. Všechny tyto tendence vedou k posilování rekreační funkce některých částí obcí a k růstu estetického a rekreačního významu krajiny.

Nejvýznamnější změny v rozloze zastavěné plochy a jejího podílu na celkové rozloze nastaly v obci Lipno n. Vltavou (graf 4). V porovnání s ostatními obcemi se jedná o řád vyšší nárůsty zastavěné plochy výhradně v souvislosti s výstavbou infrastruktury CR a rekreace. Podle dostupných dat se za celé sledované období plocha zvětšila přibližně o 50 tis. m² (Nožičková 2009). Toto číslo se přesto zdá být podhodnocené. Rekreační areál Landal Marina Lipno zaujímá plochu 68,4 tis. m², z toho 16,2 tis. m² (24 %) je zastavěných (Dotazníkové šetření mezi managery...2007). Rozloha dalších ubytovacích a jiných zařízení, které v obci byly vybudovány zajisté netvoří zbylých pouhých 35 tis. m². Krajina je s výstavbou infrastruktury CR velkých rozměrů degradována na kulisu a díky charakteru rozvíjených rekreačních aktivit se

stává jejich jevištěm (Pásková 2008). Plně se zde uplatňuje proces turistifikace krajiny (Ryan 2003; obr. 2 v kap. 2.2). Dochází ke snižování jejich funkčních schopností, z nichž nejvýraznější je devastace estetické hodnoty a nejzávažnější narušení ekologické stability (příloha 16). Vzhledem k doposud identifikovaným jevům a procesům a dalším záměrům lze konstatovat, že rozvoj obce Lipno n. Vltavou se neslučuje s principy udržitelnosti a vede k formování „turistické pasti“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 71).

5.2 Ekologické dopady

Související s výstavbou rekreačních lokalit. Procesy působení zájmových RL na přírodní prostředí byly zahájeny jejich výstavbou. Ta představuje nevratný zásah do terénu a místního ekosystému, který s sebou přináší řadu kvalitativních a kvantitativních změn (Pásková 2008).

RL byly budovány na dlouhodobě hospodářsky nevyužívaných pozemcích se zastoupením travních porostů, pouze v případě Landal Mariny Lipno se jednalo o pozemek silně zamokřený z důvodu blízkosti vodní plochy. Luční a příbřežní ekosystémy se obecně vyznačují vysokou biodiverzitou, takže výstavbou došlo v těchto prostředích k disturbanci nebo přímé likvidaci biotopů organismů, k následné redukci druhové rozmanitosti fauny a flóry a k celkovému narušení přírodních procesů (Ouředníček a kol. 2008; Pásková 2008; Ryan 2003).

Ve všech případech si rozvod inženýrských sítí, výstavba rekreačních objektů a komunikací vyžádaly modelaci reliéfu. Antropogenní zásahy jsou patrné zejména v RL umístěných na svažitém terénu (zejména Villa Park Happy Hill, Bungalowpark Belvedere a Arcadian Parc Stupná) (příloha 15, 17, 19). Právě vysoká svažitost komplikuje dostupnost rekreačních objektů automobilem zvláště v zimě, navíc po komunikacích vedených v ostrém úhlu k vrstevnici (opět případ Villa Park Happy Hill a Bungalowpark Belvedere). Mnohem závažnější je hrozba svahových pohybů umělých násypů v důsledku zatížení stavbou (bazény v Arcadian Park Stupná). K rozsáhlým modelacím došlo také na pobřeží vodní nádrže Lipno v souvislosti s budováním přístaviště, mol a přilehlé promenády (příloha 16).

Negativní vliv stavebních prací na přírodní prostředí se neomezuje pouze na prostor vymezený stavebním pozemkem. Během výstavby RL bylo zvýšené ekologické zátěži (hluk, prašnost, emise ze stavební techniky a nákladních automobilů) vystaveno bezprostřední okolí stavby a části podél příjezdových komunikací po dobu několika měsíců až roků. Nejméně bezprostřední negativní účinky výstavby pocítovali díky poloze rekreačního areálu rezidenti (a chataři) v obci Lipno n. Vltavou (obr. 6 v kap. 5.1). Ovšem v důsledku následného dynamického rozvoje CR a výstavby infrastruktury CR, která se „přibližuje“ k rezidenčním (a starším rekreačním) zónám, jsou těmto vlivům vystavováni po dobu téměř deseti let.

Na tomto místě je vhodné zmínit, že žádná RL nebyla předmětem hodnocení vlivu stavby na životní prostředí (Informační systém EIA). Důvodem byla absence těchto typů staveb ve výčtu záměrů podléhajících hodnocení v nejstarším znění zákona z roku 1992 (Zákon č. 100/2001 Sb.; Zákon č. 244/1992 Sb.).

Související s provozem rekreačních lokalit. Infrastruktura CR, její provoz a související aktivity jsou iniciátory jevů a procesů, které v konečném důsledku přispívají

ke globálnímu oteplování (Pásková 2003, 2008). Na příkladu zájmových RL lze uvést konkrétní příklady těchto okem neviditelných, ovšem z ekologického hlediska významných procesů. Při provozu RL (vytápění, klimatizace, doprava) se uvolňují emise skleníkových plynů, schopných pohlcovat a vyzařovat teplo, zvýšená koncentrace těchto plynů v atmosféře pak umocňuje efekt skleníkového jevu (Bičík a kol. 2001b; Buckley, Pickering, Warnken 2000). Rekreační a další provozně-technické objekty jsou zdrojem tepla a radiace, čímž přispívají ke zvyšování průměrné teploty okolního prostředí, tedy ke změně mikroklimatu (Ryan 2003). Redukované zelené plochy a umělé světlé povrchy zvyšují odrazivost zemského povrchu, čímž v součinnosti se skleníkovými plyny dochází k další akumulaci tepla v atmosféře (Netopil a kol. 1984).

Největšími „příspěvateli“ tepla, radiace a plynů do atmosféry jsou ze zájmových rekreačních lokalit ty největší (dle počtu a objemu rekreačních objektů) s vysokým zastoupením umělých (asfalt, dláždění) a zpevněných ploch, jmenovitě rekreační areály Landal Marina Lipno a Villa Park Happy Hill (příloha 15, 16). V ostatních, menších lokalitách se více vyskytují přírodní a částečně zpevněné povrchy (šterk). Rozdíl mezi umělými (zpevněnými) a přírodními (částečně zpevněnými a nezpevněnými) povrchy vedle odrazivosti spočívá také ve schopnosti infiltrovat vodu. Druhý typ alespoň částečně zpomalí odtok vody z krajiny, na druhé straně snáze podléhá erozi (voda, vítr, ale zejména pěší a automobily) (Cílek 2005; Ouředníček a kol. 2008).

Provoz RL také znamená zvýšenou spotřebu energií a vody a vyšší produkci odpadu (Ouředníček a kol. 2008; Pásková 2008). Spotřeba a produkce v CR se vyznačuje sezónností, která se projevuje rozdílným využíváním kapacity technické infrastruktury v průběhu roku (Hunter, Green 1995; Pásková 2008). Energetická náročnost a množství spotřebované vody úzce souvisí s ubytovací kapacitou RL a se spotřebním chováním hostů. Spotřeba turistů může dokonce až několikanásobně převyšovat spotřebu rezidentů (Green, Hunter 1995). Obecně platí, že turisté během dovolené méně šetří s (teplou) vodou, více svítí a topí, než v trvalém bydlišti, kde za svou spotřebu platí, zatímco během dovolené bývá zahrnuta v celkové ceně pobytu bez ohledu na odběr. To je případ rekreačního areálu Landal Marina Lipno. V areálu Villa Park Happy Hill pouze rozlišují cenu za elektrickou energii pro letní a zimní sezónu. V Green Valley Park Stárkov hosté platí spotřebu elektrické energie dle vlastního odběru, výjimku mají autobusové zájezdy. Dle zkušeností provozovatelů jsou rozdíly ve spotřebě mezi oběma skupinami markantní (Rozhovory s managery...2009). V rekreačních vesnicích se praxe účtování spotřeby liší podle přístupu majitele rekreačního objektu. Další spotřeba elektrické energie připadá například na veřejné osvětlení. To se vyskytuje ve všech rekreačních areálech z důvodu bezpečnosti a orientace v prostoru; v rekreačních vesnicích jsou světla umístěna v blízkosti objektů nebo přímo na nich (tab. 9). Spíše než na finančních nákladech v tomto případě záleží na hustotě lamp, intenzitě a orientaci světla, které ve zvýšené míře mohou negativně působit na živé organismy, včetně člověka, a způsobovat „světelné znečištění“ (Ouředníček a kol. 2008, s. 22).

Množství spotřebované vody v ubytovacím provozu je odborníky odhadováno na 150–250 l vody na osobu a den, z toho přibližně 31 % připadá na splachování, 35 % na osobní hygienu, 8 % na nádobí a přípravu jídel a zbylých 26 % na ostatní (úklid, prádlo, personál,

zalévání) (Burian, Gryndlerová 2009, graf 7). Jednoduchým výpočtem si lze udělat představu o přibližné celkové spotřebě vody v zájmových RL za předpokladu plné obsazenosti (tab. 10). Ačkoliv to jsou velmi hrubé odhady, které se od skutečné spotřeby mohou odchylovat oběma směry, jedná se výhradně o pitnou vodu (!). Přitom minimálně jednu třetinu spotřeby by mohla tvořit například dešťová voda. K využívání pitné vody jako užitkové a tedy k jejímu plýtvání dochází na celém území Česka. Rozdělení rozvodu vody v zájmových RL je pravděpodobně nereálné z důvodu velkých stavebních zásahů a technické náročnosti, ovšem v případě výstavby dalších zařízení (nejen) CR by se o tomto řešení mělo vážně uvažovat, ne-li ho vyžadovat.

Tabulka 9 Vybrané ekologické aspekty zájmových rekreačních lokalit

rekreační lokalita	Villa Park Happy Hill	Landal Marina Lipno	Bungalowpark Belvedere	Green Valley Park Stárkov	Arcadian Parc Stupná
způsob vytápění					
- pevná paliva	–	–	X	X ¹	X
- elektrická energie	–	–		X	X
- plyn	X	X		–	–
způsob nakládání s pevnými odpady					
- do nádob u rekreačního objektu	–	–	–	X	–
- do nádob na centrálním místě	X	X	X	X	X
- třídění	X	X	X	X	X
způsob nakládání se splaškovými odpady					
- vlastní ČOV	X	napojení na centrální	napojení na společnou pro penzion a kemp	X	X
způsob nakládání s dešťovou vodou					
- vsak	X	v. n. Lipno	X	X	X
veřejné osvětlení	X	X	–	X	–

Pozn. ¹ Krb je jen v některých rekreačních objektech.

Zdroj: vlastní šetření

Tabulka 10 Odhadovaná celková spotřeba vody v zájmových rekreačních lokalitách za den

rekreační lokalita	Villa Park Happy Hill	Landal Marina Lipno	Bungalowpark Belvedere	Green Valley Park Stárkov	Arcadian Parc Stupná
ubytovací kapacita (počet lůžek)	252	1 662	48	151	135 ¹
odhadovaná celková spotřeba vody v rekreační lokalitě/den					
- při spotřebě 150 l/os./den	37 800	249 300	7 200	22 650	20 250
- při spotřebě 250 l/os./den	63 000	415 500	12 000	37 750	33 750

Pozn. ¹ odborný odhad založený na výpočtu: počet ubytovacích jednotek * koeficient k , kde $k = 5$ osob na jednotku (Vágner, Fialová a kol. 2004)

Zdroj: vlastní šetření a výpočty

Provozovatelům se nabízí několik možností, jak snížit energetickou náročnost a spotřebu vody v rekreačních areálech. Burian a Gryndlerová (2009) například doporučují v případě snižování spotřeby energie vybavení elektrospotřebiči v energetické třídě nejméně A, zateplení a výměnu oken, automatickou regulaci topení, chlazení či svícení (automatické

vypnutí po otevření okna, zhasnutí po zamknutí dveří apod.), čidla pohybu a úsporné žárovky; v případě snižování spotřeby vody omezení průtoku centrálně přívodním potrubím, termostatické vodní baterie, dvojitě splachovací systémy toalet a již zmiňované využití dešťové vody jako užitkové. Velikost investice a její návratnost se samozřejmě liší podle velikosti ubytovacího zařízení, ekonomické přínosy jsou ovšem zajištěny ve všech případech (Burian, Gryndlerová 2009).

Ačkoliv provozovatelé vyzývají různými formami (návštěvní řád, vývěsky, osobní kontakt aj.) k šetření energiemi a vodou, k regulaci tepla a světla v době nepřítomnosti v objektu nebo během noci a apelují na třídění odpadu, potýkají se u hostů s různou environmentální odpovědností. Nejhorší zkušenosti s nakládáním s odpadem ze strany rekreatantů mají v obci Vidochov. Ke zlepšení došlo až po umístění kontejnerů na tříděný odpad do prostoru Arcadian Parc Stupná na náklady obce, přesto stále přetrvává neochota rekreatantů odpad třídit, a to i přesto, že za jeho odvoz neplatí (Rozhovory s představiteli obcí...2009). Podmínky pro šetrné chování vytvářené v RL vs. jednání rekreatantů dokládá opodstatněnost pochyb Wheellera (1991) o možnostech výchovy a vzdělávání turistů jako jednoho z principů udržitelného rozvoje CR.

Nakládání se splaškovými odpady v RL je vyřešeno vlastními ČOV s přesahy do místních potoků (tab. 9), které byly jednou z podmínek povolení výstavby. Vzniká zde jediné riziko v podobě vypouštění vycištěné vody o vyšší teplotě, při které by mohlo dojít k disturbanci vodních ekosystémů. Pouze v obci Lipno n. Vltavou je rekreační areál (stejně jako další zařízení) napojen na centrální ČOV, vybudovanou v rámci vybavování území obce technickou infrastrukturou pro plánovaný rozvoj CR (blíže kap. 5.4).

S provozem RL je třeba dále diskutovat jejich pokračující vliv na druhovou rozmanitost organismů (Ouředníček a kol. 2008; Pásková 2008). Po výstavbě RL přispívá k další redukci biodiverzity parková úprava a/nebo údržba pouze zatravněných ploch, ty jsou navíc prostorem pro řadu rekreačních aktivit. V případě Landal Mariny Lipno a Green Valley Park Stárkov jsou antropogenním tlakům vystaveny také pobřežní a vodní ekosystémy. Výsledkem je „homogenizace původně pestrého souboru organismů (bioty)“ ve všech zasažených ekosystémech (Ouředníček a kol. 2008, s. 20). Naopak k obohacení místní biodiverzity může dojít úmyslným i neúmyslným zavlečením nepůvodních druhů rostlin a živočichů (Pásková 2008). Oba způsoby představují pro místní ekosystémy velké riziko (Pyšek, Sádlo 2004). Výsadba a pěstování nevhodných dřevin jsou patrně zejména kolem některých objektů v Arcadian Parc Stupná (Bareš 2009, příloha 19).

Důležitým bodem je také způsob řešení dopravy uvnitř RL. Hosté k dopravě do všech zájmových RL využívají výhradně automobil, výjimečně autobus (blíže kap. 5.6). Parkování na centrálních parkovištích se jeví z mnoha ohledů jako vhodnější řešení než stání přímo u rekreačních objektů. Eliminace automobilů z prostoru RL přispívá ke klidu, snížení hluku a prašnosti, větší bezpečnosti pohybu osob (zvláště dětí, psů), dále lze uvést estetické hledisko a možnost lepšího zabezpečení automobilů. Jediným argumentem pro druhou variantu je pouze pohodlnost rekreatantů.

Pro dotčené obce. Aktivity rekreatantů se neomezují pouze na prostor RL (Nožičková 2007). Spousta rekreačních aktivit se odehrává mimo sídlo, v otevřené krajině, kde vytváří tlaky na přírodní prostředí (Gartner, Lime 2000; Godde, Price, Zimmermann 2000). Aktivity se liší

podle způsobu využívání přírodních zdrojů, náročnosti na prostor, čas a vybavenost potřebnou infrastrukturou, dále podle nezbytného počtu účastníků, roční sezóny atd. (Coppock, Duffield 1975). Podle povahy rekreačních aktivit se tedy různí charakter jejich dopadů na přírodní prostředí. Významnými faktory jsou také délka a intenzita působení, rozloha využívaného prostoru a zvláště citlivost zasaženého ekosystému (Pásková 2003, 2008).

Působení rekreatantů zájmových RL na přírodní prostředí dotčených obcí bohužel nelze jednoznačně oddělit od dalších aktérů v území, kteří místní přírodní zdroje také využívají (nejen) k rekreačním účelům¹³. Patří mezi ně další turisté a návštěvníci, chataři a chalupáři, a samozřejmě také rezidenti. Zdaleka se nejedná o homogenní soubor. Každá skupina využívá území po jinak dlouhou dobu, v jiném ročním období, má rozdílné preference a nároky na rekreaci, také se mohou a nemusí věnovat stejným rekreačním aktivitám. Z hlediska vývoje destinace se jejich společný vliv na přírodní prostředí odvíjí od vybavenosti obce infrastrukturou CR a rekreace a nabízených možností trávení volného času.

Uvedené aspekty komplikují hodnocení vlivu a vývoje dopadů zájmových RL na přírodní prostředí obcí. V tabulce 11 jsou uvažovány možné vlivy dílčích rekreačních aktivit na přírodní prostředí, které je možné v obcích realizovat vzhledem k jejich stávajícím lokalizačním a realizačním předpokladům pro CR a rekreaci v průběhu roku (příloha 12). Opomíjeny nejsou ani vlivy operačních aktivit, nezbytných pro údržbu infrastruktury.

Tabulka 11 Vlivy rekreačních a souvisejících operačních aktivit na přírodní prostředí dotčených obcí

obec	Černý Důl	Lipno n. Vltavou	Rudník	Stárkov	Vidochov
Sjezdové lyžování					
- poškození vegetace při slabé vrstvě sněhu	X	X			
- snížení biodiverzity v důsledku používání umělého sněhu	X	X			
- komprese půdy provozní technikou	X	X			
- rušení zvěře hlukem provozní techniky	X	X			
- znečišťování emisemi provozní techniky	X	X			
- spotřeba vody na umělé zasněžování	X	X			
- rušení klidu večerním provozem	X	X			
- rušení klidu při noční údržbě	X	X			
Běžecské lyžování					
- rušení zvěře hlukem provozní techniky	X	X	X		
- znečišťování emisemi provozní techniky	X	X	X		
- poškození vegetace kolem běžecských tratí	X	X	X		
Bruslení					
- poškozování břehů	X	X		X	
Venkovní atrakce (bobová dráha, lanové centrum, hřiště na míčové hry aj.)					
- šíření hluku do okolí	X	X			
- redukce druhové rozmanitosti	X	X			
- sešlap vegetace v místě a okolí atrakce	X	X			
Koupání v přírodních nádržích					
- rozrušování břehů	X	X			
- disturbance života na vodním dně	X	X			
- znečišťování vody	X	X			

¹³ K základním funkcím prostoru vedle rekreační patří také ekologická, rezidenční, hospodářská, dopravní, vodohospodářská, estetická aj., mnohdy mezi nimi dochází ke konfliktům (Kubeš, Perlín 1998). Pro potřeby této kapitoly jsou uvažovány pouze aktivity aktérů, které souvisí s CR a rekreací.

obec	Černý Důl	Lipno n. Vltavou	Rudník	Stárkov	Vidochov
Vodní sporty (motorová a jiná vodní plavidla)					
- znečištění vody pohonnými hmotami		X			
- rušivý hluk motorů		X			
- poškození břehů vytahováním plavidel		X			
Rybolov					
- poškozování břehů		X		X	
- redukce počtu ryb		X		X	
Turistika po vyznačených cestách					
- eroze cest	X	X		X	X
- sešlap	X	X		X	X
- produkce odpadů	X	X		X	X
Procházky mimo vyznačené cesty					
- sešlap vegetace	X	X	X	X	X
- vyšlapávání nových cestiček	X	X	X	X	X
- poškozování těl rostlin sběrem plodů	X	X	X	X	X
- rušení živočišných druhů	X	X	X	X	X
- produkce odpadu	X	X	X	X	X
Jízdy na čtyřkolkách mimo asfaltové cesty					
- eroze a rozšiřování cest		X			
- poškozování vegetace v blízkosti cest		X			
- rušení hlukem motorů		X			
- znečišťování emisemi		X			
- znečišťování půdy únikem kapalin		X			
Jízda na horských kolech mimo asfaltové cesty					
- eroze a rozšiřování cest		X			
- poškozování vegetace v blízkosti cest		X			
- poškozování kořenových systémů		X			
Golf					
- redukce biodiverzity		X			
- znečištění půdy pesticidy		X			
- spotřeba vody na zavlažování		X			
Vyhlídkové lety helikoptérou					
- rušení klidu		X			
- poškození vegetace při přistávání		X			

Upraveno podle Buckley, Pickering, Warnken (2000), Kremsa (2004a), Petérová (2007).

Zdroj: vlastní šetření

Po odeznění rekreačních aktivit, uvedených v tabulce 11, se příroda může, ale také nemusí vrátit do původního stavu nebo se s jejich následky alespoň vyrovnat a stabilizovat se. Mnohé negativní dopady jmenovaných aktivit na přírodní prostředí lze vhodnými opatřeními minimalizovat nebo jim předcházet (Pásková 2008).

Zásadní a nevratné zásahy do krajiny a ekosystémů představuje už samotná výstavba primární a sekundární infrastruktury CR a rekreace. Účinky výstavby a provozu na přírodní prostředí jsou v mnohém totožné s těmi uvedenými výše u zájmových RL.

Na základě vybavenosti obcí infrastrukturou CR a rekreace, nabídky rekreačních aktivit a jejich rozložení v průběhu roku, počtu zasažených ekosystémů (lesní, luční, pobřežní, vodní), maximálního možného počtu rekreatantů zájmové RL a dalších činitelů, původců vlivu (další turisté, návštěvníci, chalupáři, chataři, rezidenti) lze usoudit, že největší a soustavné tlaky na životní prostředí jsou vytvářeny v obci Lipno n. Vltavou. Této destinaci vzhledem k charakteru a dynamice dosavadního rozvoje a dalších uvažovaných záměrů reálně hrozí překročení ekologicky únosné kapacity území v horizontu několika let (Ateliér 8000 2008). Významně je nežádoucím vlivům CR a rekreace vystavováno také životní prostředí v obci

Černý Důl, které se pravděpodobně budou umocňovat s realizací další záměrů v oblasti CR a rekreace (Háková 2009; Pospíšil a kol. 2007; Surpmo 2008; Územní plán...změna 3; Územní plán...změna 5 aj.). Obec se však snaží činit dílčí kroky k jejich minimalizaci (blíže kap. 5.4) Ve zbylých třech zájmových obcích lze dopady CR a rekreace v porovnání s předchozími klasifikovat jako nejméně rozsáhlé zejména díky minimální vybavenosti sekundární infrastrukturou CR a rekreace. Prostředí těchto zájmových obcí vykazují od vzniku RL relativní stabilitu. Její narušení lze předpokládat v obci Stárkov po rozšíření RL o další ubytovací kapacitu (blíže kap. 5.1). Zamýšlené přesunutí vjezdu do jižní části RL může snížit bezprostřední dopady provozu areálu na velkou část sídla (Rozhovory s managery...2009).

Pozitivní dopady CR a rekreace v podobě vyvolané potřeby ochrany přírody a krajiny či odpovědnosti u místních aktérů nebyly zaznamenány (obr. 2 v kap. 2.2). Stejně tak ani negativní dopady CR a rekreace na materiální hodnoty území, naopak pozitivní v podobě jejich oprav (blíže kap. 5.1).

V žádné z obcí nejsou evidovány dopady rozvoje CR a rekreace na životní prostředí a ani není uvažována ekologicky únosná kapacita území (blíže kap. 5.4). Neregulovaný rozvoj CR a rekreace přispívá k degradaci přírodního prostředí (Hall, Page 1999; Hunter, Green 1995; Shaw, Williams 2002). To je v případě zájmových obcí významným zdrojem CR a rekreace. Jeho případná destrukce by mohla vést k poklesu atraktivity destinací a k jejímu potenciálnímu úpadku (Butler 2006b; Pásková 2008). Zvláště v případě obcí Lipno n. Vltavou a Černý Důl, které se zaměřují na rozvoj CR a rekreace, by měla být prioritou prevence „turistického znečištění“ a ochrana místních zdrojů (Moss, Godde 2000; Pásková, Zelenka 2002, s. 297; Staňková 2006). Rozvoj oblasti a ochrana přírodních zdrojů nemusí nutně být v dichotomním postavení (jedno nebo druhé). K jejich dualizaci (spojení) může přispět jediné odpovědné a profesionální řízení a plánování celkového rozvoje území s ohledem na jeho přírodní, sociokulturní, společenské a ekonomické hodnoty (Pásková 2008; Staňková 2006; Van Lier, Taylor 1993). Přístupy zájmových obcí jsou popsány v kap. 5.4.

Pro okolí – další navštěvované destinace. Rekreatanti zájmových RL také vyjíždí mimo území obcí a vyhledávají další atraktivity CR a rekreace v blízkém a širokém okolí (Rozhovory s managery...2009). Jejich akční radius se pohybuje od několika kilometrů (sousední obce), přes desítky (v rámci regionu, kraje) až přes sto kilometrů (atraktivity národního a mezinárodního významu).

Naprostá většina rekreatantů vyjíždí individuálně osobním automobilem (Rozhovory s managery...2009). Výhradně tento dopravní prostředek používají rekreatanti Villa Park Happy Hill, Arcadian Parc Stupná a Bungalowpark Belvedere. V ostatních RL výjimečně jezdí autobusem zajištěným provozovateli (Green Valley Park Stárkov) nebo organizátory služeb pro turisty v destinaci (Lipno Servis v obci Lipno n. Vltavou). Využití hromadné dopravy je vzhledem k její frekvenci minimální. Rozdíly v dopadech na životní prostředí a zatížení dopravní infrastruktury mezi jednotlivými druhy dopravy jsou dobře známé. Řešení však není snadné a vyžaduje komplexní přístup.

Vyjíždění rekreatantů je ukázkou multiplikačního efektu vzniku zájmových RL. Prostorová disperze rekreatantů má svá pozitiva i negativa pro zdrojové i cílové destinace. Ve zdrojové oblasti dochází k odlehčení tlaků zejména na fyzickou, ekologickou

a psychologickou dimenzi geografického prostředí. V cílových destinacích naopak rekreatanti přispívají k jejich turistickému znečištění. Pro obě oblasti má toto rekreační chování rekreatantů také rozdílné ekonomické dopady (blíže kap. 5.3).

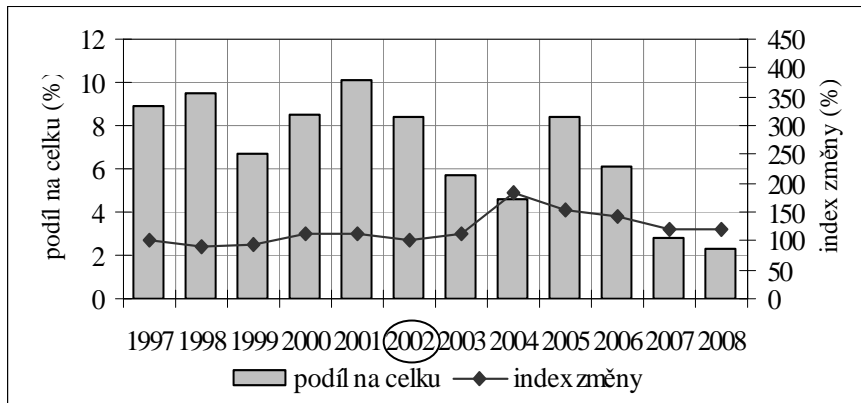
Významnou zdrojovou oblastí návštěvníků pro atraktivitu v okolí je obec Lipno n. Vltavou, nejen rekreatanti Landal Mariny Lipno, ale také dalších ubytovacích zařízení, potažmo celé Lipensko. Největší riziko představují pro pravý břeh vodní nádrže Lipno, na kterém se rozkládá přírodně velmi hodnotné území (CHKO a severněji NP Šumava), které od 90. let 20. století čelí silnými tlakům CR a rekreace a v některých částech se již potýká s jejich negativními dopady (Benešová 2005; Perlín, Bičík 2007; Staňková 2006). Z dalších cílových destinací lze uvést například Český Krumlov, kde jsou plně rozvinuty některé z problémů městského CR (Pásková 2003). Podobně obec Černý Důl je východiskem pro výlety do Krkonoš zasažených masovým turismem (Pásková, Zelenka 2009; Pavlita 1994; Petérová 2007; Pinkavová 1992). Rekreatanti z Green Valley Park Stárkov se pohybují nejen na území CHKO Broumovsko a na Náchodsku, jsou směřováni také do Krkonoš i do polského pohraničí. Nejmenšími zdrojovými oblastmi, co do maximálního potenciálního počtu rekreatantů, jsou Arcadian Parc Stupná a Bungalowpark Belvedere. Ovšem právě z těchto rekreačních vesnic vyjíždí rekreatanti takřka každodenně za infrastrukturou CR do blízkého i vzdáleného okolí, neboť kvalitní je v obcích zastoupena minimálně nebo téměř vůbec. Ekologická zátěž se sice přesouvá mimo zájmové obce, současně ovšem dochází k ekonomickým únikům a lokality slouží pouze k přespaní.

5.3 Ekonomické dopady

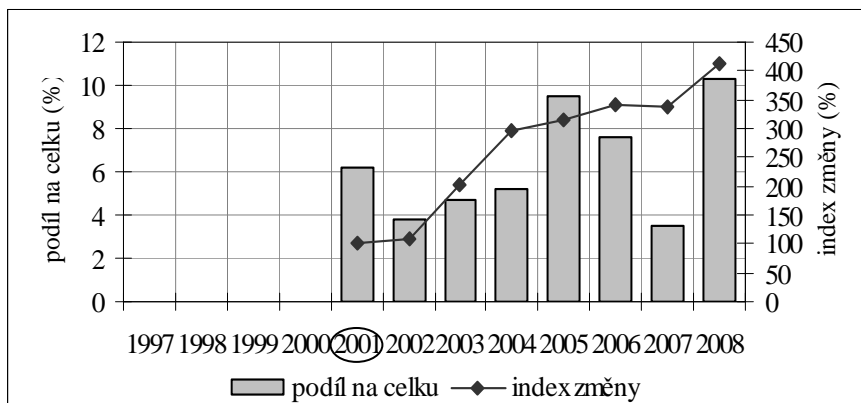
S rozvojem CR jsou zpravidla očekávány ekonomické přínosy v podobě „vyšších příjmů, vytvoření nových pracovních míst, nárůstu zaměstnanosti a životní úrovně, přílivu dalších investic“ atd. (Hall, Page 1999, tab. 4.1). Ty jsou však relativní v závislosti na řadě vnitřních (lidský potenciál) a vnějších (typ návštěvníka) faktorů (Hall, Page 1999; Shaw, Williams 2002). Podobně nadhodnocovány jsou také ekonomické vlivy druhého bydlení (Gallent, Tewdwr-Jones 2000; Hall, Müller 2004). Na druhé straně bývají opomíjeny potenciální negativní ekonomické dopady rozvoje CR a rekreace (Gallent, Tewdwr-Jones 2000; Hall, Page 1999). Zda jsou dopady žádoucí či nežádoucí, záleží na úhlu pohledu jednotlivých aktérů a na jejich distribuci mezi aktéry (Pásková 2008). Následující řádky se věnují ekonomickým vlivům zájmových RL na základní skupiny aktérů v dotčených obcích s ohledem na dostupná data a informace.

Obec a rozpočet. Příjím dopadem vzniku a provozu zájmových RL jsou příjmy z výběru poplatku za lázeňský a rekreační pobyt a/nebo poplatku z ubytovací kapacity (dále jen poplatky), jejich prostřednictvím platí rekreatanti obci za „přechodný pobyt za úplatu“ a provozovatelé ubytovacích zařízení za využitá lůžka, která poskytlí za úplatu na území obce (Zákon č. 565/1990 Sb.). Marková (2000, s. 83) uvádí, že tyto a další poplatky, vybírané obcemi, plní „ochranou, regulační a fiskální“ funkci. Pro řízení a kontrolu rozvoje CR a rekreace jsou významné také jako evidenční a kontrolní mechanismy. Graf 5 zachycuje vývoj součtu obou poplatků od prvního dostupného roku a jejich podíl na celkových rozpočtových příjmech dané obce, pro srovnatelnost dat je použita stejná škála u všech dílčích grafů.

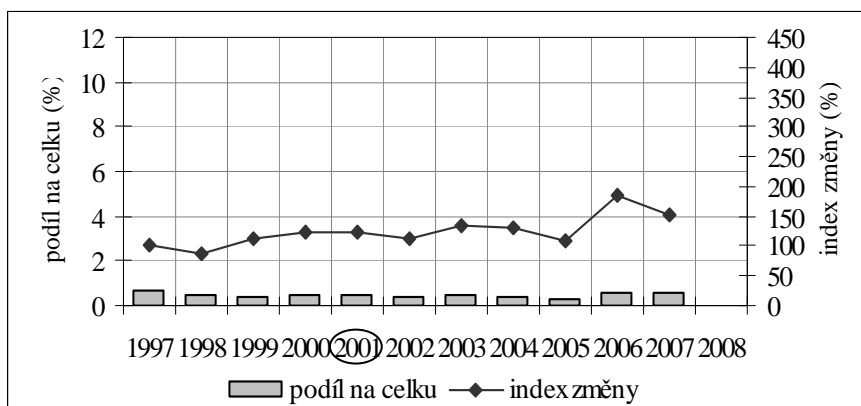
Graf 5 Vývoj příjmů z cestovního ruchu v zájmových obcích v letech 1997–2008 (1. část)

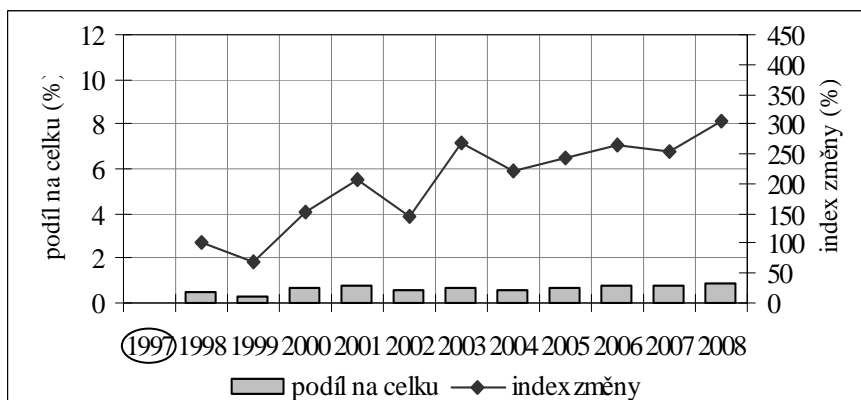
Černý Důl

Lipno n. Vltavou

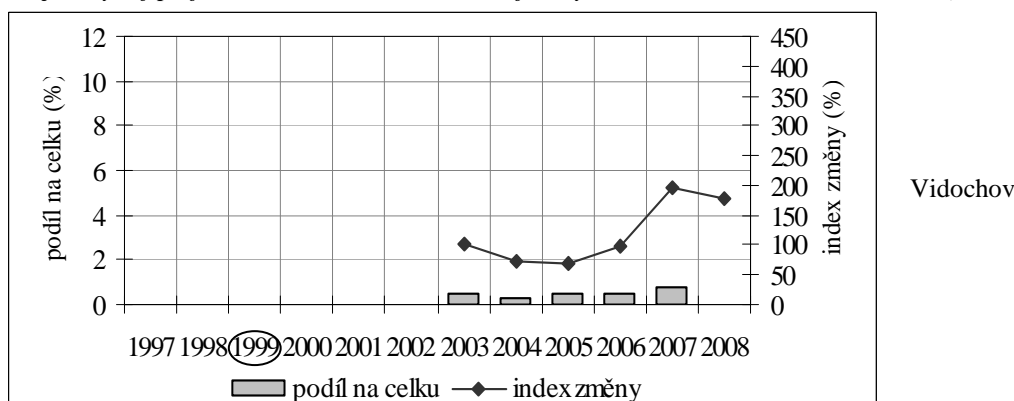

Rudník

Stárkov

Graf 5 Vývoj příjmů z cestovního ruchu v zájmových obcích v letech 1997–2008 (2. část)

Pozn. příjmy z CR = poplatek za lázeňský a rekreační pobyt + poplatek z ubytovací kapacity
 podíl na celku = příjmy z CR / celkový příjem dané obce * 100 (%)
 index změny (100 % = příjmy z CR prvního dostupného roku)
 zakroužkovaný rok = rok zahájení provozu zájmové RL

Zdroj: Výkazy rozpočtů obce Černý Důl v letech 1997–2008, Výkazy rozpočtů obce Lipno n. Vltavou v letech 2001–2008, Výkazy rozpočtů obce Rudník v letech 1997–2007, Výkazy rozpočtů obce Stárkov v letech 1998–2008, Výkazy rozpočtů obce Vidochov v letech 2003–2007.

Zájmové obce se liší tendencemi vývoje i podílem poplatků na celkových rozpočtových příjmech, což je dáno rozdílnými tendencemi vývoje CR. Vliv vzniku zájmové RL je patrný zejména v obci Stárkov, protože se jedná o největší ubytovací zařízení v obci (graf 5; graf 2 v kap. 5.1). Pozitivně lze hodnotit zachování stabilního nízkého podílu poplatků na rozpočtu obce i přes růst jejich objemu, značí to, že obec si udržuje nezávislost na příjmech z CR. Obdobný vývoj příjmů z poplatků by se dal přepokládat také v obci Vidochov, kde se zájmová RL též významně podílí na ubytovací kapacitě, navíc umocněný rozvojem komerčního využívání dalších OIR v obci. Vysvětlení komplikuje krátká časová řada, přesto lze doplnit, že k nerovnoměrnému vývoji přispívá nepravidelné odvádění poplatků ze strany provozovatelů (majitelů) rekreačních objektů RL (graf 5; Rozhovory s představiteli obcí...2009).

V ostatních třech obcích efekt provozu zájmových RL stírá jejich relativně malý podíl na celkové ubytovací kapacitě (graf 2 v kap. 5.1). V obci Černý Důl souvisí nárůst příjmů z poplatků spíše s investicemi do lyžařského areálu v předcházejících letech než se zahájením provozu zájmové RL (Výkazy rozpočtů obce Černý Důl v letech 1997–2008.). Propad podílu poplatků na příjmech v roce 2007 a 2008 způsobila nevydařená zimní sezóna (graf 5). Rozkolísanost podílů příjmů z CR ukazuje závislost obce na zimním CR a rizika odvětví spojená s počasím, která mohou mít nemalé dopady (nejen) na rozpočet obce. V obci Lipno n. Vltavou se efekt zájmové RL multiplikuje vznikem dalších ubytovacích zařízení, výsledkem je geometrický růst objemu příjmů z poplatků (graf 5).

Dalším přímým efektem RL na rozpočty obcí je příspěvek k výnosu daně z nemovitosti (Zákon 243/2000 Sb.). Navýšení výnosu bohužel nelze na základě dostupných dat sledovat, protože částka, uváděná v rozpočtech obcí, je součtem odvodu daně z celé řady dalších staveb a pozemků, které jsou předmětem zdanění na území obce, výše výnosu za jednotlivé nemovitosti není přístupná a případný výpočet přibližného výnosu by byl komplikovaný (Zákon č. 338/1992 Sb.).

Specifickým příkladem pozitivního efektu vzniku zájmové RL je nárůst atraktivity obce pro investory vedoucí ke zvýšení cen pozemků, z jejichž prodeje plynou vysoké příjmy právě do rozpočtu obce. Je to případ obce Lipno n. Vltavou, která na počátku 90. let 20. století skoupila pozemky ve svém katastru i za cenu úvěrů, sjednotila je, připravila pro investory a vytvořila nový území plán (Lipno nad Vltavou 2005b; Zuntých 2003). Spouštěcím mechanismem popsaneho efektu byl příchod společnosti Landal GreenParks (blíže kap. 4). Pro neexistenci cenových map nelze zjistit, o kolik cena pozemků narostla, ale podle Němce (2004) může být cena stavebních pozemků v turistických střediscích až několikanásobně vyšší než v jiných oblastech. Ze strany obce to byl strategický tah, jehož výsledkem jsou v průměru 30% podíly příjmů z prodeje pozemků na celkových příjmech obce v letech 2001–2007 (např. v roce 2004 obec získala 60,7 mil. Kč., tj. 68 % rozpočtových příjmů) (Výkazy rozpočtů obce Lipno n. Vltavou v letech 2001–2008.).

Nepřímým dopadem vzniku a provozu RL a případných výdajů rekreatantů na rozpočet obcí je rozdělování většího výnosu z centrálně vybíraných daní.

Jedním z prvních nežádoucích ekonomických dopadů, které obce zaznamenaly v souvislosti s výstavbou RL, byla absence zajištění vyvolaných investic nebo spolupodílnictví na rekonstrukci či výstavbě infrastruktury pro potřeby obce, které hosté RL také využívají (Černý Důl, Rudník, Stárkov, Vidochov). Finanční spolupráce RL s obcí se odehrála pouze v obci Stárkov – oprava historické památky, zmiňovaná v kapitole 5.1, a tisk propagačních materiálů (iDnes 2000; Rozhovory s představiteli obcí...2007).

V zájmových obcích se lze setkat také s formou ekonomických úniků (obr. 2 v kap. 2.2). RL jsou vlastněny obchodními společnostmi (výjimka v případě Landal Mariny Lipno – družstva), které patří cizincům (hlavně Nizozemcům) (Nožičková 2007). Může tedy docházet k odlivu a spotřebě části zisku z podnikání nejen mimo území dotčených obcí, ale i Česka. V RL v obci Vidochov navíc existuje podezření na nepřiznávání všech poskytnutých ubytování za úplatu (Rozhovory s představiteli obcí...2009). Tyto problémy jsou vztahovány také na další subjekty působící na území všech zájmových obcí bez ohledu na status majitele (fyzická, právnická osoba) a typ nemovitosti (HUZ, OIR) (Rozhovory s představiteli obcí...2009).

Podnikatelé v obci¹⁴. Výdaje rekreatantů zájmových RL za služby a zboží mimo RL představují zisk pro podnikatele působící v obci. Přestože neexistují kvantitativní data, která by doložila přínos vzniku a provozu RL pro podnikatele, lze usuzovat, že objem zisku se liší nejen podle ubytovací kapacity RL a obsazenosti v průběhu roku, ale také podle vybavenosti obcí primární a sekundární infrastrukturou (blíže kap. 5.1). Gallent a Tewdwr-Jones (2000) v souvislosti s druhým bydlením uvádí, že ekonomické přínosy se liší v závislosti na délce pobytu. Platnost tohoto tvrzení lze obecně vztahovat i na CR. Další aspekt, který je třeba zohlednit, je pověst Nizozemců coby šetrivých turistů, kteří jsou ale za kvalitu ochotni zaplatit (Kerles 2007; Košatka 2005; Mag Consulting 2008; Nožičková 2007).

K nejvíce vyhledávaným a využívaným službám turisty obvykle patří stravování, následované dalšími doplňkovými službami CR poskytovanými TIC, půjčovnami sportovního vybavení a provozovateli nejrůznějších atraktivit CR a rekreace, a dále obchody se suvenýry

¹⁴ Nemusí být pouze místní, tzn. s trvalým bydlištěm nebo sídlem společnosti v obci.

a spotřebním zbožím (Pásková, Zelenka 2002). Vzhledem k realizačním předpokladům CR a k ubytovací kapacitě (nejen) zájmové RL si největší objem výdajů turistů a návštěvníků rozdělují podnikatelé v obci Lipno n. Vltavou. Je to mimo jiné dáno komerční povahou většiny nabízených atraktivit v destinaci a také slevovými kupóny (kartami), poskytovanými ubytovateli (včetně Landal Mariny Lipno), které motivují rekreanty k návštěvě atraktivit a tedy i k vyšší útratě. Kooperace podnikatelských subjektů v destinaci a společná marketingová strategie je výnosnější než konkurenční chování jednotlivých podnikatelů (Holešinská 2007). S rozvojem CR a rozšiřováním nabídky služeb lze právě v této obci více než v ostatních předpokládat významnou proměnu ekonomické struktury (obr. 2 kap. 2.2). Od posledního sčítání v roce 2001 zajisté došlo k navýšení podílu terciéru na úkor ostatních sektorů (příloha 11).

O několik řádů méně přispívají k ziskům podnikatelů rekreanti RL v obci Černý Důl. Podobné objemy by bylo možné očekávat také v obci Stárkov a Vidochov, ale vzhledem k minimální až žádné vybavenosti obcí službami CR a rekreace jsou výdaje rekreatů RL na území obcí malé (Stárkov – provozovatel koňské stáje, tenisových kurtů a od léta 2009 nově otevřené restaurace; Vidochov – místní restauraci rekreanti RL příliš nevyužívají, takže výdaje jsou téměř rovné nule). V obci Rudník jsou výdaje rekreatů RL vzhledem k její velikosti zanedbatelné.

V roce 2009 někteří provozovatelé RL zaznamenali změnu rekreačního chování svých hostů (Nizozemců): přiváželi si potraviny z domova, více vařili a méně využívali stravovací zařízení než v minulých sezónách, kdy i přes plně vybavené kuchyňské linky v ubytovacích jednotkách navštěvovali stravovací zařízení v obci a okolí (Rozhovory s managery...2009). Snahu rekreatů šetřit lze přičítat dopadu ekonomické krize, která se tímto promítá i do tržeb provozovatelů služeb v CR (nejen stravování). Tento konkrétní příklad potvrzuje celosvětový dopad ekonomické krize na CR: pokud klienti nezrušili naplánovanou dovolenou, tak se alespoň omezovali ve výdajích v destinaci (ČTK 2009; Chaloupková 2009; Mag Consulting 2009).

Terénní šetření v obcích dále ukázala, že hosté RL výjimečně využívají také místní osobní služby, např. kadeřnice (Lipno n. Vltavou, Černý Důl). Pro jejich poskytovatele to znamená pouze přílepkování k běžným ziskům.

V místních obchodech s potravinami rekreanti nakupují minimálně nebo vůbec. Dávají přednost supermarketům ve větších městech nebo si přiváží vlastní potraviny (Rozhovory s managery...2009). Pouze v obci Stárkov rekreanti RL projevují zájem nakupovat v místním smíšeném obchodě (blíže kap. 5.6). Krátce po zahájení provozu Green Valley Park Stárkov panovala neochota obsluhovat zahraniční (nizozemské) zákaznice zejména z důvodu jazykové bariéry, k podobným střetům docházelo také v původní restauraci (hospodě) (Nožičková 2007). Podnikatelé tak přicházeli o případné příjmy a možnost zlepšení kvality poskytovaných služeb také pro rezidenty. V současnosti jsou tyto sociokulturní rozdíly překonány. V obci Lipno n. Vltavou nový supermarket podle oslovených rezidentů využívají více turisté než místní obyvatelé (Rozhovory s rezidenty...2009). To částečně potvrzují výsledky Semeniuka (2008) o sezónním vývoji tržeb pěti prodejen na Lipensku (včetně Jednoty v obci Lipno n. Vltavou), které ukazují několikanásobné navýšení zisků v letní sezóně (příloha 23). V případě supermarketu v zájmové obci by se patrně více projevil také vliv zimní sezóny.

Negativním aspektem výdajů turistů je jejich sezónní charakter, tedy nerovnoměrné rozložení v průběhu roku (Pásková 2008). Pro podnikatele poskytující služby primárně rezidentům znamenají turistické sezóny přínos v podobě navýšení jejich průměrných zisků. K tomu dochází ve všech zájmových obcích s výjimkou Vidochova. Naopak pro podnikatele ve službách určených pro turisty a návštěvníky jsou zisky nejisté v závislosti na úspěšnosti turistické sezóny. Pokud se navíc zaměřují pouze na jednosezónní služby, riziko je ještě větší. Potvrzuje se to zejména v obci Černý Důl, kde zatím převažuje infrastruktura pro zimní CR a mimo zimu je většina zařízení CR uzavřena (terénní šetření). Nevydařené zimní sezóny navíc mohou mít pro některé, zvláště malé podnikatele likvidační následky. Sezónnost zisků „vyvolává vysoké nároky na organizaci řízení a ekonomiku provozu“ (Semeniuk 2008, s. 71). Proto za účelem vyrovnání nepravidelných zisků dochází k turistické inflaci (obr. 2 v kap. 2.2). Projevuje se nejen v zájmových RL v ceně za ubytování (graf 3 v kap. 5.1) a v ostatních ubytovacích zařízeních, ale i v dalších službách CR zejména v obci Lipno n. Vltavou a Černý Důl (vlastní šetření).

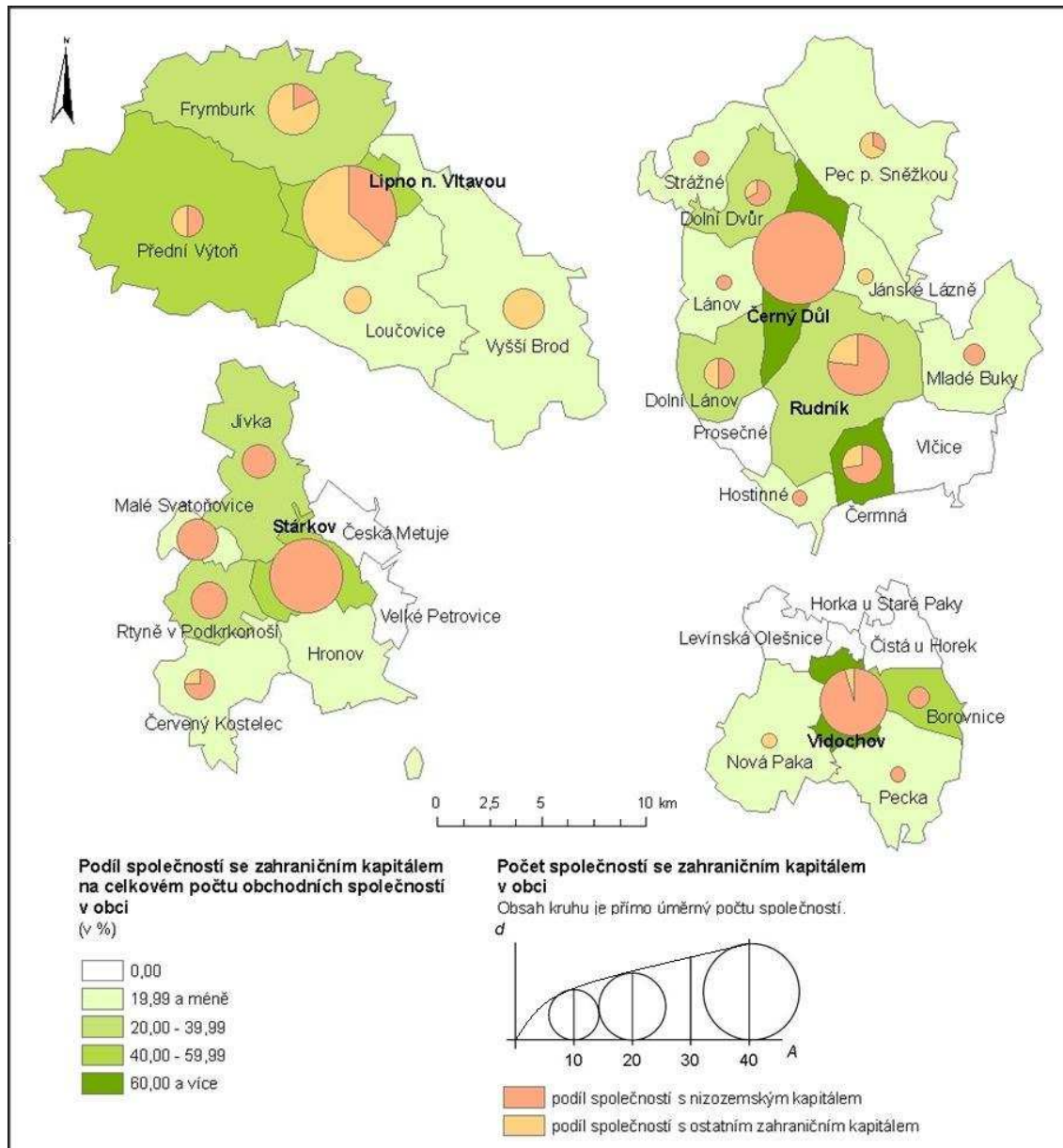
Proměna podnikatelského prostředí. Podle Bulterova životního cyklu destinace se s rozvojem CR obvykle zvyšuje podíl zahraničních firem, které získávají kontrolu nad podnikáním v destinaci (Butler 2006a; Pásková 2008). V zájmových obcích to byl právě příchod zahraničního (nizozemského) investora, který společně s dalšími přispěl či přímo inicioval rozvoj CR nebo alespoň ovlivnil (nejen) ekonomické prostředí dotčených obcí.

Následující analýza ukáže zastoupení společností se zahraničním kapitálem v zájmových obcích a okolí na příkladu s.r.o. v oblasti ubytování, stravování a nemovitostí (blíže kap. 3.2).

Obrázek 8 ukazuje významné zastoupení s.r.o. se zahraničním kapitálem v oblasti CR ve všech analyzovaných regionech. Nejvyšší podíl s.r.o. se zahraničním kapitálem na celkovém počtu obchodních společností je zastoupen v zájmových obcích a v sousedních, zvláště populačně malých obcích. Ve městech, tj. populačně velkých obcích, se tyto společnosti téměř nevyskytují (např. Hronov, Jánské Lázně, Hostinné, Nová Paka). Je třeba zdůraznit, že analyzovány jsou pouze s.r.o. se sídlem v řešených obcích (kap. 3.2). Kromě těchto ekonomických subjektů zde mohou působit (podnikat, vlastnit nemovitost) další se stejnými charakteristikami ovšem se sídlem mimo tyto obce. Skutečná čísla mohou být ještě vyšší.

Zemí původu základního kapitálu s.r.o. je v naprosté většině případů Nizozemsko (obr. 8). Nejvíce takových s.r.o. se vyskytuje na Broumovsku a v Podkrkonoší, tedy v regionech atraktivních pro nizozemskou klientelu, jak již bylo prezentováno v kap. 4. K vysokému počtu a podílu s.r.o. s nizozemským kapitálem v zájmových obcích ve východních Čechách přispívá způsob vlastnictví nemovitostí v zájmových RL. Každý rekreační objekt je vlastněn jednou s.r.o. (Villa Park Happy Hill – 42 s.r.o., Green Valley Park Stárkov – 22 s.r.o.) (Katastr nemovitostí; Obchodní rejstřík). Vlastnictví rekreačních objektů v Arcadina Parc Stupná je komplikovanější: některé jsou vlastněny s.r.o. s nizozemským (12) a českým (2 – změna společníků) kapitálem se sídlem v zájmové obci, některé s.r.o. se sídlem mimo obec (6) a nejnovější objekty fyzickými osobami s bydlištěm v Nizozemsku (Katastr nemovitostí; Obchodní rejstřík). Bungalowpark Belvedere patří s.r.o. s nizozemským kapitálem se sídlem v Náchodě (Katastr nemovitostí; Obchodní rejstřík). Tento konkrétní příklad dokládá výše

Obrázek 8 Obchodní společnosti se zahraničním kapitálem v zájmových obcích a okolí v roce 2008

Pozn. Výchozí data jsou uvedena v příloze 21.

Zdroj: Databáze registru ekonomických subjektů v roce 2008, vlastní výpočty

uvedený statistický problém ohledně evidence skutečného počtu ekonomických subjektů působících v obcích. Ostatní s.r.o. se zahraničním kapitálem mimo zájmové RL byly ve většině případů zakládány za účelem nabytí nemovitosti a jejího rekreačního, příp. i komerčního využívání (Vorel 2005). Od Vorlova (2005) šetření došlo v katastrech některých shodně sledovaných obcích k navýšení počtu s.r.o. se zahraničním kapitálem (uvažovány pouze investice do individuálních nemovitostí, nikoliv v rámci projektu), např. v obci Rudník o 5 s.r.o. na současných 10, Vidochoh o 7 na 10 a Rtně v Podkrkonoší o 3 na 6 (Katastr nemovitostí; Obchodní rejstřík). Nahlížení do katastru nemovitostí u vytipovaných nemovitostí při terénních šetřeních ukázalo, že některé jsou již vlastněny fyzickými osobami (cizinci – Nizozemci), tak jak dovoluje devizový zákon od roku 2009 (blíže kap. 4). Tím se potvrzuje vývoj způsobu

nabývání nemovitostí cizinci v Česku a komplikace spojené s případným analyzováním tohoto fenoménu, diskutované v kap. 4.

Příčinou nižšího podílu s.r.o. se zahraničním kapitálem v obci Lipno n. Vltavou a okolí oproti východočeským obcím je několik aspektů (obr. 8): celkově vyšší počet obchodních společností, pravděpodobně jiné kategorie OKEČ a jiného typu, než byly analyzovány (kap. 3.2), dále jiný způsob vlastnictví nemovitostí (družstva¹⁵, fyzické osoby a společnosti se sídlem mimo analyzovanou obec), příp. nekompletnost získané databáze RES. S tím souvisí i nižší zastoupení s.r.o. s nizozemským kapitálem v obci (obr. 8). Mezi ostatními zeměmi původu základního kapitálu u analyzovaných s.r.o. bylo Německo, Rakousko, Rusko a Ukrajina (Obchodní rejstřík). Zastoupení germánských zemí lze vysvětlit geografickou blízkostí Lipenska a tradiční destinací CR a rekreace¹⁶. V případech východoevropských zemí se nabízí srovnání s Karlovarskem, obě oblasti disponují velkým potenciálem pro podnikání v CR.

Z celkového počtu 216 analyzovaných s.r.o. se zahraničním kapitálem mělo 41 % subjektů jako předmět podnikání uvedeno ubytovací služby, 34 % pronájem nemovitostí, bytových a nebytových prostor s poskytováním základních služeb, 18 % realitní činnost a další činnosti v oblasti nemovitostí a obchodu (Obchodní rejstřík; vlastní výpočty). Jedná se však pouze o legislativní evidenci, zda jsou předměty podnikání, uvedené v obchodním rejstříku, naplňovány, nelze doložit. Pokud bylo například hlavním účelem založení společnosti nabytí nemovitosti v Česku ještě za platnosti starších verzí devizového zákona, neznamená to automaticky její komerční využívání. Nemovitost může sloužit k rekreaci pouze majitele, jeho rodiny a přátel bez úplaty, pak se jedná o internacionalizaci druhého bydlení (Gallent, Tewdwr-Jones 2000; Vágner, Fialová a kol. 2004). Komerencializace nemovitosti může a nemusí být naplňována. Přesto zde vzniká prostor pro ekonomické úniky, diskutované výše v rámci obecních rozpočtů.

Nahlížení do obchodního rejstříku také odhalilo změny uvnitř s.r.o. se zahraničním kapitálem související se změnami devizového zákona, výjimečně vlastnickými (blíže kap. 4). U mnohých nejstarších s.r.o. došlo k vyškrtnutí jednatelů s českým občanstvím a s trvalým pobytem v České republice a k jejich nahrazení jedním nebo více cizozemci s povolením pobytu pro státního příslušníka státu EU z řad společníků dané s.r.o. (Obchodní rejstřík). U těch, kde český jednatel zůstal, byl alespoň doplněn jednatel cizozemec (Obchodní rejstřík). Prostředí těchto typů ekonomických subjektů je značně variantní, heterogenní a v čase dynamické.

Místní obyvatelé. Se vznikem a provozem zájmových RL byl předpokládán vznik pracovních příležitostí jak v samotných RL, tak v dalších zařízeních CR v obcích, které by přispěly ke snížení nezaměstnanosti a zvýšení životní úrovně rezidentů, příp. obyvatel regionu. Naplnění těchto předpokladů se různí v závislosti na vnitřní organizaci RL a na případném rozvoji CR v dotčených obcích.

Prvním zdrojem pracovních příležitostí byla výstavba RL. Na té se podílely stavební firmy z regionu, které zaměstnávaly nebo najímaly zaměstnance a další firmy z širokého okolí

¹⁵ Příklad Landal Mariny Lipno, Lipno Lake Resort, Villapark Lipno atd. (Katastr nemovitostí).

¹⁶ Němci a Rakušané patří k hlavním skupinám turistů a návštěvníků Lipenska od vybudování vodní nádrže Lipno v 50. letech 20. století, v čase se pouze mění jejich podíl na celkovém počtu turistů (Benešová 2005; Šestáková 1993; Šperlingová 1968).

(Dotazníkové šetření mezi managery...2007). Uplatnění místních obyvatel bylo spíše výjimečné (Dotazníkové šetření mezi managery...2007; Interview s představiteli obcí...2007).

Provoz RL vygeneroval různý počet pracovních míst, která se liší pozicí v hierarchii správy a údržby, nároky na kvalifikaci, časovou náročností a samozřejmě i finančním ohodnocením, tak jak je to zcela běžné (nejen) v CR (Shaw, Williams 2002). Na pozici provozovatelů (managerů) rekreačních areálů jsou od počátku zaměstnáni obyvatelé z obce (Green Valley Park Stárkov, Villa Park Happy Hill) nebo regionu (Landal Marina Lipno). U rekreačních vesnic (Arcadian Parc Stupná, Bungalowpark Belvedere) se jedná spíše o role zprostředkovatelů (předání rekreačního objektu, zajištění úklidu apod.), jedinců z řad rezidentů, pro které tato funkce nepředstavuje stálé pracovní místo, nevyžaduje žádnou kvalifikaci, pouze znalost cizího jazyka (němčina). Pozici recepčních v rekreačních areálech zastávají sami provozovatelé (Green Valley Park Stárkov, Villa Park Happy Hill) nebo další zaměstnanci s příslušnou kvalifikací a jazykovou vybaveností (Landal Marina Lipno). Na úklid rekreačních objektů jsou najímáni brigádníci z obce nebo z okolí. Je to nekvalifikovaná a nárazová (sezónní, víkendová) práce, která znamená přivýdělek zejména pro ženy v domácnosti, na mateřské dovolené a ostatní osoby se stálým zaměstnáním. Pouze v rekreačním areálu Landal Marina Lipno je na tuto činnost najímána specializovaná firma¹⁷. Ostatní údržbu a drobné opravy zajišťují stálí zaměstnanci RL, odbornější práce představují příležitostné zakázky pro místní řemeslníky a/nebo regionální firmy.

Souhrnně, se vznikem zájmových RL byla v obcích přímo vytvořena stálá pracovní místa pro 1–2 osoby. V některých rekreačních areálech najímají v turistické sezóně další osobu na výpomoc (Green Valley Park Stárkov, Villa Park Happy Hill). Podle obsazenosti se nabízí příležitostná práce odhadem pro 3–20 osob. Výjimkou je opět rekreační areál Landal Marina Lipno, který zaměstnává přibližně 10 stálých zaměstnanců na různých pozicích (manager, recepce, údržba) a dále najímá specializované firmy, jejichž počet zaměstnanců nelze s přesností odhadnout. Zajisté se však celkový počet pracovních míst nabízených v areálu neblíží číslu 100, jak uvádí Vítková (2006). Tuto hodnotu lze označit za nadhodnocenou, navíc není zřejmé, co vše je do ní zahrnuto. Výzkumem zjištěný počet pracovních míst v diskutované RL lze podložit jinou prací, Vlášek (2007, s. 69) potvrzuje, že „Landal Marina Lipno zaměstnává kolem 10 zaměstnanců v závislosti na sezóně“. Z uvedených čísel a praxe provozu RL tedy lze vyvodit, že jejich přímý příspěvek ke zvýšení zaměstnanosti v zájmových obcích je minimální. Od toho se také odvíjí postoje rezidentů k RL (blíže kap. 5.5).

RL představují ekonomický přínos pro některé místní obyvatele – podnikatele a zaměstnance – poskytující služby v CR nebo primárně určené pro rezidenty, které rekreatanti také využívají (blíže část Podnikatelé v obci). Multiplikační efekt rozvoje podnikání a zaměstnanosti ve službách a zařízeních CR by bylo vhodné sledovat na vývoji struktury zaměstnanosti a počtu vyjíždějících/dojíždějících za prací v zájmových obcích, ale neumožňuje to absence potřebných dat (blíže kap. 3.2; příloha 11). Grafická znázornění vývoje nezaměstnanosti v zájmových obcích tak pro účely analýzy ztrácí vypovídací hodnotu (příloha 22). Přesto v nich lze rozpoznat potenciální efekty rozvoje CR. Podle Halla a Page (1999, s. 125) „oblasti mající cestovní ruch jako oporu místní ekonomiky, vykazují vyšší úroveň

¹⁷ Jedná se o ISS Facility Services s.r.o., regionální pobočku mezinárodní společnosti ISS (ISS).

nezaměstnanosti“. Ze zájmových obcí, zaměřených na CR, se to na základě porovnání průměrné roční hodnoty nezaměstnanosti v obci a v daném okrese potvrzuje pouze u obce Lipno n. Vltavou (příloha 22). V průběhu roku vykazují nižší hodnoty nezaměstnanosti v měsících lednu, únoru a březnu ve srovnání s dalšími měsíci a oproti vývoji hodnot na úrovni okresů obce Černý Důl, Lipno n. Vltavou a Rudník. Nižší hodnoty sledovaného ukazatele lze přičíst vlivu zimního CR. Propady nezaměstnanosti v letních měsících v obci Lipno n. Vltavou lze spojovat s CR, ale nelze vyloučit také vliv dalších sezónních prací a dojíždění místních obyvatel za prací mimo obec. V ostatních obcích vývoj časových řad ukazuje na jiné problémy, trendy a vlivy nesouvisející s předmětem této práce (příloha 22). Souhrnně lze vzhledem k vybavenosti obcí infrastrukturou CR předpokládat největší pozitivní efekt rozvoje CR na tvorbu pracovních míst od vzniku RL v obci Lipno n. Vltavou a Černý Důl, menší v obci Rudník a žádný v obci Stárkov a Vidochov.

Rozvoj zahraničního CR klade nároky na jazykovou vybavenost personálu a vzdělání (Hall, Page, 1999; Shaw, Williams 2002). Právě tyto dva aspekty se společně s věkovou strukturou projevují v omezené schopnosti rezidentů přímo těžit z rozvoje CR a rekreace, ale i působit v osobních a jiných drobných službách, kde mají zájmové obce také rezervy (blíže kap. 5.1). Semeniuk (2008, s. 76) ve své analýze Lipenska správně upozorňuje na „problém nedostatku kvalifikovaných pracovníků místně příslušných podnikatelských subjektů“, který se s dalším rozvojem CR ještě prohloubí. To lze vztáhnout nejen na obec Lipno n. Vltavou, ale i Černý Důl. Absence kvalifikované pracovní síly vytváří prostor a příležitost pro vnější subjekty a jedince (Ryan 2003). S jejich příchodem nemusí být dosaženo efektů, které tyto obce s rozvojem CR ve prospěch rezidentů předpokládaly. Důležitou otázkou také je, zda mají rezidenti zájem o práci v CR (blíže kap. 5.5).

Zvláštním případem ekonomických výhod pro rezidenty jsou slevy na vstup do zařízení CR, které mohou být prostředkem k zapojení a rozšíření prospěchu z rozvoje CR na další obyvatele v obci (kromě podnikatelů a zaměstnanců). Ze zájmových obcí, vybavených zařízeními a službami CR, je to případ pouze obce Lipno n. Vltavou, kde jsou poskytovány slevy na vybranou infrastrukturu CR (aquaworld, lyžařský areál) obyvatelům Svazu lipenských obcí (Lipno Servis). Podle některých oslovených rezidentů v zájmové obci místní tyto výhody příliš nevyužívají (Rozhovory s rezidenty...2009). Důvody jsou sociokulturní povahy – nevyhovující chování ostatních (zahraničních) návštěvníků. V případě omezeného využívání ostatní infrastruktury CR hrají roli ekonomické důvody. Tato tvrzení však nejsou kvantitativně podložena.

Další navštěvované destinace. Rekreační zájmových RL neutráci pouze na území dotčených obcí, ale také v dalších destinacích CR a místech, která během svého pobytu navštíví (blíže kap. 5.2). V cílových destinacích jsou rekreační coby jednodenní návštěvníci a zákazníci zdrojem příjmů pro provozovatele vybrané infrastruktury CR (atraktivita, obchody, stravovací zařízení aj.) a jiných služeb (supermarkety). Dochází tak k šíření (nejen) ekonomického efektu vzniku a provozu RL do prostoru (blíže kap. 5.2). Pro zdrojové destinace to naopak znamená ztráty potenciálních příjmů. Pro vyčíslení objemu finančních prostředků chybí data, přesto lze z počtu rekreačních, jejich rekreačního chování a vybavenosti obcí primární a sekundární infrastrukturou usuzovat, že o všechny potenciální výdaje rekreačních RL přichází obec

Vidochov; přibližně ve stejných řádech se budou pohybovat ztráty pro obce Černý Důl a Stárkov a zanedbatelné budou pro obce Lipno n. Vltavou (vybavenost obce) a Rudník (velikost rekreační lokality).

5.4 Institucionální dopady

Postoj institucí k zájmové rekreační lokalitě. Přímý zájem na vzniku nového rekreačního zařízení a doprovodné infrastruktury CR měla ze zájmových obcí pouze obec Lipno n. Vltavou. V rámci svého rozvoje vytvořila pro projekt podmínky a hledala významného investora a developera, kterého by následovali další čeští i zahraniční (Lipno n. Vltavou 2005b; Zuntých 2003). Tímto subjektem se stala společnost Landal GreenParks (blíže kap. 4). V 90. letech 20. století to byl zcela unikátní přístup k realizaci rozvoje na lokální úrovni (iHNed 2003; Lipno nad Vltavou 2005b). Obec tak dokázala „přilákat obrovské zahraniční investice, jež patří mezi jedny z nejvýznamnějších v jižních Čechách, a jsou také určujícím faktorem regionálního rozvoje v celé lipenské oblasti“ (Vlášek 2007, s. 68). Nutno poznamenat, že iniciátorem tohoto rozvoje byl současný starosta obce, klíčová byla také spolupráce obce s projektovou a developerskou společností PDM¹⁸ (iHNed 2003; Nožičková 2009). V ostatních zájmových obcích lze ve srovnání s předchozí mluvit o pasivním (neaktivním) přístupu, neboť investoři přišli sami, bez významného vnitřního impulsu, tzn. ze strany obce. Projekty si v těchto obcích proto vyžádaly změny nebo vytvoření územních plánů, s výjimkou obce Rudník, ve které byla RL umístěna do intravilánu (Archteam 1998; Rozhovory s představiteli obcí...2007). Rozdílný zdroj impulsů (vnitřní vs. vnější) vzniku zájmových RL částečně ovlivnil další jednání a postoje k jejich existenci na území dotčených obcí. Veřejně diskutován ještě před zahájením výstavby byl zejména projekt Green Valley Park Stárkov z důvodu lokalizace v chráněném území (iDnes 2000; Rozhovory s představiteli obcí...2007). Ostatní RL se staly předmětem zájmu médií, laické i odborné veřejnosti v průběhu výstavby nebo až za provozu (Bareš 2009; Feřtek 2004; iDnes 2000; Šálek, Vitvarová-Vránková 2007; Tarabusová 2006; Trávník 2008; Vítková 2006; Vorel 2002, 2004 a další).

S příchodem zahraničních investorů byly úřady konfrontovány s rozdílnou mentalitou a jednáním cizinců. Z důvodu jazykové bariéry často jednaly přes prostředníky (české jednatele) nebo s pomocí tlumočnicků (Nožičková 2007). Například v obci Stárkov příchod zahraničního investora motivoval některé představitele obce k učení se německého jazyka, výsledkem je přímá komunikace a spolupráce s majitelem RL, která je přínosná oběma stranám (Rozhovory s představiteli obcí...2007).

Zatímco obce na počátku vnímaly zahraniční investice na svém území jako přínos a impuls rozvoje, správy dotčených chráněných území (NP Krkonoše, CHKO Broumovsko, NP a CHKO Šumava) zastávaly spíše odlišné postoje. Definovaly řadu podmínek a ovlivnily výsledný fyzický vzhled, prostorové a funkční uspořádání a řešení technických aspektů záměrů

¹⁸ Společnost PMD s.r.o. z Českých Budějovic vytvořila strategii rozvoje obce a pomáhala se scelováním pozemků, vytvářením územně-plánovacích a marketingových dokumentací, administrativními pracemi, vyhledáváním dalších investorů a přípravami dalších projektů v oblasti CR a rekreace na území obce (Nožičková 2009; PMD).

(iDnes 2000; Dotazníkové šetření mezi managery...2007; Rozhovory s představiteli obcí...2007). V některých případech ovšem nikoliv v kladném směru (příloha 15, 18).

V průběhu výstavby a se zahájením provozu RL se postupně začaly objevovat jejich skutečné přínosy a problémy pro území a aktéry dotčených obcí. Mezi přínosy představitelů obcí uvádí pouze ty ekonomické v podobě příjmů do obecních rozpočtů (Nožičková 2007). Další, které byly předpokládány, jsou značně omezené a závislé na dalších okolnostech, jak je popsáno v kap. 5.3. Mezi prvotní a přetrvávající problémy patří zvýšený automobilismus, hluk, poškozené komunikace, nakládání s odpady a s tím spojená nespokojenost rezidentů, příp. ostatních rekreatantů (chalupářů, chatařů) (blíže kap. 5.1, 5.2 a 5.5). Pokusy o jejich řešení v některých případech narazily na neochotu, obtížnou komunikaci a navazování (nejen finanční) spolupráce s majiteli, příp. provozovateli RL. Je to důsledek nevyjednaných podmínek při přípravě a schvalování záměru. Příklady takřka bezproblémové spolupráce jsou spíše výjimečné (Lipno n. Vltavou, Stárkov). Nejhorší situace je v obci Vidochov, kde museli přistoupit k placení odvozu odpadů z RL z poplatků odváděných rezidenty do rozpočtu obce, které majitelé rekreačních objektů v RL odmítají platit (Rozhovory s představiteli obcí...2009). Majitelé pronajímaných objektů navíc nepravidelně odvádí poplatky z ubytovací kapacity, čímž komplikují evidenci a vedení účetnictví obce (Rozhovory s představiteli obcí...2009). Možným řešením je jasné stanovení podmínek v obecní vyhlášce o místních poplatcích, zajištění její cizojazyčné verze, distribuce a následné trvání na jejím striktním dodržování, včetně použití případných sankcí, které umožňuje zákon (Zákon č. 565/1990). Dále se nabízí práce s etickým kodexem podnikatele a rekreaanta v obci (obr. 2 v kap. 2.2). V ostatních obcích je řešení případných problémů relativně snazší, alespoň v oslovování druhé strany, protože RL jako celek zastupuje jeden provozovatel (jednatel). Příklad Green Valley Park Stárkov ukazuje, že původcem případných incidentů mohou být rezidenti a poškozenými naopak rekreatanti a provozovatelé RL. Přirozená reakce provozovatelů v podobě uzavření areálu pro veřejnost může znamenat určitý krok zpět a narušení vztahu RL–rezidenti (blíže kap. 5.5), ale i RL–obec, konkrétně oslabit pozici obce při dalších jednáních s provozovateli. V některých obcích se pokusili případným konfliktním situacím předejít různými způsoby intervence přímo v RL a spoluprací s jejich provozovateli, např. Lipno n. Vltavou¹⁹, Stárkov²⁰. Jedinou obcí, kde z pohledu představitelů vznik RL a její efekt na další rozvoj obce naplnil původní očekávání, je Lipno n. Vltavou (Nožičková 2007; Rozhovory s představiteli obcí...2009).

Dosavadní zkušenosti obcí a úřadů s RL ovlivnily jejich postoje k případnému rozvoji lokalit a k dalším záměrům v oblasti CR a rekreace na území obcí a také způsob jednání s dalšími (nejen) zahraničními investory. Negativní postoj zaujímá vzhledem k nenaplnění

¹⁹ V rekreačním areálu Landal Marina Lipno je vlastníkem liniových komunikací obec, čímž je zaručen vstup do areálu široké veřejnosti a vyloučeno jeho případné uzavření (Obchodní rejstřík; Vítková 2006).

²⁰ Obec Stárkov v letech 1995–2009 vlastnila 10% podíl ve společnosti Duha Stárkov s.r.o., která rekreační areál provozovala (Obchodní rejstřík). Obec si tak zajistila sice pouze minimální zisky z podnikání, ale hlavně informovanost o dění uvnitř společnosti, resp. RL. Smrt jednatele, spory o dědictví, nulová ekonomická aktivita společnosti a nový majitel RL dovedly obec k vystoupení ze společnosti (Městský úřad Stárkov 2009a). Dokladem udržování pozitivního vztahu mezi novým majitelem a obcí je náhrada utržené ztráty movitým majetkem v přibližné hodnotě původního vkladu obce do společnosti (Městský úřad Stárkov 2009a). Příkladem další spolupráce je pořádání společných akcí pro rekreatanty a rezidenty (volejbalové turnaje) nebo distribuce novinek v RL mezi rezidenty.

původních slibů investorů a potýkáním se s řadou problémů obec Vidochov (Rozhovory s představiteli obcí...2009). K zamýšlenému navýšení počtu rekreačních objektů v Arcadian Parc Stupná již vydala záporné stanovisko a další rozšiřování není ochotna povolit (Šálek, Vitvarová-Vránková 2007; Tarabusová 2006; Rozhovory s představiteli obcí...2007). Obec akceptuje internacionalizaci druhého bydlení, ale kritizuje neustálé střídání „nových“ rekreačních (nebo spíše turistů), tedy komercializaci rekreačních objektů. Uvítala by stabilizaci rekreačních nejen v RL, ale i v dalších komerčně využívaných OIR v obci, která by umožnila jejich začlenění do stávající komunity, a samozřejmě trvale bydlící obyvatelstvo (Rozhovory s představiteli obcí...2009). Ovšem vzhledem ke stávajícím podmínkám v obci tyto změny nepředpokládá (blíže kap. 5.1; Rozhovory s představiteli obcí...2009). Právě vybavenost službami a pracovní příležitosti jsou například uváděny majiteli apartmánových rekreačních bytů jako nezbytné podmínky k potenciální přeměně na rezidenční bydlení a více než polovina o přestěhování neuvažuje vůbec (Kadlecová 2006). V případě zahraničních majitelů je možnost trvalé imigrace do zájmové obce pravděpodobně ještě menší.

Přístupy ostatních obcí k výše jmenovaným oblastem lze souhrnně charakterizovat jako vesměs pozitivní, obezřetné a kooperační: Obec Stárkov otevřeně podporuje rozšíření RL. Obec Rudník nepovoluje výstavbu rekreačních objektů mimo územním plánem k tomuto účelu vymezené zastavitelné plochy²¹ a vítá posilování rekreační funkce některých částí obce, protože tím dochází k jejich stabilizaci a v budoucnu je možná přeměna na trvalé bydlení. Obec Černý Důl posiluje spolupráci s aktéry v území na uvažovaných projektech (investoři, správa KRNP) a vyžaduje kvalitní podkladovou dokumentaci k záměrům (se zvláštní pozorností na fyzický vzhled objektů, funkční využití a urbanistické řešení). A obec Lipno n. Vltavou podporuje a vytváří podmínky pro další aktivity v oblasti CR a rekreace na svém území (Rozhovory s představiteli obcí...2009). Podobné přístupy zastávají také úřady státní správy (stavební úřady), které striktně lpí na respektování českých zákonů a dodržování veškeré (předložené, schválené, dojednané) dokumentace zahraničními investory (Nožičková 2007; Rozhovory s představiteli obcí...2009).

Postoj institucí k rozvoji cestovního ruchu a rekreace v obci. Zájmové RL je nutné vnímat v kontextu přístupu institucí k rozvoji CR a rekreace na území dotčených obcí. Neboli se ptát, jaký význam obce přikládají této oblasti v rámci svého lokálního/regionálního rozvoje, jaké jsou jejich představy o CR a rekreaci, jaké kroky podnikají k jeho rozvoji, jak zodpovědné toto jednání je vůči území, krajině, místním obyvatelům apod. Pojetí lokálního rozvoje obcí lze vyčíst z územně-plánovací a strategické dokumentace, z konkrétních realizovaných a připravovaných projektů a akcí, ze spolupráce s aktéry v území, z členství v regionálních rozvojových organizacích atd.

Každá ze zájmových obcí má vypracovanou *územně-plánovací dokumentaci*, přičemž obec Rudník v roce 2009 zahájila přípravy k vypracování nového územního plánu (Pavlíková

²¹ Zastupitelstvo obce Rudník zamítlo záměr 8 rekreačních objektů v části Bolkov česko-nizozemské společnosti EML Investments s.r.o. a další podobný projekt v části Javorník (Obec Rudník 2009; Plecháč 2007b, 2009). Vyhověla tak místním obyvatelům a chalupářům, zastupovaným Občanským sdružením Přátelé Bolkova, kteří s projektem ostře nesouhlasili (Plecháč 2007a,b). Naopak v zastavitelném území obce jsou realizovány další záměry v CR a rekreaci (např. 5 dvojdomků Bohemen s.r.o. v Javorníku, dům s apartmánovými rekreačními byty) (Nožičková 2007; Rozhovory s představiteli obcí...2009).

2009; Ústav územního rozvoje). Nejvýznamnější zastoupení navrhovaných zastavitelných ploch pro rekreační funkční využití (stavby pro ubytování a rekreaci, infrastrukturu CR a rekreace), včetně ploch určených k přestavbě a ploch občanského vybavení pro sport, navrhuje územní plán obce Lipno n. Vltavou (Ateliér 8000 2008). Vzhledem k dosavadnímu prostorovému a funkčnímu využívání území lze označit rozlohu navrhovaných ploch jako velmi ambiciózní, která pro vnitřní organizaci území, estetické a ekologické zásahy do krajiny představuje řadu rizik (blíže kap. 5.1). Kladně lze hodnotit podmínku vypracování územní studie pro každou výše uvedenou plochu, která by měla navrhnout vhodné urbanistické a architektonické řešení (Ateliér 8000 2008). Rozsáhlé plochy pro rekreační objekty a obytné domy, u kterých nelze vyloučit rekreační využití, navrhuje také územní plán obce Černý Důl, další jsou vymezovány změnami dokumentace (Ateliér Urbis 2007; Tomek 2001; Územní plán...3; Územní plán...5). V ostatních třech obcích jsou naopak navrhovány pouze malé plochy (např. dvě až pět stavebních parcel) za účelem zkompaktnění stávající zástavby (Archteam 1998; Regio 2001; Vojtěch 1998). Na těchto plochách se sice vedle rezidenčního využívání objektů připouští také rekreační, oproti územním plánům obcí Lipno n. Vltavou a Černý Důl však tyto nevytváří podmínky pro přílišnou expanzi infrastruktury CR a rekreace.

Strategii lokálního rozvoje má zpracovanou pouze obec Černý Důl, prioritními oblastmi rozvoje byly zvoleny CR, technická infrastruktura a životní prostředí (Surpmo 2008). Řada projektů z oblasti CR již byla realizována (naučné stezky, oprava památek, hřiště, parkoviště aj.), nachází se ve fázi rozpracování (golfové hřiště, rekreační objekty Smrčina) nebo byly ukončeny pro konflikt v území (prodloužení lanovky, heliport a rozhledna na Špičáku) (Surpmo 2008; Rozhovory s představiteli obcí...2009). Rozvoj CR v obci však už probíhá přibližně od roku 2002 a je spojen zejména s investicemi soukromých subjektů a obce do lyžařského areálu, autocampu a místní tělocvičny (Rozhovory s představiteli obcí...2009; Výkazy rozpočtů obce Černý Důl v letech 1997–2008).

Obec Lipno n. Vltavou spojila rozvoj s CR hned na počátku 90. let 20. století. Strategický plán rozvoje měla vytvořený pro období 1992–2002, během kterého probíhala komplexní příprava území pro příchod investorů a realizace projektů technické infrastruktury (Lipno nad Vltavou 2005b; PDM). Přibližně od roku 2003 se obec podílí na významných investicích do rozvoje infrastruktury CR a rekreace (výměna lanové dráhy, centrální parkoviště, modernizace lyžařského areálu, cyklostezka Lipno n. Vltavou–Frymburk, bruslařská dráha), občanské vybavenosti a bytového fondu (Gelná 2006; Frantál 2009; Lipno-online 2007, 2008; Lipno nad Vltavou 2009; vlastní šetření). Současný a plánovaný rozvoj území v oblasti CR a rekreace vychází z dohod a záměrů smluvených na vyšších řádovostních úrovních (Ateliér 8000 2004; Majsnarová a kol. 2008; Svazek lipenských obcí). Z uvedených skutečností je zřejmé, že obě obce přistupují k rozvoji infrastruktury CR a rekreace na svém území aktivně. K financování projektů využívají všech dostupných zdrojů – vlastní, soukromé, krajské, státní, evropské (vlastní šetření). Dopady těchto činností se promítají do všech dimenzí území (obr. 2 v kap. 2.2).

Z ostatních obcí má vypracovaný strategický plán rozvoje pouze obec Vidochov a to v rámci správního území obce s rozšířenou působností Nová Paka, kde CR a rekreace jsou součástí jedné ze čtyř prioritních oblastí (CEP 2004). Projekty v oblasti CR jsou na území

zájmové obce zaměřeny na opravu kulturně-historických památek (CEP 2004). Obec Stárkov od roku 2009 pracuje na přípravě plánu regenerace památkové zóny, která může přispět k zatraktivnění obce pro CR (Městský úřad Stárkov 2009a,b). Obec Rudník uvažuje o zpracování strategického plánu až po vytvoření nového územního plánu (Rozhovory s představiteli obcí...2009). Tyto tři obce se soustředí zejména na zlepšení stavu primární infrastruktury, tzn. na opravy a doplnění občanské vybavenosti, technické a dopravní infrastruktury a rozvoj kulturního a společenského života (Rozhovory s představiteli obcí...2009; vlastní šetření). V oblasti CR a rekreace přispívají na projekty spíše menšího rozsahu (Rudník – naučné panely, oprava pomníku v č. Bolkov, údržba běžeckých tras, Stárkov – oprava křížové cesty, provoz dětského tábora), jednájí o zprovoznění stávající nevyužívané infrastruktury (Rudník – areál koupaliště) nebo přispívají na organizaci společenských akcí pořádaných místními spolky (Rozhovory s představiteli obcí...2009; vlastní šetření).

V souvislosti s lokálním rozvojem obcí je důležitá míra zapojení a ztotožnění místních obyvatel s prioritními oblastmi a záměry. Khendriche-Trhlínová (2009, s. 112) uvádí, že „ve venkovských oblastech budou místními obyvateli spíše podporovány a pozitivně vnímány aktivity spojené se zemědělstvím, tradiční výrobou a místními službami, než rozsáhlé projekty zaměřené na výstavbu golfových hřišť, rozsáhlých sportovních areálů bez vazby na místní prostředí, kasin, uzavřených hotelových a konferenčních areálů apod., které mnohdy ovlivní místní zaměstnanost jen minimálně nebo vůbec a mají významné negativní dopady na životní i architektonické prostředí“. Právě zájmové RL a další záměry v oblasti CR a rekreace realizované v zájmových obcích vykazují charakteristiky druhého typu projektů (blíže kap. 5.1, 5.3). Postoje rezidentů k rozvoji CR a rekreace na území obce a jejich zájem pracovat v této oblasti prezentuje kap. 5.5.

Důležitým článkem v rozvoji CR a rekreace je odpovědné a profesionální řízení (Fellegiová, Musil 2008; Holešinská 2007; Pásková 2008). Za tuto formu řízení je považován „*destinační management*“ (dále jen DM) (Pásková, Zelenka 2002, s. 60). Je jedním z principů udržitelného rozvoje CR, protože jeho hlavním úkolem je optimalizace dopadů CR a rekreace na prostředí destinace (Pásková 2008). V Česku se organizace DM teprve rozvíjí, a to jen v některých významných turistických centrech a oblastech (Fatková 2007; Fellegiová, Musil 2009; Pásková, Zelenka 2009; Vlášková 2007).

V žádné ze zájmových obcí není a v budoucnu ani nelze uvažovat komplexní a plně funkční DM. A to ani v obcích Lipno n. Vltavou a Černý Důl, které usilují o rozvoj CR, protože jeho aplikace je v řadě aspektů náročná (Fellegiová, Musil 2008, 2009). Přesto lze v některých obcích identifikovat alespoň dílčí aktivity, zařazované do výčtu činností organizace DM (příloha 24) (Fellegiová, Musil 2008; Holešinská 2007; Pásková 2008). Příkladem je spolupráce s vybranými aktéry v území (obr. 2 v kap. 2.2): (a) zejména se soukromými subjekty, která nabývá různých forem, např. prohlášení o partnerství (Lipno n. Vltavou), pravidelné schůzky představitelů veřejného a soukromého sektoru (Lipno n. Vltavou), spolufinancování (Černý Důl, Lipno n. Vltavou, Stárkov); (b) s místními občanskými a zájmovými spolky na organizaci společenských akcí či provoz vybrané infrastruktury (všechny obce); (c) se správami chráněných území při realizaci záměrů a koordinaci aktivit v prostoru (Černý Důl, Rudník, Stárkov); (d) s informačními centry (Černý Důl, Lipno n. Vltavou) a (e) s dalšími obcemi

při realizaci společných projektů (Lipno n. Vltavou–Frymburk, Černý Důl–Dolní Dvůr a Rudník) (Rozhovory s představiteli obcí...2009; vlastní šetření). Zapojování místních obyvatel, tedy realizace jednoho z nejdůležitějších principů udržitelného rozvoje, je problematické ve všech obcích (Khendriche-Trhlínová 2009; Pásková 2008; Staňková 2006). Stejně tomu je i v případě navazování spolupráce se soukromými subjekty za konkrétním účelem (Černý Důl – společný rezervační systém, Vidochov – odpady, komunikace) nebo s orgány ochrany přírody (Rozhovory s představiteli obcí...2009). Nadprůměrné ovlivňování lokálního rozvoje zájmy ochrany přírody je však běžné pro většinu destinací zimních sportů a přírodního typu, míra intervence se pak odvíjí od charakteru záměru a územní působnosti správy (Havelková 2009; Machonin 2005; Pásková a kol. 2001). Dále lze z nabídky marketingových činností zaznamenat běžně používané nástroje propagace obcí a atraktivit CR (propagační materiály, internetové stránky nebo v rámci regionálních sdružení) (vlastní šetření). Například webové stránky všech zájmových obcí ovšem vykazují různě velké nedostatky s ohledem na obecné standardy WWW stránek (Zelenka 2000). Pouze v obci Lipno n. Vltavou jsou vybrané aktivity DM zajišťovány soukromou společností, Lipno Servis (Lipno Servis).

Důležité je upozornit na velké rezervy zejména obcí Černý Důl a Lipno n. Vltavou *ve stanovení limitů rozvoje cestovního ruchu a rekreace na jejich území²², v monitorování a hodnocení stavu, rozvoje a dopadů cestovního ruchu a rekreace na dílčí dimenze prostředí a místní aktéry. Soudě podle přehledu indikátorů udržitelného CR, sestaveného UNWTO, obce nesměřují rozvoj CR a rekreace k udržitelné formě (kap. 2.2). Jejich aktivity v omezené míře odpovídají pouze 3 z 10 indikátorů, konkrétně stresu (evidence hostů v registrovaných ubytovacích zařízeních), kontrole rozvoje (územní plán, EIA) a procesu plánování (strategický plán rozvoje CR) (příloha 1). Nabízí se sestavení sady indikátorů, které by měly být sledovány na úrovni obcí zaměřených na rozvoj CR a rekreace, přičemž podtržené jsou ty, které by obce měly být schopné sledovat samy, aniž by je to příliš zatěžovalo (upraveno podle UNWTO 1998 in Pásková 2008, s. 152; Pásková 2003, příloha 12):*

Počet poskytovatelů ubytování, struktura a kapacita HUZ, počet a kapacita OIR, počet přenocování, průměrná délka pobytu, počet a profil turistů a návštěvníků, návštěvnost atraktivit CR, využívání infrastruktury CR a rekreace rezidenty, struktura služeb a zastoupení těch v CR, zastoupení vnějších subjektů ve službách CR, počet zaměstnanců ve službách CR a z toho zastoupení místních obyvatel, obsazenost parkovišť, množství směsného a recyklovaného odpadu, počet vzácných biologických a zoologických druhů, kvalita vody v nádržích, počet a charakter přestupků, spokojenost turistů a návštěvníků, postoj rezidentů k CR, výdaje a příjmy obce z CR.

Uvedené ukazatele by měly reprezentovat vliv CR a rekreace na dílčí dimenze geografického prostředí v čase a prostoru a sloužit jako základ pro konstrukci složených indikátorů, vztahujících danou charakteristiku k počtu trvale bydlících obyvatel a rozloze území (Pásková 2003, 2008). Pravidelný sběr dat v takovém rozsahu a rozdílném charakteru, jejich zpracovávání a analyzování ovšem v praxi naráží na řadu bariér (náročnost organizace,

²² Všechny zájmové obce mají zanesené limity využití území a regulativy ve své územně-plánovací dokumentaci, vycházející z příslušné verze stavebního zákona v době pořízení územního plánu (Archteam 1998; Ateliér 8000 2008; Hyvnar a kol. 2009; Regio 2001; Tomek 2001; Vojtěch 1998; Zákon č. 183/2006 Sb.). Limitní, únosné meze rozvoje pro aktivity CR a rekreace na svém území ovšem smlouvené a stanovené nemají (vlastní šetření).

množství subjektů, jejich ochota ke spolupráci, odbornost, čas, peníze). Z pozice samospráv a obecních úřadů jsou tyto činnosti vzhledem k jejich agendě, počtu a kvalifikaci pracovníků a dalším omezeným možnostem zcela nereálné (s výjimkou podtržených ukazatelů). Řešením by mohlo být přenesení těchto a dalších aktivit DM na existující nebo k tomuto účelu založenou právnickou osobu nebo zefektivnění funkce mikroregionů (Fellegiová, Musil 2009). Komplexně řízený a regulovaný rozvoj CR a rekreace by měl zabránit překročení únosné kapacity dimenzí prostředí dotčených obcí a okolí a vést k udržitelnosti destinací CR (obr. 2 v kap. 2.2).

Každá ze zájmových obcí je členem alespoň jednoho *mikroregionu*, založeného jako dobrovolný svazek obcí, sdružení veřejného, soukromého a neziskového sektoru nebo zájmové sdružení (příloha 25). Šetření ukázalo, že pokud je sdružení činné, tak i přes původně širší účel jeho založení (řešení socioekonomických problémů, ochrana přírody, krajiny, kulturního dědictví apod.), jsou výsledkem jeho činnosti většinou projekty právě v oblasti CR a rekreace. Území zájmových obcí se dotýkají projekty liniové infrastruktury CR a rekreace (cyklotrasy, cyklostezky, hippotrazy, běžecké trasy, cyklobusy, skibusy) a/nebo informačních tabulí.

Pro všechny zájmové a sousední obce by byla vhodná realizace DM právě na mikroregionální úrovni. Podle Fellegiové a Musila (2009, s. 46) je takové spojení „reálné a v praxi se již osvědčilo“. Hesková a Tichá (2004) ovšem upozorňují na teprve počáteční fáze vývoje DM na úrovni mikroregionů, které mají daleko k plnohodnotnému DM. Příčinami neúspěšné činnosti DM může být „vysoká míra neochoty ke kooperaci, nedostatečná komunikace na všech úrovních, nedostatečné materiální či personální zabezpečení“ (Fellegiová, Musil 2009, s. 46). Dále lze doplnit nedůvěru v tuto formu řízení či její neznalost. Všechny uvedené faktory v různé míře platí i pro šetřené mikroregiony (příloha 25).

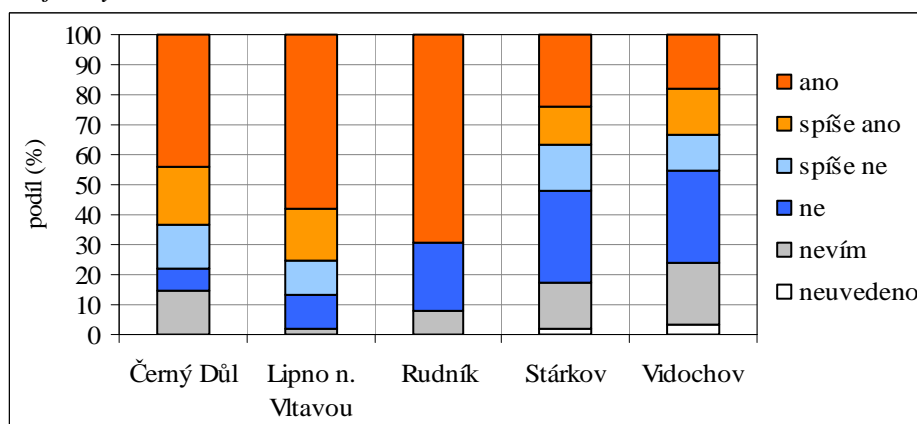
Jako nejvíce akutní lze shledat absenci DM pro Svazek lipenských obcí vzhledem k charakteru a dynamice rozvoje obce Lipno n. Vltavou, Frymburk a Černá v Pošumaví, a dále k velkým rozdílům v socioekonomické struktuře a vybavenosti infrastrukturou členských obcí, záměrům uvažovaných v rozvojových dokumentech na krajské úrovni a tlakům na pravý břeh s cenným přírodním prostředím (Benešová 2005; Frantál 2009; iHNed 2003; Krajský úřad Jihočeského kraje 2009; Mejsnarová a kol. 2008; Mlsová 2009; Semeniuk 2008; Týden 2008a,b; Ziegler 2006; Zimmerlová 2008; Zuntých 2007 aj.). Ačkoliv svazek vznikl již v roce 1991, základní koncepce a strategie rozvoje byly formulovány až po roce 2004 (Svazek lipenských obcí). Další fáze strategického plánování na této úrovni zatím nebyly provedeny (Perlín, Bičík 2006). Veškerý dosavadní rozvoj se odehrával lokálně, příp. ve spolupráci dvou obcí, a byl koncentrován do jihovýchodní části regionu (Frantál 2009). Faktory nejednotné organizace aktivit v prostoru a nerovnoměrného rozvoje podrobně rozebírá Benešová (2005), dílčí problémy zmiňuje také Smolková (2005). První z autorek navrhuje napojení organizace DM na společnost Lipno Servis (Benešová 2005). Ta poskytuje od roku 1999 širokou škálu služeb CR, tvoří vlastní produkty CR a spolupracuje s řadou subjektů v regionu (Lipno Servis). Rozsah aktivit a pozici této společnosti v regionu lze proto považovat za dobrá východiska pro rozvoj činností DM, než například založení nového subjektu v mikroregionu.

5.5 Sociokulturní dopady

Dopady rozvoje CR a rekreace na sociální prostředí bývají obecně těžko identifikovatelné a kvantifikovatelné (Kremsa 2004b; Pásková 2008). V této práci byly pro určení míry a charakteru vlivu vzniku zájmových RL a rozvoje CR a rekreace v dotčených obcích použity řízené rozhovory s rezidenty (kap. 3.2; příloha 7). Reflektují zkušenosti, názory a postoje místních obyvatel (příp. chalupářů a chatařů) k RL a k rozvoji CR a rekreace v místě jejich bydliště (příp. místě pravidelné rekreace). Odhalují také konkrétní dopady na geografické prostředí obcí a okolí, jmenované v předchozích kapitolách, a zejména míru citlivosti a spokojenosti rezidentů s tímto působením.

Postoj rezidentů k rekreační lokalitě. O přínosu RL pro obec je přesvědčena většina dotazovaných v obci Černý Důl, Lipno n. Vltavou a Rudník (graf 6). Ve zbývajících dvou obcích si to myslí přibližně třetina, zatímco necelá polovina zastává opačný názor (graf 6). V obci Stárkov upřesňují, že „rekreační areál byl pro obec a rezidenty (zejména děti) přínosem“ do jeho uzavření pro veřejnost, od té doby se výhody z provozu omezují pouze na rozpočet obce a několik málo aktérů (Rozhovory s rezidenty...2009). Nemalé procento dotazovaných nedokáže na otázku ohledně přínosu RL odpovědět, jako důvod uvádí nedostatečnou informovanost (graf 6).

Graf 6 Hodnocení přínosu rekreačních lokalit pro obec z pohledu rezidentů v zájmových obcích v roce 2009

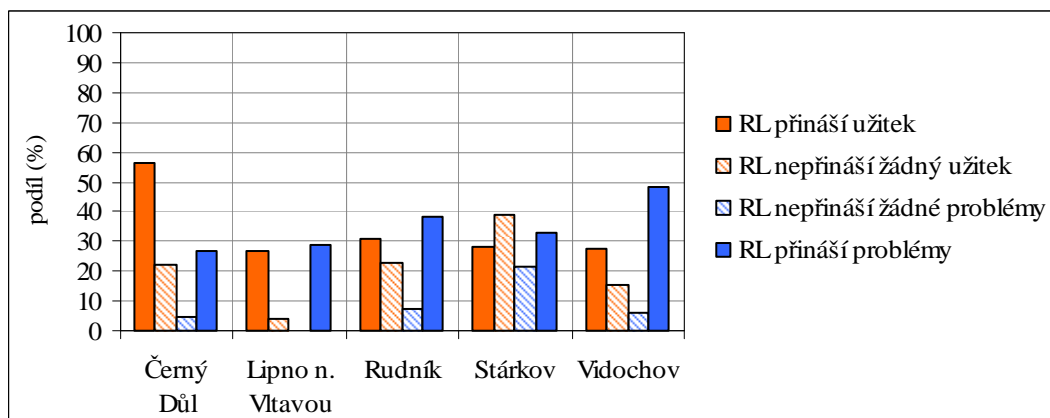

Zdroj: Rozhovory s rezidenty zájmových obcí v roce 2009, vlastní výpočty

Graf 7 zachycuje procento respondentů, kteří uvádí, že po výstavbě RL nastaly změny, které obci a rezidentům přinesly užitek a/nebo problémy, nebo naopak k žádným změnám z jejich pohledu nedošlo. Ukazuje se rozdílná citlivost, vnímání procesů, odehrávajících se na území obce, a schopnost rezidentů spojovat je právě se vznikem zájmových RL. Do vyššího procenta nezaznamenaných změn se promítá individuální posuzování situace, které reprezentuje časté konstatování: „Mě to nic nepřineslo.“ (obr. 7; Rozhovory s rezidenty...2009). Mezi příklady konkrétních změn respondenti ve všech obcích nejčastěji uvádí mezi přínosy ekonomické zisky pro obecní rozpočty, pracovní příležitosti „pro pár jednotlivců“ a oživení obce či její části (tab. 12; Rozhovory s rezidenty...2009). Mezi problémy pak jmenují zvýšený silniční provoz a ztrátu klidu (tab. 12). Intenzitu vnímání těchto a dalších změn lze přisuzovat

vedle jiných faktorů také poloze a napojení RL na stávající zástavbu a tedy jejich přímému pocíťování rezidenty (příp. dalšími rekreanty) (blíže kap. 5.1).

Graf 7 Míra zaznamenání změn po výstavbě rekreačních lokalit rezidenty v zájmových obcích v roce 2009

Zdroj: Rozhovory s rezidenty zájmových obcí v roce 2009, vlastní výpočty

Tabulka 12 Konkrétní přínosy a problémy spojené s rekreačními lokalitami jmenované rezidenty v zájmových obcích v roce 2009 (četnost odpovědí)

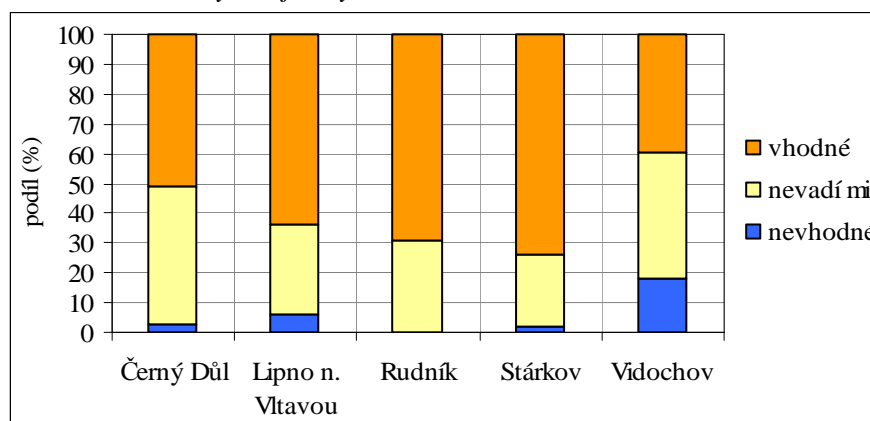
obec	Černý Důl	Lipno n. Vltavou	Rudník	Stárkov	Vidochov
přínosy					
příjem pro obec	3	4		2	2
příjem ve službách CR	3	8		1	
pracovní příležitosti v RL	3	7	1	6	4
další investice do CR (služby, infrastruktura)	1	8		2	1
udržení stávajících služeb a zařízení	3			1	
zvýhodněné vstupné do vybraných zařízení CR		1			
infrastruktura pro děti v RL	1			4	
zatraktivnění obce	3	2		1	1
život v obci		2	1	1	2
využití původní nevyužívané plochy		3		2	1
oprava památek v obci				3	
oprava místní komunikace					2
důraz na třídění odpadů v obci	2				
problémy					
zvýšený provoz na komunikacích	1	4	2	4	10
zhoršení stavu komunikací			2		7
dopravní komplikace v zimě	1				4
kongesce veřejných prostor	6	2			
zabrání plochy pro RL	2				
hluk, ruch, ztráta klidu	2	10	2	3	5
nepořádek, odpady		1	1		7
vandalismus		5			
výdaje obce					1
ekonomické úniky	1	3			1
zdražení (zboží, služby, nemovitosti)		10			2

Zdroj: Rozhovory s rezidenty zájmových obcí v roce 2009

Umístění RL v obci přesto velká část respondentů považuje za vhodné nebo jim nevadí (graf 8). Pozitivně hodnotí využití dlouho nevyužívaných nebo hospodářsky nevyužitelných

pozemků, vzdálenější polohu vůči komunikaci, která zaručuje klid, a dále lokalizaci a orientaci rekreačních objektů, které umožňují výhled do krajiny (tab. 8; blíže kap. 5.1). Na druhé straně však dodávají, že vzhledem ke stávající zástavbě a životu v obci jsou RL „separované“, „žijí vlastním životem“ (Rozhovory s rezidenty...2009). Takto respondenti charakterizují RL zvláště v obci Černý Důl, Vidochovo a Lipno n. Vltavou. Právě v poslední jmenované obci bylo zaznamenáno ostré oddělování rezidenční a rekreační (turistické) oblasti, respondenti volili výrazy jako „tady nahore“ (tzn. sídliště Lipno, pozn. autorky) vs. „tam dole“ (Landal Marina Lipno, Promenáda Lipno a okolí), „Staré“ vs. „Nové Lipno“, zaznělo i spojení „holandské ghetto“ (Rozhovory s rezidenty...2009). Ve všech třech obcích navíc mnozí respondenti uvádí, že do RL téměř vůbec nechodí, přestože jsou pro veřejnost (pěší) přístupné, pouze se „zvědavými“ známými na návštěvě. Protikladem všech zájmových RL jsou Bungalowpark Belvedere, které respondenti vůbec nevnímají jako samostatný celek, ale jako kompaktní součást zástavby části obce.

Graf 8 Hodnocení umístění rekreačních lokalit vzhledem ke stávající zástavbě rezidenty v zájmových obcích v roce 2009

Zdroj: Rozhovory s rezidenty zájmových obcí v roce 2009, vlastní výpočty

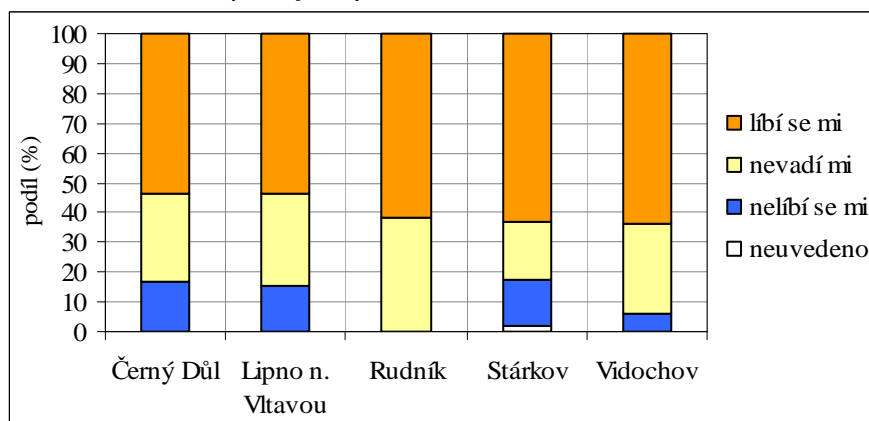
Separace je charakterizována jako kontakt mezi dvěma odlišnými skupinami, kdy si minorita zachovává svoji kulturní identitu a udržuje minimální nebo žádné vztahy s majoritou (Berry 1992 in Janská 2002, schéma 1). V aplikaci na řešenou problematiku to znamená, že rekreační RL (minorita) se separují od rezidentů (majority). Například majitelé rekreačních objektů v RL v obci Vidochovo neprojevují zájem o dění v obci nebo podílení se na řešení jejích problémů, podobně jak to popisuje Brabec (2009) u obyvatel gated communities. Rezidenti zájmových obcí však k těmto tendencím přispívají svým segregacním chováním. To se naštěstí nevyznačuje vyvoláváním tlaků, jaké uvádí Janská (2002) a Sýkora (2007), ale pouze pasivitou a akceptováním prostorového vyčleňování RL, které ovšem vedou ke stejnému výsledku – fragmentaci společnosti.

Faktorů, které přispívají k separaci RL, je několik, např. poloha, přístupnost a prostupnost lokality, její atraktivnost pro rezidenty, vztah rezident–rekreant aj. Jejich významnost se liší v každé obci. Podle Sýkory (2007) k prostorovému vymezování určité skupiny obyvatel dochází v důsledku jejich vlastních preferencí. Kadlecová (2009) spojuje prostorové vymezování apartmánových rekreačních domů se socioekonomickým statutem

majitelů bytů. V případě zájmových RL (turistické zóny v obci Lipno n. Vltavou) lze vzhledem k prvkům internacionalizace uvést vedle socioekonomických také sociokulturní faktory.

Fyzický vzhled rekreačních objektů v RL hodnotí kladně nebo neutrálně opět většina obyvatel ve všech obcích (graf 9). Vedle vzhledu oceňují také vnitřní vybavení rekreačních objektů, které někteří porovnávají s vlastním (méně kvalitním) bydlením. Kritici si všímají různých aspektů, nelíbí se jim jednotný vzhled rekreačních objektů (Villa Park Happy Hill, Green Valley Park Stárkov), velká barevnost (Landal Marina Lipno), vysoká hustota objektů (Villa Park Happy Hill, Arcadian Parc Stupná, Landal Marina Lipno), nepřirozené usazení objektů do terénu (Arcadian Parc Stupná, Villa Park Happy Hill) a absence zeleně. V případě rekreačního areálu Landal Marina Lipno mnozí respondenti na otázku reagují: „Už jsme si zvykli.“ (Rozhovory s rezidenty...2009).

Graf 9 Hodnocení fyzického vzhledu rekreačních objektů v rekreačních lokalitách rezidenty v zájmových obcích v roce 2009

Zdroj: Rozhovory s rezidenty zájmových obcí v roce 2009, vlastní výpočty

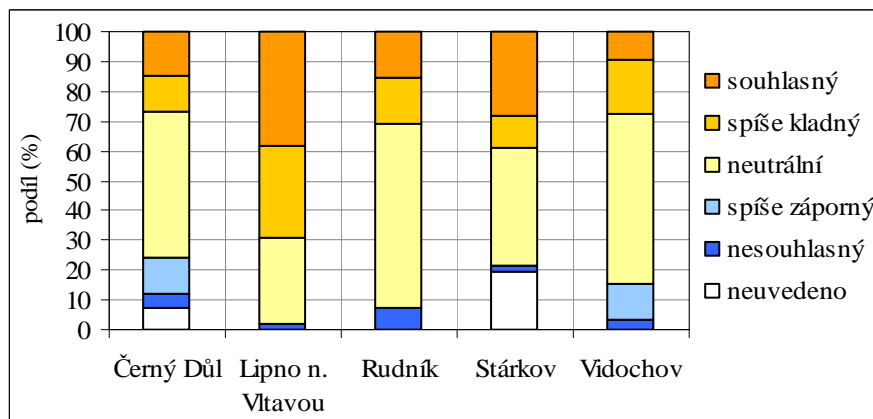
Na počátku výstavby RL naprostá většina dotazovaných dle svých slov zastávala neutrální až pozitivní postoje (graf 10). Představitelé obcí postoj místních obyvatel při jednání o realizaci projektů charakterizovali jako lhostejný (Nožičková 2007). Během šetření ovšem někteří respondenti uvedli, že o záměru až do zahájení výstavby nevěděli. Přesto řada z nich od existence RL na území obce očekávala nové impulsy rozvoje, zejména vznik pracovních příležitostí, zvýšení kvality a nabídky služeb, nebo naopak nevěděli, co očekávat (Rozhovory s rezidenty...2009).

Od vzniku RL do současnosti (2009) uběhlo přibližně 7–12 let (blíže tab. 6 v kap. 5). V tomto období se vyvíjel názor rezidentů v závislosti na zkušenostech, skutečných přínosech a také problémech souvisejících s výstavbou a provozem RL, příp. dalších efektů na rozvoj CR a rekreace v dotčených obcích. Negativní postoje se objevovaly v průběhu výstavby RL a to v souvislosti s provozem a stavem komunikací a také s minimem pracovních příležitostí pro místní zájemce přímo na stavbě (Nožičková 2007; Rozhovory s rezidenty...2009).

V současnosti podle představitelů obcí rezidenti opět projevují spíše lhostejnost a ostatní se dělí na zastávce nebo odpůrce, pouze v obci Vidochov převažují spíše negativní postoje (Nožičková 2007). Šetření mezi rezidenty ukazuje, že oproti stavu na počátku výstavby RL se ve všech obcích snížil podíl respondentů s neutrálním postojem a struktura názorů se více

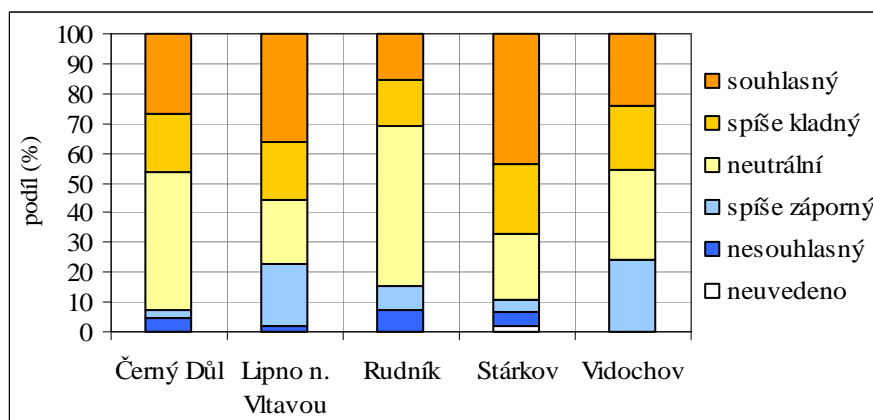
diverzifikovala (graf 11). S výjimkou obce Černý Důl se v ostatních zvýšil podíl nespokojených, současně také zůstal zachován nebo narostl podíl spokojených (graf 11).

Graf 10 Postoj rezidentů na počátku výstavby rekreačních lokalit v zájmových obcích

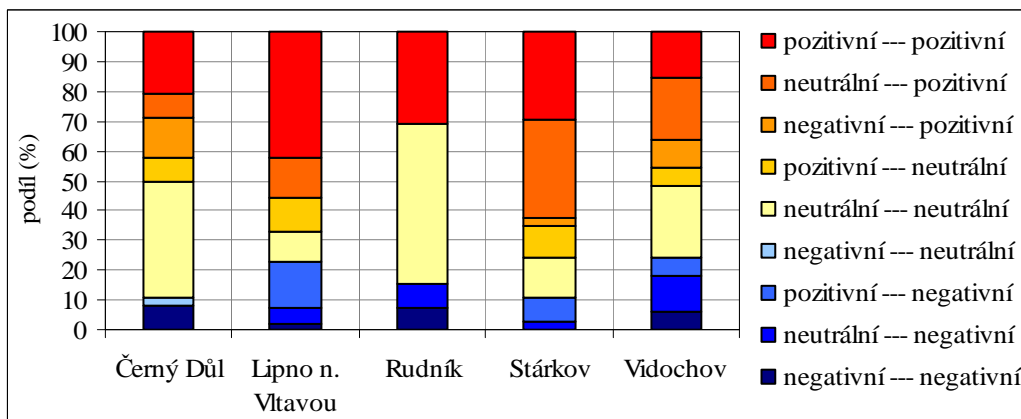
Zdroj: Rozhovory s rezidenty zájmových obcí v roce 2009, vlastní výpočty

Graf 11 Postoj rezidentů k existenci rekreačních lokalit v zájmových obcích v roce 2009

Zdroj: Rozhovory s rezidenty zájmových obcí v roce 2009, vlastní výpočty

Graf 12 Změna postoje rezidentů k rekreačním lokalitám od jejich výstavby do současnosti v zájmových obcích v roce 2009

Pozn. pozitivní = souhlasný + spíše kladný postoj
negativní = nesouhlasný + spíše záporný postoj

Zdroj: Rozhovory s rezidenty zájmových obcí v roce 2009, vlastní výpočty

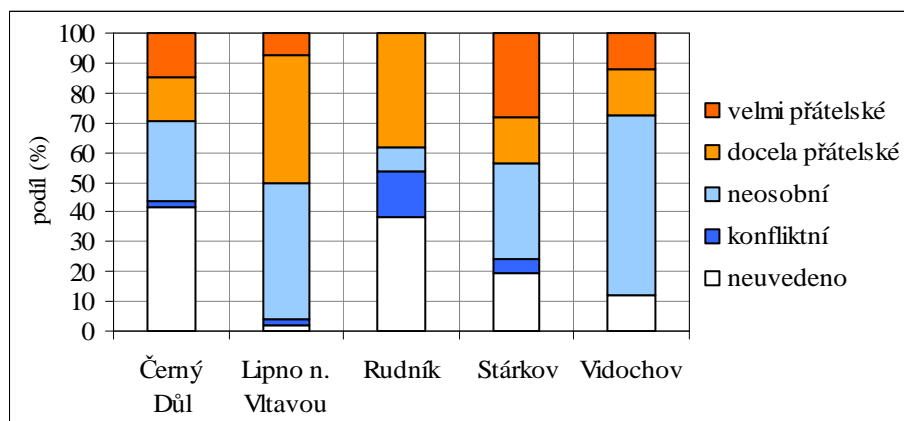
K největšímu nárůstu spíše záporných až nesouhlasných postojů došlo v obci Lipno n. Vltavou (graf 11). Respondenti jako důvod uvádí minimální přínos rekreačního areálu a dalších nových zařízení a služeb pro místní obyvatele. Ve všech zájmových obcích dotazovaní vyjadřují zklamání nad rozporem mezi sliby investorů a realitou a dodávají: „Očekávali jsme víc.“ (Rozhovory s rezidenty...2009).

Analýza změn postojů respondentů k RL je zachycena v grafu 12. Přibližně polovina respondentů v každé obci zastává stejné stanovisko jako na počátku výstavby RL. Své postoje nejvíce měnili ti, kteří původně měli neutrální názor (7–35 % všech respondentů v dané obci) (vlastní výpočty). Téměř všichni z nich v současnosti zastávají názor pozitivní (graf 12). U ostatních, pokud změnil svůj názor, došlo ke zmírnění nebo posílení pozitivního přístupu. K posílení negativních přístupů nejvíce došlo v obci Lipno n. Vltavou a Vidochoh.

Vztahy s majiteli/rekreanty (dále jen rekreanty) RL hodnotí převaha respondentů jako neosobní nebo se zdržují odpovědi, protože s nimi přichází do kontaktu velmi zřídka (graf 13, 14). Dle respondentů se rekreanti zdržují v RL a u infrastruktury CR a rekreace (Černý Důl, Lipno n. Vltavou) nebo vyjíždí mimo obec, nejčastěji je tedy rekreanti mívají v automobilu nebo se výjimečně potkávají v obchodě, stravovacích zařízeních či na procházce v obci (Rozhovory s rezidenty...2009). Jejich kontakt se tak zpravidla omezuje pouze na pozdravení. Vedle omezených příležitostí k setkávání a střídání rekreantů je další příčinou méně osobních vztahů jazyková bariéra mezi rezidenty a rekreanty (obr. 2 v kap. 2.2). Zejména v obci Vidochoh respondenti, stejně jako představitelé obce, nelibě nesou neustálou proměnu rekreantů, která brání stabilizaci RL, jejímu začlenění do místní, semknuté komunity, rozvoji tolerance a nových mezilidských (mezikulturních) vztahů mezi oběma skupinami a pravděpodobně i k odstranění nebo alespoň zmírnění dosavadních problémů (blíže kap. 5.1–4; obr. 2 v kap. 2.2).

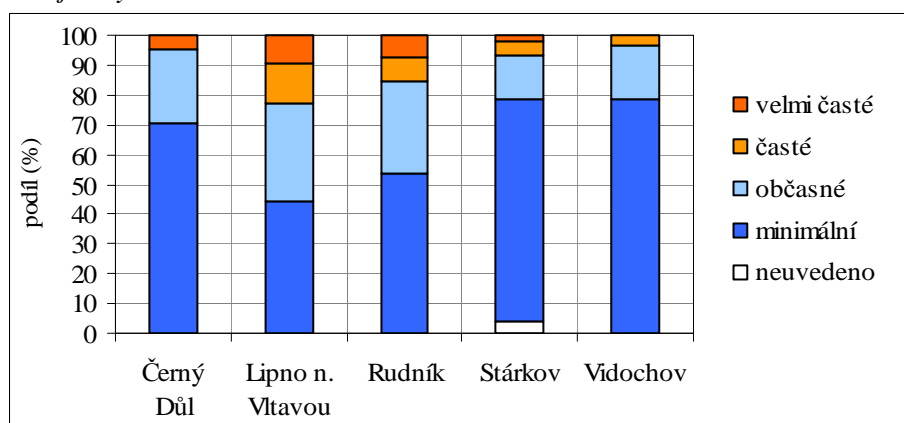
Na otázku, zda respondenti vnímají rozdíly v chování rekreantů podle země původu, mnozí reagují, že nezáleží na národnosti, ale na chování a respektování hostitelského prostředí a místních obyvatel (Rozhovory s rezidenty...2009). K podobným závěrům, že vztah rezident–rekreant ovlivňuje „typ, povaha a kultura chování“ než například počet a jiné charakteristiky turistů dospěla také Nováková (2004, s. 76). Ve všech zájmových obcích respondenti hodnotí nizozemské rekreanty ve srovnání s ostatními přesto méně pozitivně (graf 15). O Nizozemcích říkají, že jsou „přátelští“, ale také „hluční, nepořádní a nepřizpůsobiví“ (Rozhovory s rezidenty...2009). Jejich děti charakterizují jako „rozmazlené a nevychované“, což přičítají liberálnější výchově oproti českému prostředí (Rozhovory s rezidenty...2009). Vnímání kulturních rozdílů mezi dvěma skupinami a jejich srovnávání je příkladem vědomí vlastní kulturní (národní) identity a hodnot (Heřmanová, Chromý a kol. 2009). V rámci CR může konfrontace dvou odlišných kultur vést k akulturaci nebo posílení identity hostitelské komunity (Hall, Page 1999; Pásková 2008). V případě zájmových obcí lze evidovat projevy výhradně druhé uvedené varianty. Dále respondenti v souvislosti s přínosem nizozemských rekreantů pro místní podnikatele často citují přísloví: „Co Skot zahodí, Holanďan sebere.“, čímž vyjadřují jejich spornost.

Graf 13 Kvalita kontaktů rezidentů s majiteli/rekreanty rekreačních lokalit v zájmových obcích v roce 2009

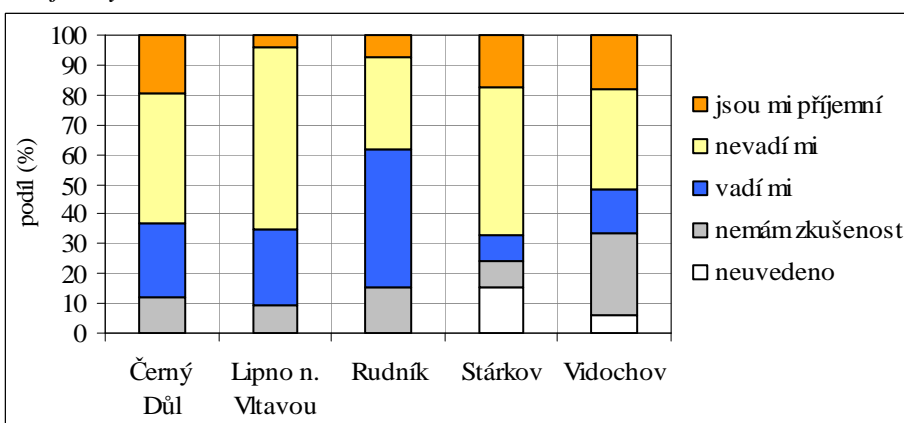
Zdroj: Rozhovory s rezidenty zájmových obcí v roce 2009, vlastní výpočty

Graf 14 Četnost kontaktů rezidentů s majiteli/rekreanty rekreačních lokalit v zájmových obcích v roce 2009

Zdroj: Rozhovory s rezidenty zájmových obcí v roce 2009, vlastní výpočty

Graf 15 Vnímání přítomnosti a chování nizozemských rekreantů rezidenty v zájmových obcích v roce 2009

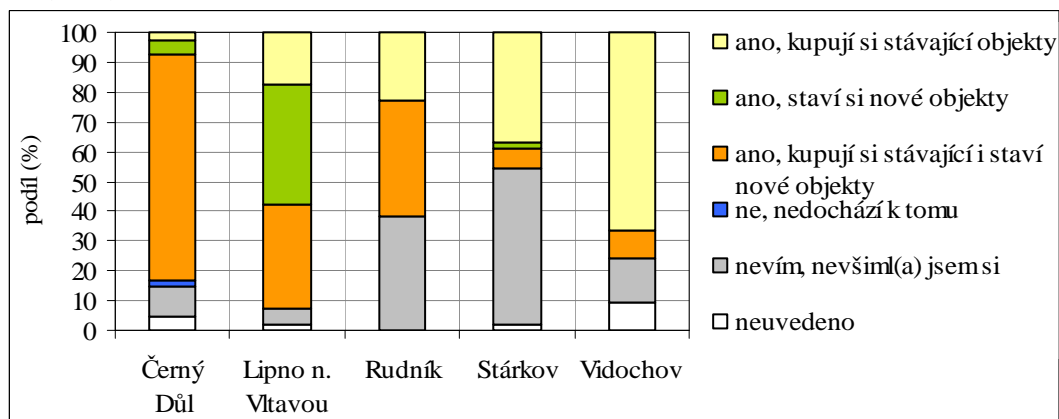

Zdroj: Rozhovory s rezidenty zájmových obcí v roce 2009, vlastní výpočty

Postoj rezidentů k vlastnictví individuálních nemovitostí cizinci v obci a okolí.

Změna devizového zákona v roce 2009 prakticky znemožnila monitorování poptávky cizinců po nemovitostech v zájmových obcích a okolí (blíže kap. 4). Proto byli osloveni alespoň rezidenti, zda tento jev ve svém okolí pozorují a v jaké formě (příloha 7).

Graf 16 Evidování poptávky cizinců po individuálních nemovitostech rezidenty v zájmových obcích a okolí v roce 2009

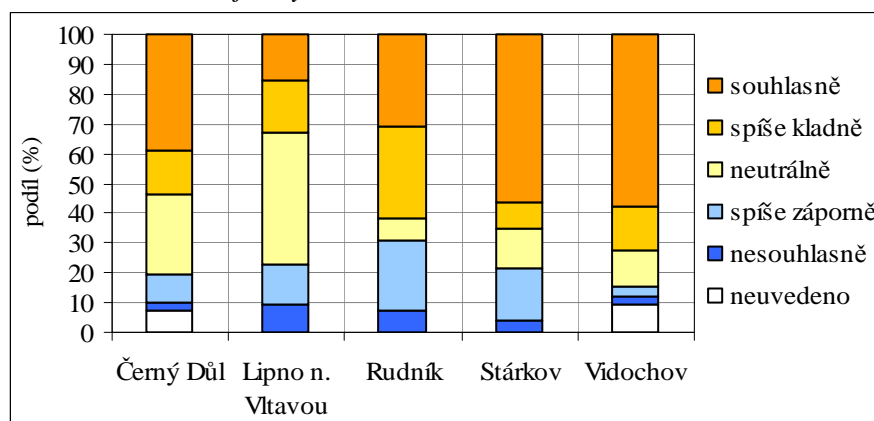
Zdroj: Rozhovory s rezidenty zájmových obcí v roce 2009, vlastní výpočty

Poptávku po individuálních nemovitostech zejména ze strany cizinců (zvláště Nizozemců) registrují ve všech obcích a okolí (graf 16). Podle mnohých respondentů však zájem oslabil nebo skončil (Rozhovory s rezidenty...2009). Ke koupi stávajících a současně k výstavbě nových objektů dle respondentů dochází v obci Černý Důl, Lipno n. Vltavou a Rudník (graf 16). Mezi obcemi jsou však rozdíly v poptávce podle typu nemovitosti vzhledem k lokálním podmínkám (charakter zástavby, územní plán). Zatímco v obci Černý Důl a Rudník je poptávka realizována koupí chalupy, rodinného domu a výstavbou (polo)roubených nebo zděných objektů, v obci Lipno n. Vltavou se soustředí na apartmánové rekreační byty (vlastní šetření). V obci Stárkov a Vidochov evidují zejména nabývání stávajících individuálních nemovitostí (graf 16). Respondenti a představitelé obce Stárkov upřesňují, že větší poptávka Nizozemců po nemovitostech je mimo jejich obec, v rámci Broumova (Rozhovory s představiteli obcí...2009; Rozhovory s rezidenty...2009). Také oslovený realitní makléř potvrzuje, že poptávka Nizozemců po individuálních nemovitostech se soustředí mimo lokality s potenciálním konkurenčním prostředím ubytovatelů (jejich krajanů) (Rozhovor s realitním makléřem...2009). Poptávku cizinců (Nizozemců) po nemovitostech a jejich vlastnictví v zájmových obcích a regionech potvrzují ve svých studiích také Vorel (2002, 2005) a Nasavrcká (2007). Vysoký podíl respondentů, kteří v některých obcích poptávku neevidují, zpravidla souvisí s koncentrací jevu do částí obcí, kde převažuje rekreační funkce nemovitostí a rezidenti tyto oblasti nenavštěvují (graf 16).

V souvislosti s tímto tématem respondenti dále upozorňují, že někteří z chalupářů, chatařů, event. trvale bydlících pronajímají svou nemovitost nizozemské klientele nebo ji prodali (Rozhovory s rezidenty...2009). Evidují tedy jevy spojené s transformací druhého bydlení, konkrétně komercializaci (Vágner, Fialová a kol. 2004).

Poptávku cizinců po individuálních nemovitostech v obcích a okolí vnímá většina respondentů kladně nebo neutrálně (graf 17). Dodávají, podobně jako v případě chování rekreatantů, že není rozhodující země nebo region původu potenciálního vlastníka nemovitosti (Rozhovory s rezidenty...2009). Oceňují opravu a údržbu původně mnohdy chátrajícího a nevyužívaného objektu a u nově postaveného dodržování lokálního/regionálního architektonického stylu (neplatí pro obec Lipno n. Vltavou) (Rozhovory s rezidenty...2009). Společně s odpůrci tohoto jevu by však raději uvítali rezidenty než rekreatanty a v lepším případě Čechy (Rozhovory s rezidenty...2009). Přesto přiznávají, že pokud se cizinci (Nizozemci) usadí, snaží se mluvit česky a zapojit se do místní komunity (Rozhovory s rezidenty...2009). Projevují tedy snahu o integraci do majoritní společnosti (Janská 2002). K těmto případům ovšem v zájmových obcích dochází výjimečně, protože většina individuálních nemovitostí vlastněných cizinci (Nizozemci) je využívána k rekreačním účelům (Rozhovory s rezidenty...2009).

Graf 17 Postoj rezidentů k poptávce cizinců po individuálních nemovitostech v zájmových obcích a okolí v roce 2009

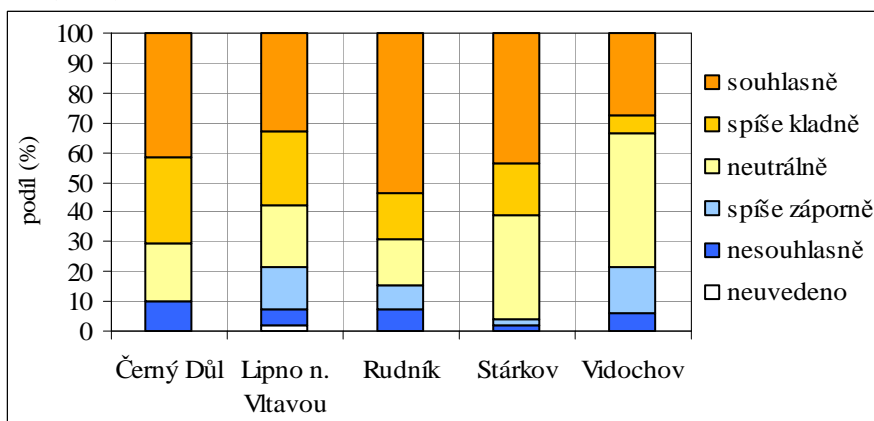

Zdroj: Rozhovory s rezidenty zájmových obcí v roce 2009, vlastní výpočty

Postoj rezidentů k rozvoji cestovního ruchu a rekreace. Postoj místních obyvatel vůči turistům, návštěvníkům, rekreatantům je obecně závislý na stupni a charakteru rozvoje CR a rekreace v dané destinaci (Pásková, Zelenka 2002; Staňková 2006). V zájmových obcích se CR a rekreace rozvíjí rozdílným tempem a nabývá různých forem, jak dokumentují kapitoly 5.1–4. Míru turistické iritace respondentů s upravenou škálou zachycuje graf 18 (blíže kap. 3.2).

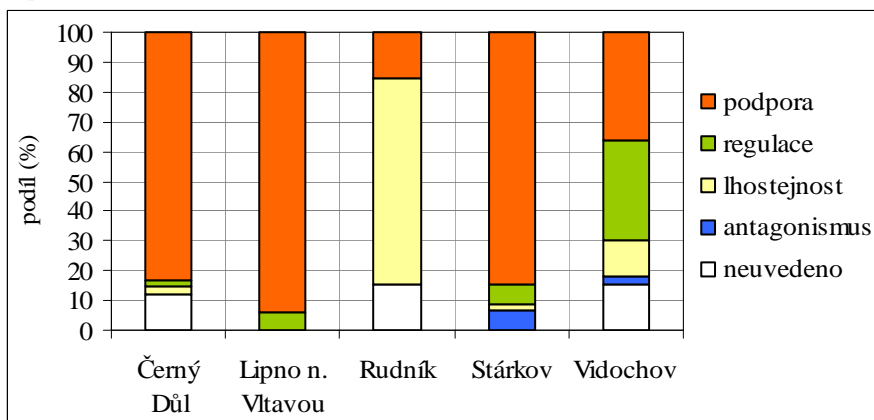
Ve všech obcích jsou nejvíce zastoupeni respondenti s kladným a souhlasným postojem k přítomnosti CR a rekreace na území obce (graf 18). Vysoké procento respondentů vyjadřujících neutrální stanovisko v obci Vidochov a Stárvkov ukazuje na minimální vnímání dopadů CR a rekreace, což lze vzhledem k existenci RL a jejich významnému podílu na ubytovací kapacitě považovat za pozitivní zjištění (graf 2 v kap. 5.1). Dalším faktorem, společným také pro obec Rudník, je nízká turistická aktivita v obcích (tab. 8 v kap. 5.1). V obci Černý Důl lze nízký podíl nesouhlasných postojů vysvětlit dosavadní koncentrací CR zatím pouze do jedné (zimní) turistické sezóny a zahájenou fází rozvoje destinace (graf 18; obr. 1 v kap. 2.1). Svou roli zajisté sehrála také realizace řízených rozhovorů mimo hlavní sezónu (kap. 3.2). V obci Lipno n. Vltavou je vzhledem k dynamice a masové formě rozvoje CR

Graf 18 Vnímání přítomnosti cestovního ruchu a rekreace rezidenty v zájmových obcích v roce 2009

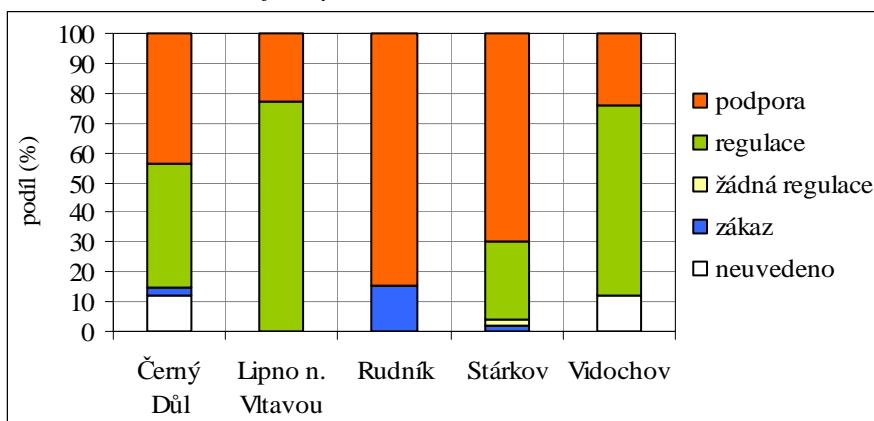
Zdroj: Rozhovory s rezidenty zájmových obcí v roce 2009, vlastní výpočty

Graf 19 Současný postoj obce k rozvoji cestovního ruchu a rekreace z pohledu rezidentů v zájmových obcích v roce 2009

Zdroj: Rozhovory s rezidenty zájmových obcí v roce 2009, vlastní výpočty

Graf 20 Názor rezidentů na postoj obce k dalšímu rozvoji cestovního ruchu a rekreace v zájmových obcích v roce 2009

Zdroj: Rozhovory s rezidenty zájmových obcí v roce 2009, vlastní výpočty

překvapující relativně nízké procento negativních postojů (graf 18). Jako možnou příčinu lze uvést rozvoj infrastruktury CR a rekreace mimo rezidenční oblasti a s tím související minimální kontakty rezidentů s turisty a návštěvníky destinace. Podle Kremsové (2004b, s. 91) „rezidenti

upřednostňují, když jsou turistické atrakce a zařízení koncentrované než rozptýlené po obci“. O to víc však mohou posuzovat rozdílný fyzický stav infrastruktury v rezidenční a turistické oblasti, což se potvrdilo i v obci Lipno n. Vltavou. Šetření ukazuje, že rezidenti této obce velmi intenzivně vnímají proces turistifikace sídla, internacionalizaci CR a dualizaci společnosti na ty, co profitují z CR, a ostatní (obr. 2 v kap. 2.2). Negativní dopady dosavadního rozvoje CR na sociokulturní dimenzi prostředí dokumentuje také citace: „Nizozemci se tu chovají, jako že jim to tady patří. Podívejte se, jak to vypadá tady (tzn. sídliště Lipno, pozn. autorky) a tam dole!“ (Rozhovory s rezidenty...2009). S realizací dalších záměrů v oblasti CR lze předpokládat růst turistické iritace a naplňování sociokulturní únosné kapacity této destinace (Pásková 2008). Popsané tendence v obci Lipno n. Vltavou také dokládají absenci komplexního destinačního managementu (blíže kap. 5.4).

Nejen v obci Lipno n. Vltavou, ale také v dalších zájmových obcích jsou respondenti přesvědčeni o dosavadním kladném přístupu vedení obce a úřadů k rozvoji CR a rekreace (graf 19). V odpovědích ohledně přístupu obce k dalšímu rozvoji CR a rekreace se v jejich odpovědích významně prosazují vedle další podpory také regulační mechanismy (graf 20). Podle respondentů by se obce měly také soustředit na potřeby rezidentů, tedy na rozvoj primární infrastruktury a společenského života (platí zejména pro obec Černý Důl a Lipno n. Vltavou) (Rozhovory s rezidenty...2009). Další neméně důležitou skutečností je nezájem většiny respondentů o práci v CR ve všech zájmových obcích (Černý Důl 88 %, Lipno n. Vltavou 98 %, Rudník 100 %, Stárkov 83 %, Vidochov 97 %), a to i za předpokladu odstranění bariér jako profesní kvalifikace, jazyková vybavenost, věk apod. (Rozhovory s rezidenty...2009; vlastní výpočty). Mnozí respondenti si uvědomují záporné aspekty práce v tomto odvětví, zmiňované v kapitole 5.3. Přestože řízené rozhovory pro potřeby této práce demonstrují postoje a názory relativně malé části populace obcí, odhalují možný rozpor v představě samosprávy a rezidentů o rozvoji obce. Potvrzuje se tak potřeba seznamovat se s názory místních obyvatel a s jejich ovlivněním CR (Fialová, Nováková 2004; Nováková 2004; Pásková 2008).

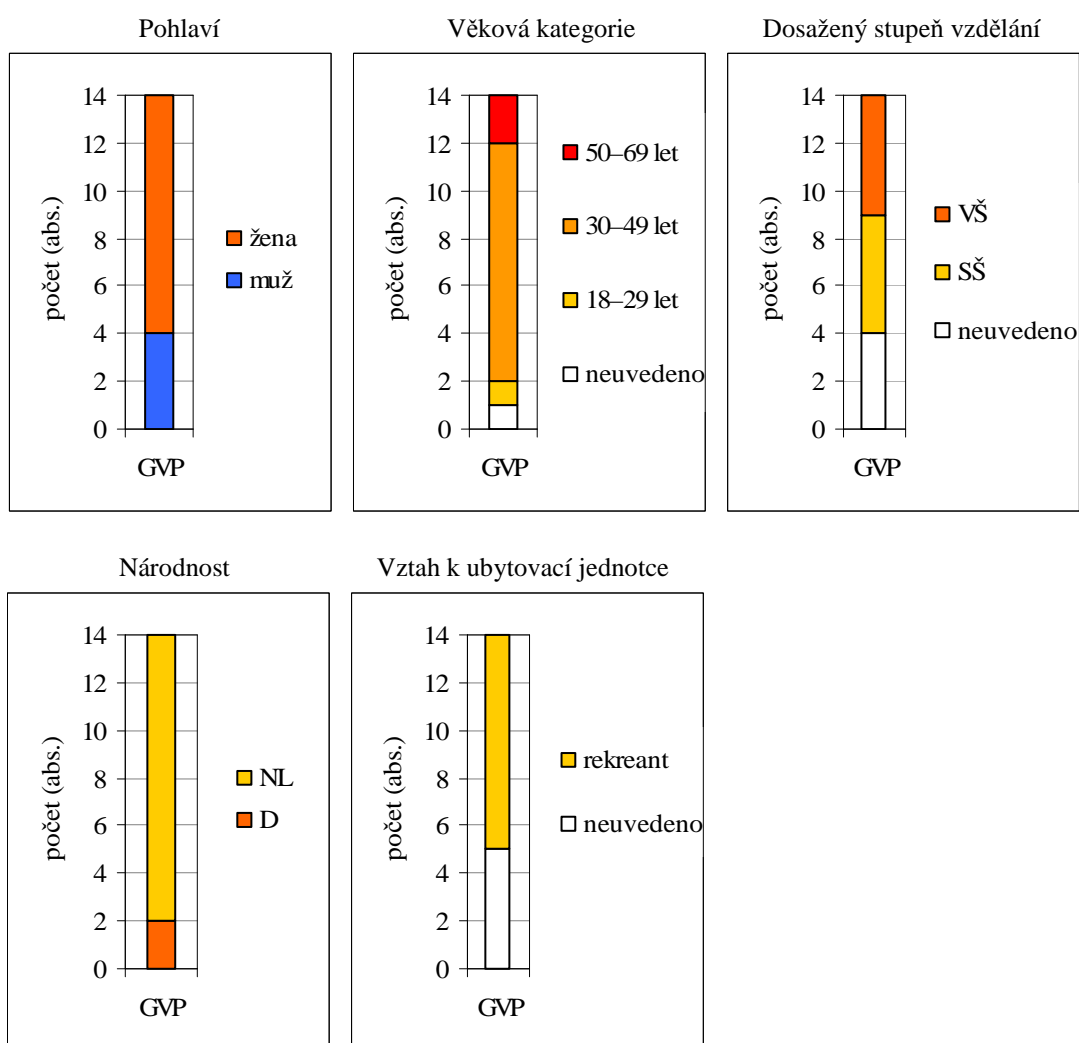
5.6 Psychologické dopady

Tato kapitola se snaží přiblížit profil rekreatantů zájmových RL, jejich chování v destinaci a okolí a také jejich hodnocení dotčených obcí a okolí, které dosavadní výzkumy neposkytly nebo je prezentovaly pouze zprostředkovaně (Bareš 2009; Nožičková 2007; Vorel 2004). Omezený vzorek respondentů vlastního dotazníkového šetření bohužel neumožňuje tuto pomyslnou mezeru dostatečně vyplnit, ani vyvozovat obecnější závěry pro rekreační areál Green Valley Park Stárkov, ve kterém bylo realizováno (kap. 3.2; příloha 5).

Proto jsou prezentovány alespoň výsledky z jmenované RL, podpořené vybranými výstupy z ankety provozovatelů (kap. 3.2; příloha 6). Zajímavé srovnání nabízí výsledky z dotazníkového šetření ze tří kempů, provozovaných nizozemskými majiteli, které jsou umístěny v příloze 26. Informace o rekreatantech z ostatních RL jsou čerpány z výzkumu prováděného v rámci bakalářské práce (Nožičková 2007) a doplněny o výstupy z dalších regionálně zaměřených prací (Benešová 2005; Frantál 2007; Nasavrcká 2007 aj.).

Profil rekreatantů. Ve vzorku respondentů rekreačního areálu jsou zastoupeni výhradně zahraniční turisté, nejvíce Nizozemci (graf 21). Jejich dominanci v národnostní struktuře rekreatantů potvrzují provozovatelé všech RL; mezi ostatními dále uvádí Němce, Belgičany, Dány, Čechy a v rekreačním areálu ve Stárkově také Poláky a Slováky (Nožičková 2007). Významné zastoupení nizozemských rekreatantů lze dávat do přímé souvislosti se zemí původu investorů a majitelů rekreačních objektů (ubytovacích jednotek), kterou je v naprosté většině případů Nizozemsko (blíže kap. 5.3). Rekreace Nizozemců v ubytovacích zařízeních zřizovaných krajany v Česku a v dalších destinacích je určitým specifikem tohoto národa, které přináší výhody pro rekreaty i provozovatele (Kerles 2007; Nožičková 2007).

Graf 21 Profil respondentů v rekreačním areálu Green Valley Park Stárkov v letech 2009–2010

Pozn. GVP = Green Valley Park Stárkov, NL = nizozemská, D = německá
Z důvodu nízkého počtu odevzdaných dotazníků jsou výsledky uvedeny pouze v absolutních hodnotách.

Zdroj: Dotazníkové šetření v rekreačním areálu Green Valley Park Stárkov v letech 2009–2010

Podle věkové kategorie převažují respondenti středního věku, středního a vysokoškolského vzdělání (graf 21). Více než polovina respondentů uvádí, že ve vztahu

k ubytovací jednotce jsou pouze rekreanty, nikoliv majiteli (graf 21). Podle provozovatelů si však někteří majitelé pořizovali ubytovací jednotku nejen za účelem investice do nemovitosti a v případě rekreačních areálů i garance příjmu z pronájmu, ale také pro vlastní rekreaci (Dotazníkové šetření mezi managery...2007). Způsob využívání objektů vykazuje prvky timesharingu, o kterém v Česku na příkladu apartmánových rekreačních bytů informuje Kadlecová (2006, 2009). Obdobný profil vykazují také respondenti vybraných kempů, více byla zastoupena pouze starší věková kategorie (příloha 26).

Aspekty pobytu. Většina respondentů se zdržela v rekreačním areálu jeden týden (graf 22). Výjimkou ovšem nejsou dvoutýdenní a delší pobyty zejména v letních měsících ve všech RL (Dotazníkové šetření mezi managery...2007; Rozhovory s managery...2009). Dvoutýdenní pobyty Nizozemců na Lipensku například potvrzuje Benešová (2005). Dlouhodobější pobyty přiznali také respondenti z kempů, kde k délce pravděpodobně přispívá také nižší cena za ubytování (příloha 26).

Velká část respondentů navštívila rekreační areál poprvé (graf 22). Mezi rekreanty jsou však i stálí klienti (nikoliv pouze majitelé ubytovacích jednotek), kteří navštěvují rekreační areál pravidelně (Rozhovory s managery...2009). Opakované pobyty uvádí také respondenti v kempech (příloha 26).

Během pobytu se respondenti nejvíce věnují sportovním aktivitám v kombinaci s odpočinkem v místě pobytu (graf 22). Dominanci těchto forem rekreace lze přičítat zimnímu období v době realizace dotazníkového šetření (kap. 3.2). V letních měsících je podle provozovatelů RL mezi rekreanty oblíbená také autoturistika a u starších osob pěší výlety (Rozhovory s managery...2009). Stejným způsobem tráví volný čas také rekreanti v ostatních RL (Dotazníkové šetření mezi managery...2007). Podle zjištění Frantála (2007) se zahraniční turisté v obci Lipno n. Vltavou nejčastěji věnují pěším výletům, cykloturistice, vodním sportům, výletům za kulturou a také večerní zábavě. Poslední jmenovaná aktivita sice nebyla v nabídce dotazníkové šetření této práce, ale i přes široké pojetí pojmu lze její výskyt uvažovat vedle obce Lipno n. Vltavou také v obci Černý Důl vzhledem k vybavenosti obou obcí zábavními zařízeními. V kempech rekreanti preferují pěší turistiku před sportovními aktivitami, což nespíš souvisí s vyšším podílem věkově starších respondentů (příloha 26). Charakter aktivit a jejich prostorové rozložení mezi rekreační lokality, území obcí a další destinace je důležité pro hodnocení vlivu rekreantů na životní a ekonomické prostředí (blíže kap. 5.1–3).

Hlavním zdrojem informací o rekreačním areálu byl internet, což také potvrzují výsledky z ankety areálu (graf 22, 23). Podle interních informací provozovatelů se jedná zejména o servery nabízející ubytování v Evropě a ve světě, na kterých prezentují svoji nabídku, a dále vlastní webové stránky²³ (Rozhovory s managery...2009). Internet je nejčastějším prostředkem k rezervaci ubytování. Překvapující je absence doporučení od rodiny, přátel nebo známých, jako je tomu v případě kempů nebo v jiných šetřeních (Benešová 2005; Frantál 2007, 2009; příloha 26).

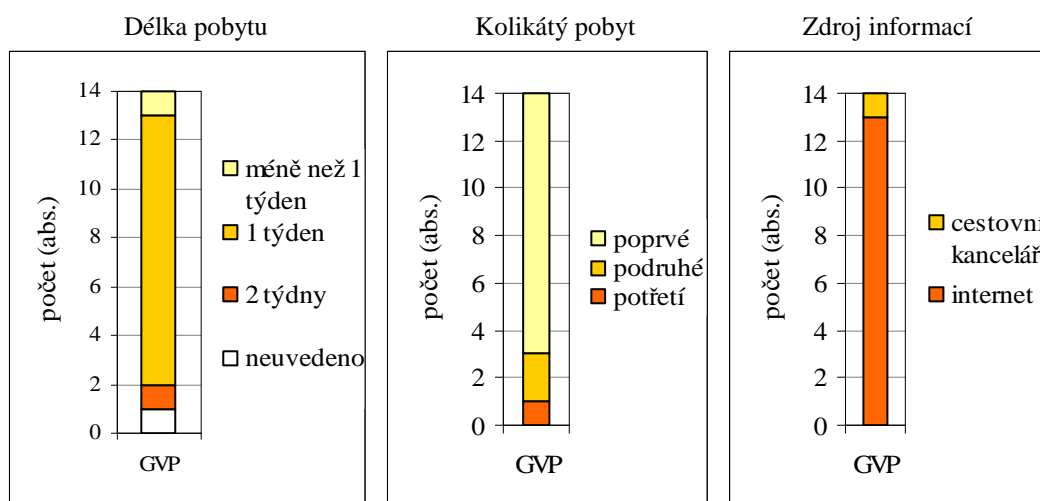
Dopravním prostředkem u všech respondentů je automobil (graf 22). Autobusem přijíždí do rekreačního areálu Green Valley Park Stárkov pouze účastníci organizovaných

²³ Např. Happy Home, Tropic Travel, Otium Vakanties, OQ Reizen, Ing Tours, České hory aj. (Dotazníkové šetření mezi managery...2007).

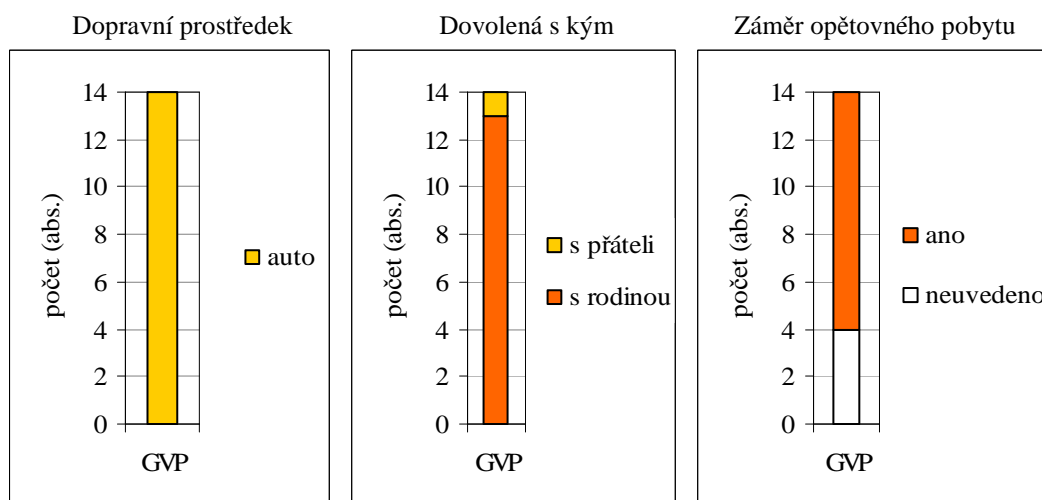
pobytových zájezdů, zpravidla důchodci, na jaře a na podzim (Rozhovory s managery...2009). Do ostatních RL se rekreaanti též dopravují výhradně automobilem, který dále využívají při cestách za atraktivitami CR a rekreace (vlastní šetření). Automobil pro Nizozemce představuje nejčastější způsob dopravy na dovolenou i na středně-dlouhých vzdálenostech (Nožičková 2007).

Většina respondentů tráví dovolenou s rodinou a menší část s přáteli (graf 22). Rekreační lokality nejčastěji navštěvují právě rodiny s malými a dospívajícími dětmi, starší páry

Graf 22 Výsledky dotazníkového šetření v rekreačním areálu Green Valley Park Stárkov v letech 2009–2010

Aktivity	
	četnost odpovědí
sport	10
pěší turistika	3
autoturistika	3
odpočinek v místě	4

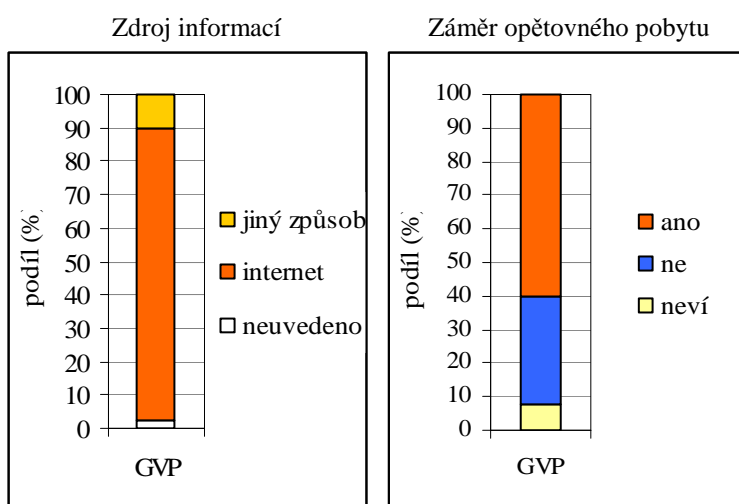
Pozn. GVP = Green Valley Park Stárkov
Z důvodu nízkého počtu odevzdaných dotazníků jsou výsledky uvedeny pouze v absolutních hodnotách.

Zdroj: Dotazníkové šetření v rekreačním areálu Green Valley Park Stárkov v letech 2009–2010

a výjimečně skupiny mladých lidí (Nožičková 2007). Stejně skupiny identifikovali Benešová (2005) a Frantál (2007) na Lipensku. Jejich zastoupení vykazují také kempy (příloha 26).

I přes omezený rozsah dat se ukazuje, že profily respondentů a způsob trávení pobytu se mezi jednotlivými typy ubytovacích zařízení (rekreační areál, rekreační vesnice, kemp) liší minimálně. To i přesto, že rozdíly mezi ubytovacími zařízeními jsou v řadě aspektů (vybavení ubytovací jednotky a celého zařízení, nabídka a kvalita služeb, cena za ubytování) i ve vybavenosti obcí infrastrukturou CR a rekreace evidentní. Na základě toho lze usuzovat, že hlavním diferencujícím faktorem nemusí nutně být pouze socioekonomický status rekreatantů, jak se domnívají někteří pozorovatelé (Feřtek 2004; Šálek, Vitvarová-Vránková 2007 aj.). Spíše než postavení ve společnosti se ve volbě destinace a typu ubytovacího zařízení mohou významněji uplatňovat měkké faktory jako životní styl, preference a nároky na rekreaci, ubytování, služby, atraktivitu CR atd. Z toho lze také vyvozovat segmentační typy rekreatantů v zájmových RL. Rekreatanty obou rekreačních vesnic a rekreačních areálů v obci Černý Důl a Stárkov lze charakterizovat jako „midcentriky“, zatímco v obci Lipno n. Vltavou spíše jako „alocentriky“ (Pásková 2008, s. 85). Jedná se však o hypotézy, které vyžadují rozsáhlejší výzkum.

Graf 23 Vybrané výsledky z ankety rekreačního areálu Green Valley Park Stárkov v roce 2009

Odpovědi na vybrané otázky

Co rekreatanti postrádali v rekreačním areálu?	četnost odpovědí	Proč si rekreatanti vybrali rekreační areál?	četnost odpovědí
určité vybavení ¹ RA	27	nabídka služeb, prezentace na internetu	21
parkování u RO	15	klid	18
jednotná cena za ubytování a služby	4	vhodnost RA pro děti	10
programy a zázemí pro děti	3	poloha RA, atraktivita v okolí	9
Co rekreatanti postrádali v okolí rekreačního areálu?		příroda	8
restaurace	10	cena	5
obchod s potravinami	6	vlastní zkušenost, doporučení známých	5

¹ bazén, pračka, vybavení rekreačního objektu, golf, RA = rekreační areál, RO = rekreační objekt

Pozn. GVP = Green Valley Park Stárkov

Zdroj: Anketa rekreačního areálu Green Valley Park Stárkov v roce 2009

Hodnocení destinace. Mezi důvody, proč si rekreační vybrali rekreační areál, nejvíce uvádí jeho nabídku, vhodnost pro děti a lokalizační faktory (graf 23). O tom, že osmihodinová cesta na dovolenou do Česka splnila jejich očekávání, vypovídá průměrné bodové hodnocení 8,6 na škále od 1 do 10 (Anketa...2009; vlastní výpočty). Kladně hodnotí také okolí destinace, což vyjadřuje průměrné hodnocení 8,5 (Anketa...2009; vlastní výpočty). Ve vlastním dotazníkovém šetření respondenti soustředili odpovědi na otázky ohledně hodnocení destinace bohužel pouze na vybavenost rekreačních objektů a areálu a poskytované služby (Dotazníkové šetření...2009–2010). Kritické poznámky vztahující se k rekreačnímu areálu jsou důležité zejména pro provozovatele (graf 23). Jsou však aspekty (parkování u rekreačních objektů, výstavba bazénu), které ve prospěch spokojenosti rekreačních z důvodu ochrany životního prostředí změnit nemohou, a tak nabízí alternativní řešení (Rozhovory s managery...2009). V obci rekreační nejvíce postrádají stravovací zařízení a obchod s širší nabídkou potravin (graf 23). Kritizují stav občanské vybavenosti podobně jako rezidenti (blíže kap. 5.5). Naopak na Lipensku projevují spokojenost s nabídkou a úrovní služeb všichni turisté (Frantál 2007). K výraznému zlepšení zde došlo za posledních necelých 10 let právě v souvislosti s cíleným rozvojem CR v destinaci (blíže kap. 5.1, 5.4). Frantál (2007, s. 52) však mezi respondenty zachytil také zahraničního turistu, který „kladl důraz na zachování identity a vznesl obavy před příliš velkým turistickým využitím oblasti“.

Celková spokojenost s pobytem se může projevit v záměru strávit v destinaci, resp. v rekreačním areálu, další dovolenou. Přestože se jedná o nezávazné vyjádření, většina respondentů uvádí, že uvažuje o opětovném pobytu (graf 22, 23). Mnozí z těch, kteří se vyjadřují negativně, svou odpověď zdůvodňují, že každé místo navštěvují vždy jen jednou (Anketa...2009).

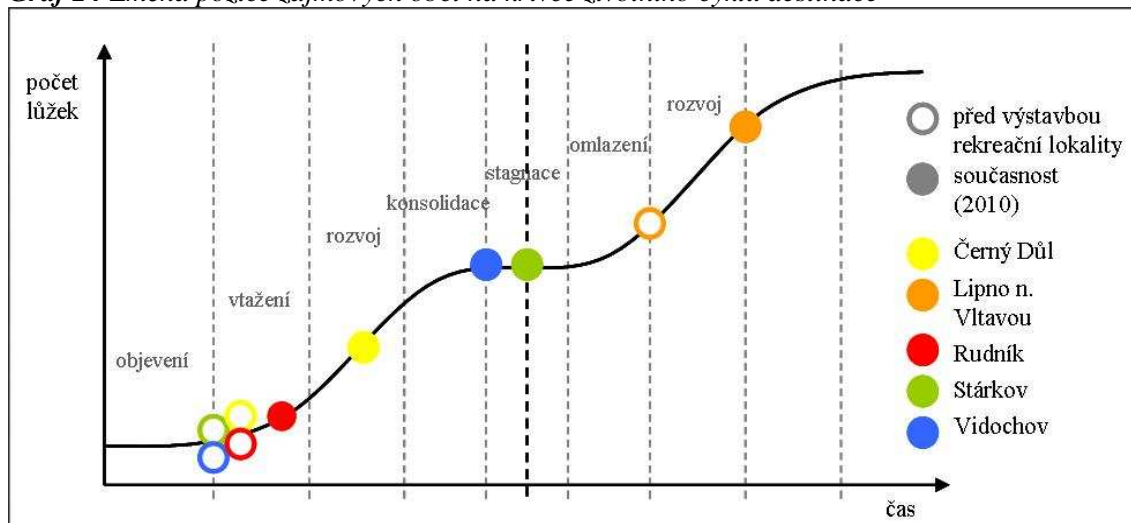
5.7 Aplikace životního cyklu destinace

Na základě analýzy dopadů vybraných zájmových RL na prostředí dotčených obcí a tendencí rozvoje CR a rekreace se nabízí umístění obcí na křivce životního cyklu destinace (graf 24). Současně je možné sledovat případný vývoj destinací od vzniku RL do současnosti a posouzení jejich role na tomto vývoji.

Každá ze zájmových obcí má specifický životní cyklus destinace, který se vyznačuje vlastní dynamikou, kvalitativním i kvantitativním charakterem změn. Před výstavbou zájmových RL se všechny obce nacházely v počátečních fázích životního cyklu destinace, přičemž obec Lipno n. Vltavou stála na počátku druhého vývojového cyklu (graf 24). První byl iniciován výstavbou vodní nádrže Lipno v 50. letech 20. století, vznik vodní plochy, využitelné k rekreačním účelům, poté vedl k rozvoji CR a rekreace v průběhu 2. poloviny 20. století (Nožičková 2009). Nejkritičtější fázi destinačního vývoje lze situovat do 90. let minulého století, kdy rozhodnutí a jednání institucí ovlivnily další směr vývoje této destinace ve fázi poststagnace (obr. 1 v kap. 2.1).

Určit současné umístění obcí na křivce životního cyklu destinace není snadné z důvodu odchylek od fází definovaných teorií, a proto také může být v některých případech diskutabilní. Odvíjí se to také od identifikace faktorů, charakteru procesů a změn vyvolaných v destinacích.

Graf 24 Změna pozice zájmových obcí na křivce životního cyklu destinace

Zdroj: vlastní šetření

Zájmové RL lze za takřka výhradní iniciátory rozvoje destinací považovat pouze v obci Vidochov a Stárkov. Umístění obce Vidochov na rozhraní fáze konsolidace a stagnace vychází z dokončení výstavby RL a zpomalování rozvoje druhého bydlení v obci v důsledku absence dalších vhodných individuálních nemovitostí, využitelných pro tuto formu rekreace (graf 24). Vzhledem k dominanci druhého bydlení nad jinými formami rekreace v této obci by bylo vhodnější sledovat její další vývoj v rámci životního cyklu druhého bydlení (Godbey, Bevins 1987). Obec Stárkov se nachází ve fázi stagnace zejména z důvodu dlouhotrvajícího přerušení výstavby rekreačního areálu a současnému období určité nejistoty ohledně dalšího vývoje (graf 24). Charakter fáze poststagnace se bude pravděpodobně odvíjet od realizace dalšího rozvoje rekreačního areálu a také revitalizace památkové zóny, které mohou přispět ke zvýšení atraktivity obce pro CR a oživení destinace.

V obci Černý Důl a Lipno n. Vltavou lze za prvotní impulzy změn označit postoje a jednání samosprávy vůči rozvoji CR a rekreace, které přilákaly investory a podnikatele v tomto odvětví. Zatímco zájmová RL v obci Černý Důl je spíše jedním z projevů rozvoje CR, v obci Lipno n. Vltavou se stala společně s podmínkami poskytovanými samosprávou motivačním (rozhodujícím) faktorem pro příchod řady českých a zvláště zahraničních investorů. Dalším významným aktérem, faktorem rozvoje destinace, je společnost Lipno Servis, která vytváří nabídku služeb a atraktivit CR. Obec Lipno n. Vltavou lze vzhledem k dynamice a charakteru změn v destinaci situovat na rozhraní fáze rozvoje a stagnace druhého cyklu (graf 24). Veškeré dosavadní tendence rozvoje této destinace vykazují znaky formování turistické pasti. Obec Černý Důl se nachází ve fázi rozvoje a její další vývoj bude záviset od realizace plánovaných projektů a zájmu uplatňovat principy udržitelného rozvoje (graf 24).

Obec Rudník zůstává ve fázi vtažení (graf 24). Dochází zde pouze k dílčím, kvalitativním změnám na individuální úrovni (podnikatelé v CR – zlepšování služeb a zařízení) a k posilování rekreační funkce některých částí obce. Role zájmové RL je vzhledem k její velikosti minimální.

ZÁVĚR

Cílem předložené diplomové práce bylo zachytit fenomén internacionalizace druhého bydlení v Česku na příkladu nizozemských investic v oblasti cestovního ruchu a rekreace se zaměřením na nové rekreační lokality a dopady jejich vzniku a provozu na dotčená území.

První část práce byla věnována okolnostem vzniku a rozvoje sledovaného jevu v Česku a dalším faktorům, které obecně mohou ovlivňovat rozhodnutí o investici do nemovitosti v zahraničí. Dále byly popsány formy investic do nemovitostí Nizozemců v Česku, z nichž zvláštní pozornost byla soustředěna na záměry výstavby nových rekreačních lokalit, jejich prostorové rozmístění a další charakteristiky. Nebyla opomenuta problematika způsobů nabývání nemovitostí cizinci v Česku, které za posledních přibližně 20 let zaznamenaly změny.

V druhé části byly podrobně analyzovány dopady vzniku a provozu vybraných rekreačních lokalit na geografické prostředí dotčených obcí a okolí. Vybráno bylo správní území 5 obcí (Černý Důl, Lipno n. Vltavou, Rudník, Stárkov a Vidochovo), ve kterých i přes problémy s datovou základnou byly posuzovány fyzické, ekologické, ekonomické, institucionální, sociokulturní a psychologické dopady zájmových rekreačních lokalit na dílčí dimenze a aktéry prostředí. V závěru byl sledován efekt rekreačních lokalit na rozvoj cestovního ruchu a rekreace v těchto obcích prostřednictvím změny jejich pozice na křivce životního cyklu destinace.

Během výzkumu byly kombinovány kvalitativní a kvantitativní metody. Byl realizován sběr a analýza sekundárních a primárních dat, která byla získávána prostřednictvím terénních šetření v zájmových obcích a rekreačních lokalitách, dále řízené rozhovory s představiteli obcí a úřadů, s managery/správci rekreačních lokalit a rezidenty a také dotazníkové šetření mezi hosty rekreační lokality.

Následují odpovědi na v úvodu stanovené výzkumné otázky.

1. K rozvoji internacionalizace druhého bydlení dochází v Česku až od 90. let 20. století. Za hlavní faktory přílivu přímých zahraničních investic do Česka lze označit změnu geopolitické a geoeconomické situace a charakter transformačních procesů v Česku. Významnou roli sehrála distribuce informací a image Česka v zahraničí.

V případě investic do nemovitostí byla rozhodující nabídka trhu s nemovitostmi. K pořízování rekreačních objektů pak přispělo environmentálně kvalitní prostředí, fyzickogeografické podmínky umožňující široké rekreační využití a také cena, nabídka a kvalita služeb. Rozhodování o investici do nemovitostí však ovlivňuje řada dalších faktorů, jejichž význam a uplatnění se mohou lišit podle zdrojové země i samotného investora. V práci proto byl prezentován model popisující proces rozhodování včetně působnosti možných faktorů.

Nizozemci patří mezi čtyři nejvýznamnější zahraniční investory do oblasti nemovitostí v Česku. Na jejich příkladě se ukazuje, že i změna dílčího faktoru může zásadně ovlivnit poptávku.

Další charakter vývoje internacionalizace druhého bydlení v Česku nelze s jistotou předpovídat. Bude se totiž odvíjet od dosavadních zkušeností zahraničních majitelů nemovitostí

a rekreatantů (turistů), od vývoje podmínek v Česku, na straně potenciálního investora a dalších těžko predikovatelných okolností.

2. Pro posouzení charakteru záměrů rekreačních lokalit nizozemských investorů byla sestavena databáze všech dohledatelných projektů v oblasti cestovního ruchu a rekreace, které byly plánovány, již existují nebo jsou uvažovány na území Česka. Sestavený přehled však nelze považovat za kompletní. Analýza 33 zmapovaných záměrů rekreačních lokalit ukázala, že projekty vykazují společné i odlišné znaky.

Společným aspektem je příprava projektů s ohledem na nizozemskou poptávku po nemovitostech a formách rekreace, a tudíž také nabídka zpravidla primárně na nizozemském trhu, a dále lokalizace záměrů na území Česka. Projekty rekreačních lokalit jsou umístovány do oblastí s vysokým rekreačním potenciálem, tedy do horských a podhorských oblastí a do blízkosti vodních ploch s možnostmi rekreačního využití v průběhu celého roku. Namísto významných turistických středisek jsou však lokalizovány do jejich zázemí, klidnějších obcí nebo jejich částí.

Odlišné aspekty záměrů rekreačních lokalit byly vyjádřeny prostřednictvím typologie. Rekreační lokality se liší podle velikosti lůžkové kapacity, charakteru objektů, vybavenosti infrastrukturou a službami cestovního ruchu a rekreace, způsobu realizace a lokalizace záměru vůči stávající zástavbě.

V souboru zmapovaných 17ti existujících rekreačních lokalit na území Česka převažují projekty s malou až středně velkou lůžkovou kapacitou, s individuálními objekty (tzn. rekreační vesnice) bez doplňkové infrastruktury a služeb, postavené na zelené louce v návaznosti na intravilán nebo umístěné v extravilánu.

3. Analýza dopadů vzniku a provozu vybraných rekreačních lokalit ukázala, že lze identifikovat jejich působnost na všechny dimenze geografického prostředí dotčených obcí. Obecně lze zaznamenat žádoucí i nežádoucí dopady, přičemž mnohé očekávané nebyly naplněny nebo pouze v omezené míře, a některé naopak nebyly vůbec uvažovány a předpokládány. Zatímco žádoucí dopady mají velmi selektivní charakter, nežádoucí postihují všechny dimenze prostředí obcí a více aktérů v území. Srovnávání rekreačních lokalit a podmínek v obcích potvrdilo, že „významnost“ dílčích dopadů závisí na velikosti, typu a poloze rekreační lokality, na vybavenosti obce primární a sekundární infrastrukturou a také na přístupu samosprávy k cestovnímu ruchu a rekreaci. Dopady se navíc neomezují pouze na území dotčené obce, ale postihují další destinace s ohledem na akční rádius a rekreační chování rekreatantů.

Fyzická dimenze prostředí obcí je zasažena nevhodným architektonickým a urbanistickým řešením rekreační lokality, které společně s její lokalizací a velikostí způsobuje narušení genia loci sídla a krajinného rázu. Výstavbou rekreační lokality dochází k nárůstu zastavěné plochy. Provoz a způsob využívání rekreační lokality vede ke zvýšenému zatížení území obce cestovním ruchem a rekreací a k posílení turisticko-rekreační funkce sídla (jeho části) a krajiny. Očekávané zlepšení vybavenosti obce službami a infrastrukturou cestovního ruchu a rekreace se dostavilo pouze v obci Lipno n. Vltavou, ve které ovšem byla rekreační lokalita součástí rozvojové strategie obce a impulsem pro příchod dalších investorů.

V ekologické dimenzi znamená výstavba nevratný zásah do přírodních ekosystémů. Úprava a údržba okolí rekreačních objektů vede k redukcí biodiverzity a homogenizaci bioty. S provozem dochází k navyšování spotřeby energií, vody a produkce odpadu, přičemž rekreatanti mohou vykazovat problematické spotřební chování. Rekreační aktivity rekreatantů posilují dosavadní tlaky cestovního ruchu a rekreace na přírodní prostředí obcí. Pozitivním aspektem výstavby rekreačních lokalit ve vztahu k životnímu prostředí je pouze zřízení ČOV.

Ekonomická dimenze nejlépe dokládá selektivnost, omezené naplnění původně očekávaných a také vůbec neuvažovaných dopadů rekreačních lokalit. Největší přínos představují rekreační lokality pro rozpočet obce, kam plynou příjmy z výběru příslušných poplatků, a pro podnikatele zejména v oblasti cestovního ruchu a rekreace. Přispívají tedy k dualizaci společnosti. Příjmy se ovšem vyznačují sezónností. Přímý efekt rekreačních lokalit na snížení nezaměstnanosti je vzhledem k nízkému počtu vytvořených pracovních míst minimální. O silnějším nepřímém pozitivním efektu na zaměstnanost lze hovořit pouze v obci Lipno n. Vltavou, nejistý je ovšem podíl rezidentů na pracovní síle v zařízeních a službách cestovního ruchu a rekreace. Způsob nabývání nemovitostí cizinci v Česku prostřednictvím obchodních společností vedl k proměně podnikatelského prostředí obcí, konkrétně k vyššímu zastoupení společností se zahraničním kapitálem. Od roku 2009, se změnou devizového zákona, už mohou občané Evropské unie nabývat nemovitosti v Česku jako fyzické osoby. Díky zahraničnímu vlastnictví pronajímaných ubytovacích jednotek však dochází k ekonomickým únikům do zahraničí.

Pro institucionální dimenzi znamená příchod zahraničního investora určitou konfrontaci s odlišnou podnikatelskou mentalitou a také názorů na uvažovaný záměr mezi aktéry v území (samospráva, ochránci přírody, rezidenti, investor, další podnikatelé). Samospráva musí řešit dílčí problémy související s výstavbou a provozem rekreační lokality (stav komunikací, automobilismus, hluk, odpady aj.). Při jejich řešení se jako klíčová ukazuje míra navázané spolupráce a komunikace s investorem od jeho příchodu do obce a také způsob vnitřní organizace rekreační lokality. Dosavadní zkušenosti s rekreačními lokalitami též ovlivňují další postoje institucí k jejich případnému rozvoji, ale i k rozvoji cestovního ruchu a rekreace obecně.

V sociokulturní dimenzi, reprezentované rezidenty (příp. chataři a chalupáři), se vznik a provoz rekreačních lokalit projevuje diferencovaně a také se vyvíjí v závislosti na aktuálních zkušenostech. Respondenti vyjadřují zklamání nad minimem splněných původně slibovaných a očekávaných přínosů rekreačních lokalit. Mezi změnami, které přináší užitek, nejčastěji jmenují příjem do rozpočtu obce, několik málo pracovních příležitostí a oživení obce (její části), mezi problémy pak automobilismus a ztrátu klidu. Přiznávají však nedostatečnou informovanost. S výjimkou obce Rudník rezidenti vnímají separaci rekreační lokality vůči zbytku obce. (Další postoje jsou shrnuty ve 4. odpovědi.)

Za hlavní problém, vyplývající z analýzy, lze označit prostorovou a sociokulturní izolovanost rekreačních lokalit od okolního, vnějšího prostředí. Ta je dána jejich vzájemnou polohou, kulturními a jazykovými odlišnostmi a způsobem využívání rekreační lokality (střídání rekreatantů). Rekreační lokality se vyznačují vlastním životem, těžko ovlivnitelným z vnějšího prostředí, zatímco to je jejich vnitřní organizací ovlivňováno relativně významně. Možná řešení, ale i bariéry integrace konkrétních rekreačních lokalit byly naznačeny v textu.

4. Postoje rezidentů k rekreační lokalitě se v čase vyvíjí – od převažujících neutrálních a pozitivních postojů na počátku výstavby, přes spíše negativní během výstavby, k stávajícímu rozdělení na kladné, neutrální a negativní. Se získanými zkušenostmi a odhalením skutečných přínosů a problémů souvisejících se vznikem a provozem rekreační lokality se snižuje zastoupení neutrálních postojů a struktura názorů se více diverzifikuje.

Fyzický vzhled rekreačních objektů a umístění rekreační lokality v zájmových obcích kladně a neutrálně hodnotí většina rezidentů, ovšem, jak bylo uvedeno výše, upozorňují na jejich separaci. Kontakty rezidentů s rekreanty jsou minimální vzhledem k jejich rekreačnímu chování, střídání a také jazykové bariéře, které brání navazování osobních vztahů. V chování rekreantů podle národnosti vnímají dílčí rozdíly, ale ty nevedou (až na výjimky) k vyhraněným názorům.

Postoje rezidentů k přítomnosti a rozvoji cestovního ruchu a rekreace v zájmových obcích jsou souhlasné, ovšem pouze ve spojení s uplatňováním regulačních mechanismů a s důrazem na uspokojování potřeb místních obyvatel.

Šetření mezi rezidenty tedy ukazuje, že sociokulturní dimenze zájmových obcí zatím není závažně poškozena existencí rekreační lokality a případným rozvojem cestovního ruchu a rekreace. V některých obcích (Lipno n. Vltavu, Černý Důl) se však objevují silně negativní postoje, které mohou s rozvojem destinací sflit.

5. Analyzované rekreační lokality jsou v provozu přibližně 7–12 let. Po tuto dobu lze uvnitř rekreačních lokalit evidovat určité kvalitativní i kvantitativní změny. Probíhala dostavba nebo výstavba dalších rekreačních objektů, přičemž stávající počet nemusí být v některých rekreačních lokalitách konečný. Zejména v rekreačních areálech docházelo ke zkvalitňování a rozšiřování služeb a také doplňování vybavenosti. V rekreačních vesnicích se čas projevuje pouze na fyzickém stavu objektů a stáří vegetace. Významnější změny v rekreačním chování hostů byly zaznamenány pouze v souvislosti s ekonomickou krizí, která se projevila úspornějším chováním během pobytu. Měnila se také přístupnost rekreačních lokalit pro veřejnost.

6. I přes určitý neúspěch s realizací dotazníkového šetření mezi hosty všech zájmových rekreačních lokalit, lze na základě získaných a dalších dostupných dat a informací uvést, že profil rekreantů a jejich způsob trávení pobytu vykazuje podobné znaky.

V národnostní struktuře hostů dominují Nizozemci a další cizinci. Rekreační lokality nejvíce navštěvují rodiny s dětmi a také starší páry. Většina rekreantů zde tráví minimálně týdenní pobyt. Věnují se zejména sportovním aktivitám, odpočinku a autoturistice. Hlavním zdrojem informací o rekreační lokalitě je podle provedeného dotazníkového šetření internet. K dopravě rekreanti využívají automobil, pouze v případě organizovaných pobytových zájezdů jezdí autobusem.

Vzhledem k rozdílným aspektům rekreačních lokalit a vybaveností obcí infrastrukturou cestovního ruchu a rekreace lze usuzovat, že hlavním diferencujícím faktorem mezi rekreanty je spíše životní styl, preference a nároky na rekreaci než socioekonomický status.

Předložená diplomová práce ukázala, že nově vznikající rekreační lokality nejsou v českém prostředí nevýznamným jevem. Přispívají k posilování turisticko-rekreačního využívání venkovských sídel a krajiny, tedy k transformaci jejich dosavadních funkcí. Stávají se nedílnou součástí fyzického a společenského prostředí a svými specifickými znaky mění jeho strukturu a vazby. Jejich přínosy a rizika se odvíjí od charakteru záměrů a také samotného prostředí. Posuzování záměrů nových rekreačních lokalit vyžaduje integrální přístup, který reflektuje zájmy a přínosy pro všechny dimenze a aktéry v území. Výsledná řešení nových rekreačních lokalit nesmí narušovat stávající hodnoty území, ale naopak přispívat k jejich obnově a k celkovému cílenému rozvoji území.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

Seznam použité literatury

- AGARWAL, S. (2002): Restructing Seaside Tourism: The Resort Lifecycle. *Annals of Tourism Research*, Vol. 29, No. 1, s. 25–55.
- ANDER, M. (2003): Rajchětov: Nepostavené rekreační město – Kauzy ekologického hnutí V. [online]. *Econnet*, 31. 10. 2003 [cit. únor 2010]. Dostupný na WWW: <<http://zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?x=152553>>.
- ARCHTEAM (1998): Územní plán obce Rudník 1 : 5 000.
- ATELIÉR 8000 (2004): Lipensko – dovolená bez stresu [online]. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <http://www.cassia.cz/slo/Files/Lipno_zuzene_final.pdf>.
- ATELIÉR 8000 (2008): Návrh územního plánu obce Lipno n. Vltavou 1 : 10 000.
- ATELIÉR T-PLAN (2007): Urbanistická studie – rekreačního prostoru Čistá – „Smrčina“. 2. etapa územní studie. Praha, 20 s.
- ATELIÉR URBIS (2007): Změna č. 1 územního plánu obce Černý Důl 1 : 5 000.
- ATEM, EIA SERVIS (2007): Koncepce ochrany přírody a krajiny Jihočeského kraje [online]. [listopad 2009]. Dostupný z WWW: <[http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=1437&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=1437&par[lang]=CS)>.
- BAREŠ, J. (2009): Výstavba holandských obytných prostorů v Čechách. Diplomová práce. Katedra urbanismu a územního plánování, Stavební fakulta, České vysoké učení technické v Praze, Praha, 92 s. + fotodokumentace + výkresová část.
- BARGEMAN, B. (1997): Dutch vacation decision making from an integrated theoretical perspective: An explorative study. *Journal of Vacation Marketing*, Vol. 3, No. 4, s. 327–340.
- BARKE, M. (2008): Second homes in the Spanish housing market: one market or two? *Journal of Housing and the Built Environment*, 23, s. 277–295.
- BARTOLOMOVÁ, P. (2009): Projevy turistické urbanizace: případová studie obce Čeladná. Diplomová práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 99 s.
- BARTOŠ, M., KUŠOVÁ, D. (2005): „Amenitní“ migrace jako specifická forma globální migrace obyvatel a její vliv na kvalitu života. *Životné prostredie*, Vol. 39, No. 6, Ústav krajinnej ekológie SAV, Bratislava, s. 315–318.
- BAŘINA, M., TUČEK, K. a kol. (2007): Novopacko: Východní brána geoparku Český ráj. *RK TISK Jičín, Jičín*, 111 s.
- BENEŠOVÁ, K. (2005): Cestovní ruchu a rekreace v oblasti Lipenska. Diplomová práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 106 s.
- BIČÍK, I. a kol. (2001a): Druhé bydlení v Česku. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 167 s.
- BIČÍK, I. a kol. (2001b): Školní atlas dnešního světa. Nakladatelství Terra, Praha, 179 s.
- BIEGER, T., BERITELLI, P. WEINERT, R. (2007): Understanding second home owners who do not rent: Insights on the proprietors of self-catered accommodation. *Hospitality Management*, 26, s. 263–276.
- BLAŽEK, J. (2008): Systém financování místní správy v ČR jako rámec pro lokální a regionální rozvoj. Prezentace. Lokální a regionální rozvoj II. KSGRR PřF UK v Praze, Praha.
- BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. (2002): Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace. Karolinum, Praha, 187 s.
- BRABEC, T. (2009): Gated communities: residenční separace a privatizace veřejného prostoru v Česku. Diplomová práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 100 s.
- BUCKLEY, R. C., PICKERING C. M., WARNKEN, J. (2000): Environmental management for Alpine tourism and resorts in Australia. In: Godde, P., Price, M. F., Zimmermann, F. M. (eds.): *Tourism and development in mountain regions*. CABI Publishing, Wallingford, s. 27–45.
- BURIAN, M., GRYNDLEROVÁ, K. (2009): Hodnocení udržitelnosti ve službách cestovního ruchu. In: Zelenka, J., Mls, K. (eds.): *Dobrá praxe v udržitelnosti cestovního ruchu*.

- Recenzovaný sborník 1. ročníku konference s mezinárodní účastí, Hradec Králové 10.–11. 9. 2009. Gaudeamus, Hradec Králové, s. 128–137.
- BUTLER, R. W. (2006a): *The Tourism Area Life Cycle: Application and Modification*. Vol. 1., Channel View Publications, Clevedon, Buffalo, 385 s.
- BUTLER, R. W. (2006b): *Foundation of the TALC*. In: Butler, R. W. (ed.): *The Tourism Area Life Cycle: Application and Modification*. Vol. 1., Channel View Publications, Clevedon, Buffalo, s. 1–12.
- CASADO-DIAZ, M. A. (2004): *Second Homes in Spain*. In: Hall, C. M., Müller, D. K. (eds.): *Tourism, mobility and second homes: Between Elite Landscape and Common ground*. Channel view publications, Clevedon, s. 215–232.
- CENIA (2007): *Životní prostředí – prostředí pro život? Česká republika 2007* [online]. [listopad 2009]. Dostupný z WWW: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFNFWUOS/\\$FILE/publikace_net.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFNFWUOS/$FILE/publikace_net.pdf)>.
- CENIA (2008): *Stav životního prostředí v jednotlivých krajích České republiky*. Soubor 15 publikací. Ministerstvo životního prostředí ČR, Praha.
- CEP (2004): *Rozvojový plán Novopacka. Analytická a strategická část*. Hradec Králové, 86 + 62 s.
- CEP (2007): *Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2006–2015* [online]. [cit. únor 2010]. Dostupný z WWW: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/SRK_2006-2015_31_1_07.pdf>.
- Cestovní ruch, regionální rozvoj a školství (2004). *Recenzovaný sborník referátů ze 9. mezinárodní konference, Tábor 19.–20. května 2004*. Jihočeská univerzita, České Budějovice, 204 s.
- CÍLEK, V. (2005): *Krajiny vnitřní a vnější: Texty o paměti krajiny, smysluplném bobrovi, areálu jablkového štrúdlu a také o tom, proč lezeme na rozhlednu*. Dokořán, Praha, 268 s.
- CLARKE, J. (1997): *A Framework of Approaches to Sustainable Tourism*. In: Page, S., Connell, J. (2008): *Sustainable tourism. Vol. I, Evolution and context of sustainable tourism*. Routledge, London, s. 334–345.
- COPPOCK, J. T., DUFFIELD, B.S. (1975): *Recreation in the Countryside: A Spatial Analysis*. Macmillan, London, 262 s.
- ČT24: (2008): *Lipenské horské středisko totálně mění podobu* [online]. ČT24.cz, 30. 8. 2008. [cit. únor 2010]. Dostupný z WWW: <<http://beta.ct24.cz:8001/regionalni/23798-lipenske-horske-stredisko-totalne-meni-podobu/>>.
- ČTK (2009): *Krize snížila počet zahraničních turistů i jejich výdaje* [online]. Finanční noviny, 28. 9. 2009. [cit. únor 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.financninoviny.cz/zpravy/krize-snizila-pocet-zahranicnich-turistu-i-jejich-vydaje/399863>>.
- DAŠEK, P. (2009): *Krize dopadla i na české chalupáře*. E15, příloha *Rezidenční bydlení*, 30. 6. 2009, s. X–XIII.
- DAVID, P., SOUKUP, V. a kol. (1994): *Teplicko-adršpašské skály a Broumovsko. Průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku*, sv. 4. S & D, Praha, 132 s.
- DAVID, P., SOUKUP, V. a kol. (1996a): *Český ráj – Jičínsko. Průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku*, sv. 10. S & D, Praha, 160 s.
- DAVID, P., SOUKUP, V. a kol. (1996b): *Krkonoše – východ. Průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku*, sv. 12. S & D, Praha, 120 s.
- DAVID, P., SOUKUP, V. a kol. (2003): *Podkrkonoší. Průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku*, sv. 38. S & D, Praha, 174 s.
- DISMAN, M. (2006): *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Karolinum, Praha, 374 s.
- DOSTÁL, P. (1998): *Early post-communist transformation in twenty-five states: democratization, economic liberalization and slump*. In: *Proceedings Conference Transformation processes in Eastern Europe*. NWO, Den Haag, s. 29–49.
- ECO-ENVI-CONSULT (2005): *Úprava parkovacích ploch s letním využitím pro česko-polskou hranici – Černý Důl. Oznámení o hodnocení vlivů na životní prostředí dle přílohy č. 3 zákona č. 100/01 Sb. ve znění zákona č. 93/2004 Sb.* [online]. [cit. listopad 2009]. Dostupný z WWW: <http://tomcat.cenia.cz/eia/detail.jsp?view=eia_cr&id=HKK133>.

- EIA SERVIS (2004): Modernizace sportovního areálu Lipno nad Vltavou: Oznámení záměru podle přílohy č. 3 zákona č. 100/2001 Sb. ve znění zákona č. 93/2004 Sb. [online]. [cit. duben 2009]. Dostupný z WWW: <http://tomcat.cenia.cz/eia/detail.jsp?view=eia_cr&id=JHC078>.
- EIA SERVIS (2006): Náhrada lanové dráhy Lipno–Kramolín: Oznámení záměru podle přílohy č. 3 zákona č. 100/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů [online]. [cit. duben 2009]. Dostupný z WWW: <http://tomcat.cenia.cz/eia/detail.jsp?view=eia_cr&id=JHC196>.
- FATKOVÁ, J. (2007): Jihočeská centrála cestovního ruchu a destinační management kraje. COT business, č. 5, C.O.T. media s.r.o., Praha, s. 45.
- FEJFAROVÁ, M. (1977): Čtvrt století budování obce Černý Důl (1945–1971). Diplomová práce. Katedra historie, Pedagogická fakulta, Univerzita Hradec Králové, Hradec Králové, 88 s.
- FELLEGIOVÁ, E., MUSIL, M. (2008): Řídíme turistickou destinaci: Víme jak? COT business, č. 9, C.O.T. media s.r.o., Praha, s. 20–21.
- FELLEGIOVÁ, E., MUSIL, M. (2009): Lokální organizace destinačního managementu. COT business, č. 1, C.O.T. media s.r.o., Praha, s. 46.
- FEŘTEK, T. (2004): Holanďané před branami [online]. Reflex, č. 27. [cit. leden 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.reflex.cz/Clanek16735.html>>.
- FIALOVÁ, D. (2000): Transformace druhého bydlení: v zázemí Prahy. Disertační práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 130 s.
- FIALOVÁ, D. (2009): Hledisko času při výzkumu rekreačního prostoru. Acta Geographica Universitatis Comenianae, No. 53, s. 105–112.
- FIALOVÁ, D., NOVÁKOVÁ, E. (2004): Residents' Perception of tourism impacts. In: Cestovní ruch, regionální rozvoj a školství. Recenzovaný sborník referátů ze 9. mezinárodní konference, Tábor 19.–20. května 2004. Jihočeská univerzita, České Budějovice, s. 41–43.
- FLOUSEK, J. (2008): Černý Důl – Čistá (plánované golfové hřiště): inventarizační průzkum obratlovců. Správa KRNAP.
- FRANTÁL, L. (2007): Rekreační využití vodních ploch v Česku se zaměřením na přehradní nádrže Lipno a Máchovo jezero. Bakalářská práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 70 s.
- FRANTÁL, L. (2009): Rekreační využití vodních nádrží v Česku se zaměřením na Lipno, Máchovo jezero, Seč a Nové Mlýny. Diplomová práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 127 s.
- GALLEN, N., TEWDWR-JONES, M. (2000): Rural Second Homes in Europe: Examining housing supply and planning control. Ashgate, Aldershot, 166 s.
- GARTNER, W. C., LIME, D. W. (2000): Trends in outdoor recreation, leisure and tourism. CAB International, Oxon, 458 s.
- GELNÁ, T. (2006): Tematické parky: využití v cestovním ruchu, dopady na rozvoj území. Bakalářská práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 77 s.
- GELNÁ, T. (2009): Trávení volného času v zábavních komplexech: dopady na cestovní ruch a regionální rozvoj (na příkladu Německa). Diplomová práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 132 s.
- GLORIOSO, R. (2000): Amenity migration in the Šumava bioregion, Czech Republic: Implications for ecological integrity. In: Godde, P. M., Price, M. F., Zimmermann, F. M. (eds.): Tourism and development in mountain regions. CABI Publishing, Wallingford, s. 275–295.
- GODBEY, G., BEVINS, M. I. (1987): The Life Cycle of Second Home Ownership: A Case Study. Journal of Travel Research, Vol. 25, No. 18. s. 18–22.
- GODDE, P. M., PRICE, M. F., ZIMMERMANN, F. M. (2000): Tourism and development in mountain regions. CABI Publishing, Wallingford, 338 s.
- GRYGERA, F. (2007): Postavte si novou roubenku. MF Dnes, příloha Bydlení, 12. 9. 2007, s. C7.
- HÁKOVÁ, A. (2009): Rekreační prostor Čistá – „Smrčina“. Oznámení záměru Zákon č. 100/2001 Sb. o posuzování vlivů na životní prostředí ve znění pozdějších předpisů.

- [online]. [cit. listopad 2009]. Dostupný z WWW: <http://tomcat.cenia.cz/eia/detail.jsp?view=eia_cr&id=HKK497>.
- HALL, C. M., MÜLLER, D. K. (2004): *Tourism, mobility and second homes: Between Elite Landscape and Common ground*. Channel view publications, Clevedon, 304 s.
- HALL, C. M., PAGE, S. J. (1999): *The Geography of Tourism and Recreation: Environment, Place and Space*. Routledge, London, 309 s.
- HARANČIK, J. (2008): Čistá: botanický inventarizační průzkum v místě plánovaného golfového hřiště. Správa KRNAP.
- HAVELKOVÁ, S. (2009): Zákaz výstavby nových sídelních útvarů. *Ochrana přírody*, r. 64, č. 2, str. 10–11.
- HAYWOOD, K. M. (2006): Evolution of Tourism Areas and the Tourism Industry. In: Butler, R. W. (ed.): *The Tourism Area Life Cycle: Application and Modification*. Vol. 1. Channel View Publications, Clevedon, Buffalo, s. 51–69.
- HENDL, J. (2008): *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. Portál, Praha, 408 s.
- HEŘMANOVÁ, E., CHROMÝ, P. a kol. (2009): *Kulturní regiony a geografie kultury*. ASPI, a. s., Praha, 348 s.
- HESKOVÁ, M., TICHÁ, L. (2004): Destination management in condition of microregions in the CR. In: *Cestovní ruch, regionální rozvoj a školství. Recenzovaný sborník referátů ze 9. mezinárodní konference, Tábor 19.–20. května 2004*. Jihočeská univerzita, České Budějovice, s. 48–51.
- HOBSON, W. (2002): A research report on private residence clubs: a new concept for second home ownership. *Hospitality Management*, 21, s. 285–300.
- HOLEŠINSKÁ, A. (2007): *Destinační management aneb Jak řídit turistickou destinaci*. Ekonomicko-správní fakulta, Masarykova univerzita, Brno, 90 s.
- HOLÝ, J. (1993): *Podmínky pro rekreaci a cestovní ruch v okrese Jičín*. Diplomová práce. Katedra kartografie, regionální geografie a oborové didaktiky PřF UK v Praze, Praha, 78 s.
- HOUDEK, M. (2007): Cizinci skupují lázeňské byty [online]. *iDnes.cz*, 12. 10. 2007. [cit. únor 2010]. Dostupný z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/cizinci-skupuji-lazenske-byty-deh-ekonomika.asp?c=A071012_837375_ekonomika_vem>.
- HUNTER, C., GREEN, H. (1995): *The Environmental Impacts of Tourism*. In: Page, S., Connell, J. (2008): *Sustainable tourism*. Vol. II, *The Impacts of Tourism*. Routledge, London, s. 33–72.
- HYVNAR, V. a kol. (2009): *Limity využití území: Praktická příručka* [online]. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2591>>.
- CHALOUPKOVÁ, M. (2009): Dvouciferný propad zahraničních turistů v prvním čtvrtletí roku 2009. *COT business*, č. 6, C.O.T. media s.r.o., s. 91.
- CHROMÝ, P. (2007): *Vývoj příjezdového cestovního ruchu v Česku se zaměřením na kraj Vysočina*. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 125 s.
- iDNES (2000): Holanďané chtějí být v Krkonoších celý rok [online]. *iDnes.cz*, 19. 9. 2000. [cit. leden 2010]. Dostupný z WWW: <http://cestovani.idnes.cz/holandane-chteji-byt-v-krkonosich-cely-rok-fj1-igcechy.asp?c=A000918101914igcechy_ch>.
- iDNES (2008): Změní miliarda z Holandska poklidnou Pec pod Sněžkou v supermoderní město? [online]. *iDnes.cz*, 16. 4. 2008. [cit. leden 2010]. Dostupný z WWW: <http://cestovani.idnes.cz/zmeni-miliarda-z-holandska-poklidnou-pec-pod-snezkou-v-supermoderni-mesto-1t4-igcechy.asp?c=A080416_164721_igcechy_tom>.
- iHNED (2003): Na březích Lipna se setkávají dva světy [online]. *iHNed.cz*, 11. 12. 2003. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-13741650-na-brezich-lipna-se-setkavaji-dva-svety>>.
- IKP CONSULTING ENGINEERS, JIHOČESKÝ KRAJ (2008): *Lehká kolejová doprava v Pošumaví: Šumavské elektrické dráhy* [online]. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.caovd.cz/DATA/SED.pdf>>.
- IUCN (1991): *Caring for the Earth: A Strategy for Sustainable Living*. Gland (Switzerland) : International Union for Conservation of Nature and Natural Resources. Dostupný z WWW: <<http://coombs.anu.edu.au/~vern/caring/caring.html>>.

- JAKEŠOVÁ, D. (2008): Na návštěvě: Nizozemci si postavili na Lipně luxusní vesničku [online]. iDnes.cz, 5. 6. 2008. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <http://bydleni.idnes.cz/na-navsteve-nizozemci-si-postavili-na-lipne-luxusni-vesnicku-p6d-dum_osobnosti.asp?c=A080603_153351_architektura_web>.
- JANSKÁ, E. (2002): Adaptace cizinců v Česku. Disertační práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 118 s.
- JERÁBEK, M., DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. (2004): České pohraničí – bariéra nebo prostor zprostředkování? Academia, Praha, 296 s.
- KADLECOVÁ, V. (2006): Nové trendy v druhém bydlení: se zaměřením na rekreační byty. Bakalářská práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 46 s.
- KADLECOVÁ, V. (2009): Geografické aspekty problematiky apartmánových rekreačních domů a bytů v Česku. Diplomová práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 84 s.
- KAPICOVÁ, M. (2004): Chataření na Lipně a v zázemí Českých Budějovic: rozmístění a typologie územních struktur. Diplomová práce. Katedra geografie, Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, České Budějovice, 58 s.
- KAŠPAROVÁ, L., ROZEHNALOVÁ, E. a kol. (2005): Nové stavby pro venkov [online]. Ediční řada VESNICE, svazek 8. Ústav územního rozvoje, Brno. [cit. listopad 2009]. Dostupný z WWW: <http://www.uur.cz/images/publikace/metodickeprirucky/plnezneni/vesnice-8-nove-stavby/2008/NoveStavbyProVenkov_20080223.pdf>.
- KČT (1996a): Broumovsko, Góry Kamienne a Stolowe: turistická mapa 1 : 50 000. Klub českých turistů, Praha.
- KČT (1996b): Krkonoše: turistická mapa 1: 50 000. Klub českých turistů, Praha.
- KERLES, M. (2007): Nur Limmonade v Česku. Lidové noviny, 11. 8. 2007, s. I–II.
- KHENDRICHE-TRHLÍNOVÁ, Z. (2009): Participace občanů a občanské společnosti na rozvoji cestovního ruchu. In: Zelenka, J., Mls, K. (eds.): Dobrá praxe v udržitelnosti cestovního ruchu. Recenzovaný sborník 1. ročníku konference s mezinárodní účastí, Hradec Králové 10.–11. 9. 2009. Gaudeamus, Hradec Králové, s. 110–117.
- KNOPP, A. a kol. (1994): Stavby a krajina mají svůj řád. Ediční řada VESNICE, svazek 2. Ústav územního rozvoje, Brno, 195 s.
- KOL. AUTORŮ (2002): Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Broumovsko na období 2003–2012 [online]. Správa chráněných krajinných oblastí České republiky – Správa CHKO Broumovsko, Police nad Metují. [cit. listopad 2009] Dostupný z WWW: <<http://www.broumovsko.ochranaprirody.cz/res/data/014/002509.pdf>>.
- KOL. AUTORŮ (2005): Venkovská krajina 2005. Sborník příspěvků z mezinárodní konference. 3. roč. [online]. ZO ČSOP Veronica, Brno. [cit. listopad 2009]. Dostupný z WWW: <http://www.veronica.cz/dokumenty/venkovska_krajina_2005.pdf>.
- KOŠATKA, M. (2005): Nizozemí. CzechTourism.
- KOWALCZYK, A. (1994): Geograficzno-społeczne problemy zjawiska „drugich domów". Uniwersytet Warszawski, Warszawa, 178 s.
- KOWALCZYK, A. (2000): Geografia turystyki. PWN, Warszawa, 287 s.
- KRAJSKÝ ÚŘAD JIHOČESKÉHO KRAJE (2008): Program rozvoje Jihočeského kraje [online]. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <[http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=710&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=710&par[lang]=CS)>.
- KRAJSKÝ ÚŘAD JIHOČESKÉHO KRAJE (2009): Přehled územně plánovací činnosti krajského úřadu, významných projektů a stavu ÚPD obcí k 1. 2. 2009 [online]. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <http://gis.kraj-jihocesky.cz/UAP/Stav_UPD.pdf>.
- KRAJSKÝ ÚŘAD KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE (2009): Územně analytické podklady Královéhradeckého kraje: Výkres záměrů na provedení změn v území 1 : 100 000 [online]. [cit. únor 2010]. Dostupný z WWW: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/rozvoj-kraje/uzemni-planovani/UAP_KHK_vykres_zameru.pdf>.
- KRATOCHVÍL, P. (2007): Transformace vázaného cestovního ruchu v Česku: srovnávací studie modelových oblastí východních Čech. Diplomová práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 98 s.

- KREMSA, V. (2004a): Environmental destination marketing and impacts of tourism on coastal landscapes. In: Cestovní ruch, regionální rozvoj a školství. Recenzovaný sborník referátů ze 9. mezinárodní konference, Tábor 19.–20. května 2004. Jihočeská univerzita, České Budějovice, s. 76–82.
- KREMSA, V. (2004b): Tradition and socio-cultural transformation of tourism destination communities. In: Cestovní ruch, regionální rozvoj a školství. Recenzovaný sborník referátů ze 9. mezinárodní konference, Tábor 19.–20. května 2004. Jihočeská univerzita, České Budějovice, s. 87–92.
- KUBEŠ, J. (2004): Prvky územní struktury chataření a jejich typologie. In: Vágner, J., Fialová, D. a kol. (eds.): Regionální diferenciace druhého bydlení v Česku. KSGRR PŘF UK v Praze, Praha, s. 184–200.
- KUBEŠ, J., PERLÍN, R. (1998): Územní plánování pro geography. Karolinum, Praha, 89 s.
- KUŠKOVÁ, P. (2006): Ekologická stopa. Geografické rozhledy, 15, č. 3. s. 12–13.
- LAGIEWSKI, R. M. (2006): The Application of the TALC Model: A Literature Survey. In: Butler, R. W. (ed.): The Tourism Area Life Cycle: Application and Modification. Vol. 1. Channel View Publications, Clevedon, Buffalo, s. 27–50.
- LIPNO NAD VLTAVOU (2005a): Z historie obce Lipno nad Vltavou [online]. [cit. duben 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.cassia.cz/lipno/historie/>>.
- LIPNO NAD VLTAVOU (2005b): Současnost obce [online]. [cit. duben 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.lipensko.cz/lipno/soucasnost/>>.
- LIPNO NAD VLTAVOU (2009): Projekty obce [online]. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.cassia.cz/lipno/projekty/>>.
- LIPNO-ONLINE (2007): Lipno nad Vltavou [online]. [cit. březen 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.lipno-online.cz/showpage.php?name=lipno>>.
- LIPNO-ONLINE (2008): Kramolínské proměny [online]. [cit. březen 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.lipno-online.cz/view.php?navezclanku=kramolinske-promeny&cislocclanku=2008120001>>.
- LIU, Z. (2003): Sustainable Development: A critique. In: Page, S., Connell, J. (2008): Sustainable tourism. Vol. I, Evolution and context of sustainable tourism. Routledge, London, s. 546–565.
- LOQUENZ, J. (2008): Formy amenitní migrace na Prachaticku [online]. Bakalářská práce. Katedra geografie, Pedagogická fakulta, Západočeská univerzita v Plzni, Plzeň, 48 s. [cit. únor 2010]. Dostupný z WWW: <http://radyne.fpe.zcu.cz/web/diplomky/BP_Loquenz.pdf>.
- MAG CONSULTING (2008): Návštěvnost nizozemských turistů v Česku. COT business, č. 10, C.O.T. media s.r.o., s. 70–71.
- MAG CONSULTING (2009): Zpomalení mezinárodního cestovního ruchu reflektuje současné nejistoty. COT business, č. 2, C.O.T. media s.r.o., s. 14–15.
- MACHONIN, J. (2005): Causa Morgen Flur [online]. A2, č. 5. [cit. leden 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.advojka.cz/archiv/2005/5/causa-morgen-flur>>.
- MAJEROVÁ, V. (2008): Collection of papers of international conference Countryside – Our World. Česká zemědělská univerzita v Praze, Praha, 607 s.
- MARKOVÁ, H. (2000): Finance obcí, měst a krajů. Orac, Praha, 190 s.
- MATOUŠ, D. (2009): Diferenciace předpokladů cestovního ruchu v Podkrkonoší. Bakalářská práce. KSGRR PŘF UK v Praze, Praha, 53 s.
- MEJSNAROVÁ, J. a kol. (2008): Územní studie Šumava [online]. Fakulta architektury ČVUT. [cit. listopad 2009]. Dostupný z WWW: <<http://up.kraj-jihocesky.cz/?uzemni-studie-sumava,89>>.
- MĚSTSKÝ ÚŘAD STÁRKOV (2007): Soupis potřebných prací a činností, které by v budoucnu zlepšily vzhled a život obce Stárek. 3 s.
- MĚSTSKÝ ÚŘAD STÁRKOV (2009a): Zápis č. 2/2009 z veřejného zasedání zastupitelstva města Stárkova konaného dne 13. 05. 2009 na sále radnice ve Stárkově [online]. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <http://deska.starkov.cz/storage/1245857737_sb_zapis_2_2009_05_13.pdf>.

- MĚSTSKÝ ÚŘAD STÁRKOV (2009b): Zápis č. 4/2009 z veřejného zasedání zastupitelstva města Stárkova konaného dne 16. 09. 2009 na sále radnice ve Stárkově [online]. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <http://deska.starkov.cz/storage/1255692369_sb_zpis_4_2009_09_16.pdf>.
- MLSOVÁ, L. (2009): Apartmány v Rekreačním parku u Lipna budou i pro Čechy, říká architekt Skřítecký [online]. iDnes.cz, 24. srpna 2009. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <http://bydleni.idnes.cz/apartmany-v-rekreacnim-parku-u-lipna-budou-i-pro-cechy-rika-architekt-stritecky-g0d-/architektura.asp?c=A090820_165606_architektura_web>.
- MOSS, L. A. G., GODDE, P. M. (2000): Strategy for future mountain tourism. In: Godde, P. M., Price, M. F., Zimmermann, F. M. (eds.): *Tourism and development in mountain regions*. CABI Publishing, Wallingford, s. 323–338.
- MOWFORTH, M., MUNT, I. (2006): *Tourism and Sustainability*. In: Page, S., Connell, J. (2008): *Sustainable tourism. Vol. I, Evolution and context of sustainable tourism*. Routledge, London, s. 346–389.
- MÜLLER, D. K. (2004): *Second Homes in Sweden: Patterns and Issues*. In: Hall, C. M., Müller, D. K. (eds.): *Tourism, mobility and second homes: Between Elite Landscape and Common ground*. Channel view publications, Clevedon, s. 244–258.
- MÜLLER, H. (1994): *The Thorny Path to Sustainable Tourism Development*. In: Page, S., Connell, J. (2008): *Sustainable tourism. Vol. I, Evolution and context of sustainable tourism*. Routledge, London, s. 504–511.
- MULLINS, P. (2003): *The Evolution of Australian Tourism Urbanization* [online]. In: Hoffman, L. M., Fainstein, S. S., Judd, D. R. (eds.): *Cities and visitors: regulating people, markets, and city space*. [cit. únor 2010]. Dostupný z WWW: <http://www.google.com/books?hl=cs&lr=&id=RY8lqZsPjvcC&oi=fnd&pg=PA126&dq=to+urist+urbanization&ots=i7YHL0i8Lb&sig=mtMQUr-HMEPwQY2fwFdcg6fn_4#v=onepage&q=tourist%20urbanization&f=false>.
- MUSIL, M. a kol. (2008): *Potenciál a zatížení oblasti cestovním ruchem v souvislosti s ochranou životního prostředí. Oponovaná výzkumná zpráva pro veřejnou správu a další zainteresované subjekty. Fakulta managementu VŠE Praha v Jindřichově Hradci. Oeconomica, Jindřichův Hradec, 105 s.*
- NÁDOBA, J. (2002): *Každý šestý nový byt v Praze kupují cizinci, hlavně Rusové* [online]. iDnes.cz, 22. 7. 2002. [cit. únor 2010]. Dostupný z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/ekonomika.asp?r=ekonomika&c=A020721_220006_ekonomika_pol>.
- NASAVRCKÁ, M. (2007): *Trendy rozvoje cestovního ruchu v okrese Náchod. Magisterská práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 107 s.*
- NEJDL, K. (2008): *Českokrumlovsko – model opatření k rozvoji domácího a příjezdového zahraničního cestovního ruchu ve vhodných oblastech – oblast s převažujícími kulturně-historickými předpoklady – region Jižní Čechy, Česká republika. Czech Hospitality and Tourism Paper – Hotelnictví, lázeňství, turismus. Roč. 4, 3/2008. Vysoká škola hotelová v Praze 8, Praha, s. 37–61.*
- NĚMEC, J. (2004): *Pozemkové právo a trh půdy v České republice. Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky Praha, Praha, 392 s.*
- NETOPIL, R. a kol. (1984): *Fyzická geografie I. SPN, Praha, 273 s.*
- NORDREGIO (2007): *Second homes in the Nordic countries. Journal of Nordregion. No. 3, Vol.7. Nordic Center for Spatial Development, Stockholm, 24 s.*
- NOVÁKOVÁ, E. (2004): *Vnímání dopadů cestovního ruchu rezidenty Českého ráje. Magisterská práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 108 s.*
- NOVOTNÁ, D. (2008): *Developeři přecenili poptávku po horských apartmánech. E15, č. 272, 15. 12. 2008, s. 12–13.*
- NOVOTNÁ, M. (2007): *Druhé bydlení na Plzeňsku. Životné prostredie, Vol. 41, No. 6, Ústav karajinnej ekológie SAV, Bratislava, s. 309–315.*
- NOVOTNÁ, M. a kol. (2005): *Problémy periferních oblastí. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 184 s.*

- NOŽIČKOVÁ, V. (2007): Výjezdový cestovní ruch obyvatel Nizozemska: se zaměřením na Česko. Bakalářská práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 100 s.
- NOŽIČKOVÁ, V. (2009): Analýza dopadů rozvoje cestovního ruchu v obci Lipno nad Vltavou: proměna fyzické struktury sídla. Seminární práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 29 s.
- NOŽIČKOVÁ, V., FIALOVÁ, D., KADLECOVÁ, V., VÁGNER, J. (2008): Recreational areas – a new element in the countryside. In: Majerová, V. (ed.): Collection of papers of international conference Countryside – Our World. Česká zemědělská univerzita v Praze, Praha, s. 456–467.
- OBEC RUDNÍK (2009): Usnesení ze 18. zasedání zastupitelstva obce Rudník dne 20. ledna 2009 [online]. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.rudnik.cz/file.php?nid=680&oid=1225867>>.
- ORAMS, M. (1999): Impacts of marine tourism. In: Page, S., Connell, J. (eds.): Sustainable tourism. Vol. II, The Impacts of Tourism. Routledge, London, s. 216–238.
- OUŘEDNÍČEK, M. a kol. (2008): Suburbanizace.cz. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 96 s.
- PAGE, S., CONNELL, J. (2008): Sustainable Tourism. Vol. II, The Impacts of Tourism. Routledge, London, 455 s.
- PÁSKOVÁ, M. (2003): Změny geografického prostředí vyvolané rozvojem cestovního ruchu ve světle kriticko-realistické metodologie. Disertační práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 201 s.
- PÁSKOVÁ, M. (2008): Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu. Gaudeamus, Hradec Králové, 278 s.
- PÁSKOVÁ, M. a kol. (2001): Analýza a zhodnocení úrovně řízení cestovního ruchu: Výsledky šetření úrovně řízení cestovního ruchu, zátěže životního prostředí cestovním ruchem a ověření stavu monitorování, institucionálního zajištění a statistického sledování na úrovni obcí. Ministerstvo životního prostředí, Praha, 15 s.
- PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2002): Výkladový slovník cestovního ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha, 448 s.
- PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2009): Udržitelnost cestovního ruchu ve vztahu k ochraně přírody a krajiny. In: Zelenka, J., Mls, K. (eds.): Dobrá praxe v udržitelnosti cestovního ruchu. Recenzovaný sborník 1. ročníku konference s mezinárodní účastí, Hradec Králové 10.–11. 9. 2009. Gaudeamus, Hradec Králové, s. 58–66.
- PAVLÍKOVÁ, I. (2009): Územní plán [online]. Rudnické noviny, č. 2. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.rudnik.cz/file.php?nid=680&oid=1456569>>.
- PAVLITA, D. (1994): Rekreační potenciál zimních Krkonoš. Diplomová práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 114 s.
- PELÍŠEK, A. (2002): Holanďané tráví podzim života u Lipna [online]. iDnes.cz, 17. 6. 2002. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <http://www.metrostav.cz/cz/aktuality/aktualni_informace/detail?id=180>.
- PERLÍN, R., BIČÍK, I. (2006): Strategický plán mikroregionu: metodická příručka pro zájemce o strategické plánování ve venkovských mikroregionech a obcích. PřF UK v Praze, Praha, 76 s.
- PERLÍN, R., BIČÍK, I. (2007): Analýza vývoje Národního parku Šumava za období uplynulých 15 let. Projekt pro MŽP ČR. PřF UK v Praze, Praha, 259 s.
- PEŠTA, J. (2004): Encyklopedie českých vesnic: vesnické památkové rezervace, zóny a ostatní památkově hodnotná vesnická sídla v Čechách. Díl II., Jižní Čechy. Libri, Praha, 591 s.
- PETÉROVÁ, J. (2007): Cestovní ruchu v Krkonoších. Bakalářská práce. Katedra rekreologie a cestovního ruchu, Fakulta informatiky a managementu, Univerzita Hradec Králové, Hradec Králové, 67 s.
- PINKAVOVÁ, B. (1992): Rekreace a cestovní ruch okresu Trutnov. Diplomová práce. Katedra kartografie, regionální geografie a oborové didaktiky PřF UK v Praze, Praha, 80 s.
- PLECHÁČ, T. (2007a): Chalupáři protestují proti možné výstavbě v Bolkově [online]. Krkonošský deník, 10. 10. 2007. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <http://krkonosky.denik.cz/zpravy_region/krkonose_bolkov20071009.html>.

- PLECHÁČ, T. (2007b): Zastupitelé další výstavbu v ochranném pásmu zatrhli [online]. Krkonošský deník, 10. 11. 2007. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <http://krkonosky.denik.cz/zpravy_region/krkonose_bolkov20071109.html>.
- PLECHÁČ, T. (2009): Rudničtí zastupitelé řekli ne zástavbě na Bolkově! [online]. Krkonošský deník, 21. 1. 2009. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <http://krkonosky.denik.cz/zpravy_region/zastavbe-na-bolkove-rekli-ne20090121.html>.
- POSPÍŠIL, F. a kol. (2007): Změna územního plánu obce Černý Důl 1 : 5 000.
- PRICE, M. F., MOSS, L. A., G., WILLIAMS, P. W. (1997): Tourism and amenity migration. In: Messerli, B., Ives, J. D. (eds.): Mountains of the World: A Global Priority. New York : The Parthenon Publishing Group Inc. s. 249–280. Dostupný z WWW: <http://www.google.com/books?id=Wvnqu_eJg_sC&lpq=PA249&ots=YIQ0Rz0OMX&dq=MOSS%201994%20amenity%20migration&lr=&hl=cs&pg=PA249#v=onepage&q=MOSS%201994%20amenity%20migration&f=false>.
- PYŠEK, P., SÁDLO, J. (2004): Zavlčené rostliny – jak je to u nás doma? Vesmír, 83, s. 80–85.
- RAZGOVÁ, E. (1999): Ekologická stopa: Velikost pastviny potřebné k užití ekonomiky [online]. Vesmír, roč. 78, č. 8. [cit. listopad 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.vesmir.cz/files/file/fid/3120/aid/1006>>.
- REDCLIFT, M. (1992): The Meaning of Sustainable Development. In: Page, S., Connell, J. (2008): Sustainable Tourism. Vol. I, Evolution and Context of Sustainable Tourism. Routledge, London, s. 118–131.
- REGIO (2001): Územní plán obce Vidochov 1 : 2 880.
- RODRIGUEZ, V. (2010): Zvrat ve sněmovně: dům bude na prodej i pro cizince [online]. Týden.cz, 28. 1. 2010. [cit. únor 2010]. Dostupný z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/zvrat-ve-snemovne-dum-bude-na-prodej-i-pro-cizince_156697.html>.
- RYAN, Ch. (2003): Recreational Tourism. Demand and Impacts. Aspects of Tourism, Vol. 11. Channel view publications, Clevedon, 358 s.
- SAARINEN J. (2006): Traditions of Sustainability in Tourism Studies. In: Page, S., Connell, J. (2008): Sustainable Tourism. Vol. I, Evolution and Context of Sustainable Tourism. Routledge, London, s. 313–333.
- SEMENIUK, P. (2008): Oblast Lipenské přehrady – region Jižní Čechy, Česká republika sousedící s Rakouskem – oblast s převažujícími přírodními předpoklady navazující na oblast Českokrumlovsko, s možností využití koexistence k cílené spolupráci k rozvoji cestovního ruchu s oblastí Českokrumlovsko. Czech Hospitality and Tourism Papers – Hotelnictví, lázeňství, turismus, roč. 4, č. 3. Vysoká škola hotelová v Praze 8, Praha, s. 62–76.
- SHAW, G., WILLIAMS, A. M. (2002): Critical Issues in Tourism: a geographical perspective. Blackwell, Malden, 371 s.
- SHOCART (2002a): Podkrkonoší: turistická mapa 1 : 50 000. SHOCart, Zádveřice.
- SHOCART (2002b): Šumava – Lipensko, Český Krumlov: turistická mapa 1 : 50 000. SHOCart, Zádveřice.
- SMOLÍKOVÁ, A. (2007): Vliv cestovního ruchu a rekreačních aktivit na skalní města: příkladová studie - Adršpašsko-teplické skály. Diplomová práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 94 s.
- SMOLKOVÁ, H. (2005): Řízení cestovního ruchu v regionech Lipensko a Českokrumlovsko. Diplomová práce. Katedra řízení, Zemědělská fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, České Budějovice, 65 s.
- SPIPKOVÁ, J. (2006): Zahraniční investoři a jejich percepce investičního a podnikatelského prostředí v České republice: Pilotní studie v behaviorální geografii. Disertační práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 208 s.
- SREALITY (2008): Druhé bydlení: na zisk i pro radost. SReality, roč. 6, č. 7/8, s. 3–6.
- STÁNKOVÁ, J. (2006): Vybrané aspekty turistiky a udržitelného rozvoje v Národním parku Šumava a v Národním parku Podyjí z pohledu tří skupin respondentů. Disertační práce. Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta UK v Praze, Praha, 132 s.
- STRAPP, J. D. (1988): The Resort Cycle and Second Homes. Annals of Tourism Research, Vol. 15. s. 504–516.

- SURPMO (2008): Strategie rozvoje obce Černý Důl: analytická a strategická část. Hradec Králové, 61 + 60 s.
- SÝKORA, L. (2000): Globalizace a její společenské a geografické důsledky. In: Jehlička, P., Tomeš, J., Daněk, P. (eds.): Stát, prostor, politika: vybrané otázky politické geografie. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 268 s.
- SÝKORA, L. (2007): Rezidenční segregace – důvod k zamyšlení nebo zárodek budoucích konfliktů? *Obce a Finance*, roč. 11, č. 1, s. 38–39.
- ŠÁLEK, M., VITVAROVÁ-VRÁNKOVÁ, K. (2007): Od grachtů do kopců. *Týden*, č. 5, s. 36–40.
- ŠANDA, K. (2009): Na Lipně vznikne obří rekreační park a přístav [online]. *Týden.cz*, 13. 8. 2009. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/cestovani/na-lipne-vznikne-obri-rekrecni-park-a-pristav_133896.html>.
- ŠESTÁKOVÁ, Z. (1993): Rekreační potenciál oblasti Lipenska. Bakalářská práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 34 s.
- ŠINDLAR, M. a kol. (2003): Koncepce ochrany přírody a krajiny Královéhradeckého kraje [online]. [cit. listopad 2009]. Dostupný z WWW: <<http://gis.kr-kralovehradecky.cz/scripts/detail.php?id=3242>>.
- ŠKABRADA, J. (1999): Lidové stavby: Architektura českého venkova. Argo, Praha, 246 s.
- ŠPERLINGOVÁ, Z. (1968): Lipenská vodní nádrž a její rekreační využití. Diplomová práce. Katedra ekonomické a regionální geografie PřF UK v Praze, Praha, 65 s.
- TARABUSOVÁ, Z. (2006): Česko: Holanďanů ráj. *Květy*, 41, s. 28–29.
- TOMEK, P. (2001): Územní plán obce Černý Důl 1 : 5 000.
- TOOMAN, L. A. (1997): Applications of the Life-cycle Model in Tourism. *Annals of Tourism Research*, Vol. 24, No. 1, s. 214–234.
- TRÁVNÍK (2008): Roubenkové novovesnice [online]. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <<http://prochpra-travnik.blogspot.com/2008/01/roubenkov-novovesnice.html>>.
- TROJANOVÁ, J. (2003): Chalupaření: specifická forma druhého bydlení. Magisterská práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 125 s.
- TRÖSTER, M. (2009): Z šedivé obce u lipenského jezera je turistický ráj [online]. *Českokrumlovský deník*, 21. 12. 2009. [cit. leden 2010]. Dostupný z WWW: <http://ceskokrumlovsky.denik.cz/zpravy_region/sedive-obce-u-jezera-turisticky-raj20091220.html>.
- TRUHLIČKA, I. (2007): Investoři si podmaňují Krkonoše aneb Alpy v Česku? [online]. *iDnes.cz*, 24. 9. 2007. [cit. leden 2010]. Dostupný z WWW: <http://cestovani.idnes.cz/investori-si-podmanuji-krkonose-aneb-alpy-v-cesku-fvt-/igcechy.asp?c=A070921_190922_igcechy_tom>.
- TVAROHOVÁ, R. (2002): Vývoj demografických a sídelních struktur v oblasti Lipenské přehrady. Diplomová práce. Katedra geografie, Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, České Budějovice, 78 s.
- TÝDEN (2008a): Na Lipně vznikne obří rekreační park a přístav [online]. *Týden.cz*, 13. 8. 2008. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/cestovani/na-lipne-vznikne-obri-rekrecni-park-a-pristav_133896.html>.
- TÝDEN (2008b): Výstavbu pro Nizozemce blokuje odpor ekologů [online]. *Týden.cz*, 18. prosince 2008. [cit. leden 2010]. Dostupný z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/bydleni/cesko/vystavbu-pro-nizozemce-blokuje-odpor-ekologu_96587.html>.
- Územní plán obce Černý Důl – změna 3. Výkres identifikace změny a limitů využití území. 1 : 5 000.
- Územní plán obce Černý Důl – změna 5. Výkres identifikace změny a limitů využití území. 1 : 4 000.
- VÁGNER, J. (1999): Geografické aspekty druhého bydlení v České republice. Disertační práce. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 201 s.

- VÁGNER, J. a kol. (2007): Analýza cestovního ruchu na Příbramsku. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 147 s.
- VÁGNER, J., FIALOVÁ, D. a kol. (2004): Regionální diference druhého bydlení v Česku. KSGRR PřF UK v Praze, Praha, 286 s.
- Van LIER, H.N., TAYLOR, P.D. (1993): *New Challenges in Recreation and Tourism Planning*. Elsevier, Amsterdam, 240 s.
- VANĚK, J. (2008): Zpráva o průzkumu fauny bezobratlých na plochách navrhovaného golfového hřiště v Černém Dole – Čisté. Správa KRNAP.
- VICHNAROVÁ, L. (2007): Nová roubenka: dva miliony nestačí. MF Dnes, příloha Bydlení, 12. 9. 2007, s. C9.
- VÍTKOVÁ, L. (2006): Marina Lipno – Přístav uprostřed lesů [online]. Umělec, č. 3. [cit. leden 2010] Dostupný z WWW: <<http://www.divus.cz/umelec/cz/pages/umelec.php?id=1358&roc=2006&cis=3>>.
- VLÁŠEK, J. (2007): Přímé zahraniční investice a jejich vliv na rozvoj regionů jihočeského příhraničí Rakouska. Diplomová práce. Katedra geografie, Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, České Budějovice, 75 s.
- VLÁŠKOVÁ, K. (2007): Šumava a její destinační management. COT business, č. 5, C.O.T. media s.r.o., s. 47.
- VLČEK, T. (2004): Trh práce a nezaměstnanosti v náhodském regionu. Bakalářská práce. Katedra ekonomie a managementu, Fakulta informatiky a managementu, Univerzita Hradec Králové, Hradec Králové, 51 s.
- VOJTĚCH, M. (1998): Územní plán obce Stárkov 1 : 5 000.
- VOREL, J. (2002): Vývoj a současný stav druhého bydlení na území okresu Jičín. Diplomová práce. Katedra geografie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc, 98 s.
- VOREL, J. (2004): Výstavba nových rekreačních objektů. In: Vágner, J., Fialová, D. a kol. (eds.): Regionální diference druhého bydlení v Česku. KSGRR, PřF UK v Praze, Praha, s. 209–213.
- VOREL, J. (2005): Zahraniční investice do rekreačních objektů v České republice: na příkladu regionu Podkrkonoší. In: Fňukal, M., Ptáček, P. (eds.): Geografie, cestovní ruch a rekreace. Sborník referátů ze semináře pořádaného při příležitosti významného životního jubilea Doc. JUDr. Stanislavy Šprincové, CSc. Katedra geografie PřF Univerzity Palackého v Olomouci, Olomouc, Olomouc, s. 125–133.
- VYSTOUPIL, J. (2007): Vybrané geografické problémy cestovního ruchu v České republice. Habilitační práce. Ekonomicko správní fakulta, Masarykova univerzita, Brno, 243 s.
- VYSTOUPIL, J. (2008): Geografie cestovního ruchu. In: Toušek, V., Kunc, J. Vystoupil, J. a kol. (eds.): Ekonomická a sociální geografie. Aleš Čeněk, s. r. o., Plzeň, s. 295–332.
- VYSTOUPIL, J. a kol. (2006): Atlas cestovního ruchu České republiky. Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha, 157 s.
- VYSTOUPIL, J. a kol. (2007): Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR [online]. Katedra regionální ekonomie a správy, Masarykova univerzita, Brno. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <<http://is.muni.cz/do/1456/soubory/katedry/kres/3910085/rajonizace.pdf>>.
- WEAVER, D., B. (2004): Tourism and the Elusive Paradigm of Sustainable Development. In: Lew, A. A., Hall, C. M., Williams, A. M. (eds.): *A Companion to Tourism*. Blackwell, Malden, s. 510–521.
- WHEELER, B. (1991): Tourism's Troubled Times: Responsible Tourism is not the Answer. In: Page, S., Connell, J. (2008): *Sustainable Tourism. Vol. I, Evolution and Context of Sustainable Tourism*. Routledge, London, s. 538–454.
- WILLIAMS, A. M., KING, R., WARNES, T. (2004): British Second Homes in Southern Europe: Shifting Nodes in Scapes and Flows of Migration and Tourism. In: Hall, C. M., Müller, D. K. (eds.): *Tourism, mobility and second homes: Between Elite Landscape and Common ground*. Channel view publications, Clevedon, s. 97–112.
- Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí.
- Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).
- Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní.

- Zákon č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí.
 Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí.
 Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích.
 ZELENKA, J. (2000): Standardy pro informatiku v cestovním ruchu. In: Cestovní ruch, regionální rozvoj a školství. Sborník referátů z 5. mezinárodní konference, Tábor 22.–24. března 2000. Jihočeská univerzita, České Budějovice, s. 271–273.
 ZELENKA, J., MLS, K. (2009): Dobrá praxe v udržitelnosti cestovního ruchu. Recenzovaný sborník 1. ročníku konference s mezinárodní účastí, Hradec Králové 10.–11. 9. 2009. Gaudeamus, Hradec Králové, 193 s.
 ZIEGLER, J. (2006): Lipno: český lyžařský ráj budoucnosti, nebo konec Šumavy? [online]. iDnes.cz, 15. 12. 2006. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <http://cestovani.idnes.cz/lipno-cesky-lyzarsky-raj-budoucnosti-nebo-konec-sumavy-pjt-ig_zima.asp?c=A061214_164731_ig_zima_tom>.
 ZIMMELOVÁ, L. (2008): Jak se z Lipna dělá Davos. Na Šumavu míří vlakotramvaje [online]. iDnes.cz, 17. 1. 2008. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <http://cestovani.idnes.cz/jak-se-z-lipna-dela-davos-na-sumavu-miri-vlakotramvaje-pdh-igcechy.asp?c=A080117_135524_igcechy_tom>.
 ZUNTYCH, Z. (2003): Na březích Lipna se setkávají dva světy [online]. iHNed.cz, 11. 12. 2003. [cit. duben 2009]. Dostupný z WWW: <http://hn.ihned.cz/c1-13741650-na-brezich-lipna-se-setkavaji-dva-svety>.
 ZUNTYCH, Z. (2007): U Lipna vyrosté vesnice pro turisty [online]. iHNed.cz, 19. 1. 2007. [cit. prosinec 2009]. Dostupný z WWW: <http://reality.ihned.cz/c4-10067330-20218530-K00000_d-u-lipna-vyroste-vesnice-pro-turisty>.

Seznam dalších zdrojů

- Anketa rekreačního areálu Green Valley Park Stárkov v roce 2009.
 Antropologie cestovního ruchu. <<http://fim.uhk.cz/acr/>>. [cit. září 2009].
 Arcadian Parc Stupná. <<http://www.arcadian.nl/>>. [cit. podzim 2009].
 Bungalowpark Belvedere. <<http://www.vakantie-belvedere.nl/>>. [cit. podzim 2009].
 Ceníky rekreačních areálů v letech 2007–2009.
 COT Business. <<http://www.cot.cz/>>. [cit. 15. 10. 2009].
 Czech Hospitality and Tourism Paper – Hotelnictví, lázeňství, turismus. <<http://www.vsh.cz/cz/recenzovane-casopisy-vsh-nav72/>>. [cit. léto 2008].
 Černodolský zpravodaj. <<http://www.cernydul.cz/>>. [cit. podzim 2009].
 Černý Důl, internetové stránky obce. <<http://www.cernydul.cz/>>. [cit. léto 2008–jaro 2010].
 Česká národní banka. <<http://www.cnb.cz/cs/index.html>>. [cit. únor 2010].
 Český statistický úřad. <<http://www.czso.cz/>>. [cit. léto 2008, podzim 2009].
 Český úřad zeměměřičský a katastrální. <<http://www.cuzk.cz/>>. [cit. podzim 2009].
 ČNB (2009): Czech Republic: Inward Foreign Direct Investment by Industry and Country, 1993–2008 [online]. [cit. únor 2010]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/pzi/download/pzi_rada.xls>.
 ČÚZK (2005): Databáze využití budov v okresech ČR v roce 2005.
 Databáze Land Use Cover Change.
 Databáze projektů nizozemských investorů v oblasti cestovního ruchu a rekreace v Česku (platnost k únoru 2010).
 Databáze registru ekonomických subjektů v roce 2008.
 Databáze Úřadu práce v Českém Krumlově.
 Databáze Úřadu práce v Jičíně.
 Databáze Úřadu práce v Náchodě.
 Databáze Úřadu práce v Trutnově.
 Dobrovolný svazek obcí Broumovsko. <<http://www.obcebroumovska.cz/>>. [cit. leden 2010].
 Dotazníkové šetření mezi managery rekreačních areálů/vesnic v roce 2007.

Dotazníkové šetření v kempech v roce 2009.
 Dotazníkové šetření v rekreačním areálu Green Valley Park Stárkov v letech 2009–2010.
 Green Valley Park Stárkov. <<http://www.greenvalleypark.com/>>. [cit. podzim 2009].
 Informační systém EIA. <<http://tomcat.cenia.cz/eia/view.jsp>>. [cit. 15. 11. 2009].
 Ingenieursbüro Arnhem. <http://www.ingburoarnhem.com/index_klein_en.html>. [cit. 5. 4. 2009].
 Interview s představiteli obcí v roce 2007.
 ISS. <<http://www.cz.issworld.com/>>. [cit. 30.3.2010].
 Katastr nemovitostí. <<http://nahlizeni.dokn.cuzk.cz/>>. [cit. podzim 2009].
 Krkonoše–svazek měst a obcí. <<http://www.krkonoše-smo.cz/>>. [cit. leden 2010].
 Landal GreenParks. <<http://www.landal.com/>>. [cit. 25. 10. 2009].
 Landal Marina Lipno. <<http://www.landal.cz/>>. [cit. podzim 2009].
 Lázeňský mikroregion. <<http://www.obec-pecka.cz/>>. [cit. leden 2010].
 Lipno nad Vltavou, internetové stránky obce. <<http://www.lipensko.cz/lipno/>>. [cit. léto 2008–
 jaro 2010].
 Lipno Servis. <<http://www.lipnoservis.cz/>>. [cit. léto 2008–podzim 2009].
 Mapy.cz. <<http://www.mapy.cz/>>. [cit. listopad 2009].
 Národní památkový ústav. <<http://www.npu.cz/>>. [cit. léto 2008].
 Novopacko. <<http://www.novopacko.cz/>>. [cit. leden 2010].
 Obce a finance. <<http://www.munis.cz/oaf/>>. [cit. září 2009].
 Obchodní rejstřík. <<http://portal.justice.cz/justice2/Uvod/Uvod.aspx>>. [cit. podzim 2009].
 Obora Golfvillage Nová Bystřice. <<http://www.obora-bystrice.cz/home.php>>. [cit. 12. 2. 2010].
 PMD. <<http://www.pmd.cz/>>. [cit. 7. 4. 2009].
 Portál veřejné správy ČR. <<http://portal.gov.cz/>>. [cit. listopad 2009].
 Propagační materiály zájmových obcí a atraktivit cestovního ruchu.
 Regionální informační servis. <<http://www.risy.cz/>>. [cit. podzim 2009].
 Registr ekonomických subjektů.
 <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/registr_ekonomickyh_subjektu>. [cit. 29. 6. 2008].
 Rozhovor s realitním makléřem v roce 2009.
 Rozhovory s managery rekreačních lokalit v roce 2009.
 Rozhovory s představiteli obcí v roce 2007.
 Rozhovory s představiteli obcí v roce 2009.
 Rozhovory s rezidenty zájmových obcí v roce 2009.
 Rudnické noviny. <<http://www.rudnik.cz/>>. [cit. podzim 2009].
 Rudník, internetové stránky obce. <<http://www.rudnik.cz/>>. [cit. léto 2008–jaro 2010].
 Sdružení Podzvičínsko. <<http://www.podzvicinsko.cz/>>. [cit. leden 2010].
 Stárkov, internetové stránky obce. <<http://www.starkov.cz/>>. [cit. léto 2008–jaro 2010].
 Svazek lipenských obcí. <<http://www.lipensko.cz/slo/>>. [cit. leden 2010].
 Svazek obcí Horní Labe. <<http://hostinne.info/index.php?p=17>>. [cit. leden 2010].
 Svazek obcí Východní Krkonoše. <<http://www.vychodnikrkonoše.cz/>>. [cit. leden 2010].
 Ústav územního rozvoje. <<http://www.uur.cz/>>. [cit. červenec–listopad 2009].
 Vidochov, internetové stránky obce. <<http://vidochov.wz.cz/>>. [cit. léto 2008–jaro 2010].
 Villa Park Happy Hill. <<http://www.happyhill.nl/>>. [cit. podzim 2009].
 Výkazy rozpočtů obce Černý Důl v letech 1997–2008.
 Výkazy rozpočtů obce Lipno n. Vltavou v letech 2001–2008.
 Výkazy rozpočtů obce Rudník v letech 1997–2007.
 Výkazy rozpočtů obce Stárkov v letech 1998–2008.
 Výkazy rozpočtů obce Vidochov v letech 2003–2007.
 Zpravodaj obce Lipno nad Vltavou. <<http://www.lipensko.cz/lipno/urad/zpravodaj/>>. [cit. podzim 2009].

PŘÍLOHY

Příloha 1 Přehled indikátorů udržitelného rozvoje cestovního ruchu

Indikátor	Způsob vytvoření a zjišťování indikátoru	Příklad metod sběru dat
UNWTO 1 ochrana území	kategorie ochrany území podle indexu IUCN	záznamy správy území o jeho zařazení do určitých kategorií ochrany, mapy
UNWTO 2 stres	počty turistů (návštěvníků) navštěvujících místo (za rok, za nejnavštěvovanější měsíc)	počty turistů (návštěvníků), množství odpadu ve specifické studované oblasti
UNWTO 3 intenzita užívání	počty osob/ha v hlavní sezóně	počty návštěvníků pláží, ubytovaných hostů apod.
UNWTO 4 sociální dopady	poměr počtu turistů (návštěvníků) a místních obyvatel (v hlavní sezóně a průměrně)	počty turistů (návštěvníků) v místě, záznamy policie o přestupcích návštěvníků atd.
UNWTO 5 kontrola rozvoje	existence procedury hodnocení dopadů na životní prostředí (EIA) nebo formální kontroly rozvoje (land use) a intenzity užívání	materiály útvaru územního rozvoje, stavebního úřadu (zejména územní plán) atd.
UNWTO 6 odpadové hospodářství	množství pevného odpadu a podíl recyklovaného odpadu, kapacita a míra využití hygienických zařízení v místě	data statistických úřadů, záznamy o odvozech nákladů (počty nakládek), poměr osob/hygienických zařízení v hlavní sezóně
UNWTO 7 proces plánování	existence rozvojového regionálního plánu pro destinaci cestovního ruchu, který zahrnuje oblast cestovního ruchu	plánovací dokumentace pro regionální i místní cestovní ruch (včetně překladu)
UNWTO 8 kritické ekosystémy	počty vzácných/ohrožených biologických druhů	časové řady počtů ohrožených druhů
UNWTO 9 spokojenost spotřebitelů	míra spokojenosti návštěvníků	pravidelná dotazníková šetření (cizinci zvlášť)
UNWTO 10 spokojenost místních obyvatel	míra spokojenosti místních obyvatel	pravidelný monitoring faktorů spokojenosti s vývojem cestovního ruchu
Indikátory určené pro lokální úroveň		
Sezónnost cestovního ruchu	poměr prodaných lůžek v hlavní a vedlejší sezóně	měsíční časové řady hostů registrovaných ubytovacích zařízení
Negativní dopady na přírodu	pytlačení, neoficiální vstupy do chráněných oblastí atd.	úřední záznamy incidentů
Degradace kulturního kapitálu	náklady na opravu škod zapříčiněných turismem	data správců památek, pořadatelů festivalů atd.

Zdroj: Pásková (2003, s. 152–153)

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Albertov 6, 128 43 Praha 2, tel.: +420-2-2195-1389
fax: +42-2-24920657, e-mail: ksgrrsek@natur.cuni.cz

Věc: Potvrzení o studiu

Potvrzuji, že VERONIKA NOŽIČKOVÁ, číslo ISIC [REDAKCE], číslo OP [REDAKCE], je studentkou 1. ročníku navazujícího magisterského studia na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Zpracovává diplomovou práci na téma „Rekreační lokality v kontextu sídelní struktury a ochrany krajiny v Česku“ pod vedením RNDr. Dany Fialové, Ph.D. z katedry sociální geografie a regionálního rozvoje.

Tímto se na Vás obracím s prosbou o spolupráci a komunikaci se studentkou při získávání dat a informací k tomuto tématu. Studentka se zavazuje, že veškerá Vámi poskytnutá data a informace použije pouze pro potřeby své diplomové práce.

S poděkováním

RNDr. Dana Fialová, Ph.D.
vedoucí práce

Doc. RNDr. Dušan Drbohlav, CSc.
vedoucí katedry

V Praze 9. 7. 2008

UNIVERZITA KARLOVA v Praze
Přírodovědecká fakulta
Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
Albertov 6, 128 43 Praha 2
IČO: 00216208, DIČ: CZ00216208
UK - 46

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Albertov 6, 128 43 Praha 2, tel.: +420-2-2195-1389
fax: +42-2-24920657, e-mail: ksgrrsek@natur.cuni.cz

Vážená paní starostko,
Vážený pane starosto,

obracím se na Vás s žádostí o pomoc při zpracování mé diplomové práce na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Její téma je „Nově vzniklé rekreační lokality v kontextu sídelní struktury a ochrany krajiny v Česku“. Práci zpracovávám pod vedením RNDr. Dany Fialové, Ph.D. z katedry sociální geografie a regionálního rozvoje. Navazuji na bakalářskou práci „Výjezdový cestovní ruch Nizozemska, se zaměřením na Česko“, kterou jsem zpracovala díky Vaší pomoci a spolupráci s Vaším úřadem.

Ráda bych Vás požádala o poskytnutí informací o rozpočtu obce. Pro potřeby své práce bych potřebovala údaje o závěrečných účtech (resp. výsledných rozpočtech) obce v letech 1995–2007. Konkrétně a) příjmy celkem, b) výdaje celkem, dále ze struktury příjmů výši příjmů z c) daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, d) daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti (z podnikání), e) daně z příjmů právnických osob, f) daně z nemovitostí, g) ubytovacích poplatků, h) rekreačního a lázeňského poplatku, i) hospodářské činnosti obce a j) státního rozpočtu; ze struktury výdajů výši výdajů na k) infrastrukturu (místní komunikace) a l) rozvoj v oblasti cestovního ruchu a rekreace.

Zavazuji se, že Vámi poskytnuté informace, využiji pouze pro výzkumné záměry v rámci své diplomové práce, případně dalších studijních prací.

Uvědomuji si časovou náročnost své prosby, přesto věřím, že se setkám s Vaší ochotou. Pokud máte dotyčné materiály v elektronické podobě, budu vděčná za jejich zaslání na níže uvedenou emailovou adresu. Pokud nikoliv, sdělte mi, prosím, zda a kdy je možné získat tato data při osobní návštěvě na Vašem úřadě.

Případné nejasnosti ráda zodpovím na kontaktech uvedených v závěru tohoto dopisu.

S poděkováním za ochotu a spolupráci

Veronika Nožičková

e-mail: [redacted], mobilní telefon: [redacted]

RNDr. Dana Fialová, Ph.D.
vedoucí práce

Doc. RNDr. Dušan Drbohlav, CSc.
vedoucí katedry

UNIVERZITA KARLOVA v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
Albertov 6, 128 43 Praha 2
IČO: 00216208, DIČ: CZ00216208
UK - 46

Příloha 4 Formální dopis s žádostí o poskytnutí dat zasílaný na úřady práce

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Albertov 6, 128 43 Praha 2, tel.: +420-2-2195-1389
fax: +42-2-24920657, e-mail: ksgrsek@natur.cuni.cz

Věc: Žádost o poskytnutí dat

Vážený pane,
Vážená paní,

obracím se na Vás s žádostí o pomoc při zpracování mé diplomové práce na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Její téma je „Nově vzniklé rekreační lokality v kontextu sídelní struktury a ochrany krajiny v Česku“. Práci zpracovávám pod vedením RNDr. Dany Fialové, Ph.D. z katedry sociální geografie a regionálního rozvoje.

Ráda bych Vás požádala o poskytnutí dat o nezaměstnanosti za obce spadající pod Úřad práce v Českém Krumlově. Pro potřeby své práce bych potřebovala údaje o vývoji míry nezaměstnanosti a počtu ekonomicky aktivních za obce v okrese a okres Český Krumlov jako celek v letech 1995–2007 (event. počátek roku 2008). Data dostupná na webu Ministerstva práce a sociálních věcí ČR zachycují relativně krátkou řadu nebo pouze vývoj v posledních několika letech.

Zavazuji se, že Vámi poskytnutá data využiji pouze pro výzkumné záměry v rámci své diplomové práce, případně dalších studijních prací.

Uvědomuji si časovou náročnost své prosby, přesto věřím, že se setkám s Vaší ochotou. Soubor, prosím, zašlete v elektronické podobě na níže uvedenou emailovou adresu.

Případné nejasnosti ráda zodpovím na kontaktech uvedených v závěru tohoto dopisu.

S poděkováním za ochotu a spolupráci

Bc. Veronika Nožičková

e-mail: _____, mobilní telefon: _____

RNDr. Dana Fialová, Ph.D.
vedoucí práce

Doc. RNDr. Dušan Drbholav, CSc.
vedoucí katedry

UNIVERZITA KARLOVA v Praze
Přírodovědecká fakulta
Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
Albertov 6, 128 43 Praha 2
IČO: 00216208, DIČ: CZ00216208
ÚK - 46

Příloha 5 Dotazník pro hosty zájmových rekreačních lokalit (česká verze)

 Vážený hoste,

obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který slouží pro potřeby mé diplomové práce v oblasti cestovního ruchu a rekreace.

Cílem dotazníku je zjistit tzv. profil turisty, který tuto destinaci navštěvuje.

Dotazník je anonymní. Skládá se z 9 otázek, většina nabízí výčet možných odpovědí, kde stačí zakroužkovat jednu nejvíce vyhovující odpověď, eventuálně doplnit jednoduchou odpověď heslovitou formou. **Vyplnění dotazníku nezabere více než 5 minut.**

Zavazuji se, že odpovědi z dotazníků využiji pro potřeby své diplomové práce a další studijní práce. Dotazníkové šetření provádím s laskavým souhlasem provozovatele ubytovacího zařízení, proto také jeho seznámím s výsledky šetření za ubytovací zařízení.

Případné dotazy ráda zodpovím v českém nebo anglickém jazyce na emailové adrese:

Vyplněný dotazník odevzdejte, prosím, na recepci.

Děkuji za Vaši ochotu a čas!

S přáním pohodové rekreace

Veronika Nožičková, studentka geografie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze

Na druhé straně vyplňte dotazník, prosím.

 Dotazník pro turisty

Název ubytovacího zařízení: _____ Datum vyplnění dotazníku: _____

1. Jak dlouho se zde plánujete zdržet? do 3 dnů – méně jak 1 týden – 1 týden – 2 týdny – více jak 2 týdny
2. Po kolikáté jste toto místo navštívil/a? Jsem tu poprvé – podruhé – potřetí – jiné: _____
3. Jakým aktivitám se během svého pobytu nejvíce věnujete? sport – pěší turistika – autoturistika – odpočinek v místě pobytu
4. Odkud jste získal/a informace o této lokalitě? rodina/přátelé/známí – internet – cestovní kancelář – tisk – vlastní zkušenost – jiné: _____
5. Jakým dopravním prostředkem jste sem přijel/a? automobil – autobus – jiné: _____
6. S kým zde trávíte dovolenou? s rodinou (počet členů ___) – partnerem/kou – přáteli (počet ___) – sám
7. Co se vám v destinaci nejvíce líbí? S čím jste nejvíce spokojeni?
8. Je něco, co se vám v destinaci nelíbí? S čím nejste spokojeni?
9. Hodláte v budoucnosti tuto lokalitu opět navštívit? ano v létě – ano v zimě – ne

Pohlaví: muž – žena

Věk: _____

Národnost: _____

Vzdělání: základní – střední bez maturity – střední s maturitou – vysokoškolské

Vztah k ubytovací jednotce: rekreant – majitel

Děkuji za vyplnění!

Dotazník odevzdejte na recepci, prosím.

Příloha 6 Anketa rekreačního areálu Green Valley Park Stárkov

GREEN VALLEY PARK STÁRKOV

Samozřejmě, že naší snahou je, aby se všem hostům v našem GREEN VALLEY VILLA PARK opravdu líbilo.

Proto vynaložíme veškeré úsilí, abyste zde byli spokojeni.

Abychom měli představu, co si o našem Parku myslíte, zdvořile Vás žádáme, abyste nám vyplnili níže uvedený dotazník.

Ovšem musíte brát v úvahu, že v této chvíli je hotová pouze část našeho Parku a že např. mnohé z plánovaných rekreačních možností, které budeme nabízet, ještě nejsou realizované.

Uved'te prosím u každé odpovědi také známku hodnocení od 1 – 10.

Známka hodnocení:

1. Jakým způsobem jste se dostal(a) poprvé do kontaktu s Green Valley Park?

- Prostřednictvím inzerátu
- Na burze/(bleším) trhu
- Přes známé/přátele
- Vyhledávačem na Internetu
- Jinak, a sice

2. Do jaké míry dovolená splnila Vaše očekávání?

3. Do jaké míry stála tato cesta za to, když zvažíte, co Vám tato země nabídla?

4. Jaký je Váš všeobecný dojem z domku?

5. Jaký je Váš všeobecný dojem z Parku?

6. Byl Park udržován v dobrém stavu?

7. Líbilo se Vám okolí?

8. Co jste říkali poměru cena/kvalita?

9. Zamýšlíte se k nám v příštích letech opět vrátit a strávit zde další dovolenou?

ANO / NE

10. Co Vám v našem Green Valley Parku chybělo?

11. Proč jste si zvolili Green Valley Park?

Poznámky

Jméno

VILKA

Zdroj: Green Valley Park Stárkov

Příloha 7 Dotazník pro rezidenty obcí s existujícími zájmovými rekreačními lokalitami

Dotazník pro rezidenty obcí s výskytem rekreačních areálů/vesnic

Obec: _____

Datum vyplnění: _____

- Jak vnímáte přítomnost cestovního ruchu a rekreace (turistů, návštěvníků, rekreatantů) v obci a jejím okolí?
souhlasně – spíše kladně – neutrálně – spíše záporně – nesouhlasně
- Jaký je Váš osobní postoj k existujícímu rekreačnímu areálu/vesnici? Myslíte, že je pro obec přínosem?
ano – spíše ano – spíše ne – ne – nevím Proč? _____
- Změnilo se něco ve Vaší obci po výstavbě rekreačního areálu/vesnice? (např. nabídka a kvalita služeb, infrastruktura, vzhled veřejných prostor, nezaměstnanost, společenský život....)
Uveďte, prosím, konkrétní příklady.
změny přinášející obci a občanům užitek:

změny přinášející obci a občanům problémy:

- Jak hodnotíte umístění rekreačního areálu/vesnice vzhledem ke stávající zástavbě obce?
vhodné – nevádí mi – nevhodné Zdůvodněte: _____
- Jak hodnotíte fyzický vzhled rekreačních objektů v rekreačním areálu/vesnici?
líbí se mi – nevádí mi – nelíbí se mi Proč? _____
- Jaký postoj jste zaujímal(a) na počátku výstavby rekreačního areálu/vesnice v obci?
souhlasný – spíše kladný – neutrální – spíše záporný – nesouhlasný postoj
- Jaký je Váš současný vztah a názor na existenci rekreačního areálu/vesnice v obci?
souhlasný – spíše kladný – neutrální – spíše záporný – nesouhlasný postoj
- Jaké jsou Vaše kontakty s majiteli/rekreaty rekreačního areálu/vesnice po stránce kvality (vztahu)?
velmi přátelské – docela přátelské – neosobní/ne příliš přátelské – konfliktní/nepřátelské
- Jaké jsou Vaše kontakty s majiteli/rekreaty po stránce kvantity (četnosti)?
velmi časté – časté – občasné – minimální
- Jak vnímáte přítomnost a chování rekreatantů rekreačního areálu/vesnice podle země jejich původu?

	jsou mi příjemní	nevádí mi	vádí mi	nemám zkušenost
Česko				
Nizozemsko				
Německo				
Polsko				
Jiné:				

- Sledujete v obci a jejím okolí zvýšenou poptávku cizinců/ne-místních obyvatel po místních nemovitostech?
a) ano, kupují si stávající objekty d) nevím, nevšiml(a) jsem si
b) ano, staví si nové objekty e) ne, nedochází k tomu
c) ano, kupují stávající i staví nové objekty
- Jaký je Váš postoj k poptávce cizinců/ne-místních obyvatel po místních nemovitostech?
souhlasný – spíše kladný – neutrální – spíše záporný – nesouhlasný postoj
Proč? _____
- Jaký postoj podle Vás obec (zastupitelstvo, starosta, stavební úřad) zastává k rozvoji cestovního ruchu a rekreace?
podpora (přímá i nepřímá) – regulace – lhostejnost – antagonismus (zákaz)
- Jaký postoj by podle Vás měla obec zastávat do budoucna k rozvoji cestovního ruchu a rekreace?
podpora – regulace – žádná regulace – zákaz

Profil respondenta:

pohlaví: muž – žena
vzdělání: ZŠ – SŠ – VŠ
práce v odvětví CR: ano – ne

věk: (18–29) – (30–49) – (50–69) – (70 a více)
vztah k obci: rodák – v místě dlouho žijící – ostatní
pokud ano, jaké je Vaše zaměstnání: _____
pokud ne, uvažujete o práci v CR: ano – ne

Děkuji za vyplnění!

Příloha 8 Databáze projektů nizozemských investorů v oblasti cestovního ruchu a rekreace v Česku (platnost k únoru 2010)

obec (část obce)	okres	název	společnost	charakteristika	lůžková kapacita
1 Branžež	Mladá Boleslav	Park Branžež	Wild Oak, s.r.o.	3 penziony, 45 rekreačních objektů a zařízení pro sport a rekreaci	280
2 Černý Důl	Trutnov	Villa Park Happy Hill	-	42 rekreačních objektů	252
Černý Důl	Trutnov	Sunny Hill Cottage	-	4 rekreační objekty	32
Černý Důl	Trutnov	Golf Club Black Valley	Golf and Ski Development, s.r.o.	18ti jamkové golfové hřiště, 24 objektů	-
3 Dolní Dvůr	Trutnov	-	-	42 objektů	120*
4 Frymburk	Český Krumlov	Rosenberk Parc Frymburk	Dexplon, s.r.o.	72 rodinných domů	360*
5 Horní Brusnice	Trutnov	-	Dexplon, s.r.o.	zatím 8 z 30 roubených rekreačních objektů	zatím 64 v plánu 240
6 Jilemnice (Javorek)	Semily	-	-	89 rekreačních objektů	445*
7 Lipno n. Vltavou	Český Krumlov	Lipno Lake Resort	-	rekreační komplex	690
Lipno n. Vltavou	Český Krumlov	Landal Marina Lipno	Landal GreenParks s.r.o.	rekreační areál	1 662
Lipno n. Vltavou	Český Krumlov	Villa Park Lipno Resort	-	20 rekreačních objektů	200*
Lipno n. Vltavou	Český Krumlov	Villa Park Lipno Dreams	-	32 rekreačních objektů	224*
8 Lučany nad Nisou	Jablonec n. Nisou	Arcadian Park Lucany	Arcadian Development Company s.r.o.	18 roubených rekreačních objektů	90*
9 Mirotice	Písek	Oasis – Model for the Future	-	rekreační park	3 000
10 Nová Bystřice	Jindřichův Hradec	Obora Golfvillage Nová Bystřice	Obora Resort s.r.o., Farm Invest s.r.o.	zatím 31 rodinných domů, v plánu cca 200 domů	zatím 155* v plánu 1 000*
11 Pec Pod Sněžkou	Trutnov	Pec Plaza	MEI a.s.	přestavba náměstí, apartmánové domy, obchody	-
12 Pecka	Jičín	Europark Pecka	PVE Hradec Králové s.r.o.	29 rekreačních objektů	145*
13 Proseč	Chrudim	Obytný soubor Chalupy Česká Rybná	Goodrock s.r.o.	33 rekreačních objektů	165*

obec	okres	název	společnost	charakteristika	lůžková kapacita
14 Rudník	Trutnov	-	-	rekonstrukce pivovaru na ubytovací zařízení	-
Rudník (Bolkov)	Trutnov	-	EML Investments s.r.o.	8 rekreačních objektů	40*
Rudník (Javorník)	Trutnov	Bungalowpark Belvedere	Bohemen s.r.o.	6 rekreačních objektů	48
15 Rychnov u Jablonce n. Nisou	Jablonec n. Nisou	Rekreační domy - Pelíkovice - Rydvaltice	-	12 rekreačních objektů	60*
16 Staré Město p. Landštejnem (zaniklá obec Rajchěřov)	Jindřichův Hradec	-	pan Willems	rekreační park, cca 510 domů a zařízení pro sport, rekreaci a zábavu	2 500
17 Stárkov	Náchod	Green Valley Park Stárkov	Arcadian Development Company s.r.o.	22 rekreačních objektů	153
18 Škrdlovice	Žďár n. Sázavou	Velké Dářko	Velké Dářko Project s.r.o.	542 bytových jednotek, zařízení pro sport a rekreaci, centrum obce	-
19 Teplice n. Metují (část obce Horní Teplice)	Náchod	-	Morgen Flur a.s.	30 (65) rezidenčních a rekreačních objektů	150*(325*)
20 Vidochov	Jičín	Arcadian Park Stupná	Arcadian Development Company s.r.o.	27 roubených rekreačních objektů	135*
21 Vítkovice	Semily	Arcadian Apartments Vítkovice	Arcadian Development Company s.r.o.	dům s apartmánovými rekreačními byty	-
22 Vrchlabí	Trutnov	Chateaux Vrchlabí	Arcadian Development Company s.r.o.	rekonstrukce objektu v areálu zámku, 17 apartmánů	68*
23 Žacléř	Trutnov	Project Zacler	Klutave s.r.o.	29 rodinných domů	145*
Žacléř	Trutnov	Project Kasteel Zacler	Cosy Cottage s.r.o.	zámek, v plánu rekonstrukce na apartmány	-
Žacléř (Prkenný Důl)	Trutnov	-	A.V.C. s.r.o.	4 rekreační objekty	32*

Pozn. * odborný odhad

Zdroj: vlastní šetření

Příloha 9 Příklady rekreačních lokalit nizozemských investorů v Česku

Obr. 1 Sunny Hill Cottages, 4 poloroubené objekty, obec Černý Důl

Obr. 2 Rekreační vesnice se zatím 8 z plánovaných 30 poloroubených objektů, obec Horní Brusnice

Obr. 3 Europark Pecka, vzorový objekt z 29 plánovaných, obec Pecka

Obr. 4 Obora Golfvillage Nová Bystřice, cca 31 z plánovaných 200 objektů, obec Nová Bystřice

Obr. 5 Chateaux Vrchlabí, 17 apartmánových rekreačních bytů, obec Vrchlabí

Obr. 6 Lipno Lake Resort, 92 apartmánových rekreačních bytů, obec Lipno n. Vltavou

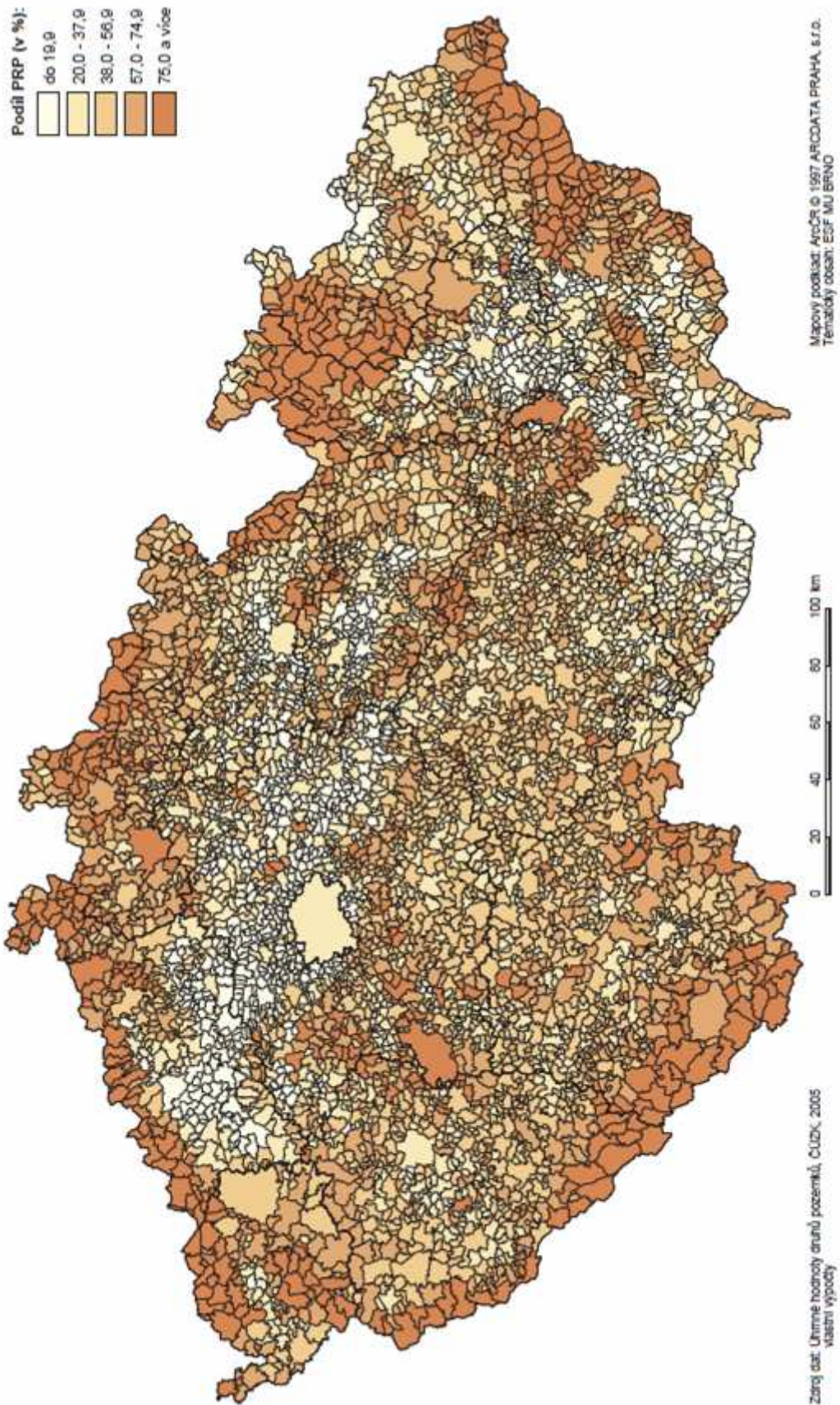
Obr. 7 Villapark Lipno Resort, 20 objektů, obec Lipno n. Vltavou

Obr. 8 Villapark Lipno Dreams, 32 objektů, obec Lipno n. Vltavou

Obr. 1, 3, 5–8: foto autorka; obr. 2: Bareš (2009, s. 65); obr. 4: Obora Golfvillage Nová Bystřice

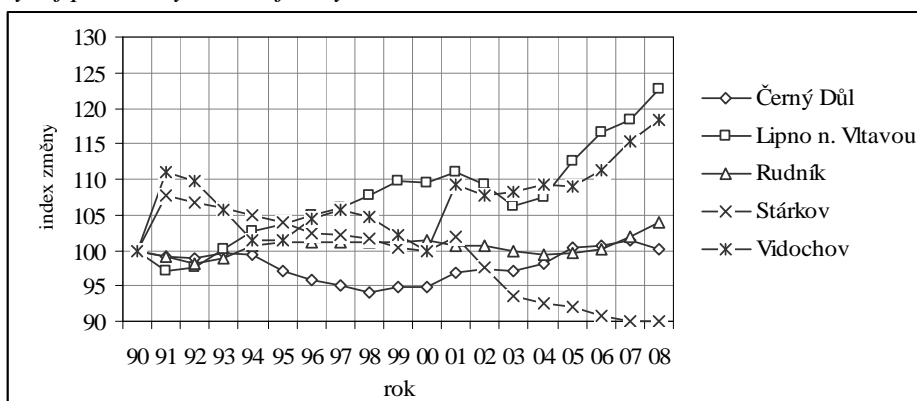
Příloha 10 Potenciální rekreační plochy v Česku

Zdroj: Vystoupil a kol. (2007, příloha I)

Příloha 11 Základní demografická a socioekonomická charakteristika zájmových obcí

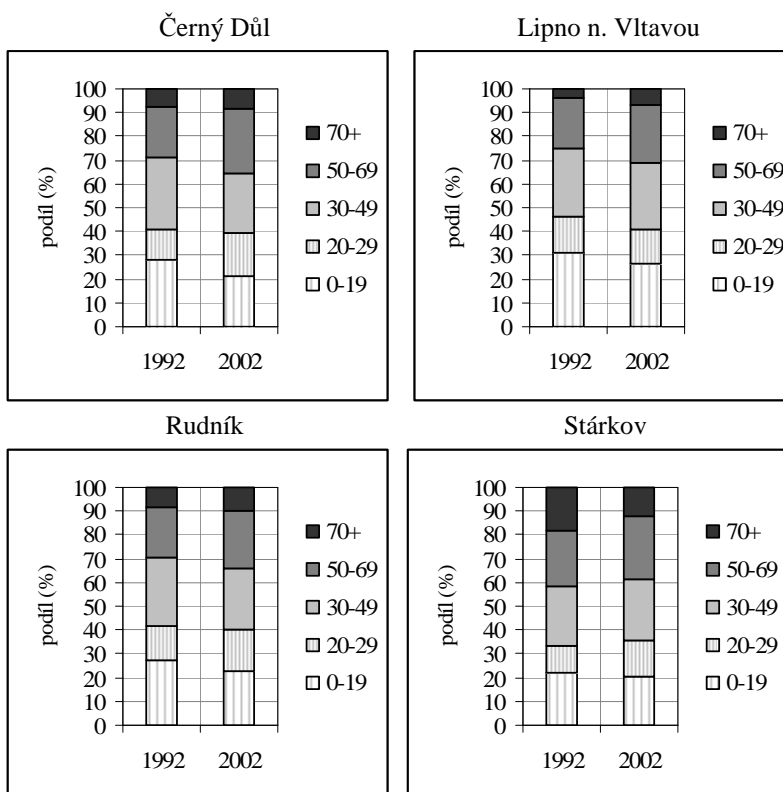
Vývoj počtu obyvatel zájmových obcí v letech 1990–2008

Pozn. index změny (1990 = 100 %)

Zdroj: ČSÚ [listopad 2009], vlastní výpočty

Věková struktura obyvatel zájmových obcí v roce 1992 a 2002

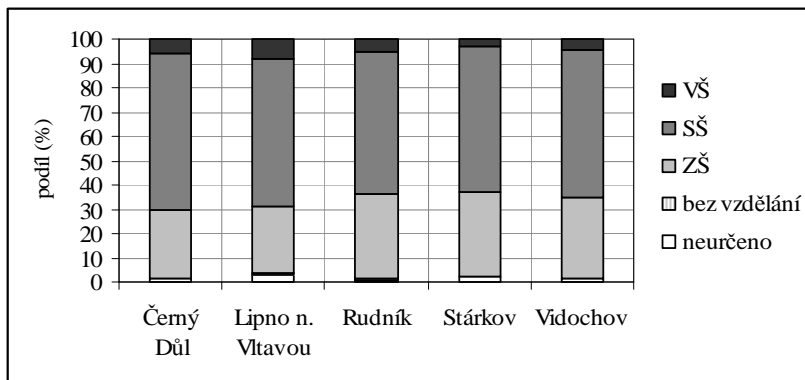
Zdroj: ČSÚ [listopad 2009], vlastní výpočty

Počet vyjíždějících a dojíždějících za prací v zájmových obcích v roce 1991 a 2001

	rok	Černý Důl	Lipno n. Vltavou	Rudník	Stárkov	Vidochov
vyjíždějící za prací	1991	-179	-110	-355	-207	-124
	2001	-350	-233	-982	-303	-122
dojíždějící za prací	1991	76	61	281	41	14
	2001	55	77	507	36	10
Saldo	1991	-103	-49	-74	-166	-110
	2001	-295	-156	-475	-267	-112

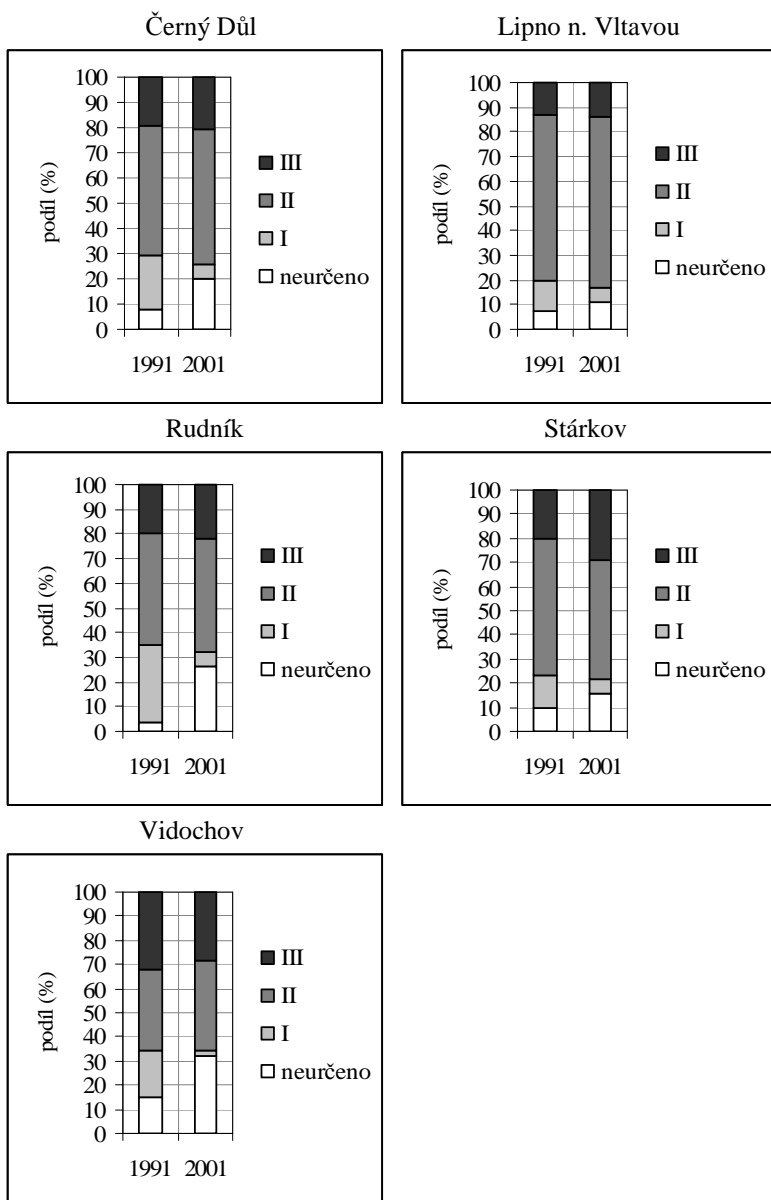
Zdroj: ČSÚ [listopad 2009], vlastní výpočty

Vzdělanostní struktura obyvatel zájmových obcí v roce 2001 (obyvatelstvo starší 15 let)

Zdroj: ČSÚ [listopad 2009], vlastní výpočty

Struktura zaměstnanosti podle odvětví v zájmových obcích v letech 1991 a 2001 (ekonomicky aktivní obyv.)

Zdroj: ČSÚ [listopad 2009], vlastní výpočty

Příloha 12 Lokalizační a realizační předpoklady cestovního ruchu a rekreace zájmových obcí

Pozn. Přehledy jsou platné k roku 2009, nejedná se o vyčerpávající výčty.

Lokalizační předpoklady

	obec	výčet
sakrální památky	Černý Důl	kostel sv. Michaela Archanděla, kostel Nejsv. Trojice, kaplička sv. Michala, sv. Kříže a sv. Barbory, socha sv. Michala, sv. Jana Nepomuckého v části Černý Důl a Fořt
	Lipno n. Vltavou	
	Rudník	kostel Nejsv. Trojice, kostel sv. Martina (chátrá), KP fara čp. 1, KP sousoší Kalvárie, socha sv. Jana Nepomuckého, drobné sakrální stavby, KP škola farní u kostela čp. 134
	Stárkov	kostel sv. Jana Pěstouna, KP barokní fara, KP křížová cesta, KP kaplička Čtrnácti pomocníků, KP socha sv. Jana Nepomuckého, KP sousoší Kalvárie, KP sloup se sochou Panny Marie, drobné sakrální stavby
	Vidochov	KP kostel sv. Andělů Strážných, kostel sv. Máří Magdalény, kaplička a křížová cesta na Zlatnici, drobné sakrální stavby
profánní památky	Černý Důl	KP hotel Pošta, KP venkovské domy čp. 53, 59 a 60, KP městský dům č. 79, KP myslivna čp. 160, zaniklý hrádek Purkhybl (pouze místo), býv. zámek v části Fořt (dnes střední škola), radnice, hasičská zbrojnice, hrob Rudoarmějce, vila továrníka
	Lipno n. Vltavou	tradice hornictví, dřevařství a pastevectví
	Rudník	tradice vorařství, chovu tažných volů (osady Kobylnice, Slupečná a Lipno) a pěstování žita a ovse (osady Studené, Plískov, Kramolín)
	Stárkov	KP středověká vodní tvrz, KP býv. pivovar (chátrá), zámek tzv. Malá Hluboká (dnes penzion), býv. lázeňské budovy a okolí v části Lázně (funkční do r. 1922, dnes trvalé bydlení), tzv. justiční statek v části Javorník, venkovské domy čp. 482, 483 a 465, venkovská usedlost čp. 24, (polo)roubené domy, hřbitovy, drobné sakrální stavby, sídliště Terezín, tradice hornictví a textilního průmyslu (plátenictví, bělení, barvířství, tkalcovství, lnářství, umělé hedvábí)
	Vidochov	městská památková zóna, KP radnice, KP zámek se zahradou (nepřístupný), domy čp. 90 a 89, chalupa čp. 47, stavení čp. 29, kašna (nefunkční), Vápenka (soubor roubené lidové architektury), Zámecký vrch (místo dřevěného hradu z 13. stol.), hřbitov, tradice tkalcovství a textilního průmyslu
technické památky	Černý Důl	KP býv. kovárna (dnes penzion), roubené domy, 2 hřbitovy, tradice hornictví a spiritismus
	Lipno n. Vltavou	KP kamenný most, doly (těžba mědi, železných rud, zlata), vápencový lom, nákladní lanová dráha (d = 8,4 km)
	Rudník	vodní nádrž Lipno, vodní elektrárna Lipno, vodní tunel
	Stárkov	československé opevnění
	Vidochov	doly (zlato, stříbro)
společenské akce	Černý Důl	Starosta Open Elvia Cup (závody ve slalomu na lyžích), Okrskové hasičské závody, Memoriál Jindry Projsla a Ládi Kohouta (fotbalový turnaj), Starosta Cup (tenisový turnaj), Hasičský den, Hasičský bál, zdobení kraslic, Dětský maškarní ples, Velikonoční taneční zábava, Pálení čarodějnic, Dětský den, Vánoční stan
	Lipno n. Vltavou	jachtařské soutěže, závody ve vodním slalomu, závody v raftingu, golfové turnaje
	Rudník	Novoroční vyjížďka do Čermné, Rudnický vejšlap (trasa Rudník–Černá Hora), Vella, Silvestrovské mazání, Hasičský karneval, Lampionový průvod, Slet čarodějnic, Václavská zábava, Rudnická drakiáda
	Stárkov	Katovská třicítka (pochod)
	Vidochov	Dětský den, karnevaly

Pozn. KP = kulturní památka

Zdroj: Národní památkový ústav, KČT (1996a,b), SHOCart (2002a,b), propagační materiály zájmových obcí a atraktivit cestovního ruchu, terénní šetření

Realizační předpoklady

	obec	výčet
ubytovací zařízení – příloha 13		
stravovací zařízení	Černý Důl	14 x restaurace, 1 x hospoda, 3 x občerstvení, 5 x bar, 1 x vinárna
	Lipno n. Vltavou	na Promenádě Lipno, ve vybraných ubytovacích zařízeních, občerstvení u vybraných komerčních atraktivit cestovního ruchu a rekreace
	Rudník	7 x restaurace (z toho 1 zavřená), 2 x hospoda, 1 x vinárna
	Stárkov	1 x restaurace, 2 x občerstvení, 1 x pivnice
	Vidochov	2 x restaurace (z toho 1 zavřená)
sportovní a zábavní zařízení	Černý Důl	lyžařský areál (9,7 km sjezdových tratí, 2 x 3-sedačkové lanovky, 7 lyžařských vleků, 2 dětské vleky, pojezdový chodník, snowpark pro snowboardisty, běžkařské tratě), 2 x multifunkční hřiště, tělocvična, 1 x tenisové kurty (hotel Aurum, v zimě 1 krytý přetlakovou halou), přírodní koupaliště (Autocamp Slunečná), fotbalové hřiště
	Lipno n. Vltavou	lyžařský areál (7,1 km sjezdových tratí, 3 x 4-sedačkové lanovky, 2 dětské vleky, 3 pohyblivé koberce, lyžařské výukové hřiště pro děti a začátečníky, snowpark pro snowboardisty, běžkařské tratě), bruslařská dráha, aquaworld, cyklostezka, golfové hřiště (18 jamek), rybník s písčnou pláží (v zimě na zamrzlé ploše bruslení a hokej), 2 x tenisové kurty, víceúčelová hala, jachetní přístav, lanové centrum, adrenalinové sjezdy na horských kolech, bobová dráha, paintball a další drobné atrakce pro děti, fotbalové hřiště
	Rudník	2 x tenisové kurty, fotbalové hřiště, koupaliště a kemp (mimo provoz), běžkařské tratě
	Stárkov	tenisové kurty, fotbalové hřiště, lyžařský vlek pro začátečníky a atrakce pro děti (Green Valley Park Stárkov), přírodní koupaliště
	Vidochov	fotbalové hřiště
další doplňková infrastruktura	Černý Důl	skibusy, cyklotrasy, turistické trasy, turistické informační centrum, horská služba, lyžařské školy, půjčovny sportovního vybavení, rehabilitační služby (hotel Aurum), bankomat, veřejné toalety, informační tabule, naučná stezka, propagační materiály obce a vybraných atraktivit CR
	Lipno n. Vltavou	skibusy, skivlaky, cyklotrasy, turistické trasy, turistické informační centrum (Lipno Servis), informační centrum Lipno (ČEZ), informační tabule, bankomat, půjčovna vybavení pro letní a zimní sporty, servis, golfový klub, lyžařská škola, vyhlídkové lety, dětský koutek, osobní lodní doprava, veřejné toalety, propagační materiály vybraných atraktivit CR
	Rudník	skibus, turistické trasy, informační tabule, turistická mapa regionu
	Stárkov	turistické trasy, cyklotrasy, infocentrum a půjčovna sportovního vybavení (Green Valley Park Stárkov), vyjížděky na koni a v kočáře, turistická mapa regionu, propagační materiál obce a atraktivit CR
	Vidochov	turistické trasy, informační tabule, turistická mapa regionu

Zdroj: KČT (1996a,b), SHOCart (2002a,b), propagační materiály zájmových obcí a atraktivit cestovního ruchu, terénní šetření

Příloha 13 Struktura ubytovacích zařízení v zájmových obcích v roce 2009

obec	Černý Důl	Lipno n. Vltavou	Rudník	Stárkov	Vidochov
objekty individuální rekreace (OIR)					
<i>počet</i> ¹	40 + 5	304 + 13 apartmánů	60 + 8	28	18
<i>kapacita OIR</i> ²	225	1 520 + 127	340	140	90
hromadná ubytovací zařízení (HUZ)					
rekreační komplex ³	3	13	1	1	1
hotel	8	5	2	0	0
	+ 2 podnik. objekty				
penzion	32	10	12	0	3
kemp	1	2	1 + 1 mimo provoz	1	0
turistická ubytovna	2	1	1 mimo provoz	0	0
	+ 1 mimo provoz				
ubytování v soukromí	19	3	7	4	1
<i>počet HUZ celkem</i>	67 + 1	32	23 + 2	6	5
rekreační komplex ³	400	4 244	48	151	135 ²
hotel	665 + ?	285	114	0	0
penzion	866	265	312	0	65
kemp	540	2 000	50 + neurčeno	60	0
turistická ubytovna	85 + 31	60	55	0	0
ubytování v soukromí*	186	14	76	25	5
<i>kapacita HUZ celkem</i> ⁴	2 742	6 868	600	236	205
kapacita celkem	2 967	8 515	940	376	295

Pozn. ¹ počet OIR podle ČÚZK (2005) + počet zmapovaných v terénu v roce 2009

² odborný odhad založený na výpočtu: počet ubytovacích jednotek * koeficient k , kde $k = 5$ osob na jednotku (Vágner, Fialová a kol. 2004)

³ rekreační komplexy = rekreační areál/vesnice, apartmánový rekreační dům, chatová osada

⁴ nezapočítána zařízení mimo provoz

Zdroj: terénní šetření

Příloha 14 Primární infrastruktura v zájmových obcích v roce 2009

obec	Černý Důl	Lipno n. Vltavou	Rudník	Stárkov	Vidochov
počet obyv. (střední stav k 2008)	785	602	2 258	651	369
mateřská škola	X	X	X	X	X
základní škola	X	X	X	X	X
	(1. stupeň)				(1. stupeň)
speciální škola	X				
praktický lékař pro děti a dorost		X	X	X	
praktický lékař pro dospělé	X	X	X	X	
stomatolog	X		X	X	
lékárna			X		
obchod s potravinami	1 x potraviny 1 x smíšené zboží	2 x potraviny	1 x potraviny 2 x smíšené zboží	1 x mléko, pečivo 1 x ovoce, zelenina X	
pošta					
policie		X			
sociální zařízení		X	X		
veřejná knihovna	X	X	X		X
drobné služby	X	X	X	X	
drobná stravovací a zábavní zařízení	X	X	X	X	X
dětské hřiště	X	X	X	X (v areálu školy)	
hřiště na míčové hry	X	X	X	X	X
koupaliště	přírodní	aquapark vodní nádrž	X (mimo provoz)	přírodní	
společenské zařízení	X		X	X	X

Zdroj: RISY [podzim 2009], terénní šetření

Příloha 15 Fotodokumentace Villa Park Happy Hill a obce Černý Důl

Obr. 1–2 V rekreačním areálu se nachází pouze dva typy objektů ve dvou barevných variantách, umístěných velmi blízko u sebe. U každého rekreačního objektu jsou dvě parkovací místa. Dopravu v areálu však zvláště v zimě komplikuje vysoký sklon příjezdové komunikace. Ta jediná je lemována řadou stromů, další vzrostlá zeleň v areálu chybí. Výslednou kompozici rekreačního areálu ovlivnila také správa KRNAP.

Obr. 3 Obec Černý Důl patří mezi kvalitně vybavená lyžařská střediska v Krkonoších. Infrastruktura pro zimní cestovní ruch představuje výrazný prvek v krajině. Mimo hlavní zimní sezónu je v provozu pouze lanová dráha o víkendech během léta.

Obr. 4 V různých částech obce vznikají individuální (polo)roubené objekty, které vlastní a využívá česká i zahraniční klientela. Některé působí v zástavbě nepřirozeně, přestože respektují dílčí architektonické a urbanistické prvky (stavební čára, orientace hřebene, rozměry stavby), např. v části Fořt.

Obr. 1–4: foto autorka

Příloha 16 Fotodokumentace Landal Marina Lipno a obce Lipno n. Vltavou

Obr. 1–2 Rekreční areál vtiskl obci nový marketingový obraz, atraktivní pro turistiky, investory a další podnikatele. Výstavba si však vyžádala velké zásahy do pobřežního a vodního ekosystému a modelaci reliéfu. Provoz rekreačního areálu a přístavu vyvolává soustavné tlaky na přírodní prostředí.

Obr. 3 Za domy, lemujícími přístav, jsou skryty vzhledově méně atraktivní objekty. Parková úprava a údržba zelených ploch vede k redukci a homogenizaci bioty.

Obr. 4 Promenáda Lipno tvoří nové komerční centrum obce s restauračními a dalšími drobnými stravovacími zařízeními, obchody s oblečením, sportovním vybavením, suvenýry, turistickým informačním centrem a novým sídlem obecního úřadu.

Obr. 5 Multifunkční hala je příkladem estetického narušení krajinného rázu infrastrukturou cestovního ruchu a rekreace.

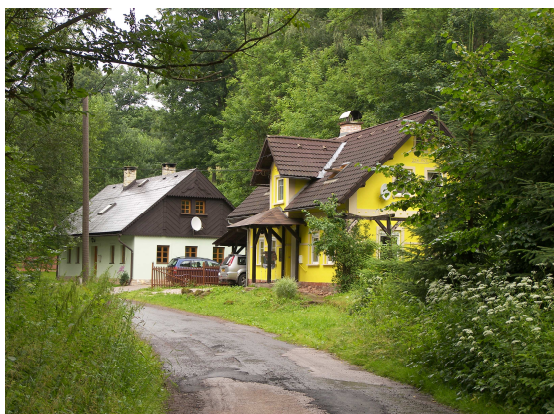
Obr. 6 S rozvojem komerčních atraktivit cestovního ruchu, jako je například lanové centrum, se z krajiny stává jeviště a kulisa pro cestovní ruch a rekreaci.

Obr.1–6: foto autorka

Příloha 17 Fotodokumentace Bungalowpark Belvedere a obce Rudník

Obr. 1–2 Rekreční vesnice je architektonicky i urbanisticky relativně citlivě řešena. Snímky lokality pořízené na jaře a v létě přibližně ze stejného místa ukazují na její vhodné situování a zakomponování do původní vzrostlé zeleně. Problematické je pouze strmé vedení příjezdových cest k rekreačním objektům.

Obr. 3 V části Javorník dominuje rekreační funkce původních i nově postavených objektů, které vlastní a využívají Češi i cizinci (zejména Nizozemci). Ne každá novostavba ovšem dodržuje prvky lokální architektury.

Obr. 4 Historicky cennou budovu bývalého pivovaru koupila společnost s nizozemským kapitálem se záměrem přestavby na ubytovací zařízení. Opravena je zatím pouze jedna z provozních budov, jejíž prostory slouží jako kanceláře několika firem.

Obr. 1–4: foto autorka

Příloha 18 Fotodokumentace Green Valley Park Stárkov a obce Stárkov

Obr. 1–2 Rekreční areál se rozkládá na úpatí tzv. stárkovské questy. Na ploše je plánována výstavba dalších 50 rekreačních objektů. Jejich vzhled i rozmístění schválila správa CHKO Broumovsko.

Obr. 3 Ve zrekonstruovaném původním objektu je umístěna recepce a provozně-technické zázemí rekreačního areálu. Posezení se základním občerstvením je volně přístupné také pro rezidenty.

Obr. 4 V plánu je kromě výstavby nových rekreačních objektů také přestavba budovy bývalého mlýna na hotel s restaurací a bazénem.

Obr. 5 Centrum obce Stárkov je vyhlášeno městskou památkou zónou. Domy a celý prostor náměstí vyžadují rozsáhlou revitalizaci, která je předmětem připravovaného plánu péče.

Obr. 6 Obec disponuje kulturněhistorickým potenciálem pro cestovní ruch, příkladem může být architektonicky cenná barokní dvoupatrová budova fary s mansardovou střechou.

Obr. 1–6: foto autorka

Příloha 19 Fotodokumentace Arcadian Park Stupná a obce Vidochov

Obr. 1–2 Rekreční vesnice se snaží respektovat lokální/regionální prvky tradiční architektury, přesto množství a různorodost objektů a nevhodná úprava některých pozemků vytváří nepřirozenou koncepci. Vnitřní vybavení rekreačních objektů nabízí odlišnou kvalitu rekreace od tradičního českého chalupaření.

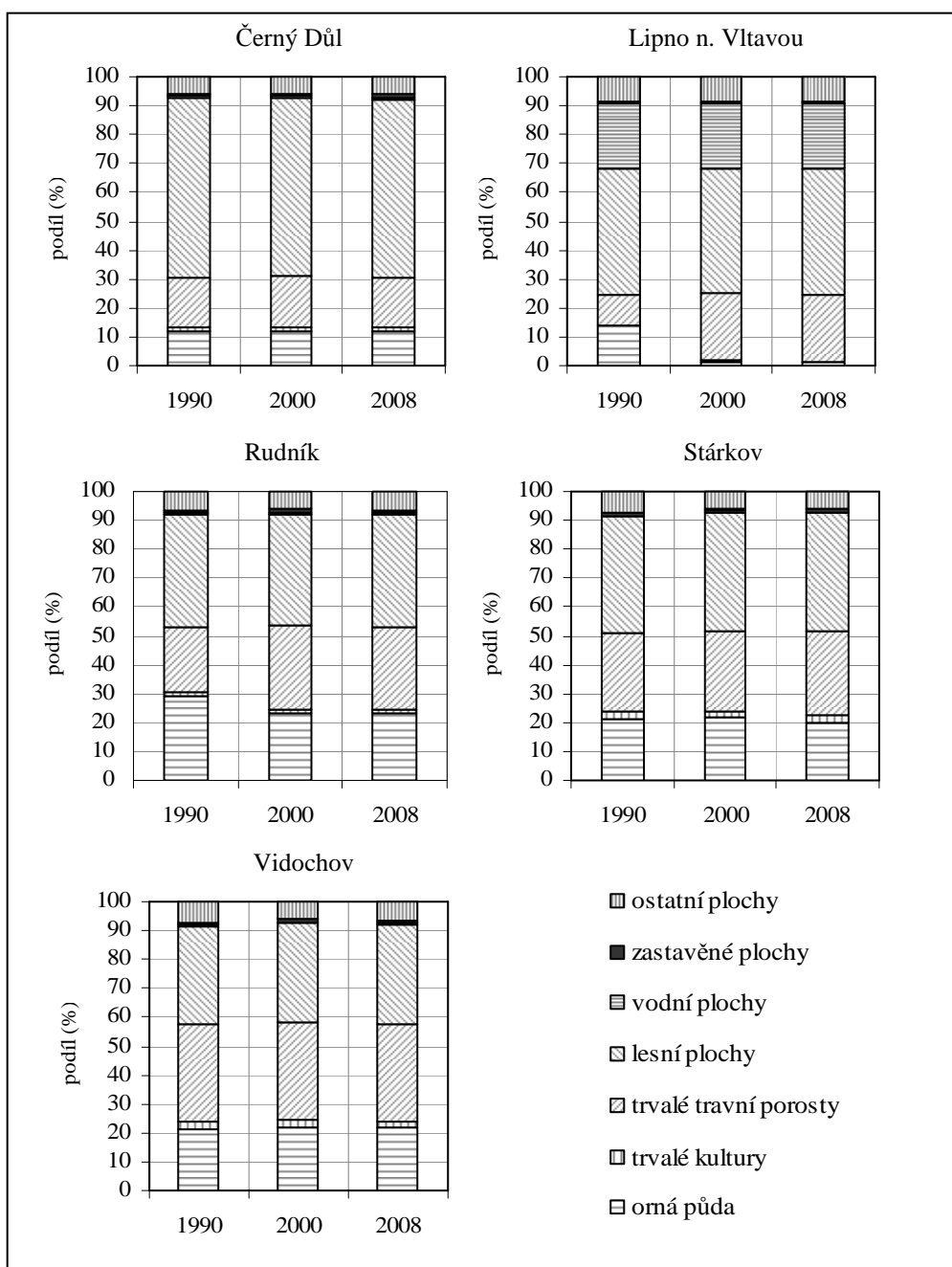

Obr. 3 Tento objekt není výsledkem zdařilé rekonstrukce, ale stavbou na tzv. zelené louce. Nizozemci zde provozují penzion.

Obr. 4 V obci Vidochov se nachází několik nevyužívaných objektů a bývalých provozoven.

Obr. 1–4: foto autorka

Příloha 20 Funkční využití ploch v zájmových obcích v letech 1990–2008

Zdroj: Databáze Land Use Cover Change, Portál veřejné správy ČR [listopad 2009], vlastní výpočty

Příloha 21 Společnosti se zahraničním kapitálem v zájmových obcích v roce 2008

obec	počet obchodních společností celkem (2008)	počet analyzovaných obchodních společností ¹ (2008)	počet s.r.o. se zahraničním kapitálem ¹	podíl s.r.o. se zahraničním kapitálem na celkovém počtu obchodních společností v %	podíl na s.r.o. se zahraničním kapitálem	
					s nizozemským kapitálem v %	s ostatním zahraničním kapitálem v %
Stárvkov	42	15	25	59,52	100,00	0,00
Červený Kostelec	117	5	4	3,42	75,00	25,00
Česká Metuje	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Hronov	100	9	1	1,00	0,00	0,00
Jívka	18	5	5	27,78	100,00	0,00
Malé Svatoňovice	42	9	8	19,05	100,00	0,00
Rtyně v Podkrkonoší	26	7	6	23,08	100,00	0,00
Velké Petrovice	2	0	0	0,00	0,00	0,00
Černý Důl	59	41	39	66,10	100,00	0,00
Rudník	45	20	17	37,78	76,47	23,53
Čermná	11	10	7	63,64	71,43	28,57
Dolní Dvůr	9	5	3	33,33	66,67	33,33
Dolní Lánov	11	5	4	36,36	50,00	50,00
Hostinné	49	7	1	2,04	100,00	0,00
Janské Lázně	32	4	1	3,13	0,00	100,00
Lánov	35	3	1	2,86	100,00	0,00
Mladé Buky	38	4	2	5,26	100,00	0,00
Pec pod Sněžkou	28	18	3	10,71	33,33	66,67
Prosečné	2	0	0	0,00	0,00	0,00
Strážné	7	4	1	14,29	100,00	0,00
Vlčice	5	1	0	0,00	0,00	0,00
Vidochov	26	31 ²	21	80,77	95,24	4,76
Borovnice	5	2	2	40,00	100,00	0,00
Čistá u Horek	5	0	0	0,00	0,00	0,00
Horka u Staré Paky	11	0	0	0,00	0,00	0,00
Levínská Olešnice	5	0	0	0,00	0,00	0,00
Nová Paka	195	9	1	0,51	0,00	100,00
Pecka	18	2	1	5,56	100,00	0,00
Lipno nad Vltavou	72	48	38	52,78	36,84	63,16
Frymburk	50	16	11	22,00	18,18	81,82
Loučovice	64	3	3	4,69	0,00	100,00
Přední Výtoň	8	4	4	50,00	50,00	50,00
Vyšší Brod	52	14	7	13,46	0,00	100,00

Pozn. ¹ Obchodní společnosti z RES podle OKEČ 55 – Ubytování a stravování, OKEČ 70 – Činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu, podnikatelské činnosti, a podle právní formy 112 – společnost s učením omezeným.

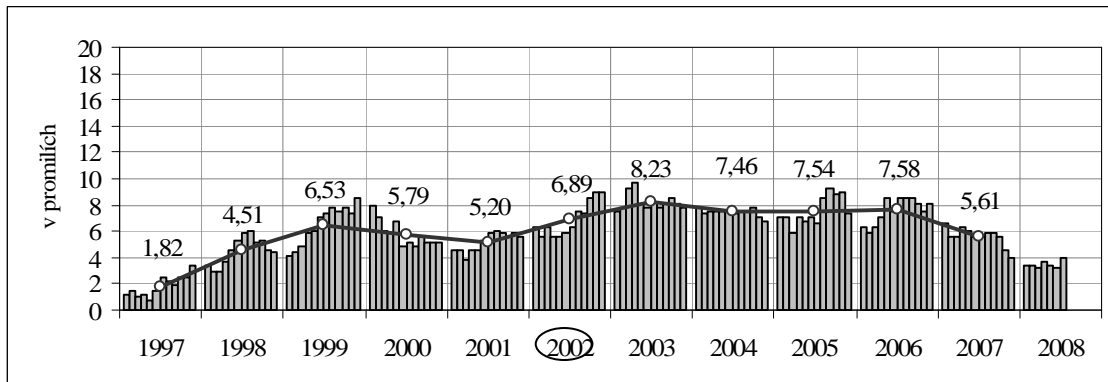
² Vyšší počet analyzovaných subjektů v obci Vidochov je dán doplněním 9 obchodních společností zmapovaných během terénního šetření.

Zdroj: Databáze registru ekonomických subjektů v roce 2008, RISY [listopad 2009], vlastní výpočty

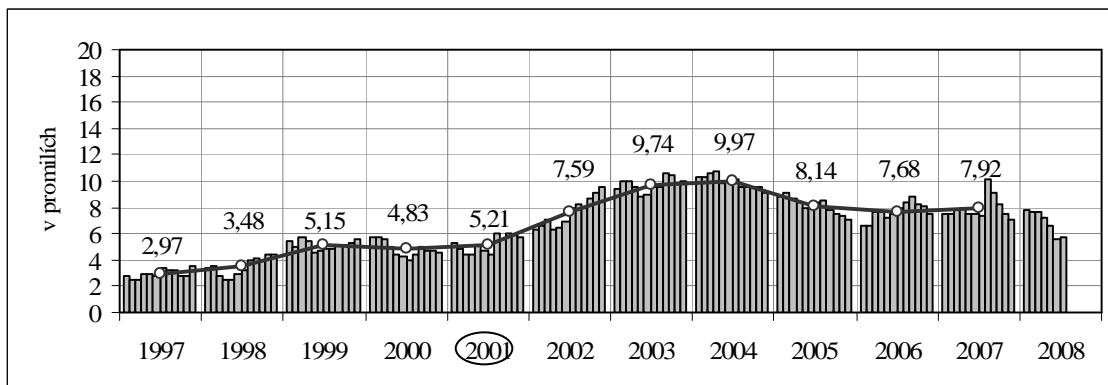
Příloha 22 Vývoj nezaměstnanosti v zájmových obcích a okresech v letech 1997–2008

Pozn. Graf zachycuje vývoj měsíční míry nezaměstnanosti a vývoj průměrné roční hodnoty ukazatele. Pro srovnání vývoje nezaměstnanosti bylo ve všech grafech zvoleno stejné měřítko. Kroužek značí rok zahájení provozu zájmové rekreační lokality.

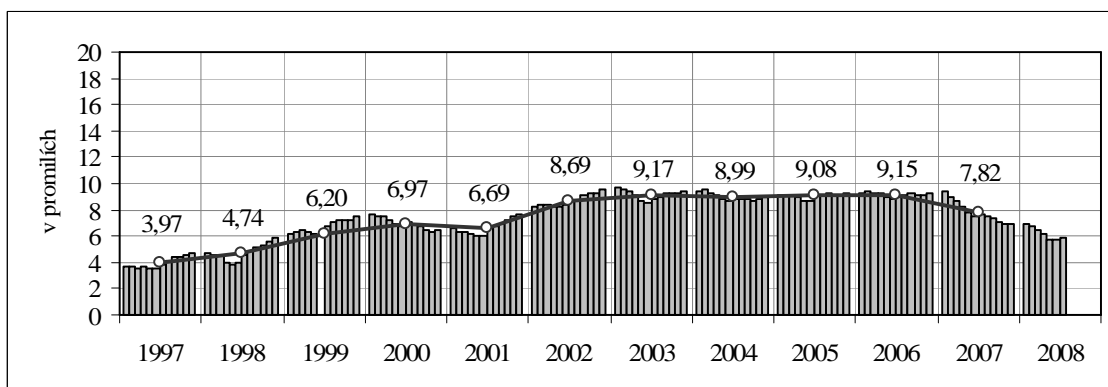
Černý Důl

Rudník

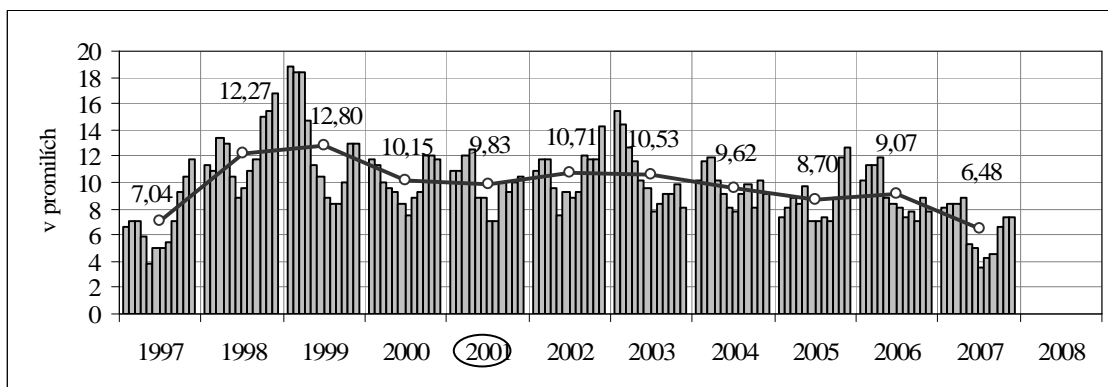

okr. Trutnov

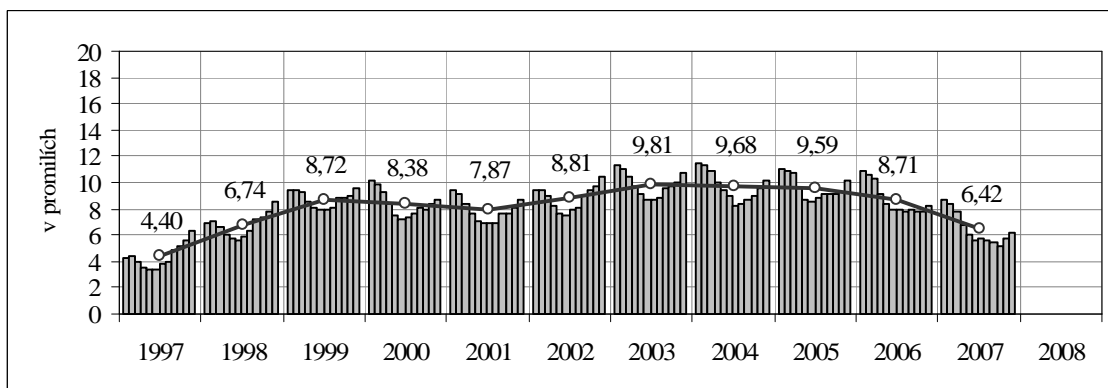

Zdroj: Databáze Úřadu práce v Trutnově, vlastní výpočty

Lipno n. Vltavou

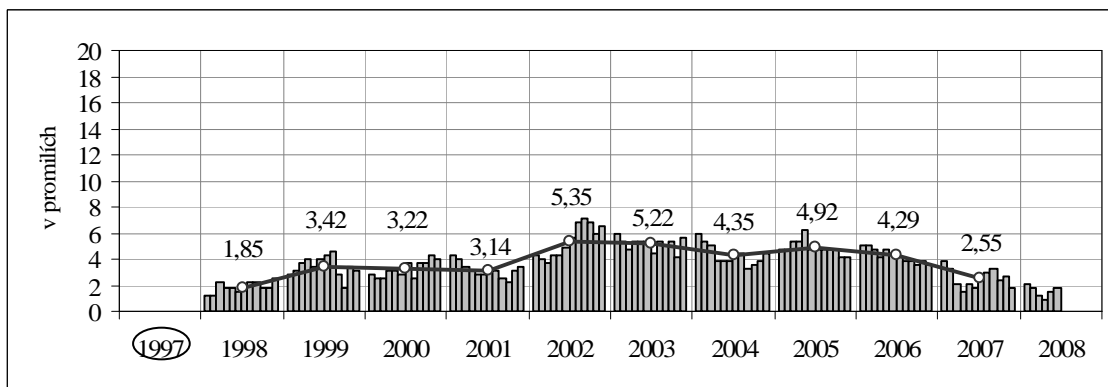

okr. Český Krumlov

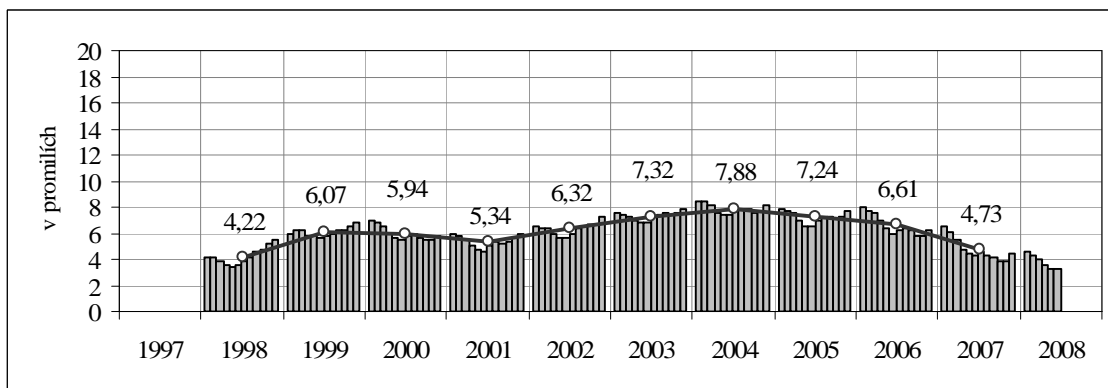

Zdroj: Databáze Úřadu práce v Českém Krumlově, vlastní výpočty

Stárkov

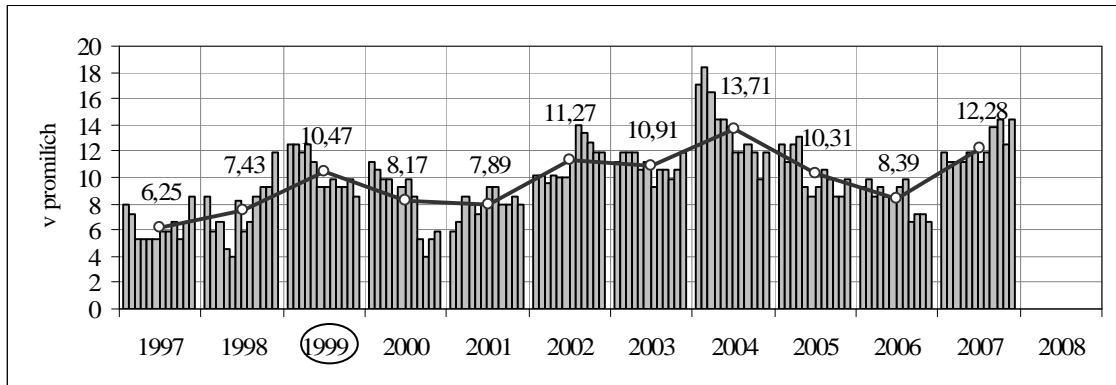

okr. Náchod

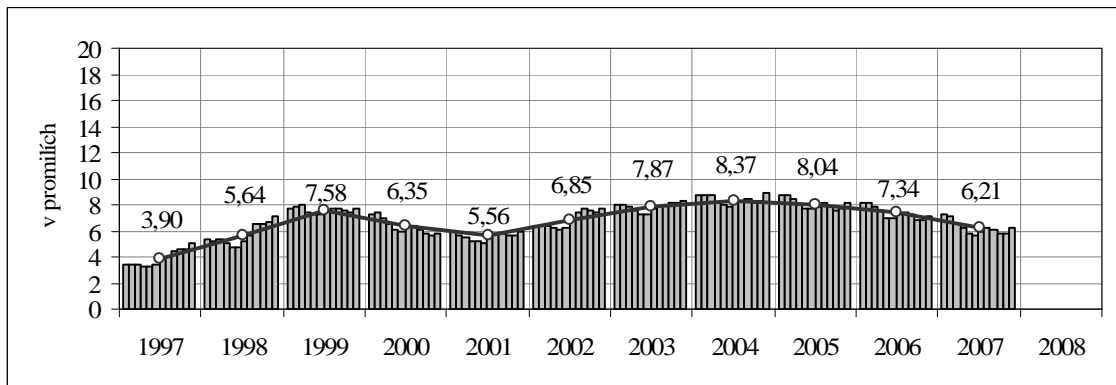

Zdroj: Databáze Úřadu práce v Náchodě, vlastní výpočty

Vidochov

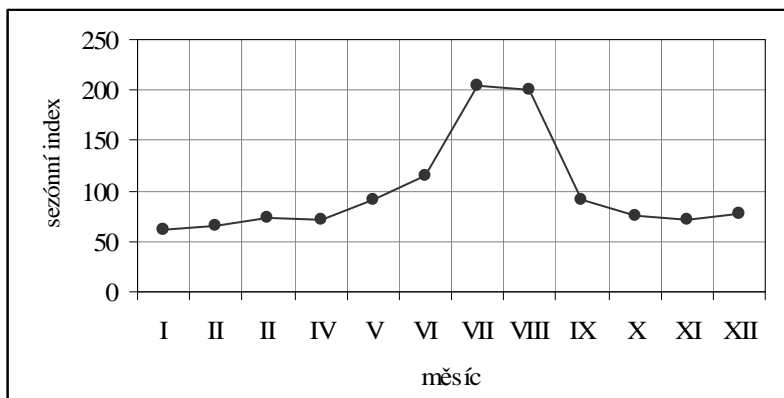

okr. Jičín

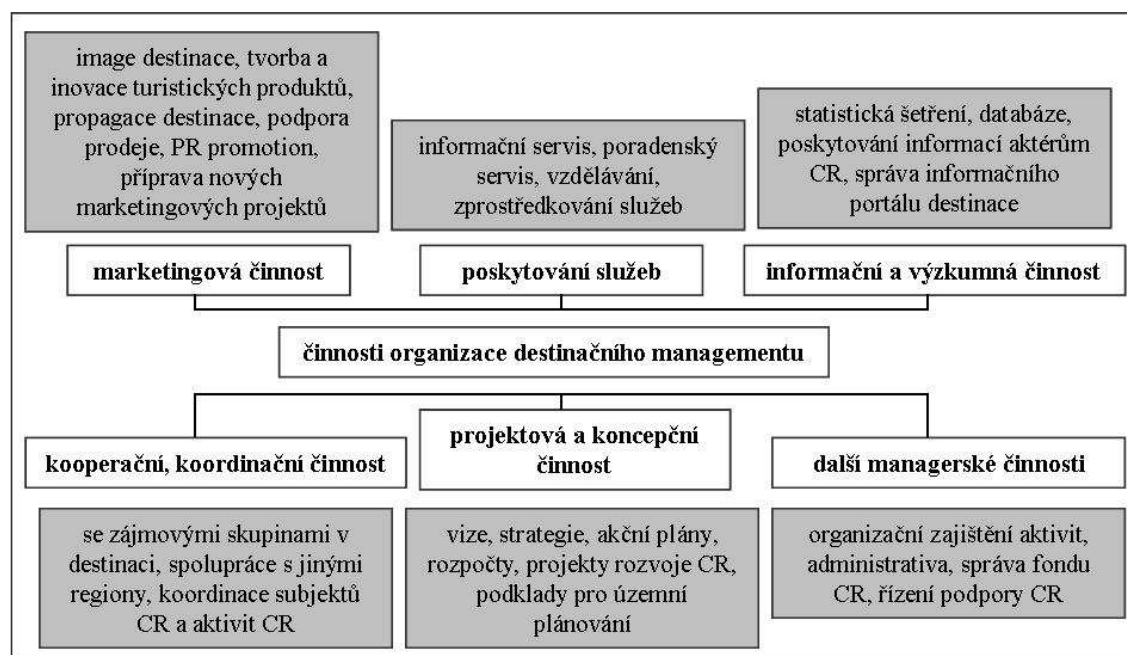
Zdroj: Databáze Úřadu práce v Jičíně, vlastní výpočty

Příloha 23 Vývoj sezónních indexů tržeb v prodejnách na Lipensku v roce 2007

Pozn. sezónní index = (měsíční tržba / průměrná měsíční tržba) * 100 (%)
 Zdroj: Semeniuk (2008, s. 70–71)

Příloha 24 Aktivity organizace destinačního managementu

Zdroj: Fellegiová, Musil (2008, s. 20), podrobněji Holešinská (2007)

Příloha 25 Přehled členství zájmových obcí v mikroregionech

obec	Černý Důl	Lípno n. Vltavou	Rudník	Stárkov	Vidochov
Mikroregiony					
DSO Broumovsko				X	
Krkonoše – svazek měst a obcí	X		X		
Lázeňský mikroregion					X
Novopacko					X
Regionální sdružení Šumava		X			
Sdružení Podzvičínsko					X
Svazek Lipenských obcí		X			
Svazek obcí Horní Labe			X		
Svazek obcí Východní Krkonoše	X				
Euroregiony					
Glacensis	X		-		
Šumava		X			

Pozn. DSO = dobrovolný svazek obcí

Zdroj: Ústav územního rozvoje [listopad 2009], RISY [listopad 2009], vlastní šetření

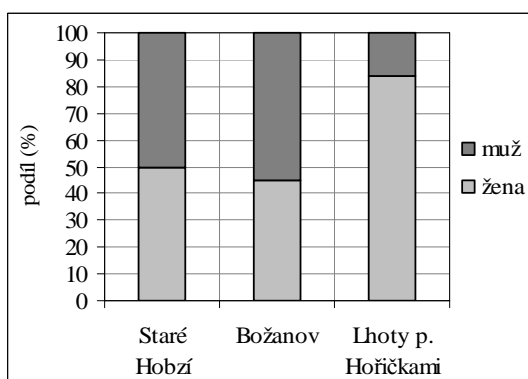
Příloha 26 Výsledky dotazníkového šetření v kempech v roce 2009

Základní charakteristika kempů

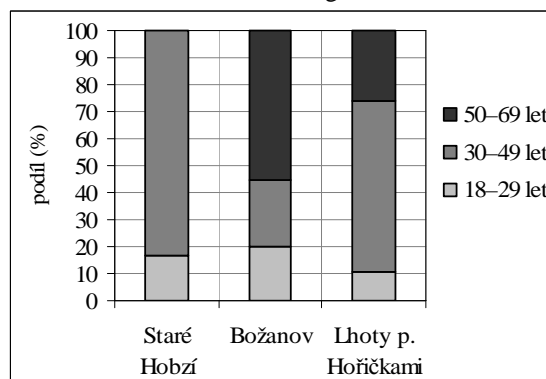
název zařízení	Camping Letní den	Huize en Camping Božanov	TBvakanties
obec	Staré Hobzí	Božanov	Hoříčky
okres	Jindřichův Hradec	Náchod	Náchod
vlastník a provozovatel	NL	NL	NL
počet vyplněných dotazníků	18	20	19

Profil respondentů

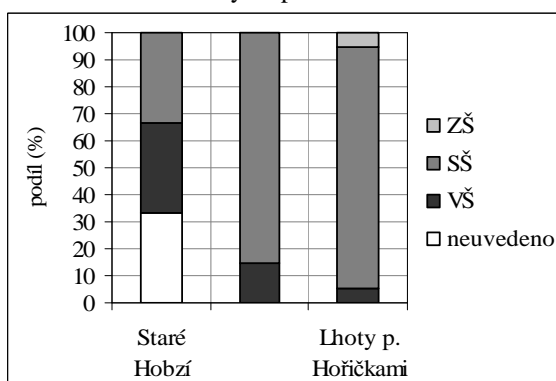
Pohlaví

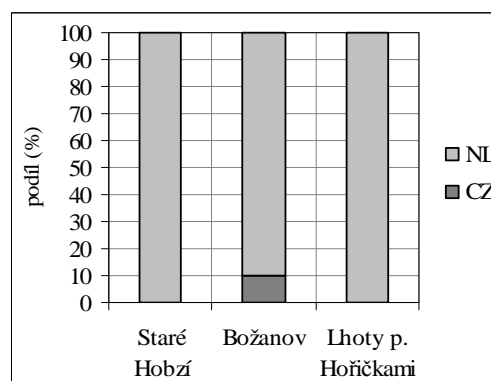
Věková kategorie

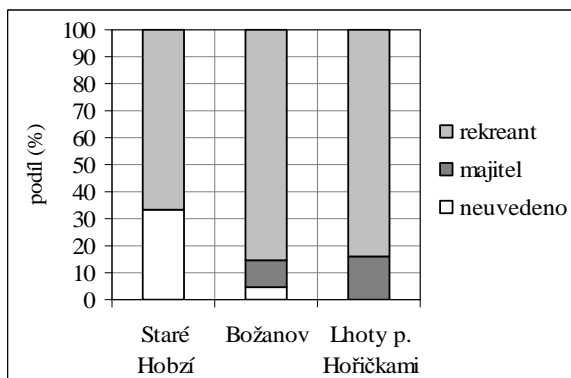
Dosažený stupeň vzdělání

Národnost

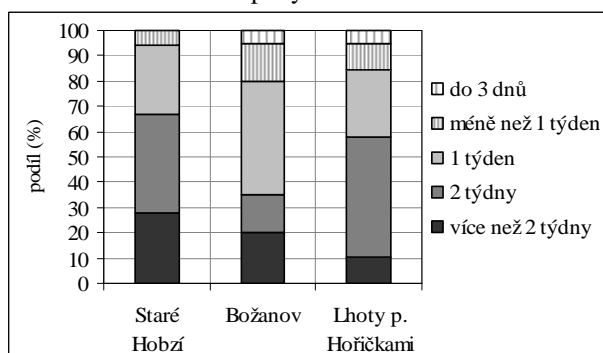

Vztah k ubytovací jednotce

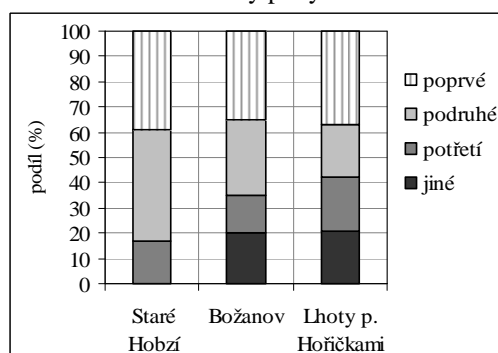

Odpovědi

Délka pobytu

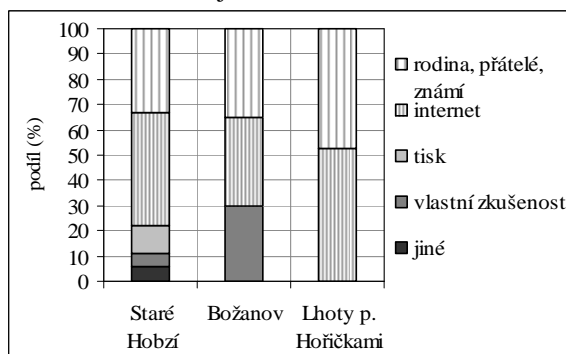
Kolikrátý pobyt

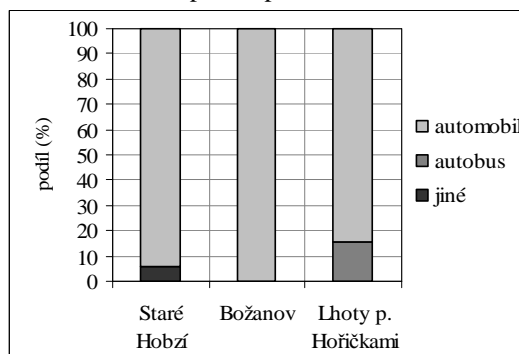
Aktivity

	Staré Hobzí	Božanov	Lhoty p. Hoříčkami
sport	2	0	2
podíl v %	11	0	11
pěší turistika	2	8	11
podíl v %	11	40	58
autoturistika	8	10	4
podíl v %	44	50	21
odpočinek v místě	5	9	5
podíl v %	28	45	26
jiné	1	2	0
podíl v %	6	10	0

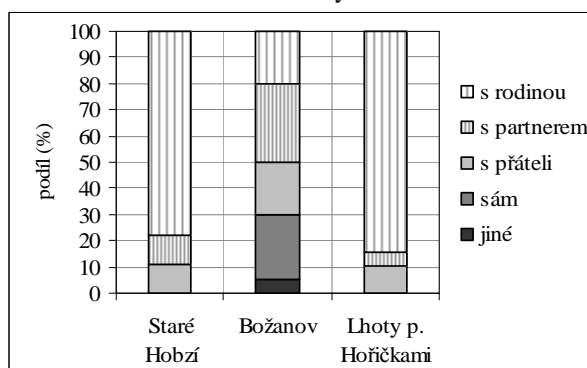
Zdroj informací

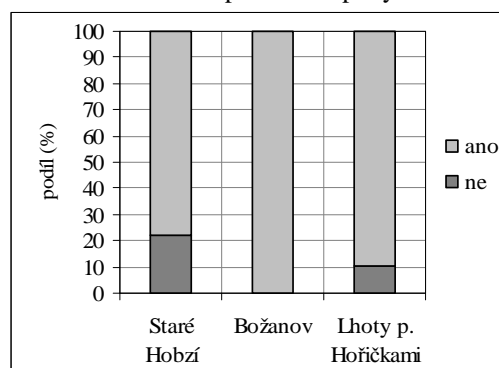
Dopravní prostředek

Dovolená s kým

Záměr opětovného pobytu

Zdroj: Dotazníkové šetření v kempech v roce 2009